

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Bakalářská práce

Bc. Barbora Kličková

Mezi Prahou a Klatovy

Mládí hudebního skladatele Josefa Kličky ve světle korespondence

Between Prague and Klatovy

The Youth of the Composer Josef Klíčka in the Light of Correspondence

Praha 2018

Vedoucí práce: PhDr. Milada Sekyrková, CSc.

Poděkování

V úvodu bych ráda poděkovala všem, bez jejichž pomoci by tato práce nemohla vzniknout. Především bych chtěla poděkovat PhDr. Miladě Sekyrkové, CSc. za odborné vedení této bakalářské práce, konzultace a cenné rady a připomínky. Dále bych ráda poděkovala archiváři Janu Jirákovi z Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech za zpřístupnění archiválií, které se staly základním pramenem pro tuto bakalářskou práci. Velký dík náleží také mému příteli Mgr. Petru Dörnerovi za pomoc se závěrečnou revizí textu práce, připomínky, podporu a trpělivost při jejím zpracovávání. V neposlední řadě pak děkuji své rodině za všestrannou podporu během mého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. srpna 2018

.....
Bc. Barbora Kličková

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá osobou významného varhaníka, hudebního skladatele, pedagoga a klatovského rodáka Josefa Kličky. Cílem práce je ediční zpracování rodinné korespondence Josefa Kličky z období jeho studií na Pražské konzervatoři v letech 1867 – 1870. Na základě analýzy rodinných dopisů jsou mapována skladatelova studentská léta strávená v Praze a jeho dramatický odchod z Pražské konzervatoře. Události vyplývající z jednotlivých dopisů jsou zasazeny do kontextu dějin každodennosti 19. století. Práce je kromě úvodu, rozboru pramenů a literatury, ediční poznámky s epilogem k edici a závěru rozdělena do dvou hlavních kapitol. První z nich vykresluje životní osudy Josefa Kličky se zaměřením na dosud v jeho oslavných životopisech opomíjenou dobu studia na Pražské konzervatoři rekonstruovanou dle dochované korespondence. Druhou a nejdůležitější částí práce je vlastní edice osmdesáti dvou dochovaných dopisů Josefa Kličky, jeho rodičů, sourozenců a rodinných přátel a příbuzných z doby jeho pobytu v Praze a studia na prestižní Pražské konzervatoři.

Klíčová slova

Josef Klička – hudební skladatelé – varhaníci – Pražská konzervatoř – edice – korespondence – každodennost – 19. století

Abstract

This bachelor thesis deals with an important organist, composer and teacher from Klatovy, Josef Klička. The aim of the thesis is to critically evaluate Josef Klička's correspondence with his family during his studies at the Prague Conservatory between 1867 and 1870. A close analysis of the letters reveals more about his student years in Prague and his dramatic departure from the Prague Conservatory. The contents of the letters is put into a broader context of everyday life in the 19th century. Besides the introduction, the analysis of primary and secondary sources, the editorial commentary with the epilogue to the edition and the conclusion, the thesis is divided into two main chapters. The first part examines the life of Josef Klička and focuses on the often omitted period of his studies at the Prague Conservatory from the perspective of the extant correspondence. The second and most important part is a series of eighty-two extant letters of Josef Klička, his parents, siblings, family friends and relatives from the period of his life when he lived in Prague and studied at the prestigious Prague Conservatory.

Key words

Josef Klička – composers – organists – The Prague Conservatory – edition – correspondence – everyday life – 19th century

Obsah

1. Úvod	7
2. Dosavadní bádání a pramenná základna	10
2. 1. Literatura	10
2. 2. Archivní prameny	14
3. Životní osudy Josefa Kličky	17
3. 1. Rodinné zázemí a dětství Josefa Kličky	17
3. 2. Josef Klička a Pražská konzervatoř	27
3. 2. 1. <i>Pražská konzervatoř</i>	27
3. 2. 2. <i>První rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři</i>	30
3. 2. 3. <i>Druhý rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři</i>	33
3. 2. 4. <i>Třetí rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři</i>	45
3. 3. Další život Josefa Kličky	58
4. Ediční poznámka	65
5. Edice dokumentů	70
6. Epilog k edici	228
7. Závěr	229
8. Seznam použitých zkratk	233
9. Seznam pramenů a literatury	235
9. 1. Archivní prameny	235
9. 2. Nevydané prameny	235
9. 3. Literatura	236
9. 4. Internetové zdroje	240
10. Obrazová příloha	241

1. Úvod

V minulém roce uplynulo 150 let od započetí studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři. Budoucí varhanní virtuos, hudební skladatel a pedagog Josef Klička se narodil 15. prosince 1855 v Klatovech. Od útlého mládí vynikal pozoruhodným hudebním talentem, který se v rodině klatovských Kliček dědil po generace. Josefovým prvním učitelem se stal jeho otec Mansvet působící jako ředitel kůru při děkanském kostele v Klatovech, který v synovi toto hudební nadání rozvíjel a prohluboval. Josef Klička byl od dětství obklopen hudbou, rád zpíval, hrál na housle a s otcem na varhany. Díky finanční pomoci a podpoře vlivného příbuzného hudebního skladatele Leopolda Měchury mohl jedenáctiletý Josef Klička začít studovat hudbu na Pražské konzervatoři. V říjnu 1867 nastoupil do prvního ročníku do houslové třídy profesora Antonína Bennewitze. Josef Klička studoval na Pražské konzervatoři tři roky až do svého dramatického odchodu v roce 1870. Toto Kličkovy životní období, které vyvrcholilo jeho vyloučením z Pražské konzervatoře, je předmětem této bakalářské práce.

Doba Kličkova studia na Pražské konzervatoři nebyla dosud zpracována. V oslavných dílech líčících životní osudy vynikajícího hudebníka se tomuto období nevěnovala příliš velká pozornost. Sám Josef Klička ve svém *Autobiografickém náčrtu z roku 1919*¹ odbýval studium na konzervatoři jednou větou a ve svých vzpomínkách sepsaných pro *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*² vyzdvihoval události, které vrhaly stín na tehdejšího ředitele Pražské konzervatoře Josefa Krejčího, a Kličku vykreslovaly v lepším světle. Toto poměrně krátké avšak důležité období v dospívání Josefa Kličky podhaluje bohatá korespondence z let 1868 – 1870 mezi Josefem Kličkou, jeho rodiči, sourozenci a dalšími osobami z Josefova okruhu, kterou autorka bakalářské práce objevila v Archivu Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech.

Cílem této bakalářské práce je zpřístupnění korespondence Josefa Kličky formou edice. Úkolem edičního zpracování Kličkovy korespondence je zmapovat skladatelova studentská léta na Pražské konzervatoři. Na základě rozboru a zhodnocení této korespondence se pokusíme přiblížit události z doby Kličkova studia na konzervatoři a zasadit je do kontextu dějin každodennosti druhé poloviny 19. století. Důležitým podnětem k zamyšlení je také

¹ Národní muzeum (NM), České muzeum hudby (ČMH), sign. G 2885, Josef Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919.

² Josef KLIČKA – Helena KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – Václav KLIČKA, *Rodina Kliček vypravuje*, in: Vlastimil Blažek (ed.), *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*, Praha 1936, s. 327–375.

reflexe Josefova studia v jeho vlastních vzpomínkách a ostatních pramenech a literatuře. Jak vypadaly počátky Josefa Kličky na Pražské konzervatoři, kde se později sám stal profesorem? Jaký měl budoucí hudební skladatel na konzervatoři školní rozvrh, předměty a známky? O čem ve svých dopisech rodičům a sourozencům nejčastěji psal? Co dělal Josef ve svém volném čase? Na co v dopise kladli Josefovi rodiče největší důraz? Jaké dávali mladému Josefovi rady? Trápily Josefa nějaké problémy ve škole? Bylo Kličkovu studium na Pražské konzervatoři opravdu tak vynikající a idylické, jak bylo později prezentováno? Proč nakonec Pražskou konzervatoř nedokončil? Na všechny tyto otázky se v následujících kapitolách budeme snažit nalézt odpověď, a zaplnit tak prázdná místa v životopise Josefa Kličky.

Z hlediska metody práce postupujeme podle edičních pravidel a zásad vydávání historických pramenů publikovaných Ivanem Šťovíčkem v jeho práci *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*.³ Edice korespondence Josefa Kličky je vytvořena na základě transkripce. V kapitole se životopisnou studií používáme metodu analýzy korespondence. Při porovnávání informací z jednotlivých dopisů s ostatními dostupnými prameny a literaturou využíváme komparativní metodu.

Vlastní práce se dělí do sedmi hlavních kapitol. Po úvodu, kde jsou vymezeny základní cíle, otázky práce a metody, následuje druhá kapitola s rozborem dostupných pramenů a literatury. Třetí kapitola práce s životopisnou studií o Josefu Kličkovi se skládá z podkapitol věnujících se dílčím fázím Kličkova života s těžištěm v období jeho mládí a studia na Pražské konzervatoři v letech 1867 až 1870. Nejprve je vylíčen původ Kličkovy rodiny, jeho rodinné zázemí s důrazem na životní příběh Josefova otce Mansveta a dětství Josefa Kličky prožité v Klatovech. Druhá podkapitola pokračuje stručným nástinem dějin Pražské konzervatoře od jejího založení až do Josefova příchodu do Prahy a počátku jeho studií. Je rozdělena podle jednotlivých školních ročníků, které Josef Klička na konzervatoři absolvoval. Důraz je kladen na rozbor Kličkovy korespondence a analýzu zlomových momentů a událostí, které se v té době Josefu Kličkovi přihodily. Zmíněny jsou samozřejmě i každodenní Josefovy zážitky, oslavy Mikuláše, Vánoc, návštěvy koncertů a výlety. Setkáváme se zde s řadou významných osob nejen z hudebního světa, například s Karlem Jaromírem Erbenem, Bedřichem Smetanou, Bohuslavem Hřímálým, Antonínem Bennewitzem, Josefem Foersterem ml. nebo Adelinou Palackou. Třetí podkapitola se věnuje

³ Ivan ŠŤOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16. – 20. století pro potřeby historiografie*, Praha 2002.

dalším životním osudům Josefa Kličky od jeho úspěšného studia na varhanické škole v Praze, přes jeho koncertní, pedagogickou a skladatelskou kariéru, po jeho osobní život.

Čtvrtou kapitolou je ediční poznámka, která se věnuje charakteristice zkoumaných dopisů a stylu psaní autorů jednotlivých dopisů. Jsou zde vysvětleny obecné zásady transkripce, pravopisné úpravy a přístup k formální i obsahové stránce korespondence. Stěžejní částí práce je pátá kapitola s vlastní edicí korespondence Josefa Kličky s edičním poznámkovým aparátem. Jednotlivé dopisy jsou řazeny chronologicky tak, jak je očísloval a částečně zpětně datoval švagr Josefa Kličky Jan Roháček. Za edicí následuje epilog k edici, ve kterém je krátce představena korespondence z dob Josefových studií na varhanické škole v Praze. Dochovaly se však jen dopisy ze strany rodičů a sourozenců, nikoli dopisy od Josefa z Prahy. Poslední kapitola shrnuje získané poznatky a nabízí podněty k dalšímu zamyšlení a bádání. Za ní následuje seznam pramenů a literatury a obrazová příloha.

2. Dosavadní bádání a pramenná základna

2. 1. Literatura

Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století představují specifickou historickou disciplínu, která se zabývá bádáním o projevech každodenního života a všedního dne obyčejných lidí. Předmětem zkoumání je životní styl různých vrstev společnosti a způsoby, jakými se jejich představitelé oblékali, co jedli, pili a vůbec jak se bavili a trávili svůj pracovní a volný čas. Nejvýznamnější a ve svém tematickém záběru velmi rozsáhlou prací k dějinám každodennosti na našem území je monografie Mileny Lenderové, Tomáše Jiráňka a Marie Mackové *Z dějin české každodennosti. Život v 19. století*.⁴ Mezi další publikace věnující se vyličení průběhu všedního dne jednotlivců v druhé polovině 19. století patří kniha Pavly Vošahlíkové *Jak se žilo za časů Františka Josefa*.⁵ Nejucelenější informace o dětství a výchově dítěte v 19. století přináší kniha Mileny Lenderové a Karla Rýdla *Radostné dětství? Dítě v devatenáctém století*.⁶

Osobní korespondence je z badatelského hlediska nejoceňovanější součástí písemných pozůstalostí. Soupis osobních písemných pozůstalostí provedla ve své práci Jarmila Hanzalová.⁷ Tato skvělá práce je limitována absencí evidence fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví. Problematice osobní korespondence a přístupům k jejímu zkoumání se věnuje například sborník *Osobní deník a korespondence – snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto)literární vyjádření?*, editovaný Milenou Lenderovou a Jiřím Kubešem.⁸ Základní pravidla a metody pro ediční zpracovávání osobní korespondence a jiných historických pramenů poskytují práce Ivana Šťovíčka⁹ a Josefa Hanzala.¹⁰ Základní přehled edičně zpřístupněné korespondence z 19. a 20. století nalezneme v kolektivní

⁴ Milena LENDEROVÁ – Tomáš JIRÁNEK – Marie MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti. Život v 19. století*, Praha 2017.

⁵ Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996.

⁶ Milena LENDEROVÁ – Karel RÝDL, *Radostné dětství? Dítě v Čechách devatenáctého století*, Praha a Litomyšl 2006.

⁷ Jarmila HANZALOVÁ, *Soupis osobních písemných pozůstalostí a rodinných archivů v České republice*, Praha 1997.

⁸ Milena LENDEROVÁ – Jiří KUBEŠ (edd.), *Osobní deník a korespondence – snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto)literární vyjádření?*, Pardubice 2004.

⁹ I. ŠTOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*; TÝŽ, *Reprodukce dokumentů a jejich textů v edicích novodobých historických pramenů*, in: *Ediční teorie a metodika. Sborník autorových textů vydaných k jeho životnímu jubileu*, Praha 2008, s. 89–124.

¹⁰ Josef HANZAL, *O vydávání novodobých historických pramenů*, *Česká literatura*, 28, 1980, s. 83–84.

monografii a učebním materiálu historiků Jany Čechurové a Jana Randáka *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*.¹¹

Historie města Klatov, kde se 15. prosince 1855 Josef Klička narodil, sahá do poloviny 13. století. Nejkomplexnější práci ke starším dějinám města Klatov sepsal gymnaziální profesor, historik a klatovský rodák Jindřich Vančura. Jeho *Dějiny někdejšího král. města Klatov*¹² jsou rozděleny do dvou dílů a dovedeny až do roku 1751. Každý díl se dále dělí na dva až tři svazky, přičemž první části vždy vypovídají o historii města a poslední část o vnitřním životě v Klatovech v daném časovém období. Významnou a velmi záslužnou práci vztahující se k dějinám Klatov představuje soupis historických a uměleckých památek klatovského okresu zpracovaný Ferdinandem Vaňkem, Karlem Hostašem a Františkem Adolfem Borovským.¹³ Historií zpěváckého spolku Šumavan se ve svém díle zabýval úředník a regionální historik Klatovska Bohumil Zuna.¹⁴ Miroslav Hrdlička ve své knize *Pod Černou věží*¹⁵ vyprávěl nejen o klatovské historii a významných událostech, ale líčí i příběhy obyvatel a památek spjatých s městem Klatovy. Kulturní a historický vývoj Klatovska popisuje též regionální publikace *Pošumavím k Chodsku. Kulturní obraz kraje*.¹⁶ Z novějších publikací k dějinám města Klatovy jmenujme například publikaci Martina Kříže¹⁷ z ediční řady Zmizelé Čechy Nakladatelství Paseka doplněnou historickými fotografiemi klatovského regionu nebo kolektivní monografií *Klatovy*,¹⁸ která vyšla v edici Dějiny českých měst v Nakladatelství Lidové noviny.

K Pražské konzervatoři, kam Josef Klička přišel v roce 1867 studovat houslovou hru, neexistuje moderní monografie, která by přehledně popisovala historický vývoj tohoto ústavu. Nejstarší publikací zabývající se dějinami konzervatoře je spis hudebního historika a spisovatele Josefa Srba-Debrnova z roku 1878 vydaný k sedmdesátému výročí založení

¹¹ Jana ČECHUROVÁ – Jan RANDÁK a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 305–311. Rozšířený soupis edičně zpřístupněné korespondence k moderním a soudobým dějinám je veřejně přístupný na internetových stránkách Ústavu českých dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovi. Viz <http://ucd.ff.cuni.cz/studium/studijni-materialy/zakladni-problemy-studia-modernich-a-soudobych-dejin/edicne-zpristupnena-korespondence-magdalena-pokorna/>. Konkrétní aktualizované údaje lze nalézt na internetových stránkách Historického ústavu AV ČR, v. v. i. Viz <https://biblio.hiu.cas.cz/>.

¹² Jindřich VANČURA, *Dějiny někdejšího král. města Klatov. I. – II. díl*, Klatovy 1927–1936.

¹³ Ferdinand VANĚK – Karel HOSTAŠ – František Adolf BOROVSÝ, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. Politický okres klatovský*, Praha 1899.

¹⁴ Bohumil ZUNA, *Z historie pěv. spolku „Šumavan“ v Klatovech. 1861 – 1921*, Klatovy 1921.

¹⁵ Miroslav HRDLIČKA, *Pod Černou věží*, Klatovy 1940.

¹⁶ Josef VOHRADSKÝ a kol., *Pošumavím k Chodsku. Kulturní obraz kraje*, Klatovy 1940.

¹⁷ Martin KŘÍŽ, *Klatovsko*, Praha a Litomyšl 2009.

¹⁸ Lenka SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, Praha 2010.

Pražské konzervatoře.¹⁹ Podrobnější zprávy o založení Pražské konzervatoře a jejím následném vývoji, ředitelích a profesorech podal ve svém díle založeném na *Pamětním spisu Dr. Augusta Wilhelma Ambrose z roku 1858* hudební vědec a profesor Jan Branberger.²⁰ Jeho práce byla vydána v roce 1911 v rámci oslav stoletého jubilea Pražské konzervatoře. Významným zdrojem informací o Pražské konzervatoři je *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze z roku 1920*.²¹ V průběhu 20. století se literatura k Pražské konzervatoři nadále omezila na vydávání sborníků a pamětních spisů k různým výročním ústavu.²² Nejnovější prací k dějinám Pražské konzervatoře je doprovodná publikace Marie Hallové²³ k výstavě *200 let Pražské konzervatoře – nejstarší konzervatoře ve střední Evropě*. V souvislosti s Josefovým studiem na Pražské konzervatoři je nutné zmínit základní literaturu zabývající se dějinami školství a vyučování v 19. století. Historii školství, organizaci vyučování a hodnocení žáků se ve svém díle věnuje Jan Šafránek.²⁴ V současné době se problematikou dějin školství v 19. a 20. století ve svých knihách zabývá například historik spjatý s Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J. A. Komenského v Praze František Morkes²⁵ nebo nejnověji Pavla Vošahlíková.²⁶ O vývoji vysvědčení jako součásti dějin školství sepsali publikaci s bohatou obrazovou přílohou Jana Bartošová a Jindřich Frič.²⁷

Literatura zabývající se životem Josefa Kličky je poměrně skoupá. Kromě dvou nedlouhých oslavných životopisů z pera Adolfa Smoláka²⁸ a Karla Hoffmeistera,²⁹ které jsou z velké části věnovány rozboru a popisu Kličkovy hudební tvorby, se Josef Klička stále nedočkal moderního historického zpracování svých životních osudů. Kličkův životopis sepsaný Adolfem Smolákem byl vydán poprvé v roce 1925 ke skladatelovým sedmdesátiletým narozeninám a o deset let později k osmdesátiletému jubileu. Druhý

¹⁹ Josef SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské za dobu od r. 1808 do 1878*, Praha 1878.

²⁰ Jan BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze. Pamětní spis k stoletému jubileu založení ústavu*, Praha 1911.

²¹ Jaroslav KRUPKA, *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze*, Praha 1920.

²² V. BLAŽEK (ed.), *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*; Václav HOLZKNECHT (ed.), *150 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*, Praha 1961; TÝŽ, *150 let Pražské konzervatoře. Pamětní spis o oslavách 150. výročí*, Praha 1963; *175 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*, Praha 1986.

²³ Markéta HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře. Nejstarší konzervatoře ve střední Evropě. Doprovodná publikace k výstavě*, Praha 2010.

²⁴ Jan ŠAFRÁNEK, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů. I. – II. díl*, Praha 1913, 1918.

²⁵ František MORKES, *Učitelé a školy v proměnách času. Pokus o základní chronologii 1774 – 1946*, Plzeň 1999; TÝŽ, *Devětikrát o českém školství. Přehledný průvodce*, Praha 2004; TÝŽ, *Dějepis jako dobrodružství poznání*, in: Magdaléna Šustová a kol., *Dějiny ve škole – škola v dějinách*, Praha 2010, s. 31–38.

²⁶ Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Rákoska v dílně lidskosti. Česká škola v 19. století očima účastníků*, Praha 2016.

²⁷ Jana BARTOŠOVÁ – Jindřich FRYČ, *Vysvědčení jako součást dějin školství. Od 18. století po současnost*, Praha 2011.

²⁸ Adolf SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička. Životopisná črta o jeho umělecké, skladatelské a životní práci*, Klatovy 1935.

²⁹ Karel HOFFMEISTER, *Josef Klička*, Praha 1944.

obsáhlejší životopis Josefa Kličky vytvořil jeho žák a významný klavírista Karel Hoffmeister po skladatelově smrti. Bezpochyby vycházel ze Smolákova spisu, ale i z vlastního vyprávění Josefa Kličky. Obě díla obsahují společné rysy, ale vyskytují se v nich i věcné odlišnosti a rozpory v datování různých událostí. Oba tyto biografické spisy o Josefu Kličkovi lze označit za do jisté míry tendenčně oslavné a nekriticky obdivné. Sám Josef Klička nikdy nese-psal vlastní paměti. Zlomek jeho vzpomínek, které napsal k výročí Pražské konzervatoře, byl vydán ve *Sborníku na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*,³⁰ který obsahuje vzpomínkové vyprávění o rodině a Pražské konzervatoři také od Kličkovy dcery Heleny a syna Václava. Zmínky o Josefu Kličkovi nalezneme ve spisech o Leopoldu Měchurovi od Adolfa Smoláka³¹ a Aloise Vojtěcha Šmilovského³² nebo v pojednáních o dějinách hudby od Josefa Srba-Debrnova³³ či Jaromíra Boreckého.³⁴ Život a dílo Josefa Kličky jsou heslovitě zpracovány v mnoha slovnících,³⁵ podrobně se mu věnuje například *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí* nebo *Československý hudební slovník osob a institucí*. Z novějších prací k osobnosti Josefa Kličky lze jmenovat disertační práci Petra Rajnohy obhájenou v roce 2007 na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze,³⁶ která se soustředí na analýzu varhanního díla Josefa Kličky a jeho životem se zabývá jen okrajově. Součástí této práce je přehledný výčet všech hudebních děl Josefa Kličky. Zatím poslední publikace klatovské učitelky Libuše Brouskové *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*³⁷ se zmiňuje nejen o slavném hudebním skladateli, ale i o jeho předcích a potomcích. Byla vydána v roce 2010 na oslavu sedmdesátiletého výročí založení hudební školy v Klatovech, dnešní Základní umělecké školy Josefa Kličky.

³⁰ J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 327–375.

³¹ Adolf SMOLÁK, *L. E. Miechura (1804–1870). Epilog k jedné sonátě*, Klatovy 1939.

³² Alois Vojtěch ŠMILOVSKÝ, *Spisy výpravné. Sv. I. Parnassie. Starý varhaník. Starý Měchura*, Praha 1923.

³³ Josef SRB-DEBRNOV, *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*, Praha 1891.

³⁴ Jaromír BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*, Praha 1928.

³⁵ *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, XIV. díl, Praha 1899, s. 375–376; *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*, III. díl, Praha 1927, s. 1017; Gracian ČERNUŠÁK – Vladimír HELFERT – Oldřich PAZDÍREK (edd.), *Pazdírkův hudební slovník naučný*, II. část, Sv. I., Brno 1937, s. 544–545; Gracian ČERNUŠÁK – Bohumír ŠTĚDRŮŇ – Zdenko NOVÁČEK (edd.), *Československý hudební slovník osob a institucí*, Sv. I., Praha 1963, s. 670–671; Vladimír PROCHÁZKA (ed.), *Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců divadel Vlastenského, Stavovského, Prozatímního a Národního*, Praha 1988, s. 217.

³⁶ Petr RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*. Disertační práce obhájená na Hudební fakultě Akademie múzických umění (AMU) v Praze, Praha 2007.

³⁷ Libuše BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, Klatovy 2010.

2. 2. Archivní prameny

Nejcennějším a stěžejním pramenem pro tuto bakalářskou práci je soubor rodinné korespondence Josefa Kličky dochovaný v Archivu Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech ve fondu Hudební manuskripta a písemné pozůstalosti Josefa Kličky.³⁸ Tato Kličkova pozůstalost v archivu klatovského muzea není uspořádána a neexistuje k ní tudíž žádná archivní pomůcka, což činí bádání obtížnějším. Navíc se zřejmě nejedná o kompletní písemnou pozůstalost rodiny Kličkových, neboť část z ní se jistě nachází u dosud žijících členů rodiny. Část dokumentů z písemné pozůstalosti Josefa Kličky nacházející se dnes v archivu klatovského muzea tam předal v březnu 1938 Jan Roháček, švagr Josefa Kličky a manžel jeho sestry Ludmily. Součástí této pozůstalosti je obálka nadepsaná *M. Klička* se 141 dopisy, pohlednicemi a fotografiemi. Dopisy zde uložené byly Janem Roháčkem dodatečně očíslovány, chronologicky seřazeny a opatřeny vysvětlujícími přípisky a poznámkami. Pocházejí z dlouhého časového období od roku 1867 do roku 1937 s časovými mezerami a týkají se nejen studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři, ale také jeho studia na pražské varhanické škole a dalšího života. Pro účely této bakalářské práce a edičního zpracování byly vybrány dopisy číslo 1 až 80, které pocházejí z krátkého časového období let 1868 až 1870 a vypovídají o studiu Josefa Kličky na Pražské konzervatoři.

Kromě této obálky se v písemné pozůstalosti nachází poměrně obsáhlý ručně psaný spis Jana Roháčka nazvaný *Životopisné poznámky o rodu klatovských Kličků, hudebně vynikajících*,³⁹ který Roháček sepsal pro archiv klatovského muzea podle rodinných písemností a dokončil jej 29. května 1940 v Hedvikově. V úvodu se zmiňuje o původu těchto písemností a vysvětluje, jak se k němu dostaly. Kličkovi, obzvláště Josefův otec Mansvet, si spoustu věcí zapisovali a své zápisy, listiny, dopisy a různé památky pečlivě uschovávali. Všechny tyto písemnosti uložené v jakési bedničce přivezla s sebou do Prahy Roháčkova budoucí manželka Ludmila se svou matkou při stěhování v roce 1889 po smrti Mansveta Kličky. Jan Roháček uvádí, že zůstaly netknuté do smrti jeho manželky 18. srpna 1937. Poté se Jan Roháček pustil do jejich pořádání a rozhodl se, že část rodinných dokumentů s významem pro kulturní dějiny Klatov předá do archivu klatovského muzea. Jeho velkým přáním bylo, aby tyto písemnosti posloužily k dokončení Vančurových dějin Klatov nebo k sepsání kulturních dějin Klatovska. Výslovně zdůrazňoval, aby bez jeho výslovného svolení

³⁸ Archiv Vlastivědného muzea Dr. Hostaše (VMH) Klatovy, f. Hudební manuskripta (HM), PP Klička, k. 1, 111.

³⁹ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, Jan Roháček, *Životopisné poznámky o rodu klatovských Kličků, hudebně vynikajících*, s. 1–72.

nebylo po dobu deseti let od uložení do archivu cokoli publikováno. Jan Roháček ve svém spise vypráví životní osudy jednotlivých členů rodiny Kličkových od Josefova dědečka Jana Kličky až po Josefovy děti a sourozence s vykreslením jejich charakterů a s vysvětlením rodinných vazeb širšího příbuzenstva.

Dále se v této písemné pozůstalosti nacházejí různé zápisníčky, účetní knihy, domovský list Mansveta Kličky z roku 1851, fotografie a dokumenty, jejichž původci jsou potomci Josefa Kličky, především jeho syn Václav. Kromě toho se v archivu klatovského muzea dochovaly různé hudebniny, například notové zápisy, partitury a další hudební manuskripta z pera Josefa Kličky, které Klička opisoval a dále upravoval.⁴⁰

Kromě výše zmíněné rodinné korespondence jsou v této bakalářské práci využity prameny uložené v Českém muzeu hudby spadajícím pod Národní Muzeum. Jeho Hudebněhistorické oddělení spravuje písemné, obrazové a zvukové dokumenty, mimo jiné i různé hudebniny, notové materiály, partitury a skladby, jejichž původcem je Josef Klička. Ačkoli Josef Klička nikdy nenapsal své paměti, vytvořil v roce 1919 krátký autobiografický nástin nazvaný *Autobiografický náčrt z roku 1919*⁴¹ shrnující jeho dosavadní život a hudební, pedagogickou a skladatelskou činnost, který svou strukturou připomíná slovníkové heslo. V Českém muzeu hudby lze také nahlédnout do obsáhlého rukopisu dodnes knižně nevydaného *Slovníku hudebních umělců slovanských*, který vytvořil hudební historik Josef Srb-Debrnov v druhé polovině 19. století. V této bakalářské práci pracujeme se slovníkovými hesly k Mansvetu Kličkovi⁴² a Josefu Kličkovi.⁴³ Dále je zde uchovávána i nezpracovaná pozůstalost rodiny Kličků, která je z velké části tvořena písemnostmi týkajícími se Josefova syna Václava Kličky.

Dalším důležitým zdrojem pramenů ke zkoumání života rodiny Kličků je Státní oblastní archiv (dále SOA) v Plzni. Jeho 1. oddělení má v péči nezpracovaný osobní fond rodiny Kličkových, který zahrnuje přes 2 bm archiválií v 19 kartonech s časovým rozsahem od počátku 19. století do roku 1986.⁴⁴ Původcem tohoto fondu je nejen Josef Klička, ale především jeho syn Václav a jeho dvě dcery, Josefovy vnučky, Vlasta Kličková a Libuše Dalecká-Kličková, která archiválie předávala do SOA v Plzni na konci 80. let 20. století. Pozůstalost se skládá z dokumentů osobní povahy, dobových fotografií a především

⁴⁰ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 107–110.

⁴¹ NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, *Autobiografický náčrt z roku 1919*.

⁴² NM, ČMH, č. př. 14/56, Josef Srb-Debrnov, *Slovník hudebních umělců slovanských*, heslo Mansvet Klička.

⁴³ NM, ČMH, č. př. 14/56, J. Srb-Debrnov, *Slovník hudebních umělců slovanských*, heslo Josef Klička.

⁴⁴ Státní oblastní archiv (SOA) v Plzni, f. Rodinný archiv Kličkových, k. 1–19.

z dokumentace umělecké a pedagogické činnosti Josefa a Václava Kličkových. Obsahuje například dobové publikace, tiskoviny, výpisky, výstřižky, vzpomínkové záznamy a album s podpisy a věnováním známých osobností z českého i světového uměleckého prostředí. Dále se zde nacházejí hudebniny a materiály z koncertní činnosti obou hudebníků. Těžištěm fondu jsou materiály o působení Václavových dcer, profesorek Vlasty a Libuše, především jejich osobní doklady, korespondence, výstřižky a novinářské příspěvky Libuše Dalecké-Kličkové a rukopisné vzpomínkové záznamy o rodině Kličkových. Mimo jiné se zde nachází velké množství fotografií z města Plzně, Šumavy a rakouských horských oblastí. Ačkoli je tento fond poměrně bohatý, soustředí se spíše na archiválie k rodině Václava Kličky a přímo k osobě jeho otce Josefa Kličky jsou zde zachovány ne příliš významné jednotliviny. Dále jsme v této bakalářské práci při hledání záznamů o narození a úmrtí Josefa Kličky a jeho sourozenců čerpali z matrik uložených v SOA v Plzni, které jsou přístupné v digitální podobě v rámci česko-bavorského portálu Porta fontium.⁴⁵

Doplňující informace ke studiu a dalšímu životu Josefa Kličky nalezneme v Archivu hlavního města Prahy (dále AHMP) v nezpracovaných fondech Varhanická škola Praha⁴⁶ a Pražská konzervatoř.⁴⁷ Velmi cenné informace o školním prospěchu Josefa Kličky přináší katalogy žáků pražské varhanické školy z let 1872 – 1873⁴⁸ a 1873 – 1874,⁴⁹ kdy zde Klička studoval ve druhém a třetím ročníku. Kromě několika málo osobních údajů jako jména, věku, bydliště a povolání otce, jsou zde zaznamenány především známky. Katalogy žáků Pražské konzervatoře jsou v současné době bohužel nedostupné z důvodu jejich restaurování. K dějinám pražské varhanické školy lze využít výroční zprávy jejího zřizovatele Spolku přátel umění pro církevní hudbu v Čechách.⁵⁰ V neposlední řadě se zde nachází osobní složka Josefa Kličky z doby jeho pedagogického působení na Pražské konzervatoři,⁵¹ která obsahuje velmi zajímavé dokumenty, například lékařský posudek Josefa Kličky od soudního lékaře MUDr. Theodora Batuly dokazující jeho ušní chorobu a dekret prezidenta republiky z prosince roku 1924, kterým byl Josef Klička penzionován.

⁴⁵ <http://www.portafontium.eu/> (přistoupeno dne 19. 7. 2018).

⁴⁶ Archiv hlavního města Prahy (AHMP), NAD 1858, f. Varhanická škola Praha.

⁴⁷ AHMP, NAD 1855, f. Pražská konzervatoř.

⁴⁸ AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Katalog 1872/73.

⁴⁹ AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Katalog 1873/74.

⁵⁰ AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Výroční zprávy 1827 – 1884.

⁵¹ AHMP, NAD 1855, f. Pražská konzervatoř, Osobní spis hudebního skladatele Josefa Kličky.

3. Životní osudy Josefa Kličky

3. 1. Rodinné zázemí a dětství Josefa Kličky

Hudebnický rod klatovských Kličeků pochází z Ostřetic, obce ležící 6 kilometrů severozápadně od města Klatov. Rozrod ostřetických Kličeků lze sledovat od poloviny 17. století. Nejstarší známou hudebně činnou osobností z rodu Kličeků byl Jan Klička, který se narodil 29. března 1801 v Ostřeticích čp. 3 jako desáté dítě a třetí syn manželů Josefa a Kateřiny Kličkových. Janův otec Josef narozený v roce 1763 byl sedlákem a rychtářem v Ostřeticích, jeho matka Kateřina rodem Mašková pocházela z Klatov a byla pratetou klatovského starosty dr. Aloise Maška. V listopadu roku 1800 zakoupili manželé Kličkovi dvůr čp. 17/II na Pražském předměstí v Klatovech, které se pro ně a jejich potomky staly dodnes trvalým sídlem. Tento dům se zahradou, rybníčkem a studánkou Klatovkou, kde byly později zřízeny lázně, odkoupili od Anny Heisové. Odtud pochází dnešní pojmenování čtvrti pod Křesťanským vrškem „V Lázních“.⁵² Ostřetický statek předal Josef Klička svému nejstaršímu synovi Václavovi, narozenému 25. listopadu 1788. Není známo, kdy přesně se rodina Kličkova přestěhovala do nově koupené usedlosti. Díky Janu Roháčkovi však víme, že se tak muselo stát až po roce 1812, jelikož nejmladší dcera Josefa a Kateřiny Rosalie se narodila 30. dubna 1811 ještě v Ostřeticích, a jejich dcera Barbora se odtud 26. června 1812 vdávala.⁵³

Již mladý Jan Klička, dědeček hudebního skladatele Josefa Kličky, byl vychováván v hudbou prosyceném prostředí. Otázkou zůstává, zda se hudba v rodině Kličeků pěstovala již v rodných Ostřeticích, nebo se začala rozvíjet až s příchodem rodiny do Klatov.⁵⁴ Jan Klička chodil v Klatovech do hlavní školy a navštěvoval patrně i několik tříd gymnázia. Vyučil se sklenářskému řemeslu u svého pozdějšího tchána Jakuba Nauše, ale zároveň pomáhal svému otci při hospodářství v jejich dvoře čp. 17/II. K této usedlosti Janovi rodiče postavili lázeň čp. 137/II, kterou společně s hospodářským dvorem Jan zdědil. Podle Janova živnostenského listu na rok 1825 – 1828 lze doložit, že již v roce 1825 byl Jan Klička sklenářským mistrem a klatovským měšťanem.⁵⁵ Přesto pracoval až do 31. října 1828 jako tovaryš u Jakuba Nauše, s jehož dcerou Annou se 26. října 1828 oženil. Svatba se konala v Česticích, kde působil

⁵² A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 7.

⁵³ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 1–2.

⁵⁴ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 7.

⁵⁵ Jan Roháček ve svém spise uvádí, že se Janův živnostenský list na rok 1825 – 1828 dochoval, viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 2. Bohužel se nenachází ve fondu Archivu VMH Klatovy.

nevěstin strýc jako farář. Tchán Jana Kličky předal svou sklenářskou živnost zeťovi, když se stal magistrátním expeditorem a taxátorem. Jan Klička si pečlivě a zajímavě zapisoval nejen rodinné události, ale vedl si i pracovní záznamy týkající se výkonu jeho řemesla.⁵⁶ Hudební nadání se v rodě Kličeků dědilo po linii Jana Kličky, neboť o hudebním talentu v rodině Naušů není žádný doklad. Jan Klička byl výborným houslistou a již od 19 let hrál na kůru klatovského děkanského kostela, kde byl od roku 1837 ustanoven druhým houslistou a účinkoval zde nepřetržitě celých 65 let. Jan Klička hrál až do své smrti 25. listopadu 1885 ochotně při všech koncertech a jiných hudebních produkcích mimo kostel.⁵⁷

*„Manželé Jan a Anna Kličkovi se povahou hodně lišili, ale dobře se snášeli a žili v úplné shodě. Jan byl zdravý, statný venkovan, klidný, dobrých nervů, ve všem správný, prostý a dobrý člověk; na svoji manželku, která ho na věčnost skoro o 20 let předešla a jejímuž vlivu zřejmě hodně podléhal, prý ještě v pozdním stáří s láskou vzpomínal. Ta byla slabší tělesné konstrukce a chabých nervů, ale bystrá, prozíravá, velmi zbožná a měla značné vědomosti.“*⁵⁸ Manželé spolu měli dvě děti. Syn Mansvet⁵⁹ se narodil v Klatovech 3. září 1829 v domě čp. 168/I. Dcera Marie narozená 9. září 1832 se o sedmáct let později 9. září 1849 provdala za kupce Františka Pittermanna do Kdyně. Mansvet Klička zdědil po matce povahu a výtečné hudební nadání po otci. V Klatovech navštěvoval hlavní školu a od roku 1840 – 1844 čtyři třídy gymnázia, kde se velmi dobře učil a vzdělával se i mimo školu v hudbě. Kromě hudby se úspěšně věnoval i kreslení. Na housle docházel k panu Schintlöckerovi, stejně jako pak jeho syn Josef, a na zpěv k Filipu Kreussovi, městskému kontribučnímu účetnímu, který zpěv vyučoval i na gymnáziu. O tom, že Mansvet Klička již jako malý vynikal v hudbě a zvláště ve zpěvu, svědčí jím opsaný part Královny noci z Mozartovy opery *„Kouzelná flétna“*. Tuto roli tehdy jedenáctiletý Mansvet zpíval na soukromém provozování Mozartovy opery v roce 1840 na klatovském děkanství za vedení děkana Františka Jelínka. Aby nezanikl mezi dospělými, tak musel být postaven na stůl.⁶⁰

Jako jediný syn se Mansvet Klička vyučil v dílně svého otce sklenářskému řemeslu, aby mohl po svém otci převzít sklenářskou živnost. Sklenářským učedníkem se Mansvet stal

⁵⁶ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1.

⁵⁷ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 2–3.

⁵⁸ Tamtéž, s. 3–4.

⁵⁹ Mansvet Klička (3. 9. 1829 – 28. 4. 1887) je zmiňován v několika spisech. Viz A. V. ŠMILOVSKÝ, *Spisy výpravné. Sv. I. Starý Měchura*; Albert PRAŽÁK, *Alois Vojtěch Šmilovský. Životopis doprovázený výňatky jeho korespondence*, Praha 1924; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*; TÝŽ, *L. E. Miechura (1804–1870)*; NM, ČMH, č. př. 14/56, J. Srb-Debrnov, *Slovník hudebních umělců slovanských*, heslo Mansvet Klička.

⁶⁰ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 4; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 4.

již 15. srpna 1843, kdy ještě studoval na gymnáziu. O tři roky později 18. března 1846 získal výuční list a vypravil se do Prahy na zkušenu.⁶¹ Od června 1846 do poloviny srpna 1847 pracoval jako tovaryš u sklenářského mistra Antonína Habicha v Praze čp. I/526. Mansvetovi rodiče zjevně udržovali dobré styky s Prahou. V Praze bydlela matčina sestra Marie, provdaná Plannerová. Z Klatov znali rodinu Kolářovu, což byli rodiče první manželky Bedřicha Smetany. Mansvet u nich často pobýval. Kromě těchto museli mít rodiče Mansveta v Praze i jiné známosti a kontakty, neboť Mansvet hrál na kůru pražského Týnského chrámu jako vážený účinkující pod vedením ředitele kůru a významného hudebníka a skladatele Václava Emanuela Horáka. Z Mansvetových zápisů se dozvídáme, že byl v Praze odkázaný jen na svůj výdělek, s nímž dobře hospodařil a snažil se získat co nejvíce i pro své hudební vzdělání. Bydlel a stravoval se u svého mistra, ale často si musel dokupovat chleba a ovoce. Jeho mistr ho jako elitního tovaryše posílal do předních domácností po celé Praze. Ve svém volném čase o svátcích a nedělích chodil rád na odpolední vycházky a do divadel zvláště na opery, které si zaznamenával. V divadle si vždy koupil pěkné místo, aby mohl dobře pozorovat orchestr. Kromě toho navštěvoval lázně, hrál kulečnick, navštěvoval pražské pamětihodnosti a účastnil se výletů do Šárky apod. Dne 16. srpna 1847 se Mansvet Klička vypravil s našetřenými 49 zl. na vandr a dostal se přes Olomouc do Vídně, Terstu a Lublaně. Nejdéle pobýval ve Vídni, Terstu a Štýrském Hradci, kde byl aktivní i na poli hudebním a vše si pečlivě zapisoval. Dne 2. října 1847 se vrátil do Klatov přes Linec, kdy jel parníkem po Dunaji. Poté se již Mansvet Klička v Klatovech usadil.⁶²

Mansvet pracoval u svého otce nadále jako tovaryš do 17. srpna roku 1848, o několik dní později 29. srpna 1848 získal mistrovský dekret. Ve svých 19 letech se stal sklenářským mistrem a mohl tak řemeslo samostatně provozovat. V tomto roce si otevřel vlastní sklenářský obchod.⁶³ Jeho rodiče mu navíc 16. září 1848 předali svůj dům čp. 36/I situovaný na rohu Dlouhé (dnes Čs. legií) a Randovy ulice⁶⁴, který sami koupili již v roce 1832 od Antonína Rathouského, bratrance Mansvetovy matky. V této době byl Mansvet Klička pracovně i hmotně zabezpečený. Z Mansvetova domovského listu z roku 1851, který mu garantoval právo domovské v obci Klatovy, se navíc dozvídáme stručnou charakteristiku jeho vzhledu.

⁶¹ V tomto okamžiku se rozchází údaje ze spisu J. Roháčka, který uvádí, že Mansvet Klička se na vandr vydal až 16. srpna 1847. Viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 5. Naproti tomu Lenka Sýkorová zahrnuje do Mansvetova vandru i jeho pobyt v Praze. Viz L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352.

⁶² L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 4–6; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 4.

⁶³ NM, ČMH, č. př. 14/56, J. Srb-Debrnov, Slovník hudebních umělců slovanských, heslo Mansvet Klička.

⁶⁴ Tento dům je pozoruhodný historicky i stavebně. Blíže viz J. VANČURA, *Dějiny někdejšího král. města Klatov. I. díl. Sv. III.*, s. 575, 1193; TÝŽ, *Dějiny někdejšího král. města Klatov. II. díl. Sv. II.*, s. 594.

Mansvet byl střední postavy s hnědými vlasy a modrýma očima bez zvláštního znamení. Mluvil česky a německy.⁶⁵ Oženil se až o dva roky později 5. února 1855 s Barborou Nedorostovou, která se narodila v Klatovech 1. ledna 1835 v domě čp. 117/I jako dcera Josefa Nedorosta, pekařského mistra zásobovacího vojenského sboru, a Anny Feichterové. Manželé spolu žili v domě čp. 151/I na severozápadním rohu náměstí v Randově ulici a ve Wollnerovském domě čp. 66/I stojícím na jihovýchodním rohu náměstí ve Vídeňské ulici si zřídili sklenářský obchod.⁶⁶ O provoz řemesla a společného sklenářského krámu se starala hlavně Mansvetova manželka a otec, jak vyplývá z dochované části obchodní knihy. Mansvet se tedy mohl hodně věnovat hudbě.⁶⁷

Hudební a divadelní život v Klatovech ožil s příchodem Leopolda Eugena Měchury⁶⁸ do Klatov v roce 1840. Leopold Měchura, vzdělaný právník, bratr manželky Františka Palackého Terezie a od roku 1824 úředník klatovského magistrátu, se v tomto roce se svou rodinou přestěhoval do Klatov kvůli vzdělání svých dětí z nedalekého Otína, kde od roku 1828 působil jako justiciář pro panství svého otce Otína a dále panství Zelená Hora a Plánice. Díky Měchurovi se v Klatovech začala rozvíjet komorní i orchestrální hudba. K jeho hudebnímu okruhu patřily osobnosti jako učitel zpěvu na gymnázium Filip Kreuss, děkan a houslista František Jelínek, tenorista Josef Eile, violoncellista Filip Schinwecker, varhaník Josef Procházka, barytonista Josef Kamenec a sopranistka Julie Firbasová. Po smrti svého otce v roce 1852 se Leopold Měchura navrátil zpět do Otína, kde převzal správu velkostatku. To mu však nezabránilo účastnit se v šedesátých letech nadále klatovského hudebního života.⁶⁹

⁶⁵ Tento domovský list Mansveta Kličky platil od roku 1851 na čtyři roky. Viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1.

⁶⁶ Zde se opět informace rozcházejí. Jan Roháček uvádí, že manželé společně žili v domě na náměstí čp. 66/I, kde si zároveň zřídili sklenářský krám. Viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 7. V klatovské matriční knize narozených je jako místo narození jejich prvorozeného syna Josefa Kličky uveden dům čp. 151/I. Blíže viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063819/klatovy-23_0520-n?x=113&y=359&w=610&h=210 (přistoupeno dne 2. 7. 2018). Toto místo narození potvrzuje i spis Antonína Mayera o Josefu Kličkovi z roku 1970 uložený ve Státním oblastním archivu v Plzni. Viz SOA v Plzni, f. Rodinný archiv Kličkových, k. 1, Antonín Mayer, Stručná životopisná, umělecká, skladatelská činnost Josefa Kličky, s. 4.

⁶⁷ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 6–7; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 5.

⁶⁸ Leopold Eugen Měchura (2. 2. 1804 – 11. 2. 1870), významný český právník a hudební skladatel, syn pražského advokáta Jana Měchury a švagr Františka Palackého, který se v roce 1827 oženil s jeho sestrou Terezií. Po svých studiích na Karlově univerzitě se navrátil do Klatov, kde svému otci pomáhal se správou panství. V roce 1865 se stal členem klatovského obecního zastupitelstva za voličskou skupinu velkostatkářů. Blíže viz A. SMOLÁK, *L. E. Měchura (1804–1870)*; A. V. ŠMILOVSKÝ, *Spisy výpravné. Sv. I. Starý Měchura*; L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*.

⁶⁹ L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 351–352; Emil HOLÝ, *Dvě klatovské hudební vzpomínky*, Život Plzeňska. Kulturní a vlastivědný měsíčník plzeňského kraje, 1, 1950, s. 161–162; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 5–6.

Leopold Měchura si Mansveta Kličky všiml při různých hudebních produkcích, kde na sebe Mansvet upozornil jako sopránový sólista. Od roku 1847 byl Mansvet s Měchurou v úzkém přátelském styku, který pokračoval i poté, co se Měchura odstěhoval zpět do Otína a Kličkovi v Klatovech velice často navštěvoval. Rodinu Měchurů a klatovských Kliček nepojilo jen vzájemné přátelství, ale byli spřízněni i rodinným svazkem. Viktor Měchura, syn Leopolda Eugena Měchury a Mansvetův spolužák z dob jeho studií na klatovském gymnáziu se 8. června 1864 oženil s dcerou MUDr. Jana Nausche Františkou, Mansvetovou o šestnáct let mladší sestřenicí z matčiny strany. U dr. Jana Nausche se často pořádaly hudební produkce skladeb od Leopolda Měchury. Vztahy Kliček k Měchurovi se po příbuzenském propojení nijak podstatně nezměnily. Z Mansvetových blahopřání Měchurovi je patrné, že i nadále byl Mansvet uctívý a oslovoval Měchuru jako milostpána, a Měchura velice vlídný a přátelský.⁷⁰

Hned po svém návratu do Klatov vstoupil Mansvet Klička do klatovského hudebního života. Začal se věnovat hře na klavír a též hře na varhany v děkanském kostele.⁷¹ Od 1. dubna 1856 byl po smrti tenoristy a vojenského kapelníka Josefa Eileho Mansvet ustanoven tenoristou na kůru děkanského kostela. V témže roce byly v děkanském kostele důkladně přestavovány varhany, přičemž Mansvet velmi ochotně pomáhal, dokonce na vlastní náklady ozdobně zasklil 3 okna v tomto kostele. Na jedno z nich vyryl věnování, jež dokládá, že Mansvet účinkoval na kůru již ve svých šesti letech. Tehdy byl v děkanském kostele varhaníkem Josef Procházka, absolvent pražské varhanické školy a otec známého hudebního skladatele JUDr. Ludevíta Procházky, a ředitelem kůru Jan Černý. Již za jeho nemoci zastupoval Mansvet ředitele Černého ve funkci ředitele kůru a po jeho smrti v roce 1860 o toto místo zažádal. Dne 20. července 1860 bylo Mansvetovi toto místo uděleno bez vypsání konkurzu. Mansvet Klička se své sklenářské živnosti vzdal v roce 1874 a začal se věnovat výhradně hudbě. Po smrti Josefa Procházky v roce 1877 se Mansvet stal vedle tenoristy a ředitele kůru i varhaníkem děkanského chrámu. Mansvet díky svému vlivu a péči povznesl chrámovou hudbu v Klatovech na vysokou úroveň. Funkci ředitele kůru, která byla značně finančně podhodnocená, by Mansvet nemohl vykonávat nebýt jeho zázemí v majetku a řemesle. Ihned po ustanovení ředitelem kůru 1. srpna 1860 Mansvet odjel do Prahy, kde si koupil rukavice a klobouk, nechal opravit patery housle, vypůjčil a nakoupil noty, opatřil

⁷⁰ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 4; L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, *Životopisné poznámky*, s. 3, 14–15.

⁷¹ Jedná se o římskokatolický arciděkanský kostel Narození Panny Marie v Klatovech situovaný nedaleko náměstí, který se začal budovat společně se založením města v 2. polovině 13. století. Blíže viz F. VANĚK – K. HOSTAŠ – F. A. BOROVSÝ, *Soupis památek historických a uměleckých*; Ferdinand VANĚK, *Příspěvky k dějinám děkanského kostela v Klatovech a jeho nejnovější opravě*, Klatovy 1903; J. VANČURA, *Dějiny někdejšího král. města Klatov. I. – II. díl*; M. KRÍŽ, *Klatovsko*; L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*.

razítko na kostelní hudebniny a nakoupil struny. Z toho lze usuzovat, v jakém stavu svoji funkci přebíral. Kromě toho financoval zřízení pódia a pultů na kůru. Vše si pečlivě ručně zapisoval vždy od srpna do konce června. Jeho čistý příjem za první rok činil 451 zl. 29 kr. a vydání 235 zl. a 89 kr. V pozdějších letech mu byl plat zvýšen.⁷²

Mansvet Klička se nesoustředil jen na kostelní hudbu, ale věnoval se i hudbě laické. Již v roce 1860 zřídil dívčí pěveckou školu o třech ročnících pro potřeby kůru, které se říkalo „zpěvací hodiny“. Vyučoval ve třech odděleních po třech hodinách týdně. O Mansvetových úspěších ve vedení kůru děkanského kostela a ostatní jeho hudební činnosti svědčí i významné uznání od biskupského vikariátu. Mansvet Klička jako budoucí sbormistr stál i u zrodu klatovského zpěváckého spolku Šumavan⁷³ založeného v roce 1861 za přičinění JUDr. Ludevíta Procházky⁷⁴ a Aloise Vojtěcha Šmilovského⁷⁵. Ten se hned po svém příchodu do Klatov v roce 1860 spřátelil s Mansvetem a oba měli velký vliv na povzbuzení Leopolda Měchury k nové skladatelské činnosti v šedesátých letech. Mansvet mnoho skladeb upravoval, například Měchurův „Štědrý den“, ale dochovaly se i jeho vlastní skladby jako nejznámější „Pochod Šumavanu“ a skladba „Salve Regina“. Mansvet Klička též dirigoval sokolskou kapelu a po deset let od roku 1873 do roku 1883 působil jako mimořádný profesor hudby a zpěvu na klatovském gymnáziu. Doma vyučoval také hře na piano a harmonium. Pod Mansvetovým vedením zpíval sbor náročné skladby jako mše a oratoria. Mansvet Klička byl výborným pedagogem a dirigentem, který se neobyčejně zasloužil nejen o hudební vzdělání jedné generace svých žáků, ale i o rozkvet kulturní úrovně a hudebního života v Klatovech.⁷⁶

Mansvet Klička byl již od mládí vždy dobrým a schopným hospodářem a dbal vždy o finanční rovnováhu. Své záznamy si vedl až do roku 1865 v němčině, od té doby si vše zapisoval výhradně česky. Nebylo však často snadné udržet vyrovnaný rozpočet, zvláště když jeho dva synové začali studovat. Postupem času si tedy musel nabírat stále více a více práce,

⁷² A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 8–9; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 7–9; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 5.

⁷³ Podrobněji se zpěváckému spolku Šumavan ve svém spise věnuje Bohumil Zuna. Viz B. ZUNA, *Z historie pěv. spolku „Šumavan“ v Klatovech*.

⁷⁴ JUDr. Ludevít Procházka (14. 8. 1837 – 19. 7. 1888), český klavírista, hudební skladatel, syn varhaníka Josefa Procházky. Po studiích na klatovském gymnáziu pokračoval právy na Univerzitě Karlově. Po svých studiích pracoval jako úředník pražského magistrátu. Přátelil se s Bedřichem Smetanou, Antonínem Dvořákem a knížetem Rudolfem Taxisem, s jehož pomocí založil první český pěvecký spolek Hlahol. Viz L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352–353.

⁷⁵ Alois Vojtěch Šmilovský (24. 1. 1937 – 20. 6. 1883, vlastním jménem Alois Schmillauer. Působil jako český spisovatel a gymnaziální profesor v Klatovech, kam nastoupil v roce 1860. Jeho žákem zde byl například Jaroslav Vrchlický nebo Karel Klostermann. Pro klatovský zpěvácký spolek Šumavan psal libreta. Blíže viz A. PRAŽÁK, *Alois Vojtěch Šmilovský*.

⁷⁶ L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 5; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 8.

což se viditelně podepsalo na jeho psychickém i zdravotním stavu. Velkou ránou se pro něj stalo na konci roku 1868 zhroucení jeho nadějí na podíl z cenných nemovitostí jeho rodičů na Pražském předměstí. Tyto nemovitosti byli v průběhu let 1861 až 1868 velice zadluženy podporami a nezaručenými půjčkami, které Mansvetovi rodiče poskytovali jeho sestře a zeťovi do Kdyně. Po smrti Mansvetovy matky Anny 13. března 1866 a o dva roky později jeho sestry Marie Pittermannové 12. srpna 1868 došlo k prodeji majetku Pittermannů ve Kdyni ve dražbě, ve které Mansvetův otec Jan nic nezískal. Navíc se poté náhle přihlásili se svými pohledávkami všichni klatovští věřitelé Jana Kličky, čímž byl Jan Klička nucen v roce 1870 v dražbě prodat své nemovitosti v Klatovech, konkrétně se jednalo o hospodářský dvůr čp. 17/II na Pražském předměstí a lázeň čp. 137/II. Hospodářství získal MUDr. Jan Nausch, bratr Anny Kličkové. Mansvet Klička dlouhou dobu neznal skutečný stav věci a věřil, že jeho podíl z těchto nemovitostí nebude půjčkami do Kdyně ohrožen. Prodej hospodářského dvora s lázní ho natolik zasáhl, že se po sedmi letech v prosinci 1868 vzdal řízení pěveckého spolku Šumavan.⁷⁷

*„V manželství byl M. Klička šťasten. Jeho choť byla nenáročná, milá, velice přičinlivá a svému muži naprosto oddaná – byla klidné povahy a muži se ochotně ve všem přizpůsobovala, pečlivě se starala o celou rodinu a dbala zejména o to, aby se mohl její manžel nerušeně věnovat hudbě.“*⁷⁸ Do domu čp. 36/I na rohu Dlouhé a Randovy ulice se Mansvet se svou ženou Barborou přestěhovali v roce 1861, jejich sklenářský obchod zůstal na náměstí v čp. 66/I. Bydleli v celém přízemí, kde měli i prostornou vysoce klenutou místnost se třemi okny do Randovy ulice, býval to totiž hostinec U Bílého koníčka.⁷⁹ V této místnosti se pak konaly Mansvetovy „zpěvací hodiny“, hudební zkoušky a často i hudební produkce zvláště Měchurových skladeb, u kterých byl často přítomen. V sedmdesátých letech Mansvetovi synové přiváželi ze svých studií v Praze české skladby a klavírní výtahy českých oper, například *Prodané nevěsty* a *Hubičky*, a tyto se pak zde hrály a zpívaly. Manželé Kličkoví měli celkem čtyři děti, z nichž se tři dožily dospělosti. Nejstarší syn Josef se narodil 15. prosince 1855⁸⁰ v Klatovech v domě čp. 151/I⁸¹ jako první dítě Mansveta a Barbory a byl

⁷⁷ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 9–10; L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 352–353.

⁷⁸ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 9.

⁷⁹ Název Randovy ulice je odvozen od jména českého právníka a profesora právnické fakulty Univerzity Karlo-Ferdinandovi v Praze Antonína Randy, který za svých studií v Klatovech bydlel v 1. patře tohoto domu čp. 36/I u svých příbuzných Hupnerů. Viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 10.

⁸⁰ Matriční záznam o narození viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063819/klatovy-23_0520-n?x=113&y=359&w=610&h=210 (přistoupeno dne 2. 7. 2018).

⁸¹ Na tomto domě je umístěna pamětní deska Josefa Kličky. Viz kapitola 10. Obrazová příloha, s. 243.

pokřtěn o den později jako Josef Jan Klička knězem Šimonem Motlem. Mladší druhorozený syn Jan Ladislav přišel na svět o necelé tři roky později 17. února 1858⁸² tamtéž. Nejstarší dcera Anna narozená 2. srpna 1862⁸³ již v domě čp. 36/I se nedožila ani svých prvních narozenin a zemřela 6. května 1863⁸⁴ na ochrnutí mozku. Nejmladší dcera Ludmila se narodila 14. dubna 1865⁸⁵ tamtéž.⁸⁶

Všechny tři Mansvetovy děti zdědily po otci hudební nadání a nadšení a byly již od mladého věku vzdělávány v hudbě. Pro Mansveta Kličku byla hudba nejen povolání, ale životní láskou a posláním. Proto není divu, že byly jeho děti vychovávány v hudbou prosyceném prostředí. V jejich domácnosti, kde měl hlavní slovo Mansvet Klička, zněla hudba bez ustání. Dokonce i Mansvetova žena Barbora se naučila hrát na piano. Jelikož si Mansvetovi synové byli věkově velmi blízcí, probíhala jejich výchova společně. Brzy se však u nich projevily značné rozdíly – u staršího Josefa hudební cit a u mladšího Jana literární vlohy. Oba bratři navštěvovali klatovskou hlavní školu, která sídlila v domě čp. 148/I v Denisově ulici. V roce 1863 bychom v této budově našli hlavní čtyřtřídní školu, podreálnou trojtřídní školu a normální školu, kde se vyučovali jen chlapci. Pro dívky byla zřízena nová budova školy v Plánické ulici čp. 194/I. Josef poté po prázdninách roku 1866 na přání otce začal docházet do klatovského gymnázia, které bylo od roku 1849 změněno na osmitřídní s vyučovacím jazykem češtinou.⁸⁷

Z dětí Mansveta Kličky vynikl bezesporu nejvíce hudebně talentovaný nejstarší syn Josef Klička, jehož korespondencí z dob studií na Pražské konzervatoři se budeme podrobně zabývat v následující podkapitole.⁸⁸ Již jako malý uměl Josef Klička hrát na varhany a obratně též i na housle. Otec u něj již v brzkém věku objevil absolutní hudební sluch, který se snažil rozvíjet. Mansvet Klička byl pro své děti nejen milujícím otcem, ale i výborným hudebním pedagogem. Prosazoval heslo škola hrou, a tak již od malička cvičil své děti v rozpoznávání

⁸² Matriční záznam o narození viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063819/klatovy-23_0760-n?x=85&y=369&w=553&h=187 (přistoupeno dne 2. 7. 2018).

⁸³ Matriční záznam o narození viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063819/klatovy-23_1260-n?x=88&y=356&w=553&h=187 (přistoupeno dne 2. 7. 2018).

⁸⁴ Matriční záznam o úmrtí viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063825/klatovy-29_1210-z?x=62&y=450&w=599&h=205 (přistoupeno dne 2. 7. 2018).

⁸⁵ Matriční záznam o narození viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30063819/klatovy-23_1620-n?x=98&y=72&w=553&h=190 (přistoupeno dne 2. 7. 2018).

⁸⁶ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 5–6; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 9–10, 12.

⁸⁷ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 12; L. SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, s. 358–362.

⁸⁸ K analýze korespondence Josefa Kličky podrobněji viz podkapitola 3. 2. Josef Klička a Pražská konzervatoř, s. 27–57.

tónů. Hádání tónů hrávaly děti s otcem všude, zejména na procházkách. Když se odněkud ozval nějaký zvuk, ať už ptačí zpěv nebo zvuk píšťaly či trumpety hrajících si dětí, tak musely určit, o jaký jde tón. Pro Kličkovy představoval kterýkoliv tón určitý a jasný pojem, jako jiným lidem připadalo například číslo. Podle toho rozeznávali lidi na hudební a nehudební, s těmi nehudebními o hudbě neradi diskutovali. Všechny tři děti byly pravidelně od svého dětství přítomné pěveckým cvičením a hudebním zkouškám, kde všechno pečlivě poslouchaly.⁸⁹

Osmdesátiletý Josef Klička uvedl ve svých vzpomínkách, jak probíhala jeho výchova. „*Nejraději vzpomínám na své dětství, prožité v otcovském domě v Klatovech, kde od nejtělejšího věku jsem téměř nepřetržitě naslouchal čisté, zdravé hudbě a v ní byl jsem vychováván. ... Už jako malý chlapec byl jsem všemu přítomen; doma, kde jsem slyšel zpěv, klavír i komorní hudbu, v koncertech i v kostele, kam jsem chodil s otcem na kruchtu nejen v neděli, ale téměř každý den. Tam zblízka pozorně jsem všechno sledoval a vnímal tak živě, že už v šesti letech jsem hrával při mši na varhany.*“⁹⁰ Tuto jeho vzpomínku přebrali do svých knih o Josefu Kličkovy autoři Adolf Smolák a Karel Hoffmeister, kteří shodně líčí, jak teprve šestiletý Josef hrál při mši na varhany. Zatímco seděl otcovi na klíně, ten za něj šlapal na varhanní pedály, na které malý Josef ještě nedosáhl, a zároveň dirigoval sbor. Josef měl na starosti klávesnici varhan.⁹¹ Na stejnou událost zavzpomínal Josef Klička i ve svém *Autobiografickém náčrtu z roku 1919*, kde však uvádí, že mu bylo sedm let nikoli šest.⁹² Jan Roháček však ve svém spise vyjadřuje o této události značné pochybnosti.⁹³ Zůstává tak otázkou, zda je vzpomínka zcela pravdivá, nebo zda si ji slavný umělec poupravil, aby poukázal na své hudební nadání projevující se již od útlého dětství.

Josef Klička ve svých vzpomínkách psaných pro *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze* zdůraznil, že byl vychováván k „*hluboké, čisté, ryzí lásce k rodné zemi a k naší krásné, sladké mluvě*“⁹⁴ v duchu nadšeného národního idealismu, který ve své současnosti ve společnosti postrádá. Proti tomu se ve svém spise ostře vymezuje Jan Roháček a poukazuje, že Josefova tvrzení o vědomé vlastenecké výchově v rodině nejsou přesná. Roháček dále uvádí, že až do roku 1852 se jeho otec Mansvet podepisoval Kliczka, ačkoliv

⁸⁹ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 12–13; J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 328; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 6.

⁹⁰ J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 327–328.

⁹¹ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 9; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 6.

⁹² NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919.

⁹³ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 12–13.

⁹⁴ J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 328.

na gymnaziálních vysvědčeních je psán správně jako Klička. Ve velmi podrobných Mansvetových záznamech výdajů z jeho pražského pobytu v letech 1846 – 1847 není jediné slovo česky a žádná stopa po českém národním uvědomění. Také na své svatbě si nechával hrát německé písně. Na druhou stranu nemáme u nikoho z Kličeků, ani u Mansvetovy matky nebo manželky, ačkoli obě psaly výhradně německy, doklady o nějaké jeho německé nebo protičeské zaujatosti. Jan Roháček dochází k závěru, že v době svého pobytu v Praze Mansvet Klička ještě uvědomělým Čechem nebyl, ale po roce 1848, když i do Klatov zasáhl národní proud, tak se mu nevyhýbal. Počínající národní uvědomění v rodině Kličeků povzbudil po svém příchodu do Klatov v roce 1860 Alois Vojtěch Šmilovský, který se u Kličeků seznámil s Leopoldem Eugenem Měchurou a svou pozdější chotí Annou Bílou, a zpěvácký spolek Šumavan. Poté začal Josefův otec studovat spisovnou češtinu, ale mimo hudební činnost se do národního hnutí nezapojoval. V květnu roku 1864 se již účastnil pěvecké slavnosti v Praze. I charakter zpěváckého spolku Šumavan se proměnil z hudebně neutrálního na uvědoměle český. Roháček také konstatuje, že jeho manželka Ludmila, ač byla dobrá Češka, nikdy o nějakém zvláštním národním uvědomění ze svého mládí nemluvila. Na druhou stranu konstatuje, že z domova již Mansvetovy děti německy neuměly.⁹⁵ Doklady o Josefově národnostním citění z dětství a mládí nejsou doloženy, ale později během jeho pedagogické kariéry se s náznaky národnostního uvědomění setkáváme.

O mimořádně hudebně nadaného Josefa Kličku se velice zajímal rodinný přítel a příbuzný Leopold Měchura. Když viděl, jak se Josefovi nedaří v prvním ročníku klatovského gymnázia, tak doporučil jeho otci Mansvetovi, aby ho zkusil poslat na konzervatoř do Prahy. Měchura také přislíbil, že Josefa bude v Praze finančně podporovat.⁹⁶ Sám Josef Klička na tento klíčový životní okamžik vzpomíná následovně. „Není divu, když jsem od malička tolik hudby slyšel a tak v ní žil a rostl, že stala se mi vším, něčím tak samozřejmým a nezbytným, jako rybě voda. A je pochopitelné, že jsem opustil *gymnasium* a věnoval se hudbě úplně.“⁹⁷ Shodně jako Josef Klička tento životní krok interpretuje ve svém díle i Adolf Smolák, který navíc dodává, že Josef již jako primán hrál celé mše.⁹⁸

⁹⁵ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 13–14; J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličeků vypravuje*, s. 328.

⁹⁶ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, s. 7; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 15.

⁹⁷ J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličeků vypravuje*, s. 328.

⁹⁸ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 9.

3. 2. Josef Klička a Pražská konzervatoř

3. 2. 1. Pražská konzervatoř

Dějiny Pražské konzervatoře se začaly psát již v roce 1808, kdy skupina vlasteneckých hudbymilovných šlechticů sepsala veřejnou výzvu a prohlášení o nutnosti povznést hudbu a organizovat výchovu výkonných umělců v Čechách.⁹⁹ Toto provolání se v roce 1810 stalo základem pro vznik soukromého spolku, který nesl název Jednota pro zvelebení hudby v Čechách. Tento spolek byl založen za účelem zřízení, vedení a financování konzervatoře hudby v Praze a záhy začal být podporován i vídeňskými vládními úřady a městem Prahou. Mezi členy Jednoty patřili osobnosti z převážně šlechtických rodin, ale později se významným mecenášem stal například i stavitel Josef Hlávka. Prvním prezidentem Jednoty pro zvelebení hudby v Čechách byl zvolen hrabě Jan Nostitz. V roce 1811 pak byla založena Pražská konzervatoř jako první škola svého druhu ve střední Evropě, kterou předcházely konzervatoře italské a francouzské. Výuka na Pražské konzervatoři byla zahájena dne 24. dubna 1811. Doba řádného studia byla šest let. Přijato bylo celkem 39 žáků.¹⁰⁰ Z počátku se vyučovalo v bytech profesorů na základě osnov, které vypracoval první ředitel konzervatoře Bedřich Diviš Weber¹⁰¹ působící ve své funkci celých 31 let. Teprve na podzim roku 1811 získala konzervatoř své sídlo v dominikánském klášteře sv. Jiljí na Starém Městě pražském v 2. patře. Konzervatoř byla založena jako škola původně německo-česká, které posluchači mohli od roku 1811 studovat instrumentální hru, od roku 1815 zpěv a až od roku 1890 začala konzervatoř vychovávat i skladatele otevřením kompozičního oddělení. V roce 1815 se konal první veřejný koncert orchestru v Praze, který byl vytvořen ze studentů konzervatoře. Členové Jednoty podporovali tyto veřejné koncerty přednostním zakupováním míst v koncertních sálech.¹⁰²

⁹⁹ Toto provolání z 25. dubna 1808 je dnes považováno za zakládací listinu Pražské konzervatoře. Podrobný soupis těchto šlechticů i s částkami, které se zavazovali přispívat, nalezneme v díle Jana Branbergera. Viz J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*, s. 13–14.

¹⁰⁰ J. SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské*, s. 8.

¹⁰¹ Bedřich Diviš Weber (9. 10. 1766 – 25. 12. 1842), hudební skladatel, pedagog a teoretik. Stál u zrodu Pražské konzervatoře a stal se jejím prvním ředitelem. Sám zde také vyučoval a vytvářel učební materiály. Kromě toho působil v letech 1839 – 1842 jako ředitel pražské varhanické školy. Viz J. SRB-DEBRNOV, *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*; J. BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*.

¹⁰² J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*, s. 13–22; M. HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře*, s. 11; J. SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské*, s. 5–9.

Druhým ředitelem Pražské konzervatoře se v roce 1843 stal skladatel Jan Bedřich Kittl¹⁰³, který ve svém úřadu působil 22 let a zasloužil se o velký rozkvět konzervatoře. V roce 1848 bylo na návrh hraběte Leopolda Thuna zavedeno požadování složení kauce od přijatých žáků, u instrumentalistů 40 zl. a u zpěváků 60 zl., která byla uložena do ústavní spořitelny a po žakově absolvování mu i s úroky vrácena.¹⁰⁴ V roce 1858 se konaly velkolepé oslavy 50. výročí založení Pražské konzervatoře.¹⁰⁵ V roce 1865 byl Jan Bedřich Kittl propuštěn z úřadu ředitele konzervatoře, neboť vyšla najevo jeho tragická finanční situace, kterou zapříčinila jeho vleklá nemoc a skutečnost, že „přílišně utápěl své starosti ve víně“.¹⁰⁶ Proto byl v dubnu roku 1865 vyhlášen konkurz na nového ředitele konzervatoře, do kterého se přihlásil vedle Josefa Krejčího a Františka Zdeňka Skuherského¹⁰⁷ i hudební skladatel Bedřich Smetana¹⁰⁸. Novým prozatímním ředitelem byl ovšem na doporučení Augusta Wilhelma Ambrose jmenován ředitel pražské varhanické školy, varhaník a skladatel Josef Krejčí¹⁰⁹, který se ve svém úřadu osvědčil, a proto byl o rok později v dubnu 1866 zvolen řádným ředitelem. V době jeho zvolení měla Pražská konzervatoř celkem 119 žáků, 102 ve škole instrumentální a 17 ve škole zpěvu.¹¹⁰ Ve své funkci poté strávil 14 let. Zároveň při volbě nového ředitele došlo na valné hromadě k úpravě platů ředitele a profesorů

¹⁰³ Jan Bedřich Kittl (8. 5. 1806 – 20. 7. 1868), význačný hudební skladatel, který vystudoval práva na Univerzitě Karlově. Poté se věnoval studiu skladby u Václava Jana Tomáška. Jako ředitel Pražské konzervatoře působil v letech 1843 – 1865. Zde se zasadil o zavedení výuky v češtině. Jeho nejvýznamnějším dílem je opera *Bianca a Giuseppe aneb Francouzové před Nizzou*. Podrobněji viz Marie TARANTOVÁ, *Jan F. Kittl*, Praha 1948; Marta OTTLOVÁ, *Kittl Johann Friedrich*, in: Jitka Ludvová a kol., *Hudební divadlo v českých zemích. Osobnosti 19. století*, Praha 2006, s. 265–268.

¹⁰⁴ J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*, s. 55.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 67–70.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 77.

¹⁰⁷ František Zdeněk Skuherský (31. 7. 1830 – 19. 8. 1892), český hudební skladatel, pedagog a teoretik. Po absolvování královhradeckého gymnázia odešel do Prahy studovat filozofii a medicínu na Univerzitu Karlovu a varhanickou školu. Po smrti své manželky se usadil v Praze, kde od roku 1866 do roku 1890 působil jako ředitel pražské varhanické školy. Zároveň pracoval jako ředitel kůru v několika pražských kostelech a věnoval se skladatelské činnosti. Viz J. BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*; Michaela FREEMANOVÁ, *Varhanická škola v Praze a Brně 1830–1889/1890 a 1882–1919*, in: Kateřina Bláhová – Václav Petrbok (edd.), *Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 24. ročníku symposia k problematice 19. století*, Plzeň, 4. – 6. března 2004, Praha 2004, s. 410–418.

¹⁰⁸ Bedřich Smetana (2. 3. 1824 – 12. 5. 1884), jeden z nejslavnějších českých hudebních skladatelů. Působil jako první kapelník Prozatímního divadla v letech 1866–1874, hudební kritik a operní skladatel. Svým dílem se zapojil do českého národního obrození. Jeho operou *Libuší* bylo v roce 1881 slavnostně otevřeno Národní divadlo. Mezi jeho nejslavnější díla dále patří opera *Prodaná nevěsta* či cyklus symfonických básní *Má vlast*. Viz Zdeněk NEJEDLÝ, *Bedřich Smetana. I. – VII. díl*, Praha 1950–1954; Václav HOLZKNECHT, *Bedřich Smetana. Život a dílo*, Praha 1984; Olga MOJŽÍŠOVÁ – Milan POSPÍŠIL, *Bedřich Smetana. Korespondence. Correspondence. I. (1840–1862)*, Praha 2016.

¹⁰⁹ Josef Krejčí (17. 12. 1821 – 19. 10. 1881), významný hudební skladatel a varhaník. Vystudoval varhanickou školu v Praze. Poté působil jako ředitel kůru v Kostele sv. Františka z Assisi na Starém Městě a poté jako ředitel kůru v Bazilice sv. Jakuba Většího. V letech 1858 – 1866 vykonával funkci ředitele varhanické školy v Praze. Viz J. SRB-DEBRNOV, *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*; J. BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*.

¹¹⁰ J. SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské*, s. 38.

konzervatoře, kdy příjem ředitele se zvýšil na 1 700 zl., profesor zpěvu na 800 zl., profesora houslí 700 zl. a u ostatních profesorů na 460 zl. ročně. O řediteli Krejčím bylo známo, že nepodporoval časté spoluúčinkování žáků konzervatoře při mimoústavních koncertech.¹¹¹

V době, kdy na Pražskou konzervatoř přišel studovat Josef Klička, byl již rok ředitelem Josef Krejčí. Od března 1866 začal na konzervatoři vyučovat sborový zpěv Josef Foerster ml.¹¹². V roce 1866 se řešilo obsazení místa profesora houslí, kterým se v říjnu tohoto roku stal vynikající mladý umělec Antonín Bennewitz¹¹³, který přispěl k velkému rozkvětu houslové hry. Mezi další profesory, kteří v době Josefových studií působili na Pražské konzervatoři, patřili například profesor hoboje v letech 1820 – 1824 a 1831 – 1870 Bedřich Bauer, profesor klavíru v letech 1869 – 1919 Josef Lugert, profesor tahového pozounu v letech 1868 – 1903 Václav Šmita a profesor trumpety jmenovaný v roce 1868 Filip Blaha. Výuka na Pražské konzervatoři začínala zpravidla v říjnu a končila v červenci, kdy se obvykle konaly veřejné závěrečné zkoušky. Výjimkou bylo ukončení školního roku bez závěrečných zkoušek již v červnu roku 1866 z důvodu pruské okupace. V roce 1867 studovalo na Pražské konzervatoři celkem 106 posluchačů, z toho ve vyšším instrumentálním oddělení 40, v nižším instrumentálním oddělení 52, v koncertní škole 9 a v operní škole 5 žáků. Na začátku školního roku 1867/1868 se počet studentů zvýšil na 132, z toho 51 jich postoupilo do vyššího oddělení, 69 jich bylo nově přijato, v operní i koncertní škole zůstalo v každé po 6 žácích. V novém školním roce započatém 4. října 1869 došlo ke snížení počtu posluchačů konzervatoře na 123 studentů, následující rok se počet znovu navýšil na 137 žáků.¹¹⁴

¹¹¹ M. HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře*, s. 12; J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*, s. 78–92; J. KRUPKA, *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze*, s. 10–12, 18–19.

¹¹² Josef Foerster mladší (22. 2. 1833 – 3. 1. 1907), hudební skladatel, pedagog a varhaník. Byl synem Josefa Foerstera, který působil jako ředitel kůru v Osenicích. Vystudoval pražskou varhanickou školu, kde se stal v roce 1858 učitelem. Pracoval jako varhaník v mnoha pražských kostelech. V roce 1863 přijal místo ředitele kůru v kostele sv. Vojtěcha. Od roku 1887 působil jako ředitel kůru v chrámu sv. Víta na Pražském hradě. Byl autorem významné hudebně-pedagogické publikace *Nauka o harmonii*. Viz J. BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*; Josef Bohuslav FOERSTER, *Poutník*, Praha 1942.

¹¹³ Antonín Bennewitz (26. 3. 1833 – 29. 5. 1926), slavný český houslista, hudební pedagog a spoluzakladatel Českého kvarteta. Vystudoval piaristické gymnázium v Litomyšli a na Pražské konzervatoři houslovou hru v třídě profesora Mořice Mildnera. V roce 1866 byl zvolen profesorem houslové hry na Pražské konzervatoři, kde působil od roku 1882 do roku 1901 jako ředitel. Tato éra Pražské konzervatoře bývá označována jako zlatá doba, jelikož ředitel Bennewitz podporoval výuku v českém jazyce a vyhledával nadané české studenty. Sám dirigoval školní orchestr a díky němu byla na program koncertů umísťována díla českých autorů. Viz J. SRB-DEBRNOV, *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*; J. KRUPKA, *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze*.

¹¹⁴ J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*, s. 92–93; J. KRUPKA, *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze*, s. 12–17; J. SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské*, s. 35, 40–41, 43, 45, 49. Srovnej F. MOROKES, *Devětkrát o českém školství*; M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*. K problematice školství v druhé polovině 19. století viz J.

3. 2. 2. První rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři

Josef Klička nastoupil na Pražskou konzervatoř po prázdninách roku 1867 do houslového oddělení a třídy profesora Bennewitze.¹¹⁵ Jedenáctiletý Josef se díky své hudebnosti a nadání stal záhy jeho oblíbencem a rád na svého učitele houslí po letech vzpomínal. Adolf Smolák ve svém díle dokonce uvádí, že Josef byl Bennewitzovým nejlepším žákem.¹¹⁶ Sám Klička vzpomíná, jak se rád učil hrát na housle a jak s ním byl jeho učitel v prvním ročníku Pražské konzervatoře velmi spokojen.¹¹⁷ Z prvního Josefova roku 1867/1868 na Pražské konzervatoři se zachoval pouze jediný stručný dopis od Josefa z konce školního roku.¹¹⁸ V tomto dopise Josef rodičům oznamuje, že hrál dobře na zkoušce a že se již velmi těší domů. V dopise se Josef také zmiňuje o tom, v kolik mu pojede vlak. Domů cestoval Českou západní dráhou ze Západního nádraží do Plzně a odtud musel poštovním dostavníkem, neboť železnice vedoucí do Klatov byla dobudována až v roce 1876.¹¹⁹

V prvním roce Josefova studia na Pražské konzervatoři došlo k několika významným událostem, o kterých později Josef Klička rád vyprávěl a zmiňuje je ve svých dílech i autoři Adolf Smolák a Karel Hoffmeister. První příhoda je spojená osobou Adeliny Palacké, rozené Hämplové, snachy Františka Palackého a manželky jeho syna Jana.¹²⁰ Palacká se na doporučení strýce Leopolda Měchury o mladého Josefa Kličku v Praze velice zajímala a starala. Opatřila mu obědy, na které docházel k její matce paní Hämplové, k Hallerům, k paní Bergmannové, Koudelkové, prezidentové Kilcherové a baronce Pokorné. Adelina Palacká Josefa uvedla na konzervatoř a je doloženo, že se zde na něj často vyptávala a sledovala jeho studijní prospěch. V prvním roce Josefova studia ho často brávala na procházky, koncerty a s sebou do Novoměstského divadla stojícího před Koňskou branou u městských hradeb, kde Josef obdivoval orchestr. Pouhá jednohlasá hra na housle již

ŠAFRÁNEK, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů. I. – II. díl*; P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Rákoska v dílně lidskosti*.

¹¹⁵ Josef Klička ve svých vzpomínkách ve Sborníku na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze uvádí mylný údaj, že na konzervatoř odešel studovat již v roce 1866. Viz J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 329. Ve svém *Autobiografickém náčrtu z roku 1919* se již Josef Klička s datem neplete. Viz NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, *Autobiografický náčrt z roku 1919*.

¹¹⁶ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 10.

¹¹⁷ K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 6–7; J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 329.

¹¹⁸ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 1, s. 70.

¹¹⁹ Blíže k problematice cestování v 19. století viz Milan HLAVAČKA, *Cestování v éře dostavníku. Všední den na středoevropských cestách*, Praha 1996.

¹²⁰ Jan Křtitel Kašpar Palacký (10. 10. 1830 – 23. 2. 1908), významný český geograf, politik a univerzitní profesor. Narodil se do rodiny Františka Palackého a Terezie Měchurové. Roku 1859 se oženil s Adelinou Hämplovou. Měli spolu čtyři děti, ale jen dcera Ada se dožila dospělosti. V roce 1860 zdědil Jan po matce velkostatek Lobkovice. Viz *Ottův slovník naučný*, XIX. díl, Praha 1902, s. 71–73.

Josefovi nestačila, i z domova byl zvyklý zpěvu, klavíru, komorní hudbě a varhanám. Nechal se tedy zlákat různorodostí velkého orchestru a rozhodl se složit svou první skladbu pro velký orchestr. Tuto svou předehru pro orchestr věnoval skoro dvanáctiletý Josef svému mecenáši a příznivci Leopoldu Měchurovi. První část skladby poslal Měchurovi k svátku 15. listopadu 1867. Sám Klička vzpomíná, jak byla jeho instrumentace dětinská a jak nezkušeně psal noty pro A-klarinetu v sopránovém klíči. Po dokončení druhé části se rozhodl uspořádat si doma orchestrální zkoušku, při které ho překvapila návštěva Adeliny Palacké. Josef zrovna dirigoval neviditelný sbor před rozestavenými židlemi. Palacká z dobré vůle vzala Josefovou skladbu ukázat řediteli konzervatoře Josefu Krejčímu, kterého tak proti Josefovi nevědomě popudila. Ředitel Krejčí se totiž rozhněval, skladbu zničil a Josefovi pronesl kázání o tom, že se nemá pokoušet o kompozici, když se ještě neučil harmonii. Tato událost se stala klíčovou pro vztah ředitele Krejčího k Josefovi a následný vývoj událostí v dalších letech. Nadále totiž ředitel Krejčí zakázal Josefovi veřejná vystupování včetně působení v kostele u sv. Vojtěcha, kde byl ředitelem kůru Josefův profesor sborového zpěvu Josef Foerster ml. Josef tam účinkoval jako vokalista a jako vynikající zpěvák měl od přísného profesora Foerstera dovoleno při mších i jiných církevních slavnostech převzít a dozpívat part za zpěváka, který ho nezvládl dokonale provést.¹²¹ V zimě roku 1867 vzala Adelina Palacká Josefa na Vánoce do Lobkovic na velkostatek Palackých nedaleko Prahy.¹²²

Druhá zajímavá událost se odehrála v zimě roku 1867. Hudební skladatel dr. Ludevít Procházka pořádal ve svém bytě v Praze v Lažanském paláci hudební večer, při kterém se mělo hrát čtyřruční provedení Měchurovy kantáty *Štědrý večer*. Autorem textu skladby, ke kterému Měchura složil hudbu, byl známý český spisovatel Karel Jaromír Erben. Měchurovu skladbu upravil pro klavír na čtyři ruce Josefův otec Mansvet, který byl často zván do Prahy do společnosti hudebníků, literátů a dalších umělců. Toho večera se kromě Mansveta účastnil i vzácný host Karel Jaromír Erben, který si přál slyšet svůj zhudebněný text. Skladbu *Štědrý večer* měl zahrát dr. Procházka společně s Mansvetem, kterého napadlo, že by ho mohl zastoupit jeho nadaný syn studující na konzervatoři. Přivedl tedy Josefa do této velkolepé hudební společnosti, aby s dr. Procházkou zahrál skladbu na klavír. Jejím znamenitým provedením byl Erben tak nadšený, že tehdy jedenáctiletého Josefa políbil

¹²¹ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 10–11.

¹²² Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, *Životopisné poznámky*, s. 15–16; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 8–9; J. KLÍČKA – H. KLÍČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLÍČKA, *Rodina Kliček vypravuje*, s. 329–330.

na čelo.¹²³ Josef Klička pak tuto příhodu často s radostí a hrdostí vypravoval. Na druhou stranu je třeba uvést, že existuje více verzí toho příběhu a v jedné z nich se nemluví o účasti Josefova otce Mansveta. Cestovní záznamy Mansveta Kličky dokládají, že do Prahy přijel společně se synem Josefem 2. října 1867 a jednal zde se svým bratrancem dr. Naušem a klatovským právníkem Kleinem o pronájmu bytu pro Josefa. Další Mansvetova cesta do Prahy se konala až 18. března 1868.¹²⁴

O místě, kde Josef Klička bydlel od začátku prvního roku svého studia na Pražské konzervatoři, se nedochoval žádný záznam. Jisté je, že byt nebyl vyhovující a že tam Josef nebyl spokojen. Jeho otec si při návštěvě Prahy 18. března 1868 do zápisníčku poznamenal, že byl v onom bytě nedostatek vody, prádlo bylo zažloutlé, všichni se tam česali jedním hřebenem, nepoužívali k jídlu vidličku, Josef musel chodit nakupovat a často musel čekat venku.¹²⁵ Po této špatné zkušenosti se Josef přestěhoval do podnájmu do bytu rodiny Hřímálých, kteří žili v Lipové ulici čp. 474/II a s nimiž se Josefův otec Mansvet znal. V bytě bydlela Barbora Hřímálá, vdova po plzeňském řediteli kůru Vojtěchu Hřímálém, její dcera Anna a dva dospělí synové, oba hudebníci. Starší Vojtěch působil od roku 1868 jako ředitel orchestru Prozatímního divadla v Praze a mladší Bohuslav¹²⁶ byl členem tohoto orchestru. Jejich sestra Anna od prázdnin roku 1868 až do dubna 1869 v domácnosti Hřímálých sama hospodařila, když její matka přebývala v té době u své vdané dcery Marie v Brně. Anna a Bohuslav Hřímálý se Josefa Kličky ujali a z dochované vzájemné korespondence je zjevné, že se o něj svědomitě a se zájmem starali jako o vlastního. Anna Hřímálá své dopisy adresovala Josefově matce, a psala je proto německy. Naproti tomu dopisy Bohuslava Hřímálého byly určeny Josefovu otci, proto byly psány v češtině.¹²⁷

¹²³ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 9; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 7; J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kliček vypravuje*, s. 330–331.

¹²⁴ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 15.

¹²⁵ Tamtéž, s. 16.

¹²⁶ Bohuslav Hřímálý (18. 4. 1848 – 11. 10. 1894), český houslista, hudební skladatel, dirigent a nejmladší syn plzeňského rodáka a varhaníka Vojtěcha Hřímálého. Na Pražské konzervatoři vystudoval houslovou hru u profesora Mořice Mildnera. Od roku 1868 působil v orchestru Prozatímního divadla v Praze a poté též jako dirigent Švandova divadla v Plzni. Se svými bratry Vojtěchem, Janem a Jaromírem založil Smyčcové kvarteto bratří Hřímálých, se kterým vystupovali od roku 1872. Roku 1875 odešel za svým bratrem Jaromírem do Helsinek, kde se vypracoval n kapelníka finské opery a později švédského divadla. Podrobněji viz Josef BARTOŠ, *Prozatímní divadlo a jeho opera. K 75. výročí otevření Prozatímního divadla*, Praha 1938; Miroslav ŠULC, *Česká operetní kronika 1863–1948. Vyprávění a fakta*, Praha 2002; M. HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře*.

¹²⁷ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 16.

3. 2. 3. Druhý rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři

Ve druhém školním roce 1868/1869 bydlel Josef Klička stále v podnájmu u rodiny Hřímálých. Z tohoto roku studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři se zachovalo 43 dopisů, z toho skoro všechny dopisy od Josefa a jeho bytných určené rodičům, dopisy od rodičů a Josefových sourozenců z Klatov jen některé. Mnoho těchto dopisů nebylo původně datováno. O dodatečné časové určení se zasloužil Jan Roháček podle obsahu jednotlivých dopisů.¹²⁸ V prvním dopise ze 4. října 1868 Josef píše, že do Prahy dojel v pořádku a že ho na nádraží vyzvedl Bohuslav Hřímálý. Anna Hřímálá Josefovi radila, aby navštívil pány, ke kterým bude docházet na obědy. Částečně se také dochoval Josefův účet za školní potřeby, které si pořídil na začátku nového školního roku a za něž utratil celkem 8 krejcarů.¹²⁹

V druhém dopise ze 7. října 1868 Josef rodičům oznamuje, jaký bude mít rozvrh hodin. Díky tomuto dochovanému dopisu se dozvídáme, že ve druhém ročníku konzervatoře se vyučovalo 12 literních hodin, 6 hodin hudební teorie a 9 hodin hry na nástroj. V celkovém součtu 27 vyučovacích hodin týdně, z toho 18 dopolední a 9 odpoledních. Výuka probíhala od pondělí do soboty a v neděli ráno od 8 do 9 hodin následovala bohoslužba. Mezi Josefovy předměty patřily němčina, zeměpis, počty, pravopis, krasopis, teorie, hra na housle, chorál a náboženství. Díky tomuto rozvrhu hodin si můžeme udělat představu o každodenním rozložení jeho dne a o volném čase. Každé pondělí a pátek docházel do školy jen dopoledne od 8 do 11 hodin. Naproti tomu v úterý, čtvrtek a sobotu měl výuku od 8 nebo 9 hodin ráno až do 17 hodin odpoledne s dvouhodinovou pauzou na oběd od 12 do 14 hodin. Nejvolnějším dnem byla kromě neděle středa, kdy měl Josef vyučování jen jednu ranní vyučovací hodinu od 8 do 9. Výuka hry na housle se konala vždy odpoledne po třech hodinách od 14 do 17 hodin v úterý, ve čtvrtek a v sobotu.¹³⁰

Dne 9. října 1868 píše Anna Hřímálá Josefově matce o tom, jak se Josefovi v Praze líbí a že je sice pilný, ale přísnost na něj musí být. Ujišťuje Josefovu matku, že se o syna nemusí mít starost. Josef podle ní musí hodně cvičit, a když nebude ve škole o přestávkách zlobit, tak to může daleko dotáhnout.¹³¹ V dalším dopise Josef podává rodičům zprávy o postupu vyučování, které vyžadoval jeho otec Mansvet. Vypisuje, co nového se naučil

¹²⁸ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 16–17.

¹²⁹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 2, s. 71–72.

¹³⁰ Tamtéž, Dokument č. 3, s. 73–75. Srovnej P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Rákoska v dílně lidskosti*, s. 228–235.

¹³¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 4, s. 76–77.

a chlubí se, že dostal již dvě jedničky a dvě dvojky.¹³² Dále rodičům oznamuje, že na obědy chodí k paní Bergmannové, Kilcherové a Hallerové, dceři Leopolda Měchury. K baronce Pokorné bude na obědy docházet až v listopadu, neboť se baronka vrací do Prahy až na konci října.¹³³

Další Josefův dopis rodičům pochází až z 25. října 1868, v němž rodiče ujišťuje, že je zdravý a že se psaním čekal na Annu Hřimalou. Popisuje, co nového se ve škole naučil v harmonii o čtyřzvuku a tónech a jaké známky dostal. Dozvídáme se též, že Adelina Palacká je se svými dcerami v Praze a pozdravuje Josefovy rodiče. Josef od ní dostal pytel brambor, čočku, hrách a dříví. Na obědy chodí za paní Hämplovou a již i za baronkou Pokornou. Kromě těchto zpráv posílá Josef rodičům i vyúčtování svých výdajů za říjen 1868, které činily v součtu 7 zl. a 80 krejcarů. Podle těchto dochovaných údajů můžeme analyzovat, na co Josef v Praze potřeboval kolik peněz. Nejvíce peněz celkem 3 zl. bylo potřeba na zaplacení 12 obědů a prádlo stálo za říjen 2 zl. Menšími položkami pak byly například péro za 1 krejcar, papír na chorální úlohy za 6 krejcarů, inkoust za 48 krejcarů, struny za 30 krejcarů a kalafuna za 20 krejcarů. Nosiči za odnesení kufru musel Josef zaplatit 50 krejcarů.¹³⁴

Takovýto soupis výdajů za daný měsíc posílal Josef v druhém ročníku studia na konzervatoři téměř pravidelně na konci každého měsíce, schází jen účet za březen a květen. Jednotlivé položky se často opakovaly, každý měsíc platil Josef 2 zl. za prádlo a za obědy, kdy jeden oběd stál 25 krejcarů. V účtu za listopad přibyly výlohy za svíčky, pouzdro na brýle, notový papír a housku k svačině. Také učebnice do školy nebyly levnou záležitostí, v listopadu Josef za jednu vydal celkem 4 zl. a 35 krejcarů. I proto se náklady za listopad 1868 oproti předchozímu měsíci zvýšily na 8 zl. a 44 krejcarů.¹³⁵ V prosinci 1868 přibyly výdaje za potáhnutí smyčce a správu bot, vyúčtování za prosinec 1868 vyšlo na rovných 6 zl.¹³⁶ Výlohy za leden 1869 činily 6 zl. a 79 krejcarů. V lednu si Josef nechal ostříhat vlasy a spravit své druhé boty.¹³⁷ V účtu za únor se navíc objevilo vydání za leštadlo, gumu a čtvrtky, celková Josefova útrata činila 4 zl. a 26 krejcarů, tedy nejméně za celý školní rok.¹³⁸ Vyúčtování za duben činící 6 zl. a 15 krejcarů již neposílal rodičům Josef, nýbrž jeho

¹³² Josef v dopisech používá latinské označení *eminenter* (E) a *ad eminenter* (ad E). Blíže ke známkování v 19. století viz F. MORKES, *Devětkrát o českém školství*; J. BARTOŠOVÁ – J. FRYČ, *Vysvědčení jako součást dějin školství*.

¹³³ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 5, s. 78–79.

¹³⁴ Tamtéž, Dokument č. 6, s. 80–82.

¹³⁵ Tamtéž, Dokument č. 9, s. 86–87.

¹³⁶ Tamtéž, Dokument č. 21, s. 116–118.

¹³⁷ Tamtéž, Dokument č. 22, s. 119–120.

¹³⁸ Tamtéž, Dokument č. 26, s. 127–128.

bytný Bohuslav Hřimalý. V dubnu 1869 potřeboval Josef 62 krejcarů na kolky ke kauci, znovu 10 krejcarů na ostříhání vlasů, 1 zl. a 71 krejcarů na nitě a přešití šatů a snížily se výlohy za svíčky.¹³⁹ V celkovém úhrnu za červen a červenec 1869 se Josefovy náklady na školní výlohy, prádlo a obědy vyšplhaly na 14 zl. a 79 krejcarů. Vyúčtování za červen a červenec vyhotovila Josefovým rodičům Barbora Hřimalá.¹⁴⁰

V dopise z 1. listopadu 1868 Anna Hřimalá informuje Josefovy rodiče, že jí psala Adelina Palacká kvůli obědu, který měl Josef ve čtvrtek u paní Koudelkové. Když mu u ní bude chutnat, tak Anna Hřimalá přes Leopolda Měchuru obědy Josefovi u paní Koudelkové zařídí. Každou středu a sobotu obědval Josef u Hřimalých. Z tohoto psaní se dozvídáme, že Josef Klička docházel k profesorovi Bennewitzovi na soukromé hodiny houslí. Profesor Bennewitz totiž žádal, aby mu byly privátní hodiny zaplacený předem, nikoli dodatečně jako minulý rok. Anna Hřimalá Josefa chválila, že na housle cvičí dostatečně a ve škole má dobré známky.¹⁴¹ Na konci listopadu dostal Josef od Bohuslava Hřimalého tlustý kabát se sametovým tmavožlutým límcem, který dal upravit krejčímu na svoji postavu, neboť mu byly široké rukávy. Nabádá tedy své rodiče, aby Hřimalému v příštím dopise nezapomněli poděkovat. U Hřimalých hrál Josef s Bohuslavem často na klavír. Dále rodičům oznamuje, že letos nepojede na Vánoce k Adelině Palacké do Lobkovic, neboť nikoho nepozvala. Nakonec žádá rodiče o radu, zda si může nechat spravit sešlapané boty.¹⁴² Z jeho účtu za prosinec již víme, že mu to rodiče povolili.

První dopis psaný Bohuslavem Hřimalým pochází z konce listopadu roku 1868. Hřimalý podával zprávy o tom, že je Josef zdravý a jak ho přiměl k učení a mravnému chování ve škole. Na Josefa si doposud žádný z profesorů nestěžoval. Ze školy přinesl již 32 jedniček. Chválil Josefa, jak je i doma pilný, řádně se připravuje do školy, vypracovává úkoly a hraje na housle.¹⁴³ V úterý 8. prosince 1868 týden před svými třináctými narozeninami zpíval Josef altové sólo v kostele sv. Vojtěcha, kde byl ředitelem kůru Josef Foerster ml. Navíc měl od profesora povoleno opravovat a zpívat za jednu zpěvačku, která neuměla altové noty. Za své vystoupení byl odměněn 10 krejcarů a píše, že možná bude měsíčně od profesora

¹³⁹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 38, s. 148–150.

¹⁴⁰ Tamtéž, Dokument č. 44, s. 160–161. Srovnej P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*; M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*.

¹⁴¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 7, s. 83.

¹⁴² Tamtéž, Dokument č. 8, s. 84–85.

¹⁴³ Tamtéž, Dokument č. 10, s. 88.

Foerstera dostávat 60 krejcarů. Proto se Josef rozhodl, že si koupí kasičku a bude si tyto vydělané peníze spořit a část si ponechá na cestu domů do Klatov na svátky.¹⁴⁴

Josefův o tři roky mladší bratr Jan navštěvoval v roce 1868 první třídu klatovského gymnázia. V dopise z 6. prosince 1868 popisoval Josefovi, jak doma oslavovali mamčin svátek. Po obědě měli štrúdl a po večeři dostal každý dva kaštiny. Dále Josefovi líčil, jak jejich velmi talentovaná tříletá sestra Ludmila ráda hraje na fortepiano.¹⁴⁵ Do Vánoc 1868 si na Josefa nikdo ve škole ani u jeho domácích Hřimalých nestěžoval. Rodiče byli se synem spokojeni, a proto mu k narozeninám poslali dlouhé, vlídné a povzbudivé psaní. Autorem nejdelší části dopisu s velmi originální přáním byl Josefův bratr Jan. Ten také Josefovi vyličil, jak u nich doma v Klatovech probíhala Mikulášská nadílka. Tehdy byl u Kliček i Janův a Ludmilin bratranec Rudolf Pittermann. Za anděla byla převlečená služebná Luisa, která bosá na sobě měla Mansvetovu košili, sukni jeho manželky a dlouhý bílý závoj. Mikuláše ani čerta s sebou neměla. Všechny děti se před andělem musely pomodlit a za odměnu pak dostaly dárky. Mansvet musel starší hochy Jana a Rudolfa nabádat, aby se pomodlili a nekazili zážitek malé sestře, jež stále věřila na Mikuláše. Hoši se přesto smáli a dělali vylomeniny, proto dostali menší odměnu, která se skládala ze čtyř ořechů, dvou kaštanů, jednoho jablka a čtyřech kousků cukroví pro každého. Ludmilka oproti nim dostala cukroví, Mikuláše vyrobeného ze dřeva, čerta ze švestek, knihu na kreslení, olůvko, tabulku a křídlo, pět ořechů, dva kaštiny, dvě jablka, zahrádku s husičkami na hraní, dva beránky a nové boty. Díky tomuto popisu se dozvídáme, jak se v druhé polovině 19. století slavil Mikuláš a co od něj hodné děti dostávaly za dárky.¹⁴⁶ Následovalo matčino přání Josefovi k narozeninám, ve kterém ho nabádá, aby byl stále hodný, pilný a nezapomněl na Boha. Otec Mansvet kromě přání k narozeninám Josefovi oznamuje, že již není ředitelem zpěváckého spolku Šumavan, dne 3. prosince dirigoval poslední koncert. Psal, že z funkce po sedmi letech odstoupil, protože má doma velké starosti. Místo něj se ředitelem spolku stal František Matesa.¹⁴⁷ Mansvet kladl synovi na srdce, aby se hodně učil a byl hodný. Psal mu, jak je na něj pyšný a že mu dělá velkou radost.¹⁴⁸

Dne 17. prosince 1868 Josef rodičům psal, že novorozená holčička Adeliny Palacké se jmenuje Eugenie a že bude Palacké přát k novému roku. Chlubil se také, že ve škole

¹⁴⁴ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 13–14, s. 93–98.

¹⁴⁵ Tamtéž, Dokument č. 12, s. 91–92.

¹⁴⁶ Srovnej P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, s. 219–263; M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*, s. 300–327.

¹⁴⁷ B. ZUNA, *Z historie pěv. spolku „Šumavan“ v Klatovech*, s. 18.

¹⁴⁸ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 15, s. 99–103.

v harmonii jako jediný věděl, co je to generálbas. Nezapomněl poznamenat, že se účastnil koncertu na Žofíně.¹⁴⁹ V následujícím dopise Josef líčí, jak v Praze strávil Vánoce a Štědrý den. Od 21. prosince měli na konzervatoři čtrnáctidenní vánoční prázdniny. Škola začínala až 4. ledna 1869. Štědrý den si Josef podle svých slov moc neužil, neboť ho velice bolela hlava, a proto skoro nic nejedl. Bylo mu to velice líto, protože na štedrovečerní večeři se u Hřímálých podávala polévka, černá smažená ryba a nadívané lívance. Josef si postěžoval, že kvůli bolesti hlavy snědl pouze dva lívance, které má obyčejně tak rád. Od Hřímálých dostal kravatu, která se zavěšovala za knoflíček, vlněné rukávničky, aby mu v zimě nebylo chladno na ruce, a mísu jablek, ořechů a kaštiny. Na devátou hodinu večer byl pozvaný k profesoru Foersterovi, kde ho obdarovali jablky, ořechy a kouskem vánočky. Proti bolesti hlavy dostal od pana profesora punč. Ve dvanáct hodin šli společně do kostela na půlnoční a poté se zahřáli šálkem čaje. Další den zpíval Josef v kostele, za což byl odměněn 60 krejcarů. Znovu zdůrazňoval, že zpíval sóla za nějakou slečnu, která je neuměla trefit. Proto také dostal zapláceno o 20 krejcarů více, než ostatní zpěváci. Paní Kilcherová dala Josefovi k Vánocům kousek vánočky, jablka a ořechy. Z dalšího dopisu se dozvídáme, co dělal Josef během svého čtrnáctidenního volna ze školy. Vánoční prázdniny strávil Josef po většinu času doma, kde skládal svoji symfonii. Zařekl se také, že si vytvoří knížku, kam si každý den bude zapisovat, co měl k obědu. Když se mu udělalo lépe, tak vyrazil na výlet omnibusem za 12 krejcarů od Mostu císaře Františka I. až do Karlína. Jiný den si zašel do Svatováclavských lázní na kávu. Na konci psaní si však Josef povzdychl, že doma by měl lepší svátky než v Praze. V závěru připojil informaci, že se Anna Hřímálá obávala, že Bohuslav Hřímálý bude odveden na vojnu.¹⁵⁰

Před Silvestrem poslal Mansvet synovi dlouhý dopis s přáním k novému roku. Kladl synovi na srdce, aby první den nového roku zpytoval své svědomí, vzpomněl si na všechno, co učinil ve starém roce a udělal předsevzetí na rok nový. Hned ráno na Nový rok, když se Josef probudil, měl kleknout na kolena, pomodlit se k Bohu a prosit ho, aby mu dal zdraví, dílu a vytrvalost v povolání. Mansvet si v tomto dopise postěžoval, jak je mu úzko z toho, kolik peněz musí Josefovi do Prahy posílat. Dříve to bylo 15 až 16 zl. měsíčně, nyní to narostlo na 21 až 23 zl. každý měsíc. Mansvet psal, že pracuje tak mnoho, že neví, kde mu hlava stojí. Přál si, aby se Josef hodně učil, aby si mohl vydělat nějaké peníze, a otci tak

¹⁴⁹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 16, s. 104–105.

¹⁵⁰ Tamtéž, Dokument č. 17–19, s. 106–112. Srovnej P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, s. 219–263; M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*, s. 300–327.

finančně ulevit. Mansveta velice mrzelo, že mu tento měsíc nezbyly peníze navíc, a proto nemohl Josef odjet na vánoční svátky domů do Klatov. Sliboval mu, že za deset týdnů pojedě domů na Velikonoce a že už se na něj všichni moc těší. K tomuto dopisu bylo přiloženo šest blahopřejných psaní, které měl Josef za úkol roznést paní Bergmannové, Hämplové, Kilcherové, Pokorné, řediteli Krejčímu a profesoru Bennewitzovi. Paní Hallerové a Palacké odeslal otec přání poštou. Na konci dopisu Mansvet syna nabádá, aby nyní o prázdninách více psal, když má více času a nemusí se tolik učit do školy.¹⁵¹

Na Nový rok obdržel Josef další psaní z domova, které začínalo dlouhým oslovením Josefa od jeho bratra Jana. Ten Josefovi líčil, jak v Klatovech slavili Silvestra a že po večeři měli ořechy, jablka, kaštany a kmínovku. Vánoční prázdniny na klatovském gymnáziu netrvaly tak dlouho jako na konzervatoři v Praze. Jan měl volno jen do středy 30. prosince, ve čtvrtek 31. prosince musel na půldne do školy. V pátek na Nový rok bylo volno, ale v sobotu a v neděli probíhalo půldne vyučování. Matka Josefovi přála k novému roku všechno nejlepší, štěstí, zdraví, a aby jim dělal radost tím, že se bude dobře učit. Trochu Josefa kárala, že píše málo dopisů a často nesrozumitelně. Slibuje Josefovi, že pokud bude pilný a bude jim dělat radost, tak bude moci přijet domu na Velikonoce.¹⁵² Na to Josef odpověděl pečlivějším dopisem vyvedeným na 3 a půl strany. V něm otce informoval, že mu Bohuslav Hřímálý pomáhal s komponováním symfonie, dokonce mu sám věnoval papír. Svou symfonii již dokončil a až ji přepíše na čisto, tak ji bude posílat otcí. K dopisu byly přiloženy dva obrázky, jeden pro bratra Jana a druhý pro setru Ludmilu.¹⁵³

Až doposud byl Josef pilným žákem konzervatoře. Na začátku nového kalendářního roku však u Josefa došlo k proměně, která odstartovala vlnu nepříjemných událostí. Přitom z Josefových dopisů rodičům nebylo žádné změny znát, psal jako obvykle.¹⁵⁴ Klíčový dopis vypovídající o náhlé změně v Josefově chování napsala dne 7. března 1869 Anna Hřímálá Josefově matce. Ujišťovala ji, že kdyby byl Josef nemocný, tak jí hned dá vědět. Josef hodně vyrostl, ale s šaty to tento rok ještě vydrží, nemá nic roztrhané. Bude však potřebovat nové boty, neboť staré jsou mu již malé. Vedle těchto běžných záležitostí se však dozvídáme, že Josef vykonával pololetní zkoušku, u které neuspěl. Bohuslav Hřímálý se na Josefa velice zlobil, neboť doma hrál na housle dobře, ale u zkoušky pohořel. Prý na něj přišla hrozná tréma a smyčec se mu v ruce třásl tak, že prakticky nemohl hrát. Profesor Bennewitz a ředitel

¹⁵¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 18, s. 108–110.

¹⁵² Tamtéž, Dokument č. 20, s. 113–115.

¹⁵³ Tamtéž, Dokument č. 21, s. 116–118.

¹⁵⁴ Tamtéž, Dokument č. 22–23, s. 119–122.

Krejčí se na Josefa také rozzlobili. Kvůli tomu, jak mizerně hrál, se propadl z původního dvanáctého místa ve třídě až na devatenácté místo z celkem dvaceti pěti žáků. Profesor Bennewitz údajně Josefovi řekl, že nemá talent ani pílí a že ho již více nebude chválit. Bohuslav Hřímálý nemohl pochopit, proč jeden den hraje Josef dobře a bez chyb a druhý den ten samý part zahraje úplně špatně. Anna Hřímálá Josefově matce radila, aby mu za trest zakázali jet domů na velikonoční svátky.¹⁵⁵

Ve stejném duchu je psaný i dopis Bohuslava Hřímálého datovaný o tři dny později. Ten Josefovu otci oznamoval špatné zprávy, že se Josef špatně učí, celkově neprospívá, je neposedný, lže a u ničeho nevydrží. Nechce také poslouchat Hřímálého domluvy, i když to s chlapcem myslí dobře. Hrozil Mansvetovi, že jestli to takto půjde dál, tak Josefa na konci tohoto školního roku z konzervatoře vyhodí a Mansvet tak přijde o zaplacenou kauci. Ředitel Krejčí i profesor Bennewitz se shodli na Josefově vyloučení z konzervatoře, pokud se do konce roku nezlepší v chování i učení. Bohuslav Hřímálý si Mansvetovi stěžoval, že již neví, co si s chlapcem počít. Je prý hrozně tvrdohlavý, ale bít Josefa nechce, protože by ho to ještě více zatvrdilo. Žádal proto Mansveta, aby Josefovi poslal důtklivé psaní. Rozhodl se Josefa potrestat tím, že opravdu nepojede domů na Velikonoce, neboť když přijede z Klatov, tak je to s ním ještě horší.¹⁵⁶

Je zajímavé, jak se Josef o problémech ve škole skoro nezmiňuje. Ve stejný den jako Bohuslav Hřímálý psal domů i Josef o tom, že je zdravý, nic mu neschází a že se již těší na svůj svátek 19. března. Zmiňoval se rodičům, že na velikonoční prázdniny nepojede domů, protože by to jen na týden nemělo cenu. Z jeho dopisu bychom vůbec nepoznali, že mu hrozí vyloučení z konzervatoře. Událost s trémou Josef zmiňoval jen okrajově, že se mu při hraní osmé etudy od Mozarta třásla ruka a nemohl hrát. Jinak je dopis psán jako obvykle, ledabyly a zmatečně.¹⁵⁷ Dne 16. března 1869 Josef rodičům nadšeně oznamoval, že byl definitivně přijat do dalšího ročníku konzervatoře a žádal otce o složení kauce 60 zl. na příští školní rok. Navíc otce ujišťuje, že předchozí zkouška se mu nepovedla, protože měl velký strach. Otec mu asi v nedochovaném dopise vytýkal, že třes rukou má z toho, že pořád opisuje nějaké noty. To Josef rozporoval, že třes nemohl mít ze psaní, ale že poprvé v životě pocítil při hraní trému.¹⁵⁸ Myslím si, že v Josefově přijetí do dalšího ročníku konzervatoře zapracoval vliv Leopolda Měchury, který nad Josefem od počátku jeho studií držel ochrannou ruku. Druhý

¹⁵⁵ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 24, s. 123–124.

¹⁵⁶ Tamtéž, Dokument č. 25, s. 125–126.

¹⁵⁷ Tamtéž, Dokument č. 26, s. 127–128.

¹⁵⁸ Tamtéž, Dokument č. 27, s. 129–130.

a třetí den poté následovaly dva další Josefovy dopisy, kde vypisoval, jak ho moc mrzí, že nebude moci jet domů. Od čtvrtka 18. března mu začaly čtrnáctidenní velikonoční prázdniny, a proto se snažil rodiče přesvědčit, aby mohl do Klatov. Otcí chtěl ukázat své tři nové chorální skladby, které zkomponoval, aby si je spolu mohli zahrát.¹⁵⁹ Není divu, že se Josefovi po domově a rodičích stýskalo, když už je neviděl celý půl rok od začátku školy.

Dne 26. března 1869 psal Bohuslav Hřimalý Mansvetovi velmi obsáhlý osmistránkový dopis. Varoval ho, aby kauci za Josefa na příští rok neplatil, že by mohl o peníze přijít. Vysvětluje mu, že i když je Josef definitivně přijatý, tak by mohl být se zhoršením prospěchu z konzervatoře vyhozen a kauce tak definitivně ztracena. Josef za to podle Hřimalého nestál, neboť neměl uznání proto to, co pro něj otec a jiní lidé činí. Poslední dobou je prý Josef stále více vzdorovitý a domnívá se, že ke svému vzdělání nepotřebuje žádného mentora. Navíc si začal stěžovat, že nedoslýchá na jedno ucho. Kdyby to byla pravda, jen těžko by se mohl stát hudebníkem. Hřimalý připomínal Mansvetovi osud hudebního skladatele Beethovena, který po ohluchnutí již nemohl dále pracovat. Hřimalému se ale spíše zdálo, že si Josef vymýšlí a nedoslýchavost používá jako výmluvu. Proto Anna Hřimalá vzala Josefa na vyšetření k lékaři, aby se nic nezanedbalo. Adelina Palacká poslala nějakého nadporučíka vyptat se na konzervatoři na Josefův prospěch a u Hřimalých, jak se připravuje do školy. Na konzervatoři si na Josefa velmi stěžovali a ani Hřimalý ho před nadporučíkem nemohl chválit. Hřimalý to s Josefem zkoušel přísně i vlídně, ale bez úspěchu. Chlapec by se podle něj měl dát na řemeslo, anebo by ho musel někdo úplně předělat. Nejvíce Hřimalého mrzelo, že Josef lže a v dopise psaném rodičům tvrdí nepravdivé věci o rozbitém smyčci a o tom, že mu Bohuslav nedůvěřuje. Hřimalý Josefa nechce bít, protože to zkusil jednou a v ničem to nepomohlo, tak je prý pro Josefa škoda rákosky.¹⁶⁰ V závěru dopisu Hřimalý přímo napsal, že Josef podle něj není hoden otcovy lásky.¹⁶¹ Z Josefova zkroušeného psaní lze vyčíst, jak moc chtěl na konzervatoři pokračovat do třetího ročníku, a snažil se proto otce přesvědčit o splácení kauce 60 zl. po částech, vždy 10 zl. měsíčně. Poté složitě vykládal, jak divně slyší na levé ucho, ale že mu to Bohuslav Hřimalý nevěří. Často ho měl zalehlé, a když hrál tón F, slyšel místo toho tón E. Adelina Palacká rodičům vzkazovala, že na obědě jsou s Josefem všichni spokojeni, dokonce od ní Josef dostal na svátky jehně. Dále se snažil otcí vysvětlit příhodu se smyčcem, který údajně nešťastně upustil a ten se v polovině přerazil. Rozbitý

¹⁵⁹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 28–29, s. 131–132.

¹⁶⁰ Tento Hřimalého postoj se shoduje s tendencí k odporu proti fyzickému trestání dětí, která se prosazuje v průběhu 19. století ve vyšších a středních vrstvách společnosti. Podrobněji viz M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*, s. 198.

¹⁶¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 30, s. 133–135.

smyčec musel nahradit a pro sebe si od spolužáka jiný vypůjčit. Josef otci oznamoval, že dostal od jedné paní bydlící na Karlově náměstí nabídku za úplatu doučovat jejího syna hru na housle a žádal ho o radu, zda to má přijmout. Na konci dopisu Josef sliboval, že se polepší.¹⁶² V dopise z počátku dubna 1869 Josef zmatečně rodiče ubezpečoval, že již na levé ucho vcelku dobře slyší, jen někdy že se to zhorší. Byl smutný, jelikož mu rodiče dlouho nenapsali žádné psaní. V dalším dopise prosil otce, aby mu poslal poštou nějaký smyčec z domova, neboť nemá čím hrát. Přiznal se také, že ve škole dostal špatné známky.¹⁶³

Bohuslav Hřímálý ve svém následujícím psaní z počátku dubna 1869 Mansveta ujišťoval, že mu v minulém listě vylíčil celou pravdu. Po dlouhém přemýšlení však došel k závěru, že nechce nechat Josefův talent zakrnět, a proto se u Mansveta přimlouvá za složení kauce. Radil Manvetovi, aby ředitelství konzervatoře požádal o zproštění povinnosti složit kauci doložením potvrzení od obce, že toho finančně není schopen. V případě, že by to Mansvetovi odepřeli, tak má požádat o složení kauce po lhůtách. Na druhou stranu nemohl Josef zůstat bez trestu, proto Hřímálý rozhodl, že nedostane od celé rodiny ani řádek do té doby, než toho Josef bude hoden.¹⁶⁴ Velice zajímavým svědectvím o Josefově ušní chorobě podává osmistránkový dopis Anny Hřímálé z 2. dubna 1869 určený Josefově matce. Josefova domnělá ušní nemoc Josefovy rodiče natolik znepokojila, že hned telegrafovali do Prahy. Josef se o ní zmínil poprvé 25. března, když jej pobízeli ke cvičení hry na housle, do čehož se mu vůbec nechtělo. Stěžoval si, že slyší zdvojené tóny. Anna a Bohuslav Hřímálí byli s Josefem u jejich domácího lékaře, který je poslal k ušnímu specialistovi. Když s ním tedy Anna Hřímálá chtěla poté jít k odbornému lékaři, tak se Josef najednou přiznal, že již slyší dobře. To však mohl tvrdit jen proto, že mu Hřímálá zakázala jít se spolužákem na procházku na Petřín ze strachu, aby se nenachladil a ušní choroba se nezhoršila. Hřímálá pak Josefa každý den o prázdninách kontrolovala, zda se mu to nevrátilo. S hudebníkem, který trpěl na uši, by to totiž nemuselo dobře dopadnout. Byla zmatená z Josefových dopisů rodičům, kde roztržitě jednou psal, že špatně slyší a jindy že už je to dobré. Proto Hřímálá Josefovu matku nabádala, aby s Josefem nejednala jako s dospělým a rozumným synem, nýbrž přísně jako s dítětem. Podle ní by mu Mansvet neměl v dopisech pouze písemně vyhrožovat výpraskem nebo zákazem jet domů. Radí Mansvetovi, aby Josefovi napsal, že ho jeho neučení brzy přivede do hrobu. Profesor si o Josefovi myslel, že příčinou jeho špatného chování bylo nedostatečné fyzické trestání. Bohuslav Hřímálý nemohl pochopit, proč se Josef ve škole tolik

¹⁶² Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 31, s. 136–137.

¹⁶³ Tamtéž, Dokument č. 33–34, s. 139–142.

¹⁶⁴ Tamtéž, Dokument č. 32, s. 138.

zlobí a počíná si rozpustile jako největší uličník, když u nich doma se chová nesmírně pokorně, ochotně a jakoby ustrašeně. Ve škole prý neměl žádné kamarády, protože žádný dobrý žák s ním nechtěl nic mít. Navíc se blížily velké zkoušky, kde se mělo ukázat, co kdo skutečně umí. Josefovi by nebyly nic platné dobré známky, kdyby ho profesor nenechal hrát dále, protože neuměl dřívější party. Bylo by škoda jeho talentu. Na závěr Hřímálá Josefovu matku ujišťovala, aby se nestrachovala o Josefovo zdraví, protože o něj pilně dbají.¹⁶⁵

V dopise z 18. dubna 1869 Josef rodičům oznamoval, že se mu stala nehoda se spolužákovými houslemi, které se rozbily pádem na zem. Prosil rodiče, aby opravu houslí zaplatili. V dalším melancholicky laděném psaní si Josef stěžuje, že už doma nekomponuje a že si na něj zasedl ředitel Krejčí s tvrzením, že kazí ostatní žáky. Až se v ředitelových vyučovacích hodinách hlásí nebo ne, tak je to vždy špatně. Spolužáci prý na něj pořád žalují. Adelina Palacká mu zakázala chodit k profesorovi Foersterovi do kostela, protože kvůli tomu prý zanedbává školu. Na koncertě v Žofině se potkal s ředitelem, který mu velmi rozezlený zakázal veškeré zpívání a koncertování mimo konzervatoř. Paní Hämplová po Josefovi vzkazovala jeho rodičům, že mu příští rok nebude moci dávat obědy, protože má málo peněz. Josef rodičům sliboval, že se ve škole polepší a dobře vykoná následující zkoušku, aby z něho měli zase radost.¹⁶⁶

Celá tato událost s údajnou Josefovou ušní chorobou a jeho zhoršeným chováním ve škole je velice zajímavá a vnáší nový pohled na Kličkovu studium na Pražské konzervatoři. Z dopisů vyplývá, že o Josefově problémech se sluchem v této době všichni pochybovali. Vyjádření soudního lékaře MUDr. Theodora Batuly z 25. července 1924 však dokazuje, že z důvodu ušní choroby pravého ucha se stálými obtěžujícími šelesty, hučením a sykotem byl Josef Klička nucen opustit své stávající povolání jako profesor hudby na konzervatoři a odejít na trvalý odpočinek.¹⁶⁷ Je tedy pravděpodobné, že již jako třináctiletý konzervatorista mohl Josef mít se sluchem skutečně problémy. Změny v Josefově chování mohly být vyvolány různými spouštěči. Jednak musel být na Josefa vyvíjen obrovský tlak, aby byl ve škole nejlepší, měl dobré známky a stal se z něho vážený houslista. O Josefově přirozeném talentu a obrovském nadání nelze pochybovat. Není výjimkou ani v dnešní době, že takto výjimečně nadaní jedinci bývají často obětí psychického násilí a školní šikany. Této domněnce by odpovídala skutečnost, že Josef neměl ve škole žádné kamarády a doma působil velmi

¹⁶⁵ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 35, s. 143.

¹⁶⁶ Tamtéž, Dokument č. 36–37, s. 144–147.

¹⁶⁷ AHMP, NAD 1855, f. Pražská konzervatoř, Osobní spis hudebního skladatele Josefa Kličky.

zakřiknutě a uzavřel se sám do sebe. Navíc si již jako třináctiletý vydělával zpěvem v kostele a koncertováním v Umělecké Besedě a pražském Hlaholu. Závídějící spolužáci mohli Josefovi ve škole dělat naschvály, a vědomě tak proti němu obrátit profesory a ředitele. Myslím si, že Josef nebyl jako student na Pražské konzervatoři šťastný, a proto se mohl uchýlovat ke lžím, a raději než do školy chodit zpívat do kostela a na koncerty.

Na počátku května 1869 požádal Mansvet profesora Bennewitze o posudek na Josefa. Profesor Bennewitz jej vyhotovil a připojil ho ke svému dopisu z 11. května 1869 určenému svému strýci, portrétnímu malíři Eduardu Dřevikovskému bydlícímu v Klatovech. Podle Bennewitzova vyjádření to s Josefem nebylo tak špatné, byl u Hřímálého v dobrých rukou. Podle něj je ve škole živý a rozpustilý, ale také velmi talentovaný. Musí však pilně cvičit na housle.¹⁶⁸ Ustaraný Josefův otec Mansvet se na syna ptal i známého právníka Ludvíka Kleina, který mu odpověděl, že Josef zaostává v literních předmětech, ale naopak vyniká v hudbě. Díky tomu také postoupil do vyššího ročníku. Ubezpečuje Mansveta, že jinak je Josef úplně zdravý a nic mu nechybí. Dával Josefovi kázání o slušném chování, ale podle něj se musí Josef vybouřit, a že s toho jistě vyroste.¹⁶⁹ Jiná teorie, proč se z Josefa stal zlobivý hoch, se objevila v dopise Barbory Hřímálé oběma Josefovým rodičům z konce června 1869. Ačkoli Josefa každý den, povzbuzovali a napomínali, s Josefem to stejně nepohnulo. Nemyslela si však, že to bylo ze zatvřelosti, nýbrž ze strachu. Nemohla pochopit Josefovo jednání. Proč se chlapec s tak geniálním talentem choval bezmyšlenkovitě, jednal bezhlavě a lhal, jako když tiskne. Zpívání v kostele mu zakázali, protože kvůli pár krejcarům schválně zameškával ve škole i na soukromých hodinách houslí, které Josefovy rodiče stály měsíčně spoustu peněz. Informovala rodiče, že se nyní Josef trochu zlepšil, a doufala, že mu to vydrží do závěrečných zkoušek. Odlišně od své dcery a syna se domnívala, že byli na Josefa doma v Klatovech moc přísní a mnoho ho bili. Proto se Josef za jejich zády naučil lhát. Proto Mansvetovi zdůrazňovala, aby chlapce fyzicky netrestal. Myslela si, že Josefovi pomůže, až pojedou domů, kde mu dá otec kázání, což na něj bude mít větší vliv než deset výprasků. Doufala, že profesori Josefa na konzervatoři ponechají, ale s dobrými známkami se prý počítat nedá. Zlepšit se však může jen tehdy, když bude moci dále studovat.¹⁷⁰ Barbora Hřímálá se mylně domnívala, že byl Josef doma v Klatovech často trestán. Mansvetovy děti byly vychovávány pevnou rukou, ale s rozumem a citem a nikdy nebyly bity. Doma na Josefa

¹⁶⁸ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 39, s. 151.

¹⁶⁹ Tamtéž, Dokument č. 41, s. 154–155.

¹⁷⁰ Tamtéž, Dokument č. 40, s. 152–153.

stačila otcova autorita, moudrost a důslednost, která se dopisy nedala nahradit. Sangvinickou povahu neměl Josef po matce ani po otci, ale spíše po jednom z dědečků.¹⁷¹

V posledním dopise z domova z července 1869 napomínal Jan svého bratra Josefa, aby se ve škole zlepšil a přestal zlobit. Hrozil mu, že jestli neposlechne, tak ho rodiče dají na řemeslo a stane se ševcem. Josef na to odpověděl, že zkoušky úspěšně vykonal a v pátek 30. července dostane po kostele vysvědčení a začnou mu prázdniny. Už se velmi těšil, až druhý den v sobotu pojedou domů.¹⁷² Klíčovým a závěrečným dopisem z tohoto školního roku byl dopis Barbory Hřímálé z počátku srpna 1869. Byla ráda, že Josef měl ucházející vysvědčení až na dvojku z pilnosti. Josefově matce sdělovala, že chlapec tento rok hodně vyrostl a skoro všechno oblečení mu je malé. Po těchto banálních informacích následovalo oznámení, že na příští školní rok musí rodiče Josefovi najít jiné bydlení. Hřímálá měla strach, že se příští rok Josef zase nebude chtít učit a budou s ním problémy. Když u nich bydlel, tak je neposlouchal a nevážil si ničeho, co pro něj činili. Nechtěla být proto za Josefa příští rok znovu zodpovědná. Doufala, že i přesto zůstanou s Kličkovými dobrými přáteli a nabízela jim pomocnou ruku, pokud by Josef potřeboval s něčím poradit.¹⁷³

Druhý ročník Josefa Kličky na Pražské konzervatoři nebyl již tak idylický, jako první rok, na který pak ve stáří rád vzpomínal. V zimě po vánočních prázdninách roku 1869 došlo u Josefa ke změně chování, která odstartovala vlnu problémů, se kterými se pak Josefovi rodiče museli vypořádat. Ve škole Josef nebyl tak úspěšný, jako na začátku roku, dostával horší známky a nechtěl cvičit na housle. Profesorům odmlouval, při hodinách i o přestávkách zlobil a byl roztržitý. Josefovo zlobení vyvrcholilo tím, že už ho Hřímálí na příští rok nechtěli u sebe doma, aby nemuseli být zodpovědní za jeho neposlušné chování. Josefovým rodičům tak přibyla další starost s hledáním nového ubytování. Tato Josefova proměna mohla souviset nejen s jeho fyzickým vývojem a přechodem do puberty, ale i možnou šikanou ve škole. Této teorii by odpovídala skutečnost, že Josef neměl ve škole žádné kamarády a doma působil zakřiknutě a plaše. Ačkoliv měl Josef již v druhém roce na konzervatoři řadu potíží, jeho studium zatím nebylo ohroženo a na Pražské konzervatoři postoupil do třetího ročníku. Jistě na tom měl velkou zásluhu jeho mecenáš a podporovatel Leopold Měchura, který měl na Pražské konzervatoři velký vliv.

¹⁷¹ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 29.

¹⁷² Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 42–43, s. 156–159.

¹⁷³ Tamtéž, Dokument č. 44, s. 160–161.

3. 2. 4. Třetí rok Josefa Kličky na Pražské konzervatoři

O tom, jak Josef trávil prázdniny před třetím ročníkem konzervatoře, se nezachovaly žádné prameny. Na začátku října 1869 odjel Josef do Prahy studovat svůj již třetí školní rok na Pražské konzervatoři. V tomto roce bydlel Josef Klička na privatě u svých vzdálených příbuzných Kličeků ve čtvrtém patře domu čp. 365/I or. č. 43 na Ferdinandově (dnes Národní) třídě na rohu Perlové ulice. Jednalo se o nový dům Ulmanů postavený v roce 1866 a jeden z prvních čtyřpatrových domů v Praze. Josef byl nadšený výhledem z tohoto bytu na Prahu, až k Hřimalým do Lipové ulice, a na Vyšehrad. Společně s Josefem přebývala v tomto bytě u Kličeků i Marie Štorkanová, dcera jejich příbuzných Štorkanů., u nichž v Klatovech byli Kličkovi o letních prázdninách na návštěvě. Manželé Jan a Marie Kličkovi byli spřízněni s klatovskou rodinou Kličeků přes Josefova dědečka Jana Kličku. Pražský Jan Klička narozený 1. ledna 1805 v Klatovech a pracující jako vrchní celní oficiál v Praze byl přímým bratrancem Josefova dědečka Jana. Do Klatov se rád vracel, často sem jezdil na dovolenou a strávil zde svou penzi. Jeho manželka Marie se narodila do rodiny bankálního rady a inspektora bankálního úřadu v Klatovech Karla Leinera. Jeho kolega z práce Karel Kolář byl otcem Kateřiny Kolářové, první ženy Bedřicha Smetany. Obě rodiny, Leinerovi a Kolářovi, se poté stýkaly v Plzni, a tak se Marie Kličková stala přítelkyní Kateřiny Kolářové, díky níž se zde seznámila i s Bedřichem Smetanou.¹⁷⁴

Josefova vzdálená teta Marie se chlapce mateřsky ujala, jak je patrné z jejich dopisů, které psala vždy německy a podepisovala jako Marie Kliczka. Její manžel sám Josefovým rodičům nenapsal jediný dopis, jeho choť ho omlouvala přílišnou zaměstnaností a nedostatkem času. Marie a Jan spolu měli dvě děti, syna Viktora, který pracoval jako sazeč a na konci roku 1869 odjel za prací do Vídně, a dceru Albínku. V prvních jejich dopisech pěla na Josefa samou chválu. Josef se u pražských Kličeků velmi rychle zabydlel a byl u nich velice rád. Marie psala Josefovým rodičům, jak si chlapce oblíbili, protože je hodný a dobromyslný, zkrátka miláček celé rodiny. Byl prý u všech velice oblíbený a Kličkovi ho měli rádi jako vlastního. S obědy bylo o Josefa také dobře postaráno.¹⁷⁵ V porovnání s bývalými Josefovými opatrovníky Hřimalými psala Marie Kličková Josefovým rodičům zprávy o jejich synovi častěji, obvykle jeden až dva dopisy měsíčně.

¹⁷⁴ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 30–31; Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 48, s. 166–168.

¹⁷⁵ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 48–51, s. 166–174.

Také Josefovi rodiče posílali synovi do Prahy čtyřikrát více dopisů oproti minulému roku. V prvním listu z 8. října 1869 starostlivý Mansvet Josefa nabádal, aby se u Kličeků v Praze pěkně choval, poslouchal je na slovo a nezapomněl na otcovo kázání. Z dopisu byl patrný otcův strach, aby Josef zase nezačal vzdorovat. Když by Josef potřeboval peníze na věci do školy, tak si má říci strýčkovi, otec mu to pak nazpět proplatí. Kladl Josefovi na srdce, aby mu sděloval, co se na konzervatoři učí v jednotlivých předmětech a jaké má známky. Ve stejném duchu psala Josefovi i matka. Varovala Josefa, že když se nebude učit a modlit, tak mu Bůh nedá štěstí. Zdůrazňovala mu, aby si dal pozor na své šaty a přestěhoval si všechny věci z bytu Hřímálých. Dále psala, jak jim bylo všem doma smutno, když odjel.¹⁷⁶

Naopak počet Josefových dopisů adresovaných rodičům nebo sourozencům se snížil na polovinu. Ve svém prvním psaní rodičům oznamoval, že ho u Hřímálých dobře přijali a pozvali na další návštěvu. Na obědy bude docházet stejně jako v minulém roce, jen u paní baronky Pokorné a paní Hämplové zatím mít obědy nebude.¹⁷⁷ Nadále psal Josef domů zřídka a často velice nedbale. Také soupis výdajů již Josef neposílal každý měsíc. Ze třetího roku Josefova studia v Praze se dochovaly jen tři dopisy s vyúčtováním. První z nich vyhotovil Josef na začátku listopadu 1869 a položky se příliš nelišily od předchozích z minulého školního roku. V seznamu se navíc objevilo mýdlo za 6 krejcarů, dvě škatule za 10 krejcarů a límec za 4 krejcarů. Za říjen 1869 utratil Josef celkem 4 zl. a 12 krejcarů.¹⁷⁸ Dvě zbývající vyúčtování již do Klatov neposílal Josef, nýbrž jeho tetička Marie Kličková. Výlohy za měsíc prosinec činily 5 zl. a 93 krejcarů. V souhrnu přibyly výdaje za lékárnu, ševce, olej, fotografie a za záplatu na spravení kalhot. Za praní prádla účtovala Marie Kličková pro pradelnu 1 zl. měsíčně, což bylo o polovinu levnější než v předchozím roce. Za obědy, které měl Josef u Kličkových, zaplatit nic nechtěla, neboť měli Josefa jako vlastního.¹⁷⁹ Poslední vyúčtování za měsíc únor připojené k dopisu ze 17. března 1870 se vyšplhalo na 7 zl. a 70 krejcarů, protože tetička Josefovi kupovala bačkory a v Židovském městě také nový oblek, který už velmi potřeboval. Navíc mu nechala opravit brýle a spravit všechny jeho boty.¹⁸⁰

Na začátku listopadu 1869 Mansvet Josefa ještě za známky chválil a dále mu připomínal, aby v učení nepolevoval. Josef ale velmi brzy zavedl rodičům příčinu k nespokojenosti. Mansvet uložil Josefovi ještě v Klatovech, jaký mu má v Praze koupit

¹⁷⁶ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 45–47, s. 162–165.

¹⁷⁷ Tamtéž, Dokument č. 48, s. 166–168.

¹⁷⁸ Tamtéž, Dokument č. 51, s. 173–174.

¹⁷⁹ Tamtéž, Dokument č. 66, s. 196–198.

¹⁸⁰ Tamtéž, Dokument č. 77, s. 215–216.

notový papír a že mu jej má hned poslat. V několika dopisech pak Josefa upomínal. V dopise z 19. listopadu 1869 se již na Josefa hněval, že mu žádný papír dosud po sedmi týdnech nepřišel. Poté jej Josef konečně poslal, ale stejně vybral nesprávný.¹⁸¹ Dalším Josefův prohřešek na sebe nenechal dlouho čekat. V dopise z 18. listopadu 1869 Josef kromě omluvy za to, že se rodičům dlouho neozval, připojil přání k matčinu svátku. Spletl si však datum, neboť 19. listopadu měla svátek Alžběta, kdežto jeho matka Barbora slavila svátek až 4. prosince. Josefova otce se velice dotklo, že si Josef nepamatoval jméno své matky a ve svém listě z 19. listopadu 1869 mu to náležitě vytknul. Na jeho omluvu lze podotknout, že otec matku oslovoval Betty, proto si Josef mohl jména zaměnit. Vyhuboval mu také za to, že nepopřál k svátku Leopoldu Měchurovi. Otec Josefa také podezírá, že se zhoršil ve škole, neboť ho již dlouho neinformoval o svém prospěchu. Připomínal mu, jak ho Josef minulý rok trápil a varoval ho, jestli se to bude opakovat, tak že ho dá na řemeslo. Následoval Josefův omluvný a kající dopis, ve kterém sliboval zlepšení svého chování. Vymlouval se, že notový papír pro otce měl již dávno koupený, jen nebyl čas ho poslat do Klatov. Své předčasné přání k matčinu svátku obhajoval tím, že jejich služka Betty slavila svátek a on že nechtěl na maminku zapomenout. Adelina Palacká se byla vyptávat na Josefův prospěch profesora Bennewitze, který byl s Josefem údajně celkem spokojen. K dopisu Josef připojil výčet svých známek. V druhé části dopisu psala Marie Klička, že Josefovi dala kázání o tom, jak rodiče a Bůh jsou na prvním místě. Josef byl prý otcovým dopisem a tetiným kázáním velmi zasažen a hořce plakal, až tetě bylo Josefa líto. Ujišťovala Mansveta, že Josef má čisté a nezkažené srdce.¹⁸²

Dopisem z 3. prosince 1869 přál Josef matce k svátku všechno nejlepší a sliboval, že po prázdninách přinese dobré známky. Současně gratulovala Josefově matce k svátku i teta Marie. Ujišťovala ji, že se Josef pilně učí a je všemi milován. Josefova matka poté synovi odpověděla obšírným a povzbudivým dopisem z 6. prosince 1869. Sdělovala mu, že jeho sestra Ludmila se učí psát a hláskovat. Psala mu, jak byl otec zarmoucený, že mu Josef neodepisuje na jeho otázky. Zajímalo ho všechno, co se ve škole učí, hlavně Josefovy poznatky z teorie. Kladla mu na srdce, aby byl pilný, pořádný, hodně se učil, nedělal rodičům a tetě ostudu a odpovídal na všechny dopisy z domova. Na konci dopisu mu znovu vytýkala, že zapomněl na svátek Leopolda Měchury.¹⁸³ Dne 15. prosince 1869 psal bratr Jan společně

¹⁸¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 49–50, 53, s. 169–172, 176–177.

¹⁸² Tamtéž, Dokument č. 52–54, s. 175–179.

¹⁸³ Je s podivem, že i po několika připomenutích od otce a matky Josef zapomněl popřát k svátku svému podporovateli a mecenáši, díky kterému mohl studovat na Pražské konzervatoři. Navíc mu Měchura

s matkou Josefovi přání ke čtrnáctým narozeninám. Znovu byl upomínáný, že domů posílá málo dopisů, a když už se uráčí napsat, tak že rodiče odbyde jen několika řádky. Nejvíce to mrzelo Josefova otce. Matka Josefa upozorňovala, že tyto maličkosti ho od otce vzdalují. Na závěr Josefa vyzývala, že pokud má rodiče rád, tak musí domů psát každý týden.¹⁸⁴

Navzdory tomu další Josefův dopis pochází až z 21. prosince 1869. Oznamoval rodičům, že teta Marie odjela se synem Viktorem do Vídně. Na vánoční prázdniny, které na konzervatoři trvaly od 22. prosince 1869 do 3. ledna 1870, stejně jako v minulém roce domů nejel, protože by to stálo mnoho peněz. Psal rodičům, že jeho velkým přáním by bylo nechat se dát vyfotografovat. Tázal se, co mu pošlou k Vánocům. Profesor Bennewitz mu pověděl, že příští měsíc k němu nebude muset chodit na soukromé vyučování. Dále vyprávěl, že byl s tetičkou již popáté v kavárně Na Baště a za branou na ledu. Následovalo Josefovo přání rodičům a sourozencům k novému roku, ve kterém zároveň Josef popisoval, jak si užil Vánoce. Na Štědrý večer byl pozvaný k tetičce na Vyšehrad, kde byl až do devíti hodin večer. Na druhé dva vánoční svátky strávil také na návštěvě. Stěžoval si, že letos nedostal nic k Ježíškovi. U Kličkových prý měly děti vánoční stromeček. Znovu rodičům psal, že by se toužil dát fotografovat, aby ho mohli rodiče vidět, i když nepojede domů na svátky. Současně mu rodiče z domova poslali každý také povzbudivý dopis s přáním k novému roku. Matka Josefovi oznamovala, že Ludmila dostala k Vánocům od paní Prisching pěknou panenku, ale bratr Jan letos neměl žádné dárky, protože nemají peníze. Otec Josefovi dovolil nechat se vyfotografovat a dával mu přesné pokyny, aby obrázek vypadal co nejlépe. Měl se na fotografování hezky obléci a nezapomenout si učesat vlasy. Doufal, že když už bylo Josefovi čtrnáct let, bude mít větší rozum a nebude dělat otcí starosti jako minulý rok. Zdůrazňoval mu, že se učí pro sebe a čím víc se naučí, tím více si v budoucnu vydělá. Napomínal ho, ať dává pozor na své šaty, je zdvořilý, modlí se a dává pozor na své zdraví.¹⁸⁵ K otcovu dopisu z 31. prosince 1869 byla připojena jeho přání k novému roku různým pražským známým a Josefovým podporovatelům, která měl Josef za úkol předat jednotlivým lidem. Ačkoli Josef v pozdějším dopise tvrdil, že všechna roznesl, dvě z těchto přání Josef neodevzdal, proto se nám dochoval jejich přesný text.¹⁸⁶

o prázdninách toho roku slíbil odkázat všechny své hudebniny. Blíže viz A. SMOLÁK, *L. E. Miechura (1804–1870)*, s. 21.

¹⁸⁴ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 55–57, s. 180–185.

¹⁸⁵ Tamtéž, Dokument č. 58–61, s. 186–190.

¹⁸⁶ Tamtéž, Dokument č. 63–64, s. 193–194.

Finanční situace rodiny Kličkových se v průběhu let 1869 a 1870 velice zhoršila. Došlo totiž k již zmíněné dražbě a prodeji rodinných nemovitostí, které pro rodinu představovaly finanční jistotu. Ztráta rodinného majetku velmi zasáhla Josefova otce Mansveta. Proto muselo být pro Kličkovy velmi náročné podporovat nejstaršího syna Josefa při studiu na Pražské konzervatoři. Po tom, co museli Josefovi posílat každý měsíc do Prahy, nemohlo rodině zbývat moc peněz na živobytí. Je obdivuhodné, kolik toho pro Josefa obětovali. Josefova sestra vzpomínala, jak jí jako pětileté bylo velice líto, když se musela pro Josefa do Prahy vzdát svých našetřených penízků. Vysloužila si je zpíváním pro Leopolda Měchuru, který ji odměňoval stříbrným dvacetníkem. Kvůli nedostatku peněz nedostaly děti od rodičů v roce 1869 žádné vánoční dárky. V kontrastu s tím působí zajímavě Mansvetovo rozhodnutí, že se Josef směl nechat vyfotografovat. Rodiče museli Josefa skutečně velmi milovat, neboť i přes finanční obtíže vyšetřili 2 zl., aby mu splnili jeho vánoční přání. Určitě jim musel syn velice scházet a chtěli na něj mít památku, aby jim ho fotografie stále připomínala, i když nebyl doma. Výsledný obrázek, který poté Josef domů zaslal, se setkal s velikým úspěchem, všichni ho obdivovali a chválili.

Stejně jako v předchozím roce se po Vánocích začal Josef ve škole zhoršovat. Otec se o tom dozvěděl díky zprávě Leopolda Měchury. Profesoři konzervatoře mu sdělili, že vyjma hudby jsou s Josefem velice nespokojeni, zvláště v literních předmětech. Mansveta i Leopolda Měchuru velmi postrašila představa, že by Josef musel tyto předměty za celé tři roky opakovat a zůstal by tak pozadu. Otec Josefovi doslova psal: „*Co jest do hudebníka, když jest hloupý jako tele?*“¹⁸⁷ Když zůstane hloupý, tak podle něj nikdy nic dobrého nezkomponuje. Varoval Josefa, že když se nebude více učit, tak se s ním na konzervatoři nebude nikdo párat. Na to Josef odpovídal pokorným dopisem z 11. ledna 1870, že se literní předměty doučí a popisoval otcí, co se učí v teorii. Informoval otce, že se dnes nechal vyfotografovat celkem šestkrát a bude to stát 2 zl. Pro sebe si nechal tři fotografie, z nichž jednu chtěl dát tetě Marii a druhou ještě jiné tetičce, a zbylé tři chtěl poslat domů do Klatov. K dalšímu listu pak tyto tři fotografie přiložil.¹⁸⁸ V něm také rodičům oznamoval, že byl vyvolaný ředitelem z teorie a látku uměl. Současně psala do Klatov i teta Marie, která Josefovým rodičům sdělovala, že byla s Josefem v minulém týdnu na návštěvě u svého bratrance, inspektora věznice. Mezi hosty tam byl i jistý penzionovaný hejtman, setník šlechtického původu, který si Josefa velice oblíbil. Každou neděli ho zval k sobě na oběd, pokaždé Josefa nechával vyzvedávat vozem

¹⁸⁷ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 62, s. 191–192.

¹⁸⁸ Tato fotografie se zachovala. Josef je na ní zobrazen vestoje s houslemi a brýlemi. Viz kapitola 10. Obrazová příloha, s. 246.

a pak zase odvézt zpět. Byl prý velmi bohatý a pohyboval se mezi šlechtou. Tetička Marie se domnívala, že tento šlechtic bude nad Josefem držet ochrannou ruku. Na závěr ujišťovala Josefovy rodiče, že jejich syna mají všichni jejich známí velmi rádi.¹⁸⁹

Na konci měsíce psal Josef rodičům, že ještě nedostal peníze pro profesora Bennewitze na soukromou hodinu houslí. Otec mu odpověděl, že má ze zaslané fotografie radost, jen kdyby měl Josef také tak dobré známky, jak dobře vypadá. Vyzýval Josefa, aby si nové známosti s panem hejtmanem vážil. Chtěl po synovi vědět, jak se pan hejtman jmenuje, co u něj Josef dělá a proč ho vlastně má rád.¹⁹⁰ Netěšilo ho, že si Josef chodí hrát na led, měl o něj strach, aby se mu něco nestalo. Kdyby si zlomil ruku, tak by bylo po houslích. Nebo kdyby mu někdo strčil do brýlí, mohl by snadno přijít o oko. Přál mu sice, aby si zaskotačil, ale zároveň se bál o jeho zdraví. Psal mu také, jak na něj pořád myslí. Kladel mu na srdce, aby se věnoval literním předmětům, a vyhnul se tak opakování ročníků. Na konci listu Josefa káral, že ještě nezaplatil profesorovi Bennewitzovi hodinu houslí, když mu peníze na soukromou lekci posílá vždy na měsíc dopředu. Matka Josefovi fotografii také velmi chválila, jak mu to na ní sluší a jak jí ten obrázek udělal velkou radost. Chtěla též po Josefovi vědět jméno toho pana hejtmana, co je to za člověka a zda u něj Josef hraje. Zdůrazňovala synovi, aby to s panem hejtmanem nepokazil, že tato známost mu může otevřít dveře k dalším významným osobám. Těšila se, až ho o velikonočních prázdninách uvidí. Na závěr syna nabádala, aby uposlechl napomenutí otce a Leopolda Měchury a pilně se připravoval do školy. Legračně Josefovu fotografii ve svém dopise komentoval jeho bratr Jan. Sděloval mu, že se u nich doma hrála nová opera „*Marie Potocká*“, kterou složil Leopold Měchura. Vypτάval se Josefa na pana hejtmana a psal také o nové děvečce Tereze Boškové a šikovné sestře Ludmile.¹⁹¹

Josefovy graduující problémy ve škole poodhalil čtyřstránkový list Marie Kličkové z 10. února 1870. Část textu Josefova teta diktovala svému bratrovi, jelikož měla poraněnou ruku, poslední stranu nakonec napsala sama. Oznamovala Josefovým rodičům, že ji ředitel Krejčí vyzval, aby se kvůli Josefovi dostavila do školy. V neděli 6. února ho tedy šla navštívit, aby si poslechla, co jí chce sdělit. Ředitel si na Josefa velice stěžoval, že po tři roky zanedbával všechny předměty a mnoho toho zameškal. Všichni profesori si na něj stěžovali, že ve škole nedává pozor a opakovaně již nepřišel do školy. Obával se, že koncem školního

¹⁸⁹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 62–66, s. 191–198.

¹⁹⁰ Josef otcovu prosbu nevyslyšel a jméno hejtmana otcí nenapsal. Proto nelze zjistit, o jakého vlivného člověka se jednalo.

¹⁹¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 67–70, s. 199–203.

roku bude Josef z konzervatoře vyloučen. Teta Marie za Josefa prosila jako vlastní matka a zaručila se, že jej doma přiměje k učení. Ředitel jí údajně slíbil, že by si to Josef s železnou pílí mohl ještě opravit. Žádala Mansveta, aby synovi napsal přísný dopis a zmínil se o stížnosti ředitele. Navíc se provalilo, že Josef nezaplátil 5 zl. za soukromé vyučování profesoru Bennewitzovi a přiznal se, že je promlsal. Tetičku to velmi rozzlobilo, jelikož toho podle ní nebylo vůbec třeba, protože u ní dostával jídla dost. Po návratu od ředitele vzala tetka Marie a strýc Jan Josefa zvlášť do pokoje a důkladně mu vynadali. Josef z toho byl prý velmi sklíčený a slíbil, že napříště již bude pilný. Ředitel Krejčí Marii nařídil, aby Josefova otec o všem informovala. Marie Kličková v naději, že se celá věc dá ještě napravit, nevyličila Mansvetovi tuto událost zcela popravdě. Josefův otec si ale stejně zjistil celou pravdu, tak jak ji pak správně Marie Kličková vyličila až v jednom z následujících dopisů ze 7. dubna 1870.¹⁹²

Současně s touto špatnou zprávou o Josefově počínání v Praze se jeho otec zcela neočekávaně dozvěděl, že 11. února 1870 zemřel jeho milovaný přítel Leopold Měchura. Obě tyto nenadálé rány ho tak zasáhly, že z toho skoro onemocněl. Musel se však hned postarat o přípravy na Měchurův pohřeb, který se konal 15. února 1870. Poslední cesta Leopolda Měchury z Otína do Předslavi se konala za velmi nepříznivého zimního počasí.¹⁹³ Josefova matka se pohřbu neúčastnila a psala ten den Josefovi velmi obsáhlý dopis o tom, jak se k nim do Klatov doneslo, že si Josef v Praze špatně vede. Hubovala mu, že úmyslně zameškával ve škole. Prosila prý Mansveta, aby synovi napsal. Ten ale o Josefovi vůbec nechtěl slyšet, neboť mu zlomil srdce. Dále mu oznamovala, že si pro něj otec do Prahy přijede a vezme ho s sebou do Klatov, kde se dá na řemeslo. Nebude s ním mít žádné slitování, více mu nebude pomáhat, ani ho podporovat. Byla zlostí bez sebe, že Josef utratil 5 zl. za pamlsky, když celá rodina v Klatovech žije nuzně a šetří pro něho každý krejcar. Nazývala ho rošťákem, který nemá rád své rodiče a okrádá je o peníze. Na závěr mu pokládala otázku, zda si uvědomuje, jaké je se smrtí Leopolda Měchury potkalo neštěstí.¹⁹⁴

Josef matce vzápětí odpověděl dopisem, kde jako obvykle uznával své provinění, slibovat své polepšení a prosil za odpuštění. Psal matce, že odprosil všechny své profesory i ředitele Krejčího a doufal, že mu rodiče také odpustí. Byl rozhodnutý, že s otcem domů nepojede a řemeslo za žádnou cenu dělat nebude, to by radši utekl pryč. Líčil matce, jak ho

¹⁹² Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 71, s. 204–205.

¹⁹³ K pohřbu Leopolda Měchury blíže viz A. SMOLÁK, *L. E. Miechura (1804–1870)*, s. 70–71.

¹⁹⁴ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 72, s. 206–207.

zasáhla smrt Leopolda Měchury. Truchlil pro něj dva dny, kdy nemohl ani mluvit, jak mu bylo úzko. Na závěr dopisu opsal rodičům své známky za měsíc únor, aby jim dokázal své zlepšení. Marie Kličková obhajovala Josefa, že šel do sebe, pilně se učí a je hodný. Přimlouvala se za Josefa, protože se zdálo, že se opravdu chtěl polepšit. V průběhu února obdržel Josef od otce dvoustránkové psaní. Otec mu zdůrazňoval, že tentokrát mu jeho zlobení neprojde, že už mu tolikrát odpustil, ale nyní si s ním už Josef zahrávat nebude. Připomínal Josefovi, že na Pražské konzervatoři studoval hlavně díky štědrému mecenáši Leopoldovi Měchurovi, který na něho přispíval. Měchura chtěl, aby Josef vystudoval konzervatoř a stal se z něho velký hudebník. S jeho smrtí se vše změnilo. Vyčítal Josefovi, že v Praze bydlí již ve třetím bytě a že přivedl otce do dluhů. Kdyby věděl, jaký je Josef darebák, tak by od něj jeho fotografii nikdy nepřijal. Nazval Josefa špatným houslistou, který ho za tři roky studia stál již 900 zl. Místo dalšího podporování synova na konzervatoři a za cenu propadnutí složené kauce Mansvet rozhodl, že se Josef vrátí do Klatov, kde od nového školního roku nastoupí do druhého ročníku klatovského gymnázia. Na závěr Josefovi důrazně prikazoval, ať mu přesně popíše, za co utratil těch 5 zl. a každý krejcar, který si vypůjčil od tetičky Marie.¹⁹⁵

Dne 17. března 1870 poslali rodiče a bratr Jan Josefovi dopisy s přáním k jeho jmeninám. Matka Josefovi rozlítostněně oznamovala, že mu nemohla poslat k svátku žádný dárek, protože nemají peníze. V den Josefova svátku se za něj pomodlila a litovala, jaké ho má zkaženého syna. Otec i matka se kvůli Josefovi každý den velmi trápili a plakali. Otec se rozčiloval, že mu dosud Josef neodpověděl na jeho dopisy. Huboval mu, že nechodí na obědy k paní Hallerové. Na závěr mu vyhrožoval, že jestli mu na všechny jeho otázky popravdě neodpoví, tak se k němu více nemá hlásit. Jedinou radost jim dělala dcera Ludmila a syn Jan, který si v druhém ročníku na gymnáziu vedl velmi dobře. Jan jako obvykle vymyslel bratrovi legrační a milé přání a oznamoval mu novinky, nejprve o svém prospěchu ve škole. Pak Josefovi líčil koncert zpěváckého spolku Šumavan, který řídil jejich tatínek a kde zpívaly jeho svěřenkyně. Nakonec Josefovi popisoval průběh masopustní zábavy, která se v Klatovech konala u profesora Šmilovského poslední masopustní neděli dne 27. února 1870. Zpívalo se, tancovalo, jedlo se pečené telecí, šišky, chleba a pilo pivo. Čilá zábava trvala od čtyř hodin odpoledne až do deseti hodin večer.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 73–74, s. 208–210.

¹⁹⁶ Tamtéž, Dokument č. 75–76, s. 211–214. Srovnej P. VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, s. 219–263; M. LENDEROVÁ – T. JIRÁNEK – M. MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti*, s. 300–327.

Ve stejný den psal do Klatov psaní i Josef a Marie Kličková. Tetička Marie Josefovým rodičům popisovala, jak Josefa otcův dopis zasáhl a jak při čtení dopisu velice plakal. Litoval všeho, co udělal. Nyní se hodně učil a zdálo se, že chce svoje chyby a všechna svá provinění odčinit a napravit. Nehledě na to však musela rodičům oznámit, že profesor Bennewitz Josefa propustil ze soukromých hodin houslí. Den předtím byl Josef pozván k baronce Pokorné, aby třikrát týdně hodinu večer hrál čtyřručně na klavír s její dcerou, malou baronesou. Chtěli za to Josefovi pravidelně dávat plat. Marie Kličková prosila svého strýce Mansveta, aby se již na Josefa nehněval a byl na něj vlídný, aby se již chlapec netrápil. Dobrosrdečná teta Marie Kličková podávala Josefovým rodičům opět nepřesné a neúplné zprávy ve snaze udržet Josefa na studiích v Praze. Josef k jejímu listu připojil výmluvu, že se mu poslední psaní někam zatoulalo. Z posledního dopisu od rodičů se zprávou, že ho otec odveze z Prahy domů, byl velmi smutný. Proto nyní sděloval rodičům, že již ho nebudou muset podporovat, protože doufá v dobré známky. Přiznal se, že utratil 5 zl. a uvědomoval si, že tím rodičům způsobil velkou bolest. Bránil se však, že ty peníze nepromlsal, nýbrž je vydal za noty, písňe, dva límce a něco si prý nechal pro sebe. Proto již od rodičů nežádal žádný dárek k svátku. Na závěr dopisu se přiznal, že již nechodí na soukromé hodiny houslí u profesora Bennewitze.¹⁹⁷

Rodiče Josefovi odpovídali listem z 26. března 1870, ve kterém mu zároveň otec posílal vstupenku na nedělní koncert Hlaholu, který se bude konat v Praze 27. března 1870 ve 12 hodin. Dostal ji od ředitele Karla Bendla, ale jelikož nemohl do Prahy jet, tak ji předával synovi. Nabádal ho, aby si šel koncert poslechnout, že bude vynikající. Pak měl Josef za úkol poslat otcí reference, jak se koncert vydařil. Mansvet dále synovi sděloval své rozhodnutí, že Josef stráví velikonoční svátky od 17. dubna 1870 v rodinném kruhu doma v Klatovech. Mansvet si chtěl ověřit, jaké dělá Josef pokroky. Matka Josefovi psala, že mu otec pošle na cestu peníze. Dále mu sdělovala, že je otec nemocný, leží v posteli s kašlem a rýmou. Nejspíše se nachladil. Ji samotnou velmi bolela hlava a měla také rýmu.¹⁹⁸

Dne 7. dubna 1870 se Marie Kličková odhodlala napsat Josefovým rodičům osudné psaní, kde popravdě popisovala události od února 1870. Jednalo se pravděpodobně o odpověď na dopis od otce Mansveta, ve kterém se dožadoval vysvětlení, proč byl Josef propuštěn ze soukromých hodin u profesora Bennewitze a jak to skutečně bylo s Josefovým vyloučením z konzervatoře. Ředitel Krejčí Marii Kličkové na schůzce kvůli Josefovi sdělil své pevné

¹⁹⁷ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 77–78, s. 215–218.

¹⁹⁸ Tamtéž, Dokument č. 79, s. 219–220.

a nezměnitelné rozhodnutí o tom, že Josef musí z konzervatoře odejít. Josefa na konzervatoři trpěli pouze díky vlivu Leopolda Měchury, který nad ním držel ochrannou ruku. Marie Kličková prý ředitele prosila se sepjatýma rukama, aby Josefa nechal dokončit ročník. Ředitel Krejčí se nenechal zviklat a na svém rozhodnutí trval. Po této události se zarmoucená Marie Kličková rozhodla navštívit s Josefem Bedřicha Smetanu, svého přítele z mládí, který si vzal za manželku její nejlepší přítelkyni. Josef Klička se poprvé se Smetanou setkal již v roce 1869, když hrál v Prozatímním divadle part druhých houslí při premiéře druhé verze Smetanovy *Prodané nevěsty*.¹⁹⁹ Smetana slíbil, že se o Josefa postará a poradí se o něm s Vojtěchem Hřímalem, ředitelem orchestru Prozatímního divadla v Praze. Pozvali ho na zkoušku, kterou Josef díky svému hudebnímu talentu zvládl velice dobře. Poté Josef dostal od Hřímaleho nabídku, že by za šest měsíců mohl nastoupit do orchestru Prozatímního divadla a hrát tam za výplatu. Vojtěch Hřímál měl napsat zprávu Josefovým rodičům. Bylo však od rodičů zapotřebí Josefa v tom šestiměsíčním mezidobí podporovat. Aby Josef rodičům co nejvíce finančně ulehčil, tak od 1. dubna 1870 začal vyučovat jistého desetiletého chlapce třikrát týdně jednu hodinu za 3 zl. měsíčně. Od 15. dubna měl domluvenou výuku hry na klavír jedné malé dívky, za což také dostával peníze. Josef si moc přál, aby mu rodiče dovolili hrát v orchestru Prozatímního divadla. Ke konci dopisu se Marie Kličková Josefa zastávala, protože ho měla ráda jako vlastního syna. Dále pokračoval, poprvé německy, Josef a potvrzoval vše, co rodičům napsala teta. Líčil, jak se vždy dobře učil, ale ostatní spolužáci ve škole na něj údajně neustále žalovali řediteli Krejčímu. Po smrti Leopolda Měchury už prý na něj vůbec nebrali žádné ohledy. Dále psal o tom, jak zvládl zkoušku v divadelním orchestru. Do doby, než bude angažovaný v orchestru, bude mu ředitel Hřímál dávat soukromé hodiny. Poté bude dostávat plat 20 zl. měsíčně.²⁰⁰

Tento dopis Marie Kličkové uváděl na pravou míru vyloučení Josefa Kličky z Pražské konzervatoře, které v dopise z 10. února 1870 nesprávně vylíčila. Podle Jana Roháčka byla její bolest pravé ruky jen výmluvou, aby nemusela Josefovým rodičům psát celou pravdu. Skutečný průběh událostí z počátku února 1870 je vylíčen až v tomto dubnovém dopisu. Mezitím se však Mansvet dopátral pravdy a rozhodl se Josefa poslat na varhanickou školu, což Marii Kličkové sděloval v dopise datovaným mezi 26. březnem a 7. dubnem 1870, který se bohužel nezachoval. Na Mariin dopis ze 7. dubna 1870 reagoval Mansvet obratem listem adresovaným své tetě, a proto psaným v němčině. Sděloval tetě, že ho její dopis sice velmi

¹⁹⁹ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 7; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 8; J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 331.

²⁰⁰ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 81, s. 222–223.

zarmoutil, ale že se již delší dobu připravoval na nejhorší. Velice jí děkoval za to, jak srdečně se o Josefa v Praze starala a co všechno pro něj dělala i přes to, že byla velmi zaměstnaná starostí o chod své domácnosti. Ujišťoval tetu Marii, že se mu podařilo sehnat pro Josefa od příbuzných podporu. Uvědomoval si, že ani na řemeslo, ani na gymnázium Josefa nemůže dát, že se chlapec musí živit jedině hudbou. Rozhodl se proto, že Josef bude navštěvovat varhanickou školu. Nejprve si však se synem musí doma v Klatovech pořádně promluvit. Naléhal proto na Marii, aby Josefovi vyřídila, že má hned, jak to bude možné, přijet za rodiči do Klatov. Vysvětloval, že kdyby jel on za Josefem do Prahy, tak by ho to stálo třikrát více peněz, a o velikonočních svátcích měl navíc mnoho práce v kostele. Zatím od ředitele Krejčího neobdržel žádné rozhodnutí o Josefově vyloučení z konzervatoře. Sliboval Marii, že on i příbuzní z Měchurova rodu udělají vše, aby Josef mohl dále studovat hudbu. V závěru dopisu psal, aby mu teta dala vědět, kdyby Josef nemohl jet domů, že by se přece jen do Prahy vypravil, protože věc nesnese odkladu.²⁰¹

Poslední dopis edice z 27. dubna 1870 přináší zajímavé vyvrcholení předešlých událostí. Marie Kličková Mansvetovi radostně sdělovala, že si ji ředitel Krejčí znovu pozval na schůzku, tentokrát i s Josefem. Byl údajně velmi rozčilený, když Marie dorazila bez Josefa s omluvou, že chlapec po vyloučení z konzervatoře zůstal z rozhodnutí otce doma v Klatovech. Ředitel Krejčí Marii Kličkové přikázal, aby neodkladně napsala dopis Josefovu otci. V něm měla na Mansveta naléhat, aby společně s Josefem co nejdříve přijel do Prahy, neboť má Josef znovu nastoupit na konzervatoř. Ředitel si o tom všem chtěl s Josefovým otcem promluvit. Marie Kličková se společně s manželem domnívala, že ředitel změnil názor díky zásahu jednoho z Josefových vlivných mecenášů. Naléhala na Mansveta, ať se ihned po obdržení dopisu vydají s jejím milovaným Josefem na cestu do Prahy. Moc se na Josefa těšila a měla radost, že z něho bude znovu vážený konzervatorista. Dále Josefovým rodičům líčila, jaké neštěstí potkalo Josefova velkého mecenáše pana hejtmana. Náhle mu zemřela manželka na chrlení krve. Pan hejtman zdrcený obrovskou ztrátou nechal poslat pro svého oblíbence Josefa, aby mu svým hraním utěšil jeho velkou bolest. Údajně velmi plakal, když se dozvěděl, že Josef již více není v Praze z důvodu vyloučení z konzervatoře, nýbrž doma u rodičů v Klatovech. Měl o něho nesmírnou starost, neboť podle něj takový génius jako Josef nesměl zůstat v Klatovech. Marie Kličková pak naznačuje, že byl Josef na konzervatoř

²⁰¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 80, 82, s. 221, 224–225.

navrácen na popud tohoto pana hejtmána, ale že více podrobností řekne Mansvetovi osobně. Dopis zakončovala pozváním na snídani na 29. dubna 1870 v naději, že se celá věc urovná.²⁰²

Se začátkem třetího ročníku Josefa Kličky na Pražské konzervatoři se zdálo, že si Josef uvědomil své chyby a vzal si k srdci otcova kázání o správném chování a dobrých známkách. Zpočátku se mu ve škole dařilo. Zlom nastal znovu po Vánocích, kdy vypluly na povrch všechny Josefovy prohřešky. Ukázalo se, že problémy se spolužáky a profesory z minulého roku přetrvaly a ještě se zhoršily. Josef začal chodit za školu, více lhal a dokonce utrácel rodiči těžce vydělané peníze určené na soukromé hodiny houslí u profesora Bennewitze, který ho kvůli tomu ze soukromého vyučování propustil. Přitom Josefovi rodiče vynaložili obrovské úsilí, aby Josef mohl v Praze studovat. Celá situace eskalovala po smrti Leopolda Měchury v únoru 1870. Bez Měchurova vlivu již Josef na konzervatoři neměl žádné zastání, a proto byl bez milosti vyhozen. Navíc v tomto období hrála velkou roli zhoršená finanční situace rodiny. Je možné, že kdyby Kličkovi nebyli ve finanční krizi, tak by možná Josef po opětovném přijetí konzervatoř dostudoval. Vlivem všech těchto okolností ho otec Mansvet raději přiměl k odchodu domů do Klatov, aby se na konzervatoři více netrápil a rozhodl o jeho směřování na varhanickou školu. Toto rozhodnutí se časem ukázalo jako vhodná volba, neboť na varhanické škole mohl Josef studovat svou milovanou kompozici a hrát na varhany.

Podrobnosti o následném vývoji událostí nejsou známy. Z výše popsaného dopisu Marie Kličkové je patrné, že Josef do Klatov skutečně dorazil, nejspíše hned na začátku velikonočních prázdnin, a do Prahy na konzervatoř se i přes všemožné snahy tety Marie nevrátil. Jan Roháček uvádí dle poznámek z cestovního zápisníčku Mansveta Kličky, že Josefův otec do Prahy nakonec dorazil a jednal na konzervatoři. Roháček se domnívá, že ředitel Krejčí Mansvetovi vrátil složenou kauci, aby mohl Josefovu přímluvci říci, že Josef z konzervatoře dobrovolně vystoupil. O tom, co Josef dělal během dva a půl roku od dubna 1870 do září 1872 před odchodem na pražskou varhanickou školu, nejsou dochovány žádné písemné zprávy.²⁰³ Roháček také uvádí, že Josef Klička mezidobí mezi Pražskou konzervatoří a varhanickou školou trávil doma u rodičů v Klatovech. Vyčetl to ze zvláštního zápisníku Mansveta Kličky, do kterého si zaznamenával výdaje za obuv pro celou rodinu a jednotlivé splátky ševci Šebelíkovi. U každé splátky měl poznamenáno, kdo ji ševci uhradil. v letech

²⁰² Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 83, s. 226–227.

²⁰³ Jan Roháček dodává, že jeho ženě bylo v té době pět až sedm let a mnoho si toho nepamatovala, a s jejím bratrem Janem se o těchto věcech nikdy nebavil. Viz Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 42.

1870 až 1872 se tam objevovalo Josefovo jméno. Otec neschvaloval umístění patnáctiletého Josefa v divadelním orchestru. Nebyl ani příliš nadšen ze skutečnosti, že by byl Josef na konzervatoři ponechán jen z milosti a na základě něčí přímluvy, když už si to tam tak zkazil. V té době navíc nebylo jisté, že by se Josef více snažil a byl sám od sebe rozumnější. Otázkou zůstává, proč Josef zůstal doma v Klatovech tak dlouhou dobu. Roháček se domnívá, že na varhanickou školu mohla být pro uchazeče požadována určitá věková hranice. Josefovi bylo při nástupu na varhanickou školu již skoro sedmnáct let.²⁰⁴ Jisté je, že Mansvet svého syna díky své moudrosti a vytrvalému úsilí nasměroval na správnou životní cestu, díky které se stal uznávaným a vyhledávaným hudebníkem. Po celou dobu, kterou Josef strávil doma v Klatovech, vypomáhal otci na kůru a věnoval se teoretické přípravě na složení přijímacích zkoušek na novou školu. Na varhanické škole se Josefovi již dařilo, měl samé úspěchy a nebyly na něho žádné stížnosti. Konečně se mohl věnovat tomu, co ho pak celý život naplňovalo – varhanám a skladbě.

Je velice pravděpodobné, že sám Josef Klička na toto své bouřlivé období nevzpomínal rád a záměrně o těchto událostech nikdy nehovořil. Ve svém vyprávění se Josef Klička o této době buď vůbec nezmiňuje, nebo naopak líčí jen hezké vzpomínky z prvního ročníku konzervatoře, kdy ještě neměl problémy.²⁰⁵ Ve svém *Autobiografickém náčrtu z roku 1919* Klička psal, že na Pražské konzervatoři v houslovém oddělení „jeho hudební touhy nedošly ukojení“²⁰⁶, a proto v letech 1872 až 1874 navštěvoval varhanickou školu, kde byl v té době ředitelem František Zdeněk Skuherský. O výše popsanych událostech z druhého a třetího ročníku Josefa Kličky na Pražské konzervatoři pomlčely i hudebníkovy oslavné životopisy. Karel Hoffmeister ve svém díle *Kličkův odchod z konzervatoře* interpretoval jako jeho vlastní rozhodnutí z důvodu ochladnutí jeho zájmu o studium hry na housle.²⁰⁷ Naopak Adolf Smolák dával ve svém spise mylně do souvislosti Josefovův odchod z konzervatoře s příhodou s ředitelem Krejčím, který mu v prvním ročníku roztrhal jeho zkomponovanou skladbu. Nesprávně se také domníval, že Josef zůstal doma jen krátce a hned po vykonání přijímací zkoušky byl přijat do druhého ročníku varhanické školy v Praze.²⁰⁸

²⁰⁴ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 42–43.

²⁰⁵ J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 329–331.

²⁰⁶ NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919.

²⁰⁷ K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 9–10.

²⁰⁸ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 10–11.

3. 3. Další život Josefa Kličky

Po úspěšném složení přijímacích zkoušek odešel Josef Klička v říjnu 1872 znovu studovat do Prahy, tentokrát však na varhanickou školu. Pražská varhanická škola byla založena v roce 1830 Spolkem přátel umění pro církevní hudbu v Čechách. Její oficiální název zněl Ústav pro vzdělání varhaníků a ředitelů kůrů. Počáteční jednorozhodní studium bylo za působení Františka Zdeňka Skuherského ve funkci ředitele školy rozšířeno na tři roky. Varhanická škola byla proslulá vysokou úrovní své výuky, která byla zaměřená na hudebně teoretické předměty, koncertní varhanní hru, zpěv, dirigování a skladbu, tedy obor, který se do té doby nedal studovat ani na Pražské konzervatoři.²⁰⁹ Na přelomu let 1889/1890 došlo ke spojení konzervatoře s pražskou varhanickou školou, kterou finančně podporoval a vedl Spolek pro přestování církevní hudby v Čechách. Výuka byla rozšířena do prostor varhanické školy v budově Konviktu v Konviktské ulici.²¹⁰

Josef Klička v roce 1872 nastoupil do druhého ročníku varhanické školy do třídy profesora Františka Zdeňka Skuherského, kde studoval dva roky. Po celou dobu Josefova působení na varhanické škole s ním nebyly žádné problémy, naopak vynikal svým výborným prospěchem a ve třetím ročníku si na sebe již sám vydělával jako varhaník. Podle třídního katalogu druhého ročníku varhanické školy patřily mezi Josefovy předměty návštěva školy, nauka o harmonii, chorál, contrapunkt jednoduchý a dvojitý, imitace a fuga, hra na varhany, hra číslovaného basu, modulování bez přípravy, preludování bez přípravy, schopnost v zastávání úřadu varhaníka. Ve všech těchto deseti předmětech Josef prospíval se samými jedničkami.²¹¹ Ve třetím ročníku se skladba předmětů až na návštěvu školy proměnila, vyučoval se výklad církevního textu a obřadní zpěv, nauka o formách a rozbor, instrumentace a řízení, hra partitur, hra číslovaného basu, improvizace na varhanách, dějepis hudby a schopnost v zastávání úřadu ředitele kůru. I v tomto roce Josef získal velmi dobré známky.²¹² Vynikal zejména ve hře na varhany a v improvizaci. Josefovými oblíbenými profesory byli ředitel František Zdeněk Skuherský vyučující teorii, Adolf Průcha specializující se varhany a Otomar Smolík vyučující improvizaci. Své studium Josef Klička zakončil v roce 1874 řádně složenou závěrečnou zkouškou. Po absolvování pražské

²⁰⁹ Blíže viz J. BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze*; Josef KUBÁŇ, *Malá varhanní kronika*, in: Václav Holzknecht (ed.), *150 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*, Praha 1961, s. 37–72; M. FREEMANOVÁ, *Varhanická škola v Praze a Brně 1830–1889/1890 a 1882–1919*, s. 410–418; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*; AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Výroční zprávy 1827 – 1884.

²¹⁰ M. HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře*, s. 12.

²¹¹ AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Katalog 1872/73.

²¹² AHMP, NAD 1858, f. Varhanická škola Praha, Katalog 1873/74.

varhanické školy byl nadále zaměstnaný jako varhaník v kostele Nejsvětější trojice ve Spálené ulici a v Emauzích v Praze, kde působil již za svých studií. V roce 1874 vstoupil do nově zřízeného Kruhu mladých hudebníků, který vytvořili spolužáci z pražské varhanické školy, aby mohli veřejně provozovat své skladby. Kromě Josefa Kličky byli členy jeho kamarádi ze studií Josef Holý, Jindřich Kàan z Albestů, Karel Knittl, Josef Jiránek, Jindřich Hart, Jan Zelinka a další. Od března 1875 se Josef Klička stal zástupcem sbormistra Karla Bendla v pražském Hlaholu a v létě tohoto roku vytvořil díky doporučení Bohuslava Hřimalého koncertní trio s violoncellistou Jaromírem Hřimalým a zpěvačkou Marií Staňkovou-Hřimalou. V srpnu 1875 se společně vydali na umělecké koncertní turné po Čechách, kterým se Josef úspěšně uvedl do hudební veřejnosti.²¹³ Tím začala Kličkova úspěšná životní cesta a zářná hudební, koncertní a skladatelská kariéra, která se však neobešla bez občasných útrap.

V roce 1876 byl Josef Klička krátce kapelníkem u Krameriovy divadelní společnosti a ve stejném roce se na doporučení Bohuslava Hřimalého stal kapelníkem Švandovy divadelní společnosti, kde působil až do roku 1878. Seznámil se zde s předními hudebními skladateli a umělci a znovu se zde setkal s Bedřichem Smetanou.²¹⁴ U Švandovy společnosti se v této době pohyboval herec Adolf Pšross, který svého přítele Josefa Kličku nejspíše představil své mladší sestře Matyldě Pšrossové, Josefově budoucí manželce. Matylda Pšrossová (*1859) pocházela z významné pražské patricijské rodiny.²¹⁵ Nedlouho po tomto seznámení se dne 13. června 1878 konala Josefova a Matyldina svatba. V témže roce dostal Josef Klička místo druhého kapelníka v Prozatímním divadle, kde pracoval po boku prvního kapelníka Adolfa Čecha až do roku 1881. Během těchto let Josef Klička zkomponoval hudbu k množství divadelních her, což se ukázalo jako dobrá zkušenost pro budoucí Kličkovu skladatelskou činnost. Z Prozatímního divadla musel odejít kvůli nevyhovujícím platovým podmínkám, neboť za 52 zl. ročně nemohl uživit svoji rodinu. Rozhodl se, že bude hudbu vyučovat soukromě a stal se učitelem zpěvu v Lukešově operní škole a v roce 1882 přijal též nabídku

²¹³ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 54; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 11–13; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 5–6.

²¹⁴ Josef Klička na toto setkání vzpomínal ve svém vyprávění, kde líčil i další již smutné příhody spojené s přítelem Bedřichem Smetanou. Viz J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličeků vypravuje*, s. 331–333.

²¹⁵ Matylda Kličková měla dva starší sourozence., bratra Adolfa a sestru Marii. Nejstarší Adolf, ačkoli vystudoval hospodářskou školu v Chrudimi, byl dlouholetým hercem Národního divadla. Častým hostem a blízkým přítelem rodiny Pšrossových byl Antonín Dvořák. Blíže k Matyldě Kličkové a rodině pražských Pšrossů ve vzpomínání jejího syna Václava viz J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličeků vypravuje*, s. 341–344. Dále viz *Ottův slovník naučný*, XX. díl, Praha 1903, s. 929–931; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 55.

výuky zpěvu na nově založeném gymnáziu v Žitné ulici, dnešním Jiráskově gymnáziu.²¹⁶ S tímto ústavem je spojená Kličkova příhoda se zemským školním inspektorem Kocmichem, kterému se přičil Kličkův dle jeho názoru příliš vlastenecký a moderní způsob vyučování a založení školního zpěváckého spolku. Josef Klička byl po této události nucen gymnáziem opustit.²¹⁷

Významným mezníkem se pro Josefa Kličku stal rok 1885. V tomto roce započal vrchol jeho pedagogické kariéry, neboť mu bylo uděleno místo profesora pro církevní hudbu na pražské varhanické škole. Vyučoval zde koncertní hru na varhany, orchestrální instrumentaci a hru partitur. Po připojení varhanické školy k Pražské konzervatoři v roce 1890 pokračoval Josef Klička ve výuce koncertní hry na varhany. Stal se vynikajícím virtuózem a nepřekonatelným improvizátorem. Po dobu pobytu Antonína Dvořáka ve Spojených státech amerických ho zastupoval ve výuce kompozice. Navíc byl Klička jediným profesorem koncertní improvizace na celé konzervatoři. Na Pražské konzervatoři vchoval řadu budoucích významných varhaníků, jako byli Bedřich Antonín Wiedermann, Karel Hoffmeister, Adolf Cmíral nebo Karel Douša. Důležitým impulzem pro budoucí Kličkovu uměleckou činnost bylo jeho samostatné koncertování na varhanách ve Smetanově síni Obecního domu a především na nově postavených varhanách²¹⁸ v pražském Rudolfinu, které bylo slavnostně otevřeno 7. února 1885.²¹⁹ Kromě šťastných událostí znamenal tento rok pro Josefa Kličku i velkou ztrátu. Dne 25. listopadu 1885 zemřel Josefův dědeček Jan Klička, který až do své smrti žil s rodinou Josefova otce Mansveta v jejich domě čp. 36/I v Klatovech. Navíc od následujícího roku 1866 začal být Josefův otec často nemocný. Svůj zdravotní stav si zaznamenával a své zdravotní potíže přičítal nachlazení. Zemřel poměrně mladý ve věku 57 let 28. dubna 1887 v šest hodin ráno na rakovinu střeva. Po otcově smrti Josefova matka a sestra Ludmila bydlely v zadluženém domě čp. 36/I v Klatovech, kde se byly odkázány pouze na Ludmilin plat. Kvůli neutěšitelné situaci se v srpnu 1889 musely přestěhovat

²¹⁶ K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*, s. 15–16; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 13–16; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 6–8.

²¹⁷ Blíže o této události vyprávěl Josef Klička ve svých vzpomínkách. Viz J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 334–335; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 19.

²¹⁸ S koncertováním na těchto varhanách měl Josef Klička spojeny i nepříjemné události, které nazýval „bručícími tóny“ a popisoval je ve svých vzpomínkách. Viz J. KLIČKA – H. KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – V. KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, s. 333–335.

²¹⁹ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 9–10; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 8–9; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 16–18.

do Prahy za Josefovým bratrem Janem, kde si Ludmila začala vydělávat výukou hry na klavír.²²⁰

Manželé Josef a Matylda Kličkovi spolu bydleli po celou dobu svého pobytu v Praze na dvou adresách, čtyři roky na Vinohradech v domě čp. 935 ve Vocelově ulici a delší čas v prvním patře domu čp. 1315/II na rohu Křemenové ulice, který zdědili po smrti Matyldina dědečka Václava Pštrosse. Jan Roháček popisoval Josefa Kličku jako velkého krasavce s vytříbeným společenským chováním, klidnou povahou a pevnými nervy. Matyldu Kličkovou charakterizoval jako veselou, bystrou, velmi energickou a svárlivou ženu s divadelním talentem. Svého manžela velice milovala a podporovala ho v jeho celoživotní práci. Její nekritický obdiv k manželově hudební tvorbě byl Josefovi někdy spíše na škodu. Byla hlavou rodiny a rozhodovala o všech důležitých věcech. Měli spolu pět dětí, syny Václava (*1882) a Josefa (*1889) a dcery Helenu (*1878), Miladu (*1887) a Marii (*1886), které vyrůstaly v hudbymilovném prostředí. Všechny jejich děti zdědily po otci hudební talent, nejstarší dcera Helena a oba synové se stali hudebníky z povolání. Dcera Helena a syn Václav byli virtuosi na harfu a nejmladší syn Josef c. k. vojenským kapelníkem v Rumunsku.²²¹

V roce 1891 Josef Klička ke své již tak obsáhlé pedagogické a skladatelské činnosti převzal po Karlu Knittlovi ještě sbormistrovství v pražském Hlaholu, kde působil celých sedm let až do roku 1897.²²² Za sbormistrování Kličky došlo v pražském Hlaholu k ustálení několika typů hudebních akcí. Patřily mezi ně dvakrát do roka se konající koncerty a Josefem Kličkou zavedené koncertní zábavy pro výkonné členy a hosty Hlaholu. Mimoto organizoval Hlahol řadu odborných přednášek a účastnil se mnoha dobročinných koncertů na různých místech Čech. Vhodnou příležitostí pro reprezentaci činnosti Hlaholu představovaly dvě v této době v Praze organizované národní výstavy, jubilejní v roce 1891 a národopisná v roce 1895. V době Kličkova působení v čele Hlaholu se uskutečnily dvě. Přípravu výstavních reprezentačních koncertů Hlaholu, které sklidily obrovský úspěch, měl na starosti právě Josef Klička. Jeho obliba přispěla k zvýšení počtu členů na 197 zpěváků mužského sboru a 123 zpěvaček ženského sboru. Zpěvácký spolek Hlahol se svým vyspělým uměleckým souborem

²²⁰ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 10, 66.

²²¹ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 16; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 56–57.

²²² Podrobněji o smíšeném zpěváckém spolku Hlahol v Praze viz Josef SRB-DEBRNOV – Ferdinand TADRA, *Památník pražského hlaholu na oslavu 25leté činnosti spolku*, Praha 1886; Rudolf LICHTNER (ed.), *Památník zpěváckého spolku Hlaholu v Praze vydáný na oslavu 50tileté činnosti. 1861 – 1911*, Praha 1911; Lenka DANDOVIČOVÁ, *Pražský Hlahol*. Diplomová práce obhájená na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, Praha 2015.

byl za ředitelování Josefa Kličky v rozkvětu a stal se vzorem venkovských pěveckých spolků, které se k jeho slávě snažily přiblížit.²²³

V roce 1898 přijal nabídnuté místo profesora zpěvu a hudby na šlechtické Akademii hraběte Straky, kde vyučoval více než deset let. V roce 1910 c. k. ministerstvo kultu a vyučování jmenovalo Josefa Kličku inspektorem hudby pro Království české. Ve své úřednické funkci působil 10 let a stal se význačným organizátorem hudebního školství, který se zasloužil o zvýšení úrovně různých hudebních škol s českým vyučovacím jazykem, například v Českých Budějovicích, Písku a Táboře. Poté byl Josef Klička za své zásluhy jmenován čestným měšťanem královského hlavního města Prahy a vedle toho i čestným členem mnoha pěveckých spolků, jmenovitě například pražského Hlaholu, Lumíra a Dobromily v Příbrami, Lumíra na Menším Městě Pražském a Jednoty hudebních stavů, ředitelů kůrů a varhaníků. Po roce 1919 byla při zestátněné Pražské konzervatoři ustanovena mistrovská škola, která měla charakter vysoké školy a představovala několikaletou nadstavbu po ukončení studia na konzervatoři. V roce 1920 byl Josef Klička jmenován profesorem varhanní hry na mistrovské škole Hudební konzervatoře v Praze. Zisk této profesury znamenal pro Josefa Kličku vrchol jeho pedagogické kariéry, která prodloužena až do roku 1925 trvala celých 40 let. V této době Josef Klička odmítl nabídku stát se rektorem konzervatoře s odůvodněním, že nebyl zrozený pro tak čestný úřad.²²⁴

Na základě lékařského posudku a následně dekretu prezidenta republiky z 22. prosince 1924 byl téměř sedmdesátiletý Josef Klička pro vysoké stáří a problémy se sluchem uvolněn ze svého učitelského úřadu a mohl se odebrat na odpočinek do rodných Klatov, nadále však zůstal členem zkušební komise na konzervatoři.²²⁵ Bydlel zde se svou ženou Matyldou u jejich dcery v domě čp. 190 v Kollárově ulici. Ani v penzi Klička nezhálel, věnoval se dále své umělecké činnosti, koncertování a nadále i komponoval. Pro tělovýchovný spolek Sokol složil více než dvacet hudebních děl, například skladbu k IX. všesokolskému sletu konaném v Praze v roce 1932. U příležitosti Kličkových sedmdesátých narozenin byl jmenován čestným občanem města Klatov a čestným členem pěveckého sboru Šumavan. Na oslavu Kličkova kulatého jubilea byly uspořádány slavnostní hudební večery, při kterých účinkovaly i Kličkovy děti. Vrcholem oslav se stal slavnostní koncert pořádaný 8. prosince 1925

²²³ A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 19–24; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 9; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 10–11.

²²⁴ P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 11, 14; NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*, s. 26.

²²⁵ AHMP, NAD 1855, f. Pražská konzervatoř, Osobní spis hudebního skladatele Josefa Kličky.

ve Smetanově síni Obecního domu, kterého se zúčastnil i tehdejší prezident republiky Tomáš Garrigue Masaryk. I přes svůj vysoký věk byl Klička stále čilý a rád při různých příležitostech vystupoval na koncertech. V roce 1934 byl jmenován řádným členem Československé akademie věd a umění.²²⁶

Dne 17. června 1927 zemřela ve věku 68 let Kličkova milovaná žena Matylda, což Josefa Kličku velmi zasáhlo. Po smrti manželky se uzavřel do sebe a přestal navštěvovat přátele. Aby zahnal špatné myšlenky, tak začal v Klatovech stavět dům čp. 343/III ve Fügnerově ulici a spolupracoval s klatovským sokolským spolkem. Zde se seznámil se sokolskou župní náčelnicí Annou Rajmanovou, se kterou se 9. prosince 1931 na Staroměstské radnici oženil. Josefovy děti neměly jeho druhou ženu rády, ačkoli Anna si Josefa brala z opravdové lásky bez nároku na jakýkoliv jeho majetek. Josef Klička zemřel v okresní nemocnici v Klatovech po krátké nemoci na Boží hod velikonoční 28. března 1937 na neprůchodnost střev ve věku 81 let.²²⁷ Jeho pohřeb se konal 1. dubna 1937 ve tři hodiny odpoledne na klatovském hřbitově sv. Jakuba, kde byl Josef Klička uložen do rodinného hrobu. Smutečního průvodu se zúčastnily osobnosti kulturního i veřejného života, nechyběl zde rektor Pražské konzervatoře Vilém Kurz, ministr obrany František Machník nebo Kličkův žák Bedřich Antonín Wiedermann. Na počest významného klatovského rodáka při příležitosti jeho nedožitého stých narozenin byla v roce 1955 místní klatovská hudební škola přejmenována na Hudební školu Josefa Kličky v Klatovech. Dále po něm byla v Klatovech pojmenována jedna ulice na sídlišti Rozvoj a na jeho rodném domě slavnostně odhalena pamětní deska. Dodnes se některé z Kličkových skladeb hrají nejen v klatovských hudebních souborech.²²⁸

Josef Klička byl autorem více jak dvou stovek hudebních děl, které zasahují téměř do všech oborů. Komponoval rozsáhlé skladby orchestrální a klavírní, později i harfové. Mezi nejslavnější díla patří bezesporu jeho varhanní skladby. Tvořil též skladby pro různé sólové nástroje, skladby sborové, písně, kantáty i operu. Do Kličkovy tvorby se promítalo jeho hluboké národní cítění. Mezi díla, která měla za úkol podnítit vlastenectví, patřily například skladby „*Blaník*“ a „*Rodný náš kraj*“. Z Kličkových kantát jsou nejznámější „*Pohřeb na Kaňku*“, zhudebněné drama Aloise Vojtěcha Šmilovského, nebo „*Příchod Čechů na Říp*“.

²²⁶ L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 13–14; Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 57–58.

²²⁷ Matriční záznam o úmrtí viz http://www.portafontium.eu/iipimage/30071471/klatovy-87_3670-z?x=30&y=539&w=334&h=114 (přistoupeno dne 10. 7. 2018).

²²⁸ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 58; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 15; P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 14.

Jedinou Kličkovou operou je jeho „*Spanilá mlynářka*“. Kličkova tvorba byla ovlivněna dobově pozdně romantickým myšlením a prodchnuta jeho snahou vytvářet ryze česká národní díla.²²⁹

²²⁹ P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 14–15; L. BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličků*, s. 13. Podrobnému rozboru a výčtu všech hudebních děl Josefa Kličky se ve své disertační práci z pražské AMU věnoval Petr Rajnoha. Viz P. RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*, s. 41–207, 214–220. Dále viz NM, ČMH, sign. G 2885, J. Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919; A. SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička*; K. HOFFMEISTER, *Josef Klička*; NM, ČMH, č. př. 14/56, J. Srb-Debrnov, Slovník hudebních umělců slovanských, heslo Josef Klička.

4. Ediční poznámka

V této bakalářské práci je edičně zpracována vybraná část rodinné korespondence Josefa Kličky uložená v Archivu Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech ve fondu Hudební manuskripta a písemné pozůstalosti Josefa Kličky.²³⁰ Jan Roháček po smrti své manželky Ludmily tyto jednotlivé dopisy nejen seřadil, ale pokusil se zpětně doplnit i chybějící datace a připojil k nim vlastní vysvětlující poznámky a osobní připomínky. Tato edice je tvořena zvoleným kompaktním a jasně časově ohraničeným souborem 82 dopisů doplněných jedním listem s vysvětlující poznámkou Jana Roháčka očíslovanou jako č. 77a, kterou Roháček vytvořil 15. října 1948 a přiřadil k původním dopisům.²³¹ Všechny popisované dopisy jsou jedinečné, až na dva listy označené Roháčkem jako č. 63a a č. 63b, které jsou přáními Josefova otce Mansveta k novému roku adresovanými jeho přátelům.²³² Dokument Roháčkem zařazený jako č. 39 je výpisem z dopisu, který si opsal Mansvet Klička. Jednotlivé dopisy pocházející z krátkého časového období let 1868 – 1870 jsou seřazeny chronologicky podle data vyhotovení a dodatečného očíslování Janem Roháčkem. Toto Roháčkovo seřazení dopisů se téměř shoduje s chronologií dopisů až na dvě přání Josefova otce Mansveta zařazená v edici tematicky do kontextu k první zmínce podle Roháčkova označení. Další výjimku tvoří již zmíněná doplňující poznámka Jana Roháčka, která je do souboru zařazena dle Roháčkova očíslování z důvodu její výpovědní hodnoty.

Časový rozsah edice je vymezen obdobím od 30. července 1868 do 27. dubna 1870, kdy byl napsán první a poslední dopis zařazený do této edice. Jan Roháček ve svém spise uvádí, že se jedná o téměř všechny dopisy psané Josefem a jeho bytnými rodičům do Klatov, ale listů psaných rodiči a sourozenci Josefovi do Prahy se ve skutečnosti dochovalo méně.²³³ V souboru bezpochyby chybí dopis Roháčkem označený číslem 60 a také se nezachoval dopis Josefova otce Mansveta adresovaný Marii Kličkové mezi 26. březnem a 7. dubnem 1870, ve kterém jí sděloval své rozhodnutí o poslání syna Josefa na varhanickou školu. Jazyk jednotlivých dopisů je různý v závislosti na pisateli a skutečnosti, komu je psaní určeno. Z celkových 82 dopisů je celkem 50 dopisů psáno v češtině humanistickou kurzívou, 31 v němčině německou novogotickou kurzívou a jediný dopis je psán česky ale též v německé novogotické kurzívě. Jedná se o dopis Barbory Hřímálé adresovaný Josefovu otci

²³⁰ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1.

²³¹ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 80, s. 221.

²³² Tamtéž, Dokument č. 63–64, s. 193–194.

²³³ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, J. Roháček, Životopisné poznámky, s. 16.

Mansvetovi.²³⁴ Před každým dokumentem je v záhlaví uvedeno pořadové číslo dokumentu, typ dokumentu a popis jeho vnějších znaků, například počet listů a použitý druh psacího nástroje. Všechny dopisy jsou psány jednostranně nebo oboustranně na obyčejném bezhlavičkovém papíře přeloženém po šířce. V dopisech, u kterých nebylo uvedeno místo sepsání, je v úvodní anotaci jejich lokace doplněna podle místa pobytu pisatele. Doplňující informace k textu jednotlivých edičně zpracovaných dopisů nalezneme v poznámce pod čarou.

Při edičním zpracování tohoto korespondenčního materiálu vycházíme z metodiky a základních pravidel uvedených v publikaci Ivana Šťovička²³⁵ vydané Archivní správou Ministerstva vnitra České republiky. Přepis textu jednotlivých dopisů je proveden transkripcí a úprava gramatiky se řídí v současné době platnými pravidly českého a německého pravopisu se zřetelem k zachování původního jazyka, stylu a výpovědní hodnoty editované korespondence. Editorские zásahy se vyznačují odstraněním gramatických nepřesností v oblasti interpunkce, diakritiky, pravopisu a psaní velkých písmen. Opravena jsou například slova *professor* – *profesor*, *skouška* – *zkouška*, *řiditel* – *ředitel*, *theorie* – *teorie*, *mislet* – *myslet* nebo *kní* – *k ní*. Původně psaná velká písmena jsou zachována pouze v oslovení dopisů, například *Milí Rodiče*, *Milý Pane*. Navíc jsou velká písmena použita pro označení tónů z důvodu odlišení od zbytku textu, například tón *A*, *C*, *E* apod. Rozdílné psaní často se vyskytujících slov a příjmení jednotlivých osob je stylově sjednoceno, například *bahnhof*, *baronka*, *hejtman*, *dědeček* nebo *trojzvuk*. Naopak osobní jména jsou ponechána v rozličných tvarech tak, jak je používali jednotliví pisatelé, například *Hanzínek*, *Hans*, *Lidmilka*, *Ludmilka* nebo *Rudolfek*. V německy psaných dopisech je upraveno psaní velkých písmen podle současného německého pravopisu. Dále dle těchto norem upravena některá slova, například *Monath* – *Monat*, *theuer* – *teuer*, *Nahmenstag* – *Namenstag*, *thun* – *tun*, *Pfotografie* – *Photografie* nebo *Proffessor* – *Professor*.

Pro zachování autenticity a interpretační stránky textu jsou v textu ponechány v původní podobě dobová a pro pisatele typická slova, zvláštnosti a hovorové výrazy a nářečí, které charakterizují styl pisatelova vyjadřování. Jedná se například o slova *strejček*, *voběd*, *tuten*, *kragen*, *kravatl*, *štuclíky*, *kafehaus*, *zmaužarovat*, *štempl*, *špekulírovat*, *prubovat*, *seštemovat*, *fotografírovat* či *repetýrovat*. Stejně tak jsou v textu zachovány škrty a opravy,

²³⁴ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 44, s. 160–161.

²³⁵ I. ŠŤOVIČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*.

kteře jsou charakteristické pro styl psaní jednotlivých autorů. Setkáváme se s nimi zvláště v Josefových dopisech. Pokud v poznámce pod čarou nebude uvedeno jinak, tak přeškrtnuté slovo bylo škrtnuto pisatelem.

V edici je respektováno původní členění textu na odstavce a do slovosledu textu jednotlivých dopisů většinou nebylo zasahováno. V určitých případech, a zvláště u dopisů Josefa Kličky, kdy jednotlivé na sebe navazující věty nedávaly smysl, se autorka uchýlila k doplňování a dokončování slov a chybějících písmen nebo změně slovosledu podle dnešních syntaktických pravidel. Rozvedená slova a písmena jsou vždy uvedena v hranatých závorkách, například [*jsem*] nebo *š[t]ěstí*. Bezprostředně po sobě opakující se stejná slova uvádíme v textu jen jednou. Slova nebo část textu, který byl odtržen nebo je nečitelný, označujeme hranatou závorkou [...] s vysvětlující poznámkou pod čarou. Text nečitelný z důvodu přeškrtnutí pisatelem značíme pomocí hranaté závorky s přeškrtnutím [...] a též s poznámkou pod čarou. Editorskou značku s otazníkem [?] využíváme pro vyznačení slov, která v textu nedávají smysl. Informace uvedené v kulatých závorkách pocházejí vždy od pisatele textu. Lomítka uvozující doplňující informaci pisatele jsou v textu nahrazena kulatými závorkami. Obecné zkratky jsou v textu ponechány v původním znění nerozepsané, například *pí.* – *paní*; *p.* – *pan*; *milost.*, *mil.p.* – *milostpán* nebo *milostpaní*; *E*, *Em* – *eminenter*; *ad E* – *ad eminenter*; *n.p.* – *například*; *k.p.* – *kupříkladu*; *zl.*, *fl.* – *zlatý*; *kr.*, *x* – *krejcar*; *H.* – *Herr*; *v.* – *von*. Psaní číselných údajů je v textu edice zachováno v původní podobě vyjma datací, u kterých jsou pro lepší orientaci a plynulost textu lomítka nahrazena tečkou, například místo *1/11 1868* je použit formát *1. 11. 1868*.

Pro zjednodušení orientace v textu edice jsou všechny dodatečné Roháčkovy přípisy, včetně zpětné datace a očíslování dopisů, důsledně odlišeny od zbývajících textu.²³⁶ Tyto Roháčkovy vpisky, v originále psané tužkou nebo modrým inkoustem, jsou v textu edice z obou stran ohraničeny lomítkem a psány tučně a kurzívou, například */v pondělí 7. 12. 68/* nebo */Řetězová lávka/*. Tato autorčina editorská značka je uvedena v poznámce pod čarou při první zmínce v textu. Roháčkovy dodatečné datování a číslování dopisů se často dubluje, neboť to původní napsané tužkou v levém horním rohu je shodně přepsané modrým inkoustem v pravém horním rohu. Pro plynulý tok textu dopisů proto přepisují datací a číslo dopisu z pravého horního rohu. V textu je použito dvojí podtrhávání slov. Slova podtržená pisatelem dopisu jsou v edičním přepisu textu odlišena podtržením plnou černou čarou.

²³⁶ Výjimkou je poznámka Jana Roháčka očíslovaná jako dopis č. 77a. Viz Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 80, s. 221.

Naopak dodatečné zdůrazněné informace od Jana Roháčka jsou podtržena přerušovanou černou čarou.

Původce této vybrané korespondence můžeme rozdělit do dvou skupin podle místa, odkud jsou psaní odesílána. První z nich tvoří soubor dopisů vzniklých v Praze a adresovaných Josefovým rodičům a sourozencům, jehož autory jsou Josef Klička, Anna a Barbora Hřímálové, Bohuslav Hřímálý, Ludvík Klein a Marie Kličková. Druhá část tohoto souboru určená Josefu Kličkovi byla vytvořena v Klatovech jeho rodiči a sourozenci. Řada těchto dopisů však nemá pouze jednoho jednoznačného autora. Zvláště dopisy z Klatov se často skládají ze zpráv podepsaných zvlášť otcem, matkou, bratrem Janem a sestrou Ludmilou. V době, kdy Josef bydlel u své tety Marie Kličkové, jsou také k jeho dopisům připojovány zprávy od tety určené rodičům. Každý z těchto pisatelů má svůj osobitý styl psaní a vyjadřování.

Z prvního ročníku Josefa Kličky na Pražské konzervatoři se zachoval jediný nedatovaný dopis adresovaný rodičům do Klatov. V druhém roce studia v Praze vytvořil Josef Klička celkem 25 psaní určených rodičům a sourozencům. Tento počet se snížil následující školní rok v souvislosti s prohloubením Josefových problémů ve škole na 12 dopisů. Při analýze jeho 38 dopisů je nutné si uvědomit, že Josefu Kličkovi bylo v té době 12 až 14 let. Jeho věk a zřejmě i povaha ovlivňují charakter i obsah jeho dopisů. Dopisy mladého Josefa Kličky jsou psány nedbale a chaoticky, nachází se v nich mnoho škrtanců a pravopisných chyb v psaní i/y, shodě podmětu s přísudkem apod. Chybí logicky rozvržená struktura textu, v jednotlivých větách jsou často vynechána slova a mnoho vět zůstalo nedokončených. Z toho vyplývá, že Josef po sobě napsané dopisy patrně nečetl. Navíc není dodržována interpunkce, což četbu textu částečně komplikuje. Na druhou stranu je mnoho Josefových dopisů opatřeno různými zajímavými kresbami, náčrty a hlavně notovým zápisem akordů a učiva z harmonie, které přepisoval a posílal domů otcí. Také Josefovi sourozenci do svých dopisů malovali. Na každý obrázek a notový záznam v textu upozorňujeme v poznámce pod čarou. Pro ilustraci uvádíme některé příklady těchto dopisů v obrazové příloze.²³⁷

Většina Josefových dopisů je psána česky, ale výjimečně se objevují i části textu v německém jazyce adresované rodičům a bratru Janovi. Pro korespondenci s bratrem Janem je charakteristická dětská hravost, například nahrazování všech samohlásek ve slovech

²³⁷ Kapitola 10. Obrazová příloha, s. 247–253.

samohláskou „O“, nebo připojování různých rýmovaček a vymyšlených textů.²³⁸ Z rozložení textu a stylu psaní Josefova o dva roky mladšího bratra Jana lze rozpoznat jeho literární vlohy. Celkem poslal Josefovi čtyři samostatné dopisy a několik zpráv připojených k dopisům rodičů doplněné rýmovanými přáními a obrázky. V jeho dopisech nenalezneme skoro žádné pravopisné chyby. V době, kdy Josef začal ve škole zlobit a přidělovat rodičům starosti, v nich lze rozpoznat přebírání jazyka z káravého stylu rodičů. Od Josefovy malé sestry Ludmily jsou ve zkoumaných dopisech pouze krátké přípisky s jejím podpisem nebo obrázky.

Dopisy všech dospělých pisatelů se oproti Josefovým dětským často zmateným zprávám vyznačují logickou výstavbou a plynulostí textu. Někdy však byly psány ve spěchu, což se odráželo na kvalitě písma a vyjadřování jednotlivých autorů. Výrazným znakem je také nedodržování interpunkce a to nejen v dopisech českých, ale i německých. Čtyři dopisy Anny Hřímálé byly vždy určeny Josefově matce, a proto byly psány v němčině. Naproti tomu Bohuslav Hřímálý adresoval svých pět psaní výhradně v českém jazyce Josefovu otci. Barbora Hřímálá poslala Josefovým rodičům jen dva dopisy, z toho jeden psaný v němčině a druhý určený jen Mansvetovi napsaný v češtině avšak německou novogotickou kurzívou. Marie Kličková si s Josefovými rodiči dopisovala výhradně německy a ve svých deseti listech se vždy podepisovala jako Marie Kliczka. Počet dopisů od Josefových rodičů synovi narostl ze třech dopisů v druhém roce Josefova studia na 17 o rok později. Josefova matka Barbora psala Josefovi vždy německy, naopak jeho otec Mansvet pouze česky. Jeden jeho dopis, kterým odpovídal Marii Kličkové, dvě přání přátelům a jeden opsaný dopis však vytvořil v němčině.

²³⁸ Kapitola 5. Edice dokumentů, Dokument č. 13–14, s. 93–98.

5. Edice dokumentů

1/Dopis

Archiv Vlastivědného muzea Dr. Hostaše (VMH) Klatovy, f. Hudební manuskripta (HM), PP Klička, k. 1, dopis č. 1

Praha, 30. července 1868

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Čtvrtek

/30. 7. 1868/²³⁹

/I/

Já přijedu v sobotu. J[osef]²⁴⁰

Drazí Rodiče!²⁴¹

Již se těším tůze, bych Vaší dobrotu zase přijal. Já jsem hrál na zkoušce dobře, pan profesor mně řekl: gut gespielt. Byl jsem včera na ~~La~~²⁴² nádraží²⁴³ se ptát, kdy jede vlak, on jede [ve] ¾ na sedm a o deváté hodině. Já jsem byl na všech zkouškách, dnešní trvala nejdéle, až do jedné hodiny. To hráli z druhé třídy²⁴⁴ houslisti, ten první hrál nejkrásnějš, lidé mu až skoro všechny třepali. Již se na Vás těším tuze, již se nemohu té noci dočkat.

Nechám všechny líbat a pozdravovat Vás obzvláště a zůstávám

Váš syn

Josef Klička

conservatorist.

²³⁹ Text psaný tučnou kurzívou ohraničený z obou stran lomítky je vždy dodatečně dopsán Janem Roháčkem.

²⁴⁰ Psáno tučně vzhůru nohama.

²⁴¹ Pokud nebude uvedeno jinak, podtrženo pisatelem.

²⁴² Pokud nebude uvedeno jinak, škrtnuto pisatelem.

²⁴³ Jedná se o Západní nádraží, dnešní Nádraží Praha – Smíchov, které bylo dobudováno v roce 1862 jako konečná stanice České západní dráhy vedoucí z Bavorska přes Plzeň až do Prahy.

²⁴⁴ Pokud nebude uvedeno jinak, podtrženo Janem Roháčkem.

2/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 2

Praha, 4. října 1868

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha/

/4. října 1868/

/2/

Milý tatínku!

Přijel jsem zdrav domů. ~~P~~ V Plzni jsem našel strejčka [a] tetičku /*Kličkovi, u kterých pak v příštím roce bydlel?*/ tak jsem jel s nimi až do Prahy. U Linhartů²⁴⁵ jsem neobědval, ona neřekla (tetička), abych byl na vobědě u nich. Tak jsem spěchy na bahnhof a tam jsem zůstal, až jela železnice ½ 3 do Prahy. U bahnhofu jsem si sedl na jednu hru a zmaužaroval jsem štrúdl a to byl můj oběd. Zítř (pondělí) /5. 10./ máme ráno školu a z snad budeme mít zase takový rozvrh – ~~d~~ hodin jako byl napřed, poněvadž nám ředitel Krejčí²⁴⁶ povídal, budete mít zítř ot[...]²⁴⁷ psaní a jako vždycky. Pan ředit[el] četl zákony německy a pan katecheta čes[ky]. Já myslím, že jsme tam zase všec[ky] přijmuti proto, že ti lumpové tam dneska byli. Pan Hřímaly²⁴⁸ byl na bahnhofu pro mě.

[...] ²⁴⁹ [k]oupil

[...] ²⁵⁰

násadka = 1 x

péro = 1 x

brif papír = 1 x

8 x

²⁴⁵ Linhartovi, kteří bydleli v Plzni, byli příbuzní rodiny klatovských Kličeků ze strany Josefovy matky Barbory.

²⁴⁶ Josef Krejčí byl v době Josefova studia ředitelem Pražské konzervatoře.

²⁴⁷ Část listu odtržena.

²⁴⁸ Jedná se o Bohuslava Hřímalyho. V této době pobýval Josef Klička v bytě u rodiny Hřímalych v Lipové ulici čp. 474/II.

²⁴⁹ Část listu odtržena.

²⁵⁰ Taktéž.

Milostpaní není doma (Hřimalová).²⁵¹ Slečinka²⁵² povídala, že by bylo dobře, abych se šel ukázat těm pánům, kde mám dostat obědy. Kde byly napřed dva štokové²⁵³ domy, jsou nyní 3 stokové, vše krásné tak, že nevím, ani že jsem [v] Praze. Podruhé ~~má~~ budu víc psát

nemohu dneska
~~parasti~~ psáti
a zůstávám Tvůj
[...]²⁵⁴
pilný syn
Josef Klička
1868

Maminka, dědeček, Lidmilka, Kari a Luisa²⁵⁵ at' žije na zdar!!!²⁵⁶

²⁵¹ Barbora Hřimalá přebývala od prázdnin roku 1868 až do dubna roku 1869 u své vdané dcery Marie v Brně.

²⁵² Oslovení slečinka používal Josef Klička pro Annu Hřimalou, dceru Barbory Hřimalé, která v době nepřítomnosti své matky hospodařila v jejich domácnosti.

²⁵³ Patrové.

²⁵⁴ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

²⁵⁵ Luisa pracovala jako služebná u rodiny Kličeků v Klatovech.

²⁵⁶ Psáno po délce papíru.

3/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 3

Praha, 7. října 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

7^{ho} října na večír o ½ 9^{té}

/1868/

/3/

Milí Rodiče.

Jsem zdrav. Dnes navečír jsem dostal můj kufr, a když přišel, tak chtěl od něj 50 x. Vy jste přece ~~mě řekli~~ dali Loudovi již peníze za odvezení kufru ze Štupartu a mně jste také řekli, z abych řekl slečince, když přijde s kufrem tak j že již zaplacený, a on přece chtěl za něj. (Tak si to nějak vyjednejte.) Milostpaní baronka ~~pek~~ Pokorná ještě není doma, ona přijede až poslední dny v tomto měsíci. Pan Hřimalý povídal, že [se] j půjde podívat k nějakému truhláři, jestli by trefil nějaký futrál udělat. Mně je divno, že v druhém roku tak žáky do conservatorium přijímali, letos jsou 4 nebo 5 nově přijatých a skoro všechny na violoncello. Máme nový rozvrh hodin.

Rozvrh hodin

	<u>Ráno</u>		<u>Odpoledne</u>
<u>Pondělí</u>			
8 – 9	chorál	2 – 3	∅
9 – 10	němčina	3 – 4	∅
10 – 11	<u>zeměpis</u>	4 – 5	∅
11 – 12	∅		
<u>Úterý</u>			
8 – 9	religion	2 – 3	nástroj
9 – 10	teorie	3 – 4	nástroj
10 – 11	počty	4 – 5	nástroj
11 – 12	krasopis		

Středa

8 – 9	chorál	2 – 3	θ
9 – 10	θ	3 – 4	θ
10 – 11	θ	4 – 5	θ
11 – 12	θ		

Čtvrtek

8 – 9	θ	2 – 3	nástroj
9 – 10	teorie	3 – 4	nástroj
10 – 11	němec. mluvň[ice]	4 – 5	nástroj
11 – 12	spiel		

Pátek

8 – 9	chorál	2 – 3	θ
9 – 10	ortografie	3 – 4	θ
10 – 11	zeměpis	4 – 5	θ
11 – 12	θ		

Sobota

8 – 9	religion	2 – 3	nástroj
9 – 10	teorie	3 – 4	nástroj
10 – 11	ortografie	4 – 5	nástroj
11 – 12	počty		

Neděle

8 – 9	služby Boží		
-------	-------------	--	--

Geografii máme za 80 x, zítra ji dostaneme. Ale jestli budeme muset mít atlas, tak hercules z vokna lez natáhněte pačesy. Potom spiel, to bude taky asi nějaká masná bačkora. V úterý jsem nepřišel z houslí, a to jsem neměl zrovna ještě školu. Na j nevím, co to je, ~~ħ~~ nikdy mě neboleleø palec v botech a a nyní je i u nehtu mě bolí a já myslím, že to bude proto,

že na ~~na~~ palci mám (v botě) ouzkou kůži a jak přitřím palec k špici, tak mě hned bolí.²⁵⁷ Už nevím, co mám psát. Koupil /12 h. literní, 6 teorie, 9 nástroj = 27, 18 dop., 9 odp./ jsem d[v]ě knihy ty modré na teorii a na chorál. Nechám ~~prv~~šechny ~~ly~~ pozdravovat a líbat a zůstávám

Váš pilný syn

Josef Klička

1868

²⁵⁷ Následuje obrázek boty.

4/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 4

Praha, 9. října 1868

*1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky
černým inkoustem a tužkou*

/4/

Prag am 9. 10. 1868

Gnädige Frau !

Daß Pepi gut ankam sind die Schule schon besucht - schrieb er Ihnen gewiss[?] schon, den Koffer bekam er schon auch, außer daß der ein bis ihnen abgeschunden und einer den Trägern 50x für den Transport zahlen mußten, (was aber dem Pepi nicht ein leuchten wollte) ist sonst auch gut gekommen.

Sonst gefällt es dem Pepi hier in Prag doch besser wie in Klattau, äußert er es so Stelle ich ihnen gleich alles worum daß er ja recht fleißig ist, verspricht es und wir müssen es fassen da es ja doch nur sein Vorteil ist denke daß man immer mit Guten mehr erzwingt als wenn man ihm sollt vorwürfe machen oder ihn gar strafen, streng kann man immer dabei sein, zum Lernen anhalten ganz natürlich, übrigens hat er kein böses Herz darum glaube ich wird er jetzt sich An fleißen um Alles wird er gut zu machen.

Geduld muß man in Allem haben worum auch nicht mit einem Kinde das doch schon erwachsen ist. Meine Geduld besonders übte sich durch ein volles ½ Jahr mit einem einjährigem Kinde, wegen nichts und wieder nichts einfach aus dem Grunde daß man Menschen gefühl besitzt, seine Mutter wohnte bei uns eine äußerst gebildete schöne Dame aber aus lauter Kränkung und lag durch ein volles ½ Jahr schwer krank im Krankenstift da sie bei uns nicht liegen konnte und sonst hier gar nicht bekannt ist; wer sollte sich das armen Kindes annehmen es konnte und war auch an Niemanden gewöhnt als an mich; freilich hatt' ich viel dabei auszustehen gehabt was mir eine Frau die Kinde hat beurteilen kann, was ich aber natürlich nicht dachte, die ersten paar Tage schien es mir ein Vergnügen sich mit einen lebendigen Puppen zu spielen, aber dann bevor er alle Zähne ankam und obendrein wie alle Frauen sagen hier im Hause ist es eins von dem schlimmen Kindern, nun Gottlob ich habe Alles überstanden, sogar der Mutter schrieb ich nichts daran nun daß sie nicht Angst um mich

wieder hat, und habe endlich erwartet daß die arme Frau gesund wurde und ich nur warte bis sie sich in etwas erholt – daß sie nicht gleich die Plage mit dem Kinde hat das ihr ganz entwöhnt ist sie durch aus nicht als seine Mutter erkennt und nur in mir seine Mama steht wie er mir auch sagt. Merkwürdiger Weise erkannte der Kleine gleich den Pepi mit dem Worten aha Pepi tu je, und seine Mutter die er doch fast täglich mit mir besuchte will er nicht anerkennen. Meine Mutter hoffe ich endlich auch bald schon hier zu sehen die Schwester möchte sie gerne dort behalten so sind schon die verheiraten Töchtern wann Sdie Familie haben sollen die Mutter bei ihnen sitzen. Nun gnädige Frau vergleichte ich mich ziemlich.

Am den Pepi haben keine Sorge er muß viel üben, wenn er nur in der Schule nichts ausführt außer des Lehrzeit hoffen wir aber das Beste. Empfehlen Sie mich dem Herrn Gemahl, darauch gelegenheitlich dem Herrn Mates bekannter Weise, mit Achtung Ihre Dienerin

Anna Hřimalý

5/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 5

Praha, říjen 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Říjen 1868/

/5/

Milí Rodiče!

Já jsem posud zdráv. Byl bych rád, kdybych mohl Vás zase viděti. Já jsem byl u milostpaní Bergmann a ona řekla, [že] mám zase k ní na oběd jíti. Tak mám nyní u milostpaní Kilcher, ~~Barony~~ baronky Bergmann, Hallerové obědy, jen milostpaní baronka přijede až posledního. Nyní je ~~vra~~ v Praze velký nepokoj, vojáci s kvěry a bajonety chodí po městě. Já jsem se zdržel na privátu, který trvá od 5 hodin až do 6, ale já přišel domů [v] ½ 7, tak slečinka nemohla jíti do divadla, tak mně dala tu kartu na 2. galerii k sezení. Byl to hezký kousek, sice byly 3 kusy, každý něco jiného. Včera jsem dostal dva E²⁵⁸ a před především dva ad E²⁵⁹. ~~Zteho~~ Z teorie ~~ma~~ jsme včera začli harmonií. A též máme intervaly akordy. Jsou jen j dva základní intervaly akordy – I trojhlasný akord²⁶⁰ a II čtyřhlasný akord²⁶¹, ale tyto [se] můžou v jiné tónině psáti nebo se hráti. ~~Mimot~~ Ostatní [---]²⁶² akordy se jmenují minotní. Jsou consonující akordy a disonující. Consonující akordy jsou ty, ve kterých jsou všechny intervaly čisté. A disonující naopak.²⁶³ Máme zeměpis na dva prsty tlustý. Nyní máme o hvězdách a takových věcech. V tom je taky udána na mnohých místech hloubka vody v moři. Hnedlet budu hotový [s] těmi strichy.²⁶⁴

Již se nemohu dočkat, jak to bude dál v té harmonii. Pan profesor Bennewitz povídal, nyní budete míti snáž. Napřed jsem dával pořád pozor na strichy a nyní nebudu, bude nás to těšit, ale bude [to] těžký. Když jsou v houslích noty svázány np.²⁶⁵ a je to obloukem potažené, tak se to jmenuje ~~oda~~ Odulasion, německy wellenarten Striche ~~Ma~~ Budeme dělat nyní

²⁵⁸ Eminenter – jednička.

²⁵⁹ Ad eminenter – dvojka.

²⁶⁰ Následuje notový zápis.

²⁶¹ Taktéž.

²⁶² Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

²⁶³ Následuje notový zápis.

²⁶⁴ Tah smyčce. Následuje notový zápis.

²⁶⁵ Následuje notový zápis.

sancte²⁶⁶ a koncert. Někteří z naší školy, kteří aplikatury²⁶⁷ znají, budou hrát housle na koncertu. Já budu zpívat. V zimě bude koncert. Nevím více, co mám psát, nechám všechny pozdravovat a

zůstávám Váš

pilný syn

Josef Klička

Oznámení!

Včera na večír, když jsem šel spát, tak mně řekla slečinka, že: jak prý jsem odjel, tak prý mně postel řídila, tak prý tam v té peřině (mojí) něco kulatého bylo, ona zavolala bratry a oni řekli, že je to peníz a ten peníz prý byl tak velký a tlustý. A já jsem včera hledal v mé peřině, vše jsem ohmatal a nic tam nenalezl. Ona povídala jako dukát velký peníz.

Josef Klička.

Lieber Hansí

Bin gesund. Ich weiß selbst nicht, was ich soll schreiben, den, ich muß ~~w~~viel lernen. Jezt sind in Prag lauter ~~ne~~i neue Polizeiten aus Wien her. Alle haben voll Bärta. Auf ~~M~~ Metting durfte niemand gehen sonder wurde gleich erschossen. ~~W~~et-Wetrede auch desselbe Ich weiß selbst nicht waß schreiben nur ich werde die Bruder auf Alle ewige Zeiten bleiben und werde immer Josef Klička heißen.

1868

Wir haben eine andere Geographie als ihr in Gymnasium

²⁶⁶ Jedná se o svatodušní sekvenci *Veni Sancte Spiritus*, neboli *Přijď, ó Duchu přesvatý*.

²⁶⁷ Prstoklady.

6/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 6

Praha, 25. října 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

25te Okt. 1868 Abends $\frac{3}{4}$ 8 Uhr

/6/

Milí Rodiče.

Nahlížím, že budete míti strach, že snad stůnu, ale ne, já jsem zdráv. Já jsem nepsal proto, že jsem čekal na slečinku /*Annu Hřimalou*/ ~~ky~~ až ona bude psáti. Nyní museli jsme si jeden každý (ve škole) Matyaskou školu koupit (tisknutou), která stojí mnoho: 4 fl. 35 x, ale nyní nevíme, jestli to stojí jen jeden svazek, anebo 3 svazky dohromady stojí 4 fl. Já dostal za to 4 E. Každý E stojí ~~za~~ jednu zlatku (špás). Máme [ny]ní v harmonii o čtyřzvuku, jak se stane z trojzvuku. Buď se dolejší nebo jiný tón zdvojnásobí. Píšeme ty ~~akaždý~~ vždy jen na basovém a houslovém klíči. Zítra (v sobotu) máme 10 hodin Venisancte. Jo, ~~k~~ mimo kdo bude stonavý, tak musí přinést vysvědčení od pána, kde bydlí, a musí dát 50 x kolek na něj; a když přinese lékařský, tak nemusí dát kolek. Nyní mám 5 obědů u milost. Hämplové, a sice v úterý. Milost. Palacká byla nyní se svými slečinkami v Praze. Nechá Vás pozdravovat. Poslala ke mně fůru: se ~~pl~~ pytle m brambor, pak čočku, hrách $\frac{1}{2}$ ° dříví. My jsme ~~N ni~~ žádné nové knížky neměli, jen zeměpis. Mně se zdá, že jsem již psal, co stál, nyní nemohu se na to vzpomenout. ~~N~~ Moje boty už zdravý, já jsem je nedal žádnému lékaři (ševci) a můžu dobře chodit. Jestlipak byly u vás také takové větry? U nás ~~js~~ se nemohlo ani jíti. Pan Hřimalý již dostal peníze za měsíc. Slyšel jsem, že v Točnicku²⁶⁸ hořelo, a sice 7 N^{ro}. Kyrie od té mše, co bude zítra dělat, že do 3/2 taktu a začíná se sóly. Při té mši jsou 4 pozouni a každý něco jiného. Na zpěvu přijímali také slečny a v druhé třídě na housle také jednoho. K nám houslím přišel také jeden nový žák. (:Rap:)²⁶⁹ Zde je základní tón [...] ²⁷⁰ zdvojený, nyní tercií²⁷¹

²⁶⁸ Točnick u Klatov.

²⁶⁹ Následuje notový zápis.

²⁷⁰ Nečitelné.

²⁷¹ Následuje notový zápis.

zdvoj[enou] I zdvoj[ená] tercie II místo těch dvou D dá se dolů D. Nyní třetí tón (kvinta)²⁷² zdvoj[ená] (také jako ter[cie]). Já to nemohu dobře zde tak napsati.²⁷³

Milostpaní baronka již přijela, tak jsem již tu středu, co byla tuten týden [měl] první oběd. Nyní jsou zde v Praze noví policajti a oni jsou zrovna tak oblečení jako žendarmeristi²⁷⁴ a mají fedruše²⁷⁵ za čákákama (taky jako žendarmeristi). Byl tady v Praze nyní nepokoj.²⁷⁶ Nevím již, co bych měl psáti. ~~Ale proto zůstá~~ Nechám všechny přátele pozdravovat a vás, také Ludmilku a Honzínka a zůstávám Váš hodný

syn

Josef Klička

Konec psaní [ve] ¾ na 9.

1868

Copak dělá saidlice ta větrnice.

Výdej v říjnu /1868/

papír, péro kon convert	8 x
thekey	17 x
zeměpis	80 x
inkoust	8 x
od kufru	50 x
struna	20 x
vázání knihy	20 x
péro	1 x
colofonium ²⁷⁷	20 x
struna <u>A</u>	10 x
do školy na inkoust	40 x
papír na chorální úlohy	<u>6 x</u>

²⁷² Následuje notový zápis.

²⁷³ Taktěž.

²⁷⁴ Četnictvo.

²⁷⁵ Fedruš je chochol z dlouhých ptačích per, který za Rakouska-Uherska nosili strážníci.

²⁷⁶ Nad Prahou a okolím byl 11. října 1868 vyhlášen výjimečný stav v reakci na události po rozpuštění tábora lidu na Pankráci konaném 4. října 1868. Podrobněji viz Lubomír KUBÍČEK, *Tábory lidu v Praze v 19. století*. Bakalářská práce obhájená na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, Praha 2014.

²⁷⁷ Kalafuna.

2 zl. 80 x

12 obědů

3 zl.

5 zl. 80 x

[S] sebou přivezl Pepi 7 zl. 26 x, které dal hned uschovat. Zbude mu tedy ještě na tu drahou školu 2 zl. 54 x. Za prádlo zůstaly 2 zl., které se na výdej poslaly, tož snad stejné?

7/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 7

Praha, 1. listopadu 1868

*1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky
černým inkoustem a tužkou*

/7/

Prag am 1. 11. 1868

Gnädige Frau!

Frau v. Pařácký hat mich Ihnen wegen dem Kosttag, den Pepi bei Frau v. Koudelka am Donnerstag hatte, zu schreiben. Sie meinte nemlich wenn Pepi sich genießt hinzugehen soll Herr Gemahl Herrn Onkel Leopold /Měchura/ bitten im paar Zeilen an F[au] v. Koudelka, selbe wird gewiß das Mittagsessen ihm wieder geben, den Brief aber hersenden im daß ihn Pepi übergibt so hat er eine Ausrede wenigstens hinzugehen.

Fälls nicht so werde ich mit der Frau Baronin Pokorný sprechen vielleicht gibt ihm diese noch den einen Mittag, kam erst diese Tage nach Prag, deshalb hat Pepi alle Mittwoche ~~Donnerstage~~ und Sonntage bei uns gehabt. Dann verlangt H. Professor Bennewitz man solle die Privatstunden voraus bezahlen voriges Jahr zahlte Pepi nachträglich, jezt ermachte er alle Schüler wegen der Vorausbezahlung.

Pepi vergaß aufzuschreiben so übernahm ich's. Wie Pepi sich in der Schule hält wird Bruder Bohuslav schreiben da er alle Monate die Professoren fragen wird um es Ihnen Beiden wissen zu lassen. Violine übt er genug hat auch gute Klassen, wie es im Übrigen wird werden wir sehen. Versprochen und gehofft wird das Beste.

Haben Sie gnädigen Frau weihet wohl empfehlen Sie mich dem H. Gemahl,

mit Achtung

Ihre Dienerin

Anna Hřímalý

8/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 8

Praha, koncem listopadu 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V úterý na večír, rok 1868

/(koncem listopadu)/

/8/

Milí Rodiče!?!

Nehněvejte se, že tak dlouho nepíši, neboť já jsem čekal na ~~mí~~ pana Hřimalého, až on bude psáti. Nedělejte si z toho nic. Já jsem dodnes zdrav, nic mně neschází. Já jsem dostal od milostpána krásný kabát, který mě velmi těší, on jest hezky tlustý. Já si ho dám krejčímu, aby mně [ho] spravil. Vše je na něm dobré, jen rukávy jsou trochu široké, tak ty trochu ubrat a sametový kragen²⁷⁸ a tmavožlutý. Tak mami[n]ko a tatínku až mu budete psát, tak nezapomeňte poděkovat. Je mi líto, že jsi tatínku nepsal, já vím proč, ale podruhé musíš psát! Já bych již psal hned ten den, kdy[by]ch psaní od vás dostal, ale má[m] nyní každý den lehrzimmer a to se musím velmi mnoho učit; já hraji 2^{hou} polohu, a sice 208 N^{ro}. Já mám tuten měsíc neskrz samé E jen dvakrát ad E. Z toho ad E si snad nic neděláte. Volti subito.²⁷⁹

Z F Z harmonie máme nyní velmi těžké, a sice: tvoření akordu. Dnes ráno jsme teprve započali v tom. Od každého základního tónu [a]kordu, ta[k] když akord v jakési poloze napíše musí zůstat nepohyblivá, a totiž k.p.²⁸⁰ V druhém příkladě musí, to je ~~lele~~ ležet zůstat, a hořejší (sopran) a ~~prostřední (tenor) do~~ musí dolů a prostřední (tenor) musí [:-:]²⁸¹ dolů. C dolů na N, E dolů na J. dále jsme neměli. Musíme si každý, kdo nemá, koupit atlas za 60 x. Slečinka mně chtěla uspořit peněz na pult, tak mně přinesla jejich pult z půdy a půjčila mně ho. Můžu si ho pošoupnout, jak ~~etrei~~ chci vysoko. U nás (v Praze) se již kluci za bránou na ledu klouzají. Já ale tam nepůjdu. U domácích v našem domě hrál jsem s milostpánem (Bohuslavem) na piano, a sice (operu celou Vilhelm Tell:)²⁸². Při ouvertuře²⁸³ jsem hrál: prim

²⁷⁸ Límec.

²⁷⁹ Psáno šikmo – rychle otočte stranu.

²⁸⁰ Následuje notový zápis.

²⁸¹ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

²⁸² *Vilém Tell* je název poslední opery Gioacchina Rossiniho z roku 1829. Tato opera, jejíž předlohou bylo drama německého básníka Friedricha Schillera *Wilhelm Tell*, byla určena k provedení v Paříži.

a [v] ostatních scénách bass. Pak on hrál jednu operu (~~Doktor~~ Rytíř Snofourius a princezna Mordulina). Bude se o Vánocích dělat snad u nás. To je tak směšné, jako ten kvas krále ~~vedry~~ Vondry. Skončí to se smutkem.†

Se Letos nebudu mít moci na Vánoce do Lobkovic k paní Palacké, poněvadž ona žádného nepozvala. Jí paní umřela, druhá nemůže a koneč[ně] bude míti děťátko. Mrzí [mě] velmi, ošmachtal jsem si tuze botu jednu na pravé noze, a sice od pravé k levé straně tak[to].²⁸⁴ Tak mně napište, mám si to dát spravit, anebo ne, nevím, od čeho bych to měl a nikdy jsem to neměl. Nevím, co již více psát. Proto nechám všechny líbat a Vás také a zůstávám Váš

hodný syn

J. Klička

Budeme~~te~~ mít rekviem za pana bývalého ředitele ~~Ryttla~~²⁸⁵ /**Kittla**/²⁸⁶.

Nyní se učí v orchestru symfonii a z naší školy hrají tři při ní.

²⁸³ Předehra.

²⁸⁴ Následuje obrázek boty.

²⁸⁵ Škrtnuto tužkou Janem Roháčkem.

²⁸⁶ Bývalý ředitel Pražské konzervatoře Jan Bedřich Kittl zemřel 20. července 1868.

9/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 9

Praha, 29. listopadu 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/asi 29. 11. 1868/

/9/

Milí Rodiče.

Píši Vám ještě jednou, poněvadž pan Bohuslav Hřímálý píše. Nyní jsem zdrav a nic mi neschází. Pan ředitel (Hřímálý) má pejska pinčla tak hezkého. Včera jsme měli rekviem [o] 10 hodině u nás za pana bývalého ředitele Kittla. Od Mozarta ~~z~~ to, které on ~~z~~ nedodělal.

Vydal jsem nyní toto: */listopad 1868/*

	Z.	Kr.
pouzdro na brýle		8 x
svíčku		8 x
na housku		1 x
školu Matyasovou	4 zl.	35 x
diversi ²⁸⁷		3 x
papír notový		6 x
svíčky		12 x
atlas		60 x
svíčka		8 x
struna <u>E</u>		20 x
<u>svíčka</u>		<u>3 x</u>
suma	5 zl.	44 x

Josef Klička
1868

²⁸⁷ Různé.

Předevčírem jsme měli lehrzimmer, tak jsem přišel a dostal dva E. V Praze je již vyobrazené to neštěstí, co se stalo na železnici plzeňské, to je hrozné [se] na to podívat.²⁸⁸ Stojí to 4 x. Nyní nevím víc, co ~~u~~ vás psali, a tak zůstávám Váš hodný syn

Josef Klička.

Zde se již na Moldavě²⁸⁹ klouzají. Zde jsou ještě švestky k dostání.²⁹⁰

Přebytek od minulého měsíce	1 [zl.] 46 [x]
na výdej dostal t. m.	1
Výdej za listopad	5 [zl.] 44 x
4 obědy totiž ve čtvrtek	1
prádlo	<u>2</u>
	5 [zl.] 90 [x]

²⁸⁸ Jednalo se o železniční nehodu z úterý 10. listopadu 1868, které se stala na Západní dráze mezi Zbirohem a Hořovicemi nedaleko vesnice Újezd. Do osobního vlaku vezoucího v posledních 4 vagónech 235 mužů 26. uherského pěšího pluku, který uvízl v závěži sněhu, narazil plnou rychlostí nákladní vlak „Kladno“ plně naložený uhlím. Nehoda si vyžádala 35 obětí a přes 60 raněných. Blíže k nešťastné události viz Světozor 2/47, 20. 11. 1868, s. 443–444.

²⁸⁹ Vltavě.

²⁹⁰ Následuje obrázek.

10/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 10

Praha, 29. listopadu 1868

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/10/

V Praze dne 29. listopadu
1868.

Vážený příteli!

Neberte mě za zlé, že jsem Vám tak dlouho nepsal, avšak dvojí příčina mne k tomu přiměla počkati s psáním, a sice: předně není ještě Josef tak dlouho zde, [a]bych Vám byl vůbec mohl něco určitého sdělit, a za druhé jsem byl předešlý měsíc tolik zahrnut prací, že jsem byl opravdu rád, když jsem mohl sobě odpočinouti. Nyní opět jsem trochu volný, a tož používám té příležitosti Vás nenechati déle v nejistotě. Mohu Vás ujistit, že jsem věděl napřed, že Josefovi pomůže lék, kterého jsem užil donutiti jej vlastním pudem svým k učení a mravnému chování ve škole. Doposud nestěžoval sobě žádný z pánů profesorů na něj a u pana Bennewitze obdržel mimo 4 krát (za ty 2 měsíce, co je zde), co dostal těžkou úlohu, kterou hned napoprvé nedovedl dle přání pana profesora, samé eminence vcelku jest jich 32. Také doma jest pilný, pracuje své úlohy a hraje na housle.

Ostatně jest úplně zdrav, ačkoli by věru nebyl při nynějším povětrí div, aby se netoliko on roznemohl, mělt' já sám již takové revma od nastuzení a k tomu v hlavě, že jsem zrovna již myslel, že mně musí hlava prasknout, tak mě bolela celých 6 dní. Stranu toho oběda u pí. Koudelkové nemějte žádnou starost, neboť jí ten den u nás, on ještě p. Měchura mu jej neobstaral. Odpusťte, že píši tak málo, ale nemám více času, mám mnoho psaní, a tudíž buďte s Bohem a pozdravujte Vaši ctěnou rodinu od nás všech.

Váš oddaný přítel

Bohuslav Hřímálý

11/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 11

Praha, 2. prosince 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Středa 2^{ho} prosince 1868

/II/

Milá maminko!

Již blízko [je] ten den, ježto slavíš Tvůj svátek /4. 12./, protož Ti přeji vše dobré, [a]by se Ti dobře vedlo, [a]bys zdravá byla jako já a mnoho (:pimpi:) měla. Mrzí mě velice, že nemohu u Tebe ten Tvůj svátek slavit. Taky budu brzy míti můj narození den, ~~h~~ myslím, že mi něco pošlete a brzo, brzy, svátek. Tak konečně Ti přeji vše dobré, [a]bys zdravá byla, mojí matkou dlouho zůstala a zůstávám Tvůj

hodný syn

Josef Klička

Slečinka a všechny paní přejí Ti také vše dobré.

Stranou Vánoc se chci s vámi (všemi) poradit. Milostpaní Hämplová /*matka mladé pí. Palacké*/ povídala, že to nestojí za to na prázdniny domů jet. Ono jest pravda, [že] 2 dny potřebuji k ježdění (sem tam), a pak j mně jen 5 dní zbude na vyražení. Byl bych tuze rád, kdybych mohl domů se podívat, ale když to nemůže být, tak to nemůže být. Pošlete mi nějaká jablka a ořechy, kurz něco a 25 x do divadla na hezký kus a s tím ~~ses~~ se vším jsem docela spoko[jený]. Na Štědrý večír jsem zrovna doma na vobědě (čtvrtek). Ten kabát upravila mi sama slečinka, pod něj můžu ještě kabát vzít. Je vatýrovanej! Dnes jsem byl vyvolaný z houslí a dostal jsem E. Dnes jsem dostal 6 eminencí. Dva z hraní a 4 ze sumy celého měsíce.

Z harmonie máme: že se může z tóniky také na terci[i] dolů, anebo na sesetu nahoru k.p.²⁹¹ A potom něco o generálbasu²⁹². Křížek neb B neb anflesor ~~þ~~ vždy platí tercii, když

²⁹¹ Následuje notový zápis.

²⁹² Podtrženo čtyřikrát.

stojí nad jakousi notou k.p.²⁹³ Myslím, že to víš, jak je to s těmi poloh[am]i k.p. (:vysvětlení:).²⁹⁴ To jest[t] kvintová poloha, a proč? Protože základní a hořejší tón je kvinta.²⁹⁵ ~~V~~oktávová poloha, protože jest z. a h. tou, co oktáva.²⁹⁶ To jest tercová poloha, poněvadž jest z. a h. tou, co tercie. ~~Æ~~ Akord ~~a~~ na domina[n]tě od C.²⁹⁷ Akord na subdominantě od C.²⁹⁸ Akord na mediantě (na 6) od C.²⁹⁹ O tom se jedná nyní.

Když budu doma, tak ~~vám~~ Tě ~~tom~~ vše na tabuli ukážu. ~~N~~ Nechám všechny příbuzné pozdravovat a zůstávám Váš

upřímný syn
Josef Klička
na Pražské konzervatoři

Milý Honzíku.

Už jsem Ti dlouho nepsal. My máme nyní ze zeměpisu všechny mysy, moře, poloostrovy od všech [světa]dílů. Při každé lekci nám vypravuje o tom, co se tam děje a jak se to stalo a co je to. Tu jsou všude ~~k~~ jesle k vidění. Jablka moje jsou již dobře uležená, ty nikdy neshnijí. ~~V~~ Hlahol bude dávat před Štědrým večerem koncert (ve středu), tak myslím dohromady zpívat si 50 x za koncert vydělat a co s tím, nějaký chorál pro tatínka koupit.

Konec. Josef Klička
Finit.
skriptum.
psaní.

V Praze je takhle tlustý led, jež ho již sekají. Lidé ~~oni~~ ho vozí.³⁰⁰

²⁹³ Následuje notový zápis.

²⁹⁴ Taktěž.

²⁹⁵ Taktěž.

²⁹⁶ Taktěž.

²⁹⁷ Taktěž.

²⁹⁸ Taktěž.

²⁹⁹ Taktěž.

³⁰⁰ Psáno vpravo po délce papíru. Po levé straně dopisu nakreslen obrázek s naznačenou tloušťkou ledu.

12/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 12

Klatovy, 6. prosince 1868

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/12/

/6. 12. 1868/

Milý Pepíku.

U nás jsme slavili maminkino svátek, na při obědě jsme měli štrúdl a po večeři 2 kaštany každý. Ve škole se já také učím dobře, a když se budeme oba dobře učit, tak bude mít tatínek radost. Včera chodil Mikuláš, já jsem nedostal nic a co Ludmilka dostala, to Ti povím podruhé. U nás ve škole jest němčina, a když někdo by dostal z ní 2, tak to nemá žádný vliv (neplatí). Já jsem byl v ten pátek za mládence, umřel tetičce f Fany Prunerovic ten mládlý chlapeček. Jel jsem taky s přátelskou Noheilovic tam u sadu. To jsem se vyvezl: jel jsem pro ni, pak Fany od ní na hřbitov a z něho až zas k té holce a pak mne dovezl domů. Ve čtvrtek jsem plakal, když jsem slyšel, že mám jít za mládence. Měl jsem firkasově černé kalhoty, můj sametový kabát a čepici takovou kulatou bez záclony od Štorkana³⁰¹ vypůjčenou. Já se učím, co jsi pryč, každý den od 6 do 7, 6 ½ do ¾. Hraji škály³⁰² do C, J, D, A, E, H a pak řez ze školy a z knížky Černého.

Ludmilka také pořád hraje fortepiano. Hraje škálu do C, ale s jedním prstem. Pak hraje též tercie C, D, E, F.³⁰³ Nyní zde je špatně pořád. Tu knihu, co jsi dostal od Špád na Tvůj svátek, mám schovanou. Byl v neděli /3. 12./ koncert, kdež tatínek naposledy řídil. Již není ředitelem zpěváckého spolku, on se poděkoval.³⁰⁴ Zpívaly malé a velké holky. Kusy byly: Před Bojem (mužský sbor), Deklamaci Durynská píseň (smíšený sbor), A, cis, E, A (muž.), Zrušení slibu (smíšený sbor) a Bud' vůle tvá (smíšený sbor) holky. Krásný byl. Rádi bychom byli, kdybychom Tě mohli na svátky viděti, ale I. nemáme peníze, II. mohlo by se třeba nešťestí stát na železnici. Uč se, dej pozor na zdraví Pepí, oč Tě

³⁰¹ Rodina Štorkanů byla příbuzná s Janem a Marií Kličkovými z Prahy, u kterých Josef Klička bydlel ve třetím roce studia na Pražské konzervatoři.

³⁰² Stupnice.

³⁰³ Následuje obrázek prstu.

³⁰⁴ Mansvet Klička se vzdal řízení pěveckého spolku Šumavan v Klatovech na začátku prosince roku 1868. Dne 3. prosince 1868 dirigoval jako ředitel spolku poslední koncert.

žádá Tvůj

bratr

Jan. Lad. Klička

I. gymn. třídy

13/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 13

Praha, 8. prosince 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V úterý /8. 12./ 1868

/13/

I.

Milí Rodiče.

Těší mě velice, že mé psaní Vás potěšilo. Já jsem nyní zdrav. Za tu zlatku si koupím nějaké struny a za ostatní ~~to~~ si něco koupím. Dnes ponejprv jsem zpíval alt. sóla adictus v kostele u pana Foerstera³⁰⁵. Snad na druhý týden budeme mít zpověď. Já jsem docela zapomněl na svátek milost. Měchury /15. 11./, mě to mrzí. Řekni mu jen, aby se nehněval. Včera /v pondělí 7. 12. 68/ byl zde takový vítr, že to bylo hrozné, když porazil velké lidi, to je již dost, policajti se vytáhli šavle a drali se tak na zemi. Skoro ~~de~~ na každém domě padaly tašky a jeden dům byl na Karlově náměst[í] docela bez tašek. Takový vítr jsem jakživ neviděl, já vím, [že] u nás zaj[i]sté odnesl Černou věž.³⁰⁶

Popozítí ~~přeh~~ hraji již poslední kus ~~od~~ ze školy, pak budu hrát ~~zde~~ od Davida 7 poloh, a pak z maztaské školy ty etudy a nyní musím si ~~z~~ zase koupit od antikváře U Kříže školu. Co hraji nyní ty kusy z 2 i 3 polohy, tak vždy mám E. Maminko ty jsi mi napsala, 15^{tého} mi bude 12 let oné, libe, bané 44³⁰⁷ /13. *15. 12. 1855/ ojvoj (:to jsi se zmýlila:) /ale sám též/. Já jsem viděl hoffman[a] na Koňském trhu. My budeme mít nyní koncert snad tuten týden. Pozor!?! (:medianta se jmenuje česky prostřetelkovatelka nebo zprostřetelka:). Na třetím stupni je vždy hořejší medianta a [na] šestém stupni je vždy dolejší medianta.³⁰⁸ Když je ve dvou akordech stejný tón k.p. * je C a E, jmenuje se pospolitý tón. Ten oblouk naznačí vždy pospolitý tón.

³⁰⁵ Josef Foerster mladší byl v této době ředitelem kůru v kostele sv. Vojtěcha a vyučoval sborový zpěv na Pražské konzervatoři.

³⁰⁶ Černá věž se nachází na náměstí v Klatovech. Blíže viz F. VANĚK – K. HOSTAŠ – F. A. BOROVSÝ, *Soupis památek historických a uměleckých*.

³⁰⁷ Přeskrtnuto tužkou Janem Roháčkem.

³⁰⁸ Následuje notový zápis.

Včera jsem dostal atlas. On je od Handtka se 24 obrazy. Je vše jen v malém formátu. Jsou tam díly Evropy a pak Palestina, 5 dílů světa a dvě polokoule. Jeho preis je 10 Sgr.³⁰⁹, našich peněz 60 x. My máme nyní každý den lehrzimmer. Jak jsem hrál piano s pánem dobře. Již nevím, co psát, ꞥ musím se učit na odpoledne, abych dostal E. Nechám všechny pozdravovat a zůstávám Váš

ħœd hodný syn
Josef Klička
na pražské konzervatoři
II. rok
na housle
1868

Milesius Hansinkus.

Tož so Tobou, oboch voďol, co Lodmolka dostolo od Mokoloso. Tož boch rod slošol, jok Lo[d]molko omo hrot fortep[i]ono. No storozē mostkoho rouko jo tolok. O Behracok k dostono o coho joslo tak hosko dolono. K nom so dojavola zlodojo, olo žádno nobolo domo, to bolo štosto. Nechom Ludmulku lubut o zostovom Tvá

spramna ~~sam~~ bratri
Jisof Klucki.

³⁰⁹ Saský groš.

14/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 14

Praha, 11. prosince 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/14/

V pátek

/11. 12. 1868/

Milí Rodiče!

Už jsem myslel, že jste ~~všechny~~ všichni na znak mrtví. Nic nepíšete. Tutu kobylku posílám panu Šindlökrovi na památku, že mě učil housle a nechám ho pozdravovat. Já jsem si koupil od Homolky strunu E a místo kvinty mně dala kvarty. Už k němu nepů[j]du, půjdu k Sitovi /Sittovi/³¹⁰ a tam dostanu dobrou. Něco nového: Tuten měsíc mám samé eminence a jedno dva vedle sebe³¹¹ a včera mě přesadil, byl jsem 18 a nyní jsem 12³¹². To je skok, hejsa do brandejsa... Zítra hrají 9^{lou} etudu. Z harmonie: O spojení nesouvislých akordů. Tyto jsou: I a II, II a III, III a IV, IV a V, V a ~~k~~ 6, ~~b~~, k.p.³¹³ To spojení těch nesouvislých akordů ~~se~~ se stane ~~vy~~ vždy jen pomocí proti pohybu, k.p.³¹⁴ To J v sopr. [j]de dolů, bas nahoru proti. Tak to nemohu ukázat, jako na tabuli.³¹⁵ Takový bas dostaneme za úlohy hořejšek napsat, a to samé v jiných tóninách transponovat. F a J jest nesouvislý akord.

U Hoschů ve Vencelsbadu³¹⁶ umřel chlapeček: Herman. Dnes měl pohřeb. Ludmilka umí výborně kreslit. Ty smutný a veselý prasátka jsou jen v Anglii, ony jsou čtverhranný.³¹⁷ ~~K~~ Já ještě nevím, jestli dostanu vždy za měsíc 60 x od pana Foerstera. Posledně jsem zpíval sólo, tak jsem od něj 10 x dostal. Jestli bude pořád tak, tak si koupím kasu a budu spořit. 10 x už mám schovaných. Slečinka mně půjčila rukavice, aby~~ch~~ mně nebyla zima. Páni Hřímálové jsou dobře známí se Sittojíc. Nyní jsem byl v divadle, nejsou tam housle. Dnes je Faust

³¹⁰ Antonín Sitt (5. 2. 1819 – 19. 11. 1879), jeden z nejlepších českých houslařů. Jeho nástroje jsou dokonalými uměleckými díly.

³¹¹ Následuje obrázek známek.

³¹² Podtrženo dvakrát.

³¹³ Následuje notový zápis.

³¹⁴ Taktěž.

³¹⁵ Taktěž.

³¹⁶ Svatováclavské lázně stály mezi Karlovým náměstím a dnešní Václavskou ulicí na Novém Měste. Byly zbořeny v roce 1907.

³¹⁷ Následuje obrázek prasátka.

a Eurydika. Něco neues: Symfonie je hotová, ale nyní komponuji pro 2 housle, 1 bručku, 1 violoncello, 1 bas, 1 fortepiano. To je plný orchestr. V tom přijde andante a majestosa. Tak je začátek basu a violoncell.³¹⁸ ~~H~~ [C]htěl jsem spořit, tak jsem místo notového papíru udělal knížku z papíru a linýroval jsem ty linie sám. Těším se na tu spořitelnu I x.³¹⁹

Vy to ještě nevíte, jestli zpívám alt nebo soprán? ~~Kd~~ Vždyť jsem už psal /6. 12. 68/³²⁰, že [jsem] zpíval alt sóla. Pan Foerster vždycky řekne na zkoušce v sobotu: no, můžete se zítra vyznamenat. ~~Já má~~ Je tam jedna zpěvačka a ta nezná ani altové noty, ale proto, že je ženská, alou – sólo zpívat. A já mám to právo, když ona chybuje, jí do toho zpívat a opravit. Tak je to. Ty peníze od pana Foerstera si budu schovávat na cestu domů na svátky. Od Sitta stříbrná J struna stojí 50 x na jedno potáhnutí a vydrží, je čistá a dobrá. Až podruhé budu víc psát, mám strach, jestli zítra přijdu. Budu hrát etudu co marsch do H moll těžkou. Nechám všechny pozdravovat, strejčka Nauše, milost. Měchuru, Honzínka, Ludmilku, maminku, dědečka, Hamzikojic, Ulřichojeć, Rudolfka³²¹, Luisu, Aničku

na[z]dar!
a zůstávám ho[d]ný
a 12^{tý} syn /třináctiletý!/
Josef Klička

Mola Hinsu!

To jsem komponoval Tobě, abys neřek[l], já umím také žerty vyvádět!

Mordulina Cinfrlina sedíce na trůnu

povídaly si o smutném fraucimoru.

M: O! Kdybych já muže měla,

to bych jak kohout krákala.

C: Nedělej si z toho nic,

bude dobře, až se voženíš.

Vždyť já jsem také bez něj,

mě to trápí, bolí, píchá,

³¹⁸ Následuje notový zápis.

³¹⁹ Následuje obrázek kasičky.

³²⁰ Tato vysvětlující poznámka Jana Roháčka je nepřesná. Ve skutečnosti se Josef Klička o altovém sólu zmiňuje až v dopise č. 13 z 8. prosince roku 1868.

³²¹ Rudolf Pittermann byl bratranec sourozenců Kličkových, syn Mansvetovy sestry Marie, provdané Pittermannové, žijící ve Kdyni.

za to kouká, země píchá.

I! Nechme toho všeho,
začneme něco nového,
až se oba oženíme,
bude toho víc.

Včera jsem šla po ulici,
sedla si mi na pravici!

Hádej, kdo to byl?

M: No asi blecha, že. Z Německa.

C: Máš pravdu, milá Mordulinko.

M: O ty moje Cinfrlinko,
Tys moje srdce zlaté,
Tys perla, drahé kamení,
až to někdy pravda bude,
zatáhnu Tě za vlasy!

Mordulina M.

Cinfrlina C.

Všelijaká židovská jména v Praze:

Mameles

Jeiteles

Vedeles

Pereles

Zábeles

Löweles

Pickeles

Jaseles

v tendlmarku

Rytíř bornev Sumatra.

~~M~~o Princezna Cuba.

Princ Haito.

Páže portoriko.

Rytíř celebes.

Rytíř moluk.

Rytíř sequester.

Rytíř dranzírmeisteister.

Rytíř snofoun.

Rytíř dornistiklus.

Rytíř jesteles.

Rytíř Kakao.

Rytíř donjuan.

Rytíř don trdla dela bečka.³²²

Děkuji za plán.

Na Zdar

Anton, Václav, Honza, Rytíř titafa

Josef Klička.

³²² Psáno po délce papíru.

15/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 15

Klatovy, 14. prosince 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/15/

/Klatovy 14. 12. 1868/

(646 řádek.)

Josefe, Josefe, Josefe, Josefe, Josefe, Josefe, Josefe!!! Josefe, Josefe, Josefe, Josefe!!!

Radost mám velikou, že jsi v[e] zdraví druhý svůj svátek strávil, a tedy Tě přeji, abys druhý tento strávil velmi dobře.

Předmluva.

Již zase Tvůj svátek bude,
jež strávíš již podruhé v Praze.
Je mi líto, že Tě to přání říci nemohu,
ale s napsaným si pomohu.

Přání.

Pepíčku můj
na housle duj,
oni Tě zahrajou
místo nás štrandri podivnou.
Ode mne máš tento lístek
jest ovšem malý,
ale sjedná Ti požehnání,
za to stojí Honzíček.
Zdravíčko, štěstíčko
víš, že Ti přeju
až budeme někdy velké zvířátko
vína Ti naleju.

Přídavek.

Píti budeme –

poněvadž potom peníze mít budeme.

Jestli – a – když –

protož já a ty se učíš.

Lojzička Tě také přeje, abys mohl zpívat taiditam, aby pak ona sláva králi Pepíkovi, at' žije a od ní se pozdravuje. Poněvadž jsi čekal na to, co Ludmilka dostala od Mikuláše, tak Tě to sděluji: I. dostala cukroví II. Mikuláše ze dřeva III. čerta ze švestek IV. knihu ku kreslení V. olůvko VI. tabulku VII. grifl³²³ VIII. 5 ořechů IX. 2 kaštany X. 2 jablka XI. takovou zahrádku s husičkama XII. 2 beránky XIII. od Ezra botky. – Já jsem Tě jen tak nalhal, že jsem ~~nalhal, že jsem~~ nic nedostal, já jsem dostal také něco a Rudolf také. Dostal jsem: I. 4 ořechy II. 2 kaštany III. 1 jablko IV. 4 kousky cukrového. My jsme dostali proto málo, poněvadž jsme se nic nemodlili. A hádej, proč jsme se nechtěli modlit? – Protože byla Lojza za anděla a šla se zeptat, jak se chováme, ale Mikuláš nebyl žádný. Tatínek povídal, abychom se modlili, aby Ludmilka na to věřila.

– Dobře – když k nám přišla a Ludmilka se pomodlila, tak šla ke mně a Rudolfkovi, ale my jsme se nemohli udržet smíchy a nemodlili jsme se nic. Tak ona řekla, když se nebudete modlit, nedostanete nic. Měla tatínkovo košili, na hlavě bílý šlajer až na zem a maminčino sukni a bosa. –

V těch dnech pořád rekruti jsou zde a nyní je každá hnedle vojákem. Tak já budu asi také voják, ty ale ne, protože nemáš nohu podspod vyhnutou, ty ji máš rovnou; já ale mám. – Zde byl též /7. 12. 68?/ nesmírný vítr a stalo se dost škody. Macháčkovic ta zeď k nám spadla. Naše hradba by byla též spadla, ale nemohla, poněvadž stojí vedle ní strom. Šteflovic Mydlářovic mají přes 15 zl. škody. Richtrovi ta plechová střecha, z ní těch tabul[í] mnoho vypadalo až ke kašně tam na Rybníčkách. Bozděchovi celá střecha ulítla. Pak z mnoha domů tašky padaly, až bylo na náměstí červeno na zemi jako ze školy a z Jezuitského kostela³²⁴ tak, že ~~ta~~ se tam daly hned hájky, policajti běhali a odháněli lidi, aby tam nešli, sic by byli zabiti. –

³²³ Křída.

³²⁴ Jezuitský kostel Neposkvrněného početí Panny Marie a sv. Ignáce se nachází na náměstí v Klatovech. Blíže viz F. VANĚK – K. HOSTAŠ – F. A. BOROVSÝ, *Soupis památek historických a uměleckých*.

Lieber Pepi,

den morgigen Tag werden wir an Dich Alle denken. Ich werde um 8 Uhr in die Messe gehen, und werde für dich bei Gott bitten, daß er dich gesund erhalte und der heil.[ige] Geist dich erleuchte, damit du recht brav und fleißig bleibst an Gott nicht vergessen mögest. Ich wünsche dir auch alles gute. Die Ludmilka lasst dich küssen. Wir küssen dich Alle. Meine Empfehlung an deinen Herrn und Fräulein reiste aus. Ich küsse dich 1 000 mal

und verbleibe
deine Mutter

[...]³²⁵ der Mates ist seit Samstag /12. 12. 68/ Direktor des Gesangsverein geworden

Milý Pepíku!

Dnes 14. v úterý /15. 12./, když obdržíš od nás psaní, [j]si 13 let let stár, a přeju Tobě, aby si ten den vesele a při zdraví strávil. Dej ale pozor, aby sis snad ne moc přál, co by Tě škodilo.

Já jako Tvůj otec, si můžeš lehce myslet, že Tě přeju pro Tvůj celý běh života vše to nejlepšího, naproti tomu si já přeju, abys byl pořád hodný hoch. Já už nejsem v[e] spolku³²⁶ ředitelem, já jsem se poděkoval, a to jen proto, že mám tuze velké domácí starosti. Pan Mates³²⁷ jest na místo mne volen. Já bych mu přál, aby se mu tak dařilo, jako mně celých 7 let.

Piš mně brzo, jak se Tobě dále vede, jak a uč se, co můžeš. Já mám teď nad Tebou velkou radost, všichni lidé to vědí, že se dobře učíš, a těší se na Tebe, až přijedeš domů. Když se budeš dobře učit, já Tě to vše o prázdninách vynahradím. Jestlipak neskotačíš ve škole? Vyříd' těm dobrým pánům ode mě přátelský pozdrav.

Tobě přeji ještě jednou vše dobré, které dosáhneš jen tenkrát, když budeš hodný, a 1000. Tebe líbám.

³²⁵ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

³²⁶ Pěvecký spolek Šumavan.

³²⁷ Novým ředitelem pěveckého spolku Šumavan v Klatovech se stal František Matesa.

Tvůj starostlivý otec
Mansvet.

Nechod' na led.³²⁸

*/Maminka Tě posílá do divadla 20 x./*³²⁹

³²⁸ Psáno vlevo po délce papíru.

³²⁹ Taktéž.

16/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 16

Praha, 17. prosince 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha/ 17. /12./ 1868

/16/

Milí rodiče!

Díky a čest Nám všem vzdává za to od Vás obdržené přání.

Z té zlatky jsem si nevezl nic víc (na moje n. d.) než 3 x.

Zítra hraji 5to polohu. Ty polohy nejsou tak tak těžké, v každé poloze jsou všechny intervaly. V pondělí /21. 12./ máme zpověď a to již bude asi frei. Ta holčička u milostpaní Palacké se jmenuje Eugenie. Já poprosím pana Hřímálého, aby šel se mnou k antikvárovi si tu školu od Kreutzra koupit, já už jsem s Bartákovou školou fertik. Nyní dohraji ty polohy z Davidovo škol[y]. A pak budu hrát etudy od Matzassa. Co [se] Ti tak líbilo, když jsem byl doma (co jsem hrál), je v té Matzassově škole.

Musel jsem se s chutí smát, když jsem četl psaní od Hanzinka, ježto on tam napsal, [že] ~~my~~ já jsme se koupali s Ludmilkou ve sklenici. Máme numero na domě 474. Ludmilka mně napsala psaní tak krásně, že jí musím za to poslat odměnu, jak padá dítěti cumel z huby a ono pláče.³³⁰ Vloni jsem přece něco dostal k Ježíšku, ale letos nic. My máme z harmonie o medizutách. Něco o generálbasu³³¹. Křížek, b, odrážka znamená vždy tercii. Když stojí k.p. 5, tak je to zvětšená kvinta. Když stojí k.p. 5 nebo 5 u, tak je to zmenšená kvinta. Pan ředitel napsal na tabuli b7 a ukazoval nám, co to znamená. A já jsem se hlásil a řekl jsem malá septima. A on povídal: vidíte, ten ví již něco o generálbasu. Pan ředitel nám napíše 1 bas jen z těch čtyřech trojzvuk[ů] a my musíme akordy k tomu napsat.

[...]³³²

³³⁰ Část věty dopsána Josefem Kličkou v poznámce v levém dolním rohu dopisu.

³³¹ Následuje notový zápis.

³³² Nečitelné. Škrtnuto pisatelem. Psáno vlevo po délce papíru.

Já budu přáti milostpaní Palacké k novému roku. Já nevím, kterou školu si mám kou[pit]. Opravená od Davida stojí: 2 zl. 40 x ~~a-nebo~~ Neopravená stojí: 1 zl. 80 [x]. Tento počet se mně zdá podle jiných. Napiš mi, kterou si mám koupit. Dostal jsem 6 eminencí. Nechám všechny pozdravovat a ruku líbat a zůstávám Váš

Josef Klička.

Pan ředitel prý zavede, aby se v konzervatoriu pro každého fortepiano učilo. Každý se tam ~~bude~~ bude muset klavír učit. Já snad ne.³³³

Na Hanzi, buď milka.

Těším se, až uslyším, jak Ludmilka umí [na] klavír hrát.

V pondělí jsme měli koncert na Žofině. Pan profesor Laub z Moskvy na konzervatoriu hrál sólo na housle. Byl snad 7 krát za jedno hraní vyvolený, a co pak za jiný?

Milý Hanzi!

Těšilo mě velice, že jsi mi tak krásný wunsch napsal. Umíš hezky komponovat. Tak ty jsi se koupal ve sklenici? Jest mi divno, že [j]si tam vlézt mohl i s Ludmilkou. Pan Hřímaly si sem pozval dva pány a hráli dohromady kvartet od Mendlsona, ten, co jsem slyšel na koncertu jednou v konviktě. Já jsem si nekoupil nic jiného na můj geburtstag než 1 housku, 1 housku, 1 tahačku = 3 x. Tahačka to jest v papíru zaobalené cukrlátko tak tlusté, široké a tak dlouhé. A to se může roztáhnou[t] přes celou ulici. V teple se stane z ní voda. Nic víc neumím a zůstávám

Josef Klička.

³³³ Psáno vlevo po délce papíru.

17/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 17

Praha, 28. prosince 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/17/

V po[n]dělí

/Praha, 28. 12. 1868/

Milí Rodiče!

Já bych rád věděl, proč jste mně tak dlouho nepsalí? Štědrý den jsem špatně užil. Už jména jsou:

Milostpaní: Bergmann

Milostpaní: Pokorný Baronin

Milostpaní: Hallerová

Milostpaní: Hämplová

Milostpaní: Kilcher

Milostpaní Hämplová není v Praze, ona je v Lobkovicích. Je mi líto, že jsem nemohl, býti ve Vašem středu. Dnes týden /21. 12./ jsme měli již prázdko a máme až na druhý týden v pondělí /4. 1. 1869/ teprve školu. Měli máme 14 dní práz[d]no.

Budu psát brzo a nechám všechny líbat

Josef Klička

Milej Honzoe!?!

Tys přec[e] jen kousek carbulatu, kdepak ten tam plán Klatov. Měl bych Tě za uši vytahat. Před Štědrým dnem mě bolela hlava a na Š[t]ědrý večír také tak, že jsem skoro nic nejed[l]. Měli jsme rybu ~~bílou~~ smaženou, černou, nadívané lívance a polívku. Lívance byly

tak dobré, ale já nemohl víc sníst než 2. Od našich pánů jsem dostal kravatl.³³⁴ Ona se přivěsí na knoflíček. Pak štuclíky na ruku (vlněné)³³⁵ a pak mísu jablek a ořechů a kaštanů.³³⁶ K panu Foersterovi jsem šel od 9 hodin a na večír a tam jsem ~~da~~ také dostal ja[b]lka a ořechy a kousek vánočky. A když mě bolela hlava, tak mně dal pan profesor pu[n]č a potom, když jsme šli ve 12 hod[in] do kostela a tak čaj. V sobotu jsem dostal moje gagi (gáži), já 60 x a ten druhý dostal jen 40 x. Já zpívám také sóla se slečinkou, poněvadž ona je netrefí. Od milostp. Kilcher jsem dostal kousek vánočky a jablka a ořechy. No není to dost? Těch 60 x obětuji na Vánoce a zlatku si schovám. Ještě jsem nebyl v divadle. Půjdu, až bude opera. Můj první výdělek za moje učení a dost? 60 x. Ny[ní] budu asi každý měsíc dostávat jako ti druzí. Ludmilku nenechám pozdravovat, poněvadž se mně nepoděkovala ~~o~~ za ten obraz. Tvůj bratr

Josef Klička
na Pražské konzervatoři
II. třída

To je oxifikatus.³³⁷

[...]³³⁸

³³⁴ Následuje obrázek kravaty.

³³⁵ Následuje obrázek vlněného rukávniku.

³³⁶ Následuje obrázek mísy jablek, ořechů a kaštanů.

³³⁷ Následuje obrázek.

³³⁸ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

18/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 18

Klatovy, 30. prosince 1868

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/18/

/Klatovy/ 30. pros. 1868

Milý Pepíku!

Rok 1868 jest ukončen a rok 1869 počíná. Každý člověk jest povinen na tento den zkoumat své svědomí, proto myslím, až budeš spát, tak myslí na vše, [j]si v starém roce učinil a co v novém učiniti chceš. Nechci Tě kárat, poněvadž není toho potřeba, ale přeci si pomysli, jak [j]si se dnes rok choval, jak [j]si mne soužil. Zapomněl jsem již na všechno, poněvadž vidím, že se dobře chováš.

Myslím tedy, že v tomto roce mne uděláš radost. Já již vidím na konci semestru několik em, veď, že to tak bude?

To Tě povídám a přikazuji, jak ráno na Nový rok ať oči otevřeš, padni na z svá kolena, sepni ruce a pros s vroucným srdcem Boha, který vševědoucí a všemohoucí jest, aby Tě zdraví a sílu popřál, aby [j]si vytrval v tvém povolání. A pros, aby mne Bůh také zdraví a sílu popřál, abych mohl hodně pracovati a Tobě peněžitě pomáhati. Věř, že je mně každý měsíc ouzko, když mám Tobě poslati jindy 15 – 16 zl. Nyní to ale narostlo až na 21 – 23 zl. Pomysli si, to je velká část peněz, já kolikrát nemám, kde mně hlava stojí.

Kéž by Bůh dal, abys mohl brzo dávat nějaké hodiny, tím by mně bylo trochu uleveno. To ale teď tak brzo nebude, myslím až za několik let. Proto Tě prosím, pro Boha uč se, co nejvíc můžeš, neboť tím víc budeš umět, tím dřív si vyděláš peníze a mně pomůžeš, a nespolehej se nikdy na mou podporu. Copak, kdybych umřel, anebo přišel do tak velkého neštěstí, že bych neměl ani groše. To se také může státi, když by to byla vůle Boží. Proto Tě přeji, aby Tě dal Bůh zdraví a štěstí, aby [j]si rost[1] ke Tvé, tak i k naší radosti. Jest to malé přání, ale dosti vydatné, poněvadž to píše Tvůj upřímný otec.

Posílám Tobě 6 psaní totiž přání. Každé to psaní má na nejzadnější straně docela dole číslo. Podle následujících jmen odevzdáš ta psaní.

Číslo I. milostp. Bergmann
Číslo II. milostp. Hämpl
Číslo III. milostp. Kilcher
Číslo IV. milostp. Pokorný
Číslo V. panu řed. Krejčímu
Číslo VI. panu prof. Bennewitz.

Zrovna, jak jsou ta psaní složená, tak velké obálky koupíš a napíšeš docela dobře adresy ale bez chyby. Kdybys nevěděl, tak Tvůj pán Ti poradí. Já bych byl sám ty adresy napsal, byl by to velký paklík pro poštu a také nevím dobré adresy, ty jsi mně napsal jen holá jména a charaktery [j]si nepsal. Hned je rozdávej a všude řekni „Der Vater lässt sich häftlich strengfehlen und lässt die Hand küssen etc.“ Paní Hallerové jsem poslal psaní po poště, proto Ti tam na nový rok přece [j]di a wünschuj.

Milostpaní Palacké jsem také psal, jenže jsem se od Tebe pozdě dozvěděl, že je paní Hämplová v Lobkovicích. A já již psaní na milos[t]p. Palacké odeslal, tak musíš to přání v bytu u Hämplů odevzdat, anebo čekat, až do Prahy přijde. A řekneš, že já jsem nevěděl, že milostp. byla v Lobkovicích, sice bych byl přání poslal paní do Lobkovic.

Dej na ta čísla těch přání dobrý pozor. Važ si to za š[t]ěstí, že Tě má pan řed. kůru Foerster rád. Dělej mu všechno, co chce s tou největší radostí a teprve později budeš nahlížet, jak Tě to prospěje, že [j]si zpíval v kostele.

Lituji, že jsem neměl peníze, že [j]si nemohl do Klatov jet. Na druhé svátky³³⁹ se budeme na Tebe těšit. Myslím, [že] za 10 neděl pojeděš do Klatov. Jen se hodně uč a dávej ve škole co nejvíce pozor, aby z Tebe byl dobrý harmonik. Jen ten jest dobrý hudebník, který zná dobře harmonii. Jestlipak [j]si nezapomněl psát p. Měchurovi?

Také bych myslel, aby [j]si všude, kde [j]si jen ~~de~~ trošku známý, na Nový rok šel přát. Panu Foersterovi nechám vše dobrého přání a zvlášť mu řekni, že mám z toho velkou radost, že Tě může potřebovat. Ve Tvém psaní jsem nerozuměl, co zpíváš v kostele? A jak to[mu] mám rozumět s těmi 60 x. Jestlipak hraješ hodně housle o svá[t]cích? A vůbec, poněvadž máš ještě prázdnou, tak Tě ukládám na svědomí, piš mně hodně moc a hned a všechno napiš, co [j]si dělal. Ty vždycky málo píšeš, já ale proti tomu nikdy nic neměl, poněvadž se máš co učit.

³³⁹ Velikonoce.

Tyto dny ale máš času dosti, rozumíš. Piš hodně moc. Od samého psaní tyto dny jsem jako omámený.

Líbám Tě

Mansvet.

19/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 19

Praha, 31. prosince 1868

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha 31. 12. 1868/

/19/

Milí Rodiče!?!

Zítřka bude den, kdy se píše 1869 a: den mamincina narození. Byl bych rád, kdybych s Vámi [mohl] být, [ale] nemohlo to být. Mám strach, aby dostal milostpán Měchura v ~~čas~~ čas to psaní. Jestlipak bude nějaká poslice, která odnese to z pošty? Vše mě mrzí. O těchto svátcích jsem byl málo na procházce, pořád doma. Udělal jsem symfonii, která není celá na 2 housle, 1 violu, 1 violoncello. Slečinka jde vždy na večír pryč, tak to jse pak píšu. Od zítřka si udělám takovou knížku a tam budu psát, co jsem měl každý den k obědu. Jestli: karbanátle, nudle, knedlíky, říky, brambory, volské oči, knedlíky, preclíky, polívku, rybinku, telátko, prasátko atd.

Za 12 x jsem si ~~šel~~ sedl do omnibusu a jel jsem od řetězového mostu³⁴⁰ až na ~~ke~~ do Karlína na ry[nk]³⁴¹, nazpátek zase až k mostu. To je lac[i]né, takovou cestu za 12 x a co jsem přitom hezkého viděl. Z těch 60 x od pana Foerstera tak jsem hezky užil a pak jsem šel do Vencelsbadu a tam jsem dostal kávu. Nyní nestaví omnibus u Lažanského paláce, nýbrž za řetězovým mostem. [V] prostředku Moldavy stojí již jeden pilíř. Nyní staví pilíře v obou straná[ch] a to bude místo přivozu. Kettestärk³⁴². A v Podskalí bude také jeden Kettestärk³⁴³. Dneska mám probu ~~u~~ ½ 6 u ~~ma~~ pana Foerstera na zítřek. Slečinka dostal[a] celého skopce a zaj[i]ce od milostpaní Palacké na svátky.

Už nevím, co psát. Nechám všechny pozdravovat, Ludmilku, dědečka, Hanzínka, holky, Luisu, strýčka Nauše a zůstávám kri e bisou

Josef Klička

³⁴⁰ Most císaře Františka I. stál na místě dnešního Mostu Legií.

³⁴¹ Dnešní Karlínské náměstí.

³⁴² Josef měl nejspíše na mysli stavbu lávky Korunního prince Rudolfa (Rudolfova nebo též Železná lávka), která se začala stavět v červenci roku 1868. Stavba byla dokončena v listopadu roku 1869.

³⁴³ Zde Josef myslel plánovanou stavbu železničního mostu pod Vyšehradem, jehož stavba započala v roce 1871.

Doma bych měl lepší svátky než tady.

Slečinka se obává, že milostpán /*Bohuslav Hřímaly*/ bude muset za vojáka. Nedělala by nic. Gut, gut, gut, gut, gut.³⁴⁴

Dnes čekám psaní.³⁴⁵

Verehrteste gnädige Frau!

Vereh[r]tester gnädiger Herr!

³⁴⁴ Následuje obrázek listu.

³⁴⁵ Psáno vpravo po délce papíru.

20/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 20

Klatovy, 1. ledna 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, 1. 1. 1869/

/20/

Drahý, j neviditelný, ztrápený, mrzutý, milovaný, umělý, veselý, novoroční, na ø střeše omnibusu sedící, symfonii skládající, po otcovském domu stýskající, salátský, dlouho nebo krátkovlasý? Na červené svátky³⁴⁶ se těšící, za 80 dní očekávaný upřímný bratře Pepíku!!!!!!!!!!

Dnešním dnem započíná nám 69. rok, tak Ti přeji, alles co si na světě wünschst und tak citera atd. Maminka hat bekommen obraz a 365 dní od tatínka. Špekulíruj, co to znamená. Nehněval bych se, že jsem Ti nepsal, neboť konnte ich nebylo tuze tlusté psaní!!!? Copak to má znamenat, karbanáte, nudle, knedlíky, fíky, brambory, volské oči atd.? Slavili jsme poslední den v roce: po večeři jsme hatten ořechy, Äpfel, kaštany a kmínovku. Tatínek že napsal přání, viděls je. On se nemohl ani hýbat, jak war unaven. Milý Josefufusese to toto war. My jsme měli nyní prázdno do středy /30. 12. 68/, ve čtvrtek /31. 12./ früh Schule od půldne frei. Dnes /1. 1. 69/ též prázdno. Zítřa /2. 1. 69, sobota/ do půldne školu a pak frei. V neděli /3. 1./ též!! To jsou Klatovy, udělej si je větší, tatínek je měl až podruhé. Já to verdarb až bude víc papíru. Servus!!!!!!!!!!!!

Auf Wiedersehen!!!!

10000000000000000000 servus.

Joanes Kli[č]ka

1869

Jsem tomu rád, že [j]si utvořil symfonii. Dej Bůh, aby byla dobře sestavená, copak té skladbě říká Tvůj pán.³⁴⁷

³⁴⁶ Velikonoce.

³⁴⁷ Psáno vlevo po délce papíru.

Lieber Pepi!

Auch ich wünsche dir zum neuen Jahren Alles Gute, Glück, Gesundheit und das du Aus Freude bereiten mögest wenn du gut lernen wirst. Ich feiere heute meinen 34sten Geburtstag wie lange wird mir Gott noch vergönnen, und wie viele wende ich noch erleben, mein Wunsch wäre wenigsten so lange bis ich wissen möchte daß du dir das Brot selber verdienen wirst können. Gestern bekamst von Vater einen Brief schreibe uns recht viel und gebe Antworten was er dich fragt, solange du noch frei hast, nur recht viel daß wir mehr von die Hören, du schreibst immer sehr wenig und nicht verständlich. Also recht viel? daß neue Jahr beginne mit Fleiß, mache uns recht viel Freude damit du die Ostern recht vergängt zubringen mögest den wir freuen sich Alle auf dich, nur betrübe uns nicht Meine Empfehlung an deine werte Herrn und Fräulein richte aus. Ich küsse dich 1000 mahl und verbleibe

deine Mutter

Milý Pepíku!

Těší mě, že jsi psal, jenomže je to málo. Doufám, že budeš ještě dnes psát, byl bych velmi rád. Odpověz na ty otázky, které jsem Ti včerejším psaní[m] uložil a ~~bu~~ vůbec hodně moc o škole.

Mansvet Klička³⁴⁸

Děkuji Ti za obrázek a pozdravuji Tě a přeji všecko dobré. Tvá sestra

Ludmila

1869

Konec.

Loiso Ťo pozdrovojo o pŕojo Ťo všocko dobro a poňožoňo roko lóbot.³⁴⁹

³⁴⁸ Psáno vzhůru nohama na horním okraji papíru.

³⁴⁹ Psáno vlevo po délce papíru.

To Ti povídám Pepíku, piš hned, abys mně udělal radost.

Mans. Kl.

21/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 21

Praha, 3. ledna 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/V Praze 3. 1. 1869/

/21/

Milí Rodiče!

Všude, kde jsem nes[1], všude Ti také přejí zdraví a štěstí. Pan prof. Bennewitz mi dal ruku a přál mi, [a]bych byl v tomto roce ještě pilnějším než v tom prvním roce. Že ho to velice těší, že jsi na něj nezapomněl.

Účet od prosince. /1868/

péro a násadka	2 x
svíčky	49 x
potáhnutí smyčce	40 x
struna A	20 x
papír na chorál	9 x
diversi (péro a všelicos)	5 x
struna E	20 x
prádlo	2 zl.
obědy s čtvrtku	1 zl. 25 x
správa bot	<u>1 zl. 30 x</u>
	6 zl.
odrážka těch tu 1 zl., co	<u>1 zl. 20 [x]</u>
jste mně poslali na jablka.	4 [zl.] 98 [x]

Bylo to v[e] čtvrtek před obědem. Položil jsem si mojí knížku (soprano) na almarku. Ježto ve středu na večír byl jsem sám doma, tak jsem si tak komponoval sám pro sebe kvartet do D dur. A ani jsem na to nemyslel, něco z toho vyvést. Hřímaly – on přišel na almarku

a viděl tu knihu soprano, tak mu to bylo divné, co tam je. On ji otevřel a jak viděl 2 housle, 1 violu 1 cello hned šel do pokoje a ke mně a povídal, co jste to tady psal. Já řekl, jen z hlavy. Budeme vidět, sed[1] si ke stolu, koukal dobře! Pište dále, pravil, a až to napíšete, tak mně to dejte. Nyní jsem dělal dál a on mně k tomu pomáhá, opravuje a ono z toho něco bude. Dnes jsem ukončil. On mi dal js sám na to papír. To není žádná fuga, myslím podle mého náhledu. Divoká Symfonie. Wilde Sinfonie.

sepsané

par

Jo. Klička

Je jen 183 taktů dlouhá, allegro, a je to divoké.

Nyní povídal, že ji musím psát načisto. Nyní ještě nevím, až ji napíšu načisto, tak on ji bude chtít mít a domů bych ji tak rád poslal, aby ses na to podíval.

Dal jsem si boty pošít. Stály 1 zl. 30 x. Na Nový rok přišli do kostela (Foersterovi) všecy p opilí a polovička. Dělal mši od Kníže. Já bych ji lepší komponoval. Já zpívám nyní sóla se slečinkou. Jak je trochu těžké sólo, tak jí pomohu. Ona nezná ani noty. Proto jsem dostal víc než ten druhý. Já 60 x a on 40 x. udělal jsem dva obrázky pro Honzu a Ludku. I patří Honzovi a II patří Ludce. Ty obrazy jsem udělal za večír jen s pérem žádným olůvkem. Zítřa /4. I./ máme školu. Já jsem se modlil, aby mi Bůh dal zdraví a štěstí.

Nyní budeme mít tvoření nesouvislých akordů, k.p.³⁵⁰ Jak se to udělá, [a]by ty kvinty tam nebyly. V úterý máme harmonii, tak to Ti to napíšu. Takový pohyb je trojí: I. harmonický pohyb³⁵¹ II. proti pohybu³⁵² III. stranný pohyb³⁵³ Har. je ten, když dva tóny stejně nahoru nebo dolů pokračují. Proti. je ten, když dva tóny proti sobě pokračují. Stra. je ten, když jeden tón stojí a druhý pokračuje.³⁵⁴ Já jsem si tady na podeim pořád myslel, [že] nyní hoří u nás dům.

Nechám všecy u nás pozdravovat, strejčka Nauše a všecy, co jsou doma a zůstávám
Váš

hodný syn

Josef Klička

³⁵⁰ Následuje notový zápis.

³⁵¹ Taktěž.

³⁵² Taktěž.

³⁵³ Taktěž.

³⁵⁴ Následuje obrázek v pravém horním rohu dopisu.

na pražské konzervatoři

II. třída 1869

Pos Paní také přeji k novému roku. Slečinka by psala, ale ona nemá ani čas.

22/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 22

Praha, únor 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/2/2. 1869/

/22/

Milý rodiče.

Už jsem myslel, že jste všechny: marcia funebre. Myslel jsem si, že někdo z Vás stůně, jen když se už tatínek vystonal.

Účet za leden. /1869/

péro a papír		2
správa od druhý[ch] bot	2 zl.	50
struna <u>E</u>		20
papír		6
svíčky		48
správa smyčce		20
chorální knížka		6
stříhání vlasů		10
papír		13
péro		1
notový papír		<u>3</u>
suma	3 zl.	79
prádles	2 zl.	
obědes	<u>1 zl.</u>	
	6 zl.	79 x

O škole

Já Máme snad tuten pátek nebo sobotu zkoušku. Byl jsem ze zeměpisu, uměl jsem. Já má[m] za prifungstuk triler (:etudu od Mazasa:). Pak hrajeme zase všechen takový kvartet, jako byl napřed, ale ten je snad od Bennewitze. Už se bojím... Volti subito.³⁵⁵

O penězích

Pan Foerster mě má tuze rád, ve škole nedá na mně nic dopustit a vždy říká, abych s těmi druhými neobcoval. V pondělí na večír byla zkouška na úterý (u něj) a on ~~o~~ se mu ztratil od mše kontrabas. A tak on mi povídal, umíte psát noty? A [já] povídal jo, tak mně ho nechal ~~na~~ psát z orgáno a dal mi hned 10 x na svíčku. Psal jsem do ½ 12 v noci. Ráno jsem ho tam dones[1] a on [byl] jeho paní svátek j, tak jsem dostal kousek kuglupu a ještě něco a po kostele 10 x. Už mám u slečinky schováno 50 x z mých peněz. A já dostávám skoro každou neděli šesták. V úterý jsem ~~byl~~ sám v kostele a ~~sám~~ alt zpíval i sólo. Já si ~~skládám~~ ~~t~~ schovávám ty peníze. Ten druhý nedostává žádné peníze.³⁵⁶

O nalezení.

Dnes jsem našel na ulici lot praženého kafe.

Diversi

Milostpán Měchura přijede do Prahy snad tuten týden.

Z teorie

Nyní j nemáme nic, on zkouší. Já tak přijdu z toho, co jsme měli v tomto roce.

Psal bych Vám více, protože ale nemám čas, tak pro dnes dost nechám. Strejčka Nauše, dědečka, Hanzínka, maminku, Ludmilku, Hanajkových, Bartouškovíc, Ulrichovic, Luisu, Nedorostovic a všechny

pozdravovat a zůstávám

Váš synagogašek

Josef Kličky³⁵⁷

³⁵⁵ Psáno šikmo – rychle otočte stranu.

³⁵⁶ Psáno vpravo po délce papíru.

³⁵⁷ Podtrženo dvakrát.

23/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 23

Praha, 7. března 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha/ 7^{ho} března /1869/

/23/

Milí Rodiče.

Nehněvejte se na mě, že jsem Vám tak dlouho nepsal. My jsme měli nyní každý den lehrzimmer. Přišel jsem z lehrzimmeru na večír a musel jsem se učit až do osmi hodin někdy e i více. Musím vždycky dva kusy hrát ve škole a v privatě. Já nyní hraji samé doppelgriffy a až ty přehraji, tak hraji Kreuzerovskou školu. Zítra mi ji pan Hřímaly koupí od antikváře asi za 1 zl. Už se na ni velmi těším. Ze začátku jsou samé strichy pak o trylky. Dnes jsme [ve] 12 hodin započali koncert, šel tuze dobře. A odpoledne jsem byl u Millera v ústavu na fortepiano, hrálo 8 holek na čtyři klavíry, a pro sebe hrály také zvlášť. To Vaše psaní mě velmi nepotěšilo, protože vidím, že myslíte, že Vás rád nemám. My jsme neměli nyní žádnou harmonii a p pan ředitel měl vždy probu z orchestru, a to ráno.

Nevím, co byl bych Vám měl psát, protože jsem psal předevcírem. Zůstávám Váš

prece milující

J. Klička

Milostpaní Kilcher bude nyní bydlet na nábřeží, ne více V Jámě³⁵⁸.

Na tom koncertě hrála na piáno Marie Krebs. Ta hrála krásně, byla asi 5 krát vyvolaná.

Nyní bude ještě jeden koncert v německém divadle~~m~~ a to bude 3. koncert a ten poslední, pak na rok zase. Takové pasáže přijdou skoro ze začátku. k.p.³⁵⁹

³⁵⁸ Dnešní ulice V Jámě spojující Vodičkovu a Štěpánskou ulici.

³⁵⁹ Následuje notový zápis.

24/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 24

Praha, 7. března 1869

*1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky
černým inkoustem a tužkou*

/24/

Prag 7. 3. 1869

Gnädige Frau!

Unser aller Sichtschreiben geschah´ gewiss aus keinem andern Grunde als nur daß man erstens viel zu tun hat, bei etwas Zeit aber wieder veresschreibt u.[nd] so geschieht es dann ohne daß man es selbst bemerkt, daß sehr viel Zeit verstricht bevor es endlich zum Schreiben kom[m]t. Es ist jezt Konzertzeit, die Brüder sind sehr beschäftigt, selbst Pepi ist mehr alles gewöhnlich in Anspruch genommen mit den ewigen Proben; kommt er nach Hause muster üben und das die ganze Fastenzeit nur am Abend, das ist ihm also verzechlich wenn er je faul dann schon ist, weil er doch müde ist. Falls er je krank würde so können schon versichert sein daß wir augenblicklich es Ihnen wissen liesten, das soll aber der liebe Gott verhüten, es sind ohne dem Sorgen genug. Krankheit soll nur immer ausbleiben.

Mit Kleidern glaube ich halten schon dieses Jahr aus, zerrissen ist nichts aber kurz wird ihm alles, Stiefeln wird es brauchen er wächst viel u.[nd] das eine Paar ist ihm fast zu kurz. Wegen den Feiertagen wird der Bruder nach schreiben wie er nur ein bisschen mehr Zeit hat, glaube daß es dafür nicht steht, es kostet doch viel und dann verliert er auch viel Zeit übt doch nicht so gründlich zu Hause als wie hier, und er hat Übung und Fleiß sehr notwendig. Wie die Prüfung ausfiel wird der Bruder schon auch schreiben, hat sich über Pepi sehr geärgert, weil er zu Hause das Stück gut spielte, auf der Prüfung aber miserabel, er hat große Angst gehabt, das sogenannte Trema bekommen, so zwar daß ihm der Bogen in der Hand zitterte und er faktisch nicht ordentlich spielen konnte, der Professor u[nd] Direktor ärgerten sich auch er war doch der 12te dann musste ihn der Professor den 7te von Rückwärts geben unter 25 oder mehr Schülern. Der Professor spricht ihm ´s Talent nicht ob auch Fleiß nicht nun darf er ihn nie loben spielt er einen Tag gut und der Professor setzt ihm ~~nichts~~ keinen Fehler aus, wichtig spielt er das Zweitmal dasselbe sehr schlecht. Deshalb auch glaube ich wäre besser wenn Sie gnädige Frau ihn nicht auf die Feiertage verlangen, ihm aber das wie als

Strafe, nicht wie eine Unmöglichkeit wegen schlechtem Wetter oder kürze der Zeit aus Herz legen. Der Bruder wird noch darüber dem Herrn Gemahl schreiben, er hat nicht nur mit Konzerten und Theater jetzt zu tun sondern obendrin mit der traentierung hat sich diesen Monat zu stellen, das sind auch Sorgen. Die Schwester in Brünn ist auch so schwer krank da verlängert sich auch der Aufenthalt der Mutter immer wieder noch gut daß sie noch dort ist. Die wenigen Freunde die man im menschlichen Leben hat stehen wahrhaftig für das platzvolle Leben nicht. Nun gnädige Frau sind Sie beruhigt wenn ja der Pepi oder wir nicht schreiben da gene[...]lich geht es gut. Mit Achtung Anna Hřímalý.

Meine Empfehlung bitte an Herrn Gemahl.

25/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 25

Praha, 10. března 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V Praze dne 10. března 1869

/25/

Vážený Pane a příteli!

Uchopuji se tentokráte péra, ale nebudu Vám moci sdílet radostné nýbrž jen ošklivé zprávy týkající se Pepiho. Neprospívá pra v ničem, ba v půlletní zkoušce hrál nejmizerněji ze všech žáků. Mé řeči a domluvy jsou liché, a jak by hrách na zeď hozen byl, tak si hoch toho všímá. A musím se Vám upřímně vyznati, že k tomu také ještě Vaše vždy tou nejvšejší láskou oplývající listy naň přispívají, ba i docela v posledním psaní píšete mu mezi jiným: „šetř tvé síly jen na housle a harmonii.“ Kdyby alespoň tomu se oddal, ale ani v tom není v[e] stavu stejně vydržeti a to pak mohu mluvit nahoru, dolů, tak mně to nebude nic platné.

Bude – li to ale stále takhle choditi, tak asi sotva bude dále smět chodit do konzervatoře, neboť mně pan ředitel Krejčí a pan prof. Bennewitz řekli mezi čtyřma očima, že není prý s ním k vydržení a že bude bezpochyby (nepolepší – li se do toho času) na konci běžícího roku ze školy vyhozen a Vy, že prý ztratíte položenou kauci. I to jsem hochovi řekl, mysle, že to pohne ním, ale ani to nezdá se míti dosti malého úspěchu a účinku.

Pak arcí nepomůže mu nikdo od zkázy, neb[ot] kde schází dobrá vůle a velká píle ve všem, tam jest vše marné. Co si mám začít s ním, tlouci ho nechci, poněvadž si myslím, že právě bití by ho jen ještě více zatvrdilo. A hlavu tvrdou má, to již jsem zpozoroval.

Bud'te ještě Vy tak laskav a pište mu (ale důtklivé psaní, neboť s dobrotou s ním nepořídí člověk též ničeho). Na velikonoční svátky nepojede na žádný pád, předně je pro něj škoda peněz na cestu, a za druhé jsem zpozoroval, že když přijede z domova, dělá ještě méně než před tím, a za třetí se musí na takový způsob trestat, snad ho to přece vyhojí z jeho darebnosti.

Lhát se také ještě neodnaučil, ačkoliv mu vždy říkám, že pro něj lépe jest, když poví pravdu, byť i něco sebehoršího vyvedl.

Opakujíc ještě jednou, [a]byste mu psal důtklivě. Zůstávám i nadále Váš upřímný

přítel

Bohuslav Hřímaly

26/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 26

Praha, 10. března 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, asi 10. 3. 1869/

/26/

Milí Rodiče!

Lek[l] jsem se hodně, když jsem slyšel, že tatínek 9 dní ležel. Mě ale nic neschází, jsem zdrav. Pana ředitele Krejčího, Foerster a můj bude svátek. Pan Hřímaly říká, abych nejel na svátky domů. Ono to za to nestojí, jestli budeme mít jen týden prázdnno, tak to za to nestojí. Vloni byl 2 týdny frei. Už mám schováno u slečinky asi 1 zl., já si z mých peněz kupuji notový papír. Když mám prázdnno a nemůžu hrát, tak ~~ty~~ si leccos opisují, už mám opsáno: stupně von partici na fortepiano a housle. Potom od Mozarta koncert na violoncello, 2 housle a piáno, potom od Mozarta kvartet & N^{vo} 8, potom kvartet oddaně. Já chci mít zásobu not jako milost. Měchura, aby ze mě koukal muzikant. Ještě budu hrát 3 čísla ~~za~~ z Matyasové školy a pak budu hrát Kreutzerovskou školu. Ta je těžká, to je hrůza. Máme nyní každý den lehrzimmer. V neděli /14. 3./ děláme II^{hý} koncert od konzervatoře. ~~Je de~~ Bude na něm hrát ~~h~~ výborná pianistka ~~R~~ Krebs z Lipska. Ta umí už hrát piáno. V Hlaholu bude se dávat oratorium od Händla³⁶¹ „Israel in Egypten“, velké oratorium zpívám při něm. To budu mít zase nějakých 50 x v kapse a v Besedě také koncert od pana Měchury, „Bud' vůle Tvá“ se bude zpívat, také několik krejcarů, to bude kasa veliká.

Účet od února. /1869/

leštídlo	2 x
svíčka	4 x
vázání knihy	40 x
notový papír	3 x
struny A, E	20 x

³⁶¹ Georg Friedrich Händel (23. 2. 1685 – 14. 4. 1759), německý hudební skladatel, výtečný varhanní improvizátor, jeden z vrcholných představitelů hudebního baroka. Největší součástí jeho rozsáhlého díla tvoří především oratoria.

péro	1 x
svíčky	12 x
guma	2 x
svíčky	16 x
struna E	20 x
<u>knížka</u>	<u>6 x</u>
	1 [zl.] 26 x
4 čtvrtky	1 zl.
<u>prádlo</u>	<u>2 zl.</u>
suma	<u>4 zl. 26 x</u>

Při této zkoušce se mi tak třásla ru[ka] tak, že jsem nemohl ani hrát pořad. Hrál jsem 8. etudu od Mozarta. Nevím ještě, jak budu[e] mít dlouho prázdno. Pozor!?!: C dur³⁶² Když je druhý a pátý stupeň co spojený, tak to tak nemusí býti. Tenor a alt pokračují ve dvou velkých tercích fa, jh a to nesmí býti. Stan tomu říkali diabolus, česky d'as hudby.

Ten příklad spravený musí slouti takto:³⁶³ Druhý akord musí býti přeložený do ~~jiné~~ jiné polohy.³⁶⁴ Tento příklad není chybný, ale zde v tom se opakuje 5 krát C – a to není pro ucho libé, toho zamezit zapotřebí se toho: posadí se vše do nejbližší polohy, k.p.³⁶⁵ Až doma budu p[o]vím o tom více. Nenechá se vše napsat.

Jestli pojedu domů, tak musím Ludmilce něco z mých peněz koupit. Těším se velmi na ní. Tatínku dej mi radu, co lac[i]ného, něco jí musím koupit, [vž]dyť je to cukroušek zomenocovej a slovokrolovej! Pan milost. Měchura nemohl ani chodit, pruboval o berlích jít. Nechám všechny pozdravovat, co jsou u Vás, a Vás nejvíce

a zůstávám syn hodný

Josef Klička

conservatorist

II. běh 1869

svátek 19.

³⁶² Následuje notový zápis.

³⁶³ Taktěž.

³⁶⁴ Taktěž.

³⁶⁵ Taktěž.

27/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 27

Praha, 16. března 1869

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

16. März /1869/

/27/

Milí Rodiče!

Přece jsem jednou mého cíle, mého přání, docílil, ~~Něktu~~ že jsem definitivně přijatý. Ty musíš ten revers opsati a dát ~~na~~ na něj štempl 50 x a totiž 60_zl_kauci. Když tam stojí k.p.: der/die gefertigte –u/e erkläre t/u im eigenen und als Vater/Freund in Namen und gesetzliche Verpartung meines Sohnes/ihres Pupilles/ihrer Tochter N. N. atd. Tak musíš psát takto: der gefertigte erklärt im eigenen und als Vater in Namen und gesetzlicher Verstertung meines Sohnes J. K. atd. Já mám otce, tak napišeš Vater. Jak tam stojí napsáno: So geshehen usw. a tam napišeš datum, kdy si tu kauci složil a toto psal. Dostal jsem Em z houslí. Já jsem uměl před zkouškou můj Prüfungstück tuze dobře, tak já ~~nevím~~, že ~~od-ěho-by~~ jen od stra[c]hu to bylo. Od psaní not to nemám, poněvadž ty jsem psal, jen když jsem měl prázdno. Tolik nikdy nepíšeš, [a]bych třesení do rukou dostal. Byla to jen tréma, kterou jsem snad ponejprv pocítil. Mil. Měchura to zajisté zaslouží, aby ho člověk poslouchal, neboť on dbá velice o mě a to Tebe i o všechny. Já to vím, pan ředitel psal Tobě i f všem tatínkům těch, kteří byli definitivně přijati.

Tady je ~~nyní~~ nyní každý den skoro koncert. My máme v sobotu po sv. Josefovi v německém divadle³⁶⁶ koncert. Snad budeme mít práz[d]niny a neděle. Nechám všechny pozdravovat a

Zůstávám Váš

upřímný syn

Josef Klička

Budu mít skoro takovou ruku v psaní jako ty tatínku.

³⁶⁶ Dnešní Stavovské divadlo situované na Ovocném trhu na Starém Městě, v jehož budově provozovali pražští Němci v 19. století německé produkce.

Těší mě to velice, že jsem přijatý. Mě to těší tak, jako kdybych byl znovuzrozený.

Nazdar.

Jestlipak jste dostali psaní od slečinky a od pana Bohuslava? Slečna psala zároveň se mnou.³⁶⁷

³⁶⁷ Psáno vzhůru nohama na dolním okraji papíru.

28/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 28

Praha, 17. března 1869

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/28/

Středa

/17. 3. 1869/

Milý Tatínku!

Mrzí mě to velice, že nemohu na svátky jet, ale když nemohu, tak se to vynahradí na jiné prázdniny. Ty jsi mi rozuměl, že to mám snad od mnoho psaní not. Vždyť jsem Ti psal, že jen když mám prázdno, j[s]em psal. Byl jsem vyvolaný z houslí, dostal jsem E. Jsem zdráv. Bude pana Foerster svátek. Já a ještě jeden chceme mu přát a ~~nebo~~ sami nevíme, co bychom dělat měli. Protože Ti píši 3 krát po sobě, tak nevím sám, co mám psát. Jen to, že nechám vsechnnnnnny pozdravovat. a

Josef Klička.

29/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 29

Praha, 18. března 1869

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V[e] čtvrtek

18 März /1869/

/29/

Milí Rodiče.

Jsem docela zdrav. O[de] dneška má[m] frei. V neděli nebo v sobotu bude koncert, tak se nesmí žádný odstranit, až po koncertě. Máme o[de] dneška za 14 dní zase ve čtvrtek školu. 1. Aprile. Tuze rád bych jel domů, mě to vše mrzí, že nemohu domů jet, ale ještě by to mohlo být. V pondělí bych mohl jet. Já mám 3 chorální kusy a ty jsem sám komponoval. V sobotu bych mohl od Vás psaní dostat, jestli bych mohl jet nebo ne. Zítra dostanete o[de] mě a mohli byste hned společné (ze[j]tra) psaní na poštu dát a já bych ho v sobotu dostal. Mohl bych se v neděli připravit. Mám nesmírnou radost, že jsem přijatý, jsem jak na špreilách. Ani se netěším na můj svátek, pln starosti, jestli pojedu. Já jsem dnes už byl na Vyšehradě, jen se podívat na ten bahnhof³⁶⁸ a na zadní vrchy, mysliv, že jsou to tam už Klatovy.

Já jsem schválně komponoval, jen abych mohl s Tebou doma hrát. Snad se budeme vidět podle nehleda Vaší. Váš hodný syn

J. Klička.

Na brzo uhlídání.

³⁶⁸ Dnešní Nádraží Praha – Smíchov.

30/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 30

Praha, 26. března 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V Praze dne 26. března 1869.

/30/

Vážený Pane a příteli!

Konečně jsem s to, [a]bych zasednul ku psaní. Musím Vám sdělit, že ačkoliv nechci žádného podezřít, ale s tou kaucí by Vám to mohlo dopadnouti zle. Obávám se totiž, že (třeba Pepi definitivně přijat jest) kdybyste položil kauci, tak by ještě z toho nepovstala povinnost pro ředitelstvo, aby hocha proto přece nevyrstřčili. A tak byste lehkým (ale marným) způsobem mohl přijíti o kauci a za to hoch přece jenom nestojí. Pravím Vám to z dvojích příčin. Předně protože nechci, aby Vás marně o peníze neobíral, a tím snad ty druhé děti zkracoval, a za druhé nechci, [a]bych snad sobě nějaké předhůzky utržil. Vím sice, že ten náhled máte, že tomu není tak a že se nemám pražádných předhůzek ze strany Vaší co obávat, ale když ani hoch to uznání nemá, aby za to, co pro něj otec a lidé činí, se ku všem taktéž vlídně choval, ba poslední dobu i vzdory pozoruji, tu přece nahlídnete, že musí každý ztratit chuť, [a]by se s ním zabával, ať tím pak se z hocha stane cokolivek.

Když on má větší rozum z toho, co dobré, co zlé jest, tož tedy nepotřebuje k svému vzdělání žádného mentora. A já nenahlížím, že snad já co starší bych se jemu snad měl vnucovat. Přesto vše si stěžuje od nějakého času, že na jedno ucho nedoslýchá. Je-li tomu tak, tak by nemohl bez toho dále býti hudebníkem, neb[ot'] víte sám dle Beethovenova osudu, že ohluchl, a tudíž přestával pracovati. Chci, aby moje sestra šla s ním skrze to k lékaři, [a]by se přesvědčila, co na tom jest a má-li se vskutku na to váha klásti. Myslím ale, že hoch, když vidí, že se s ním teď v konzervatoři žádné cavyky nedělají a s ním zle jest, tak snad se chce krýti touto výmluvou.³⁶⁹

Pak Vám musím též sdělit, že zde byl jeden pan oberleuitnant od paní Palacké poslaný, [a]by se jak ve škole, tak i u nás na jeho chování zeptal. Stěžovali si velmi na něj

³⁶⁹ Možná to však výmluva nebyla, neboť Josef Klička v pozdějším věku skutečně trpěl ušní chorobou, kvůli které byl v roce 1924 penzionován. Blíže viz kapitola 3. Životní osudy Josefa Kličky, s. 17–64; AHMP, NAD 1855, f. Pražská konzervatoř, Osobní spis hudebního skladatele Josefa Kličky.

ve škole a já mu též jen pravdu mohl říci, neboť se hoča ale pra v ničem zastati nemohu, poněvadž je zlovolný. Nevím sice, myslí-li si, že snad tím něco získá, ale již jest takový a ne jinačí. Nezdá se mi, že ho někdo předělá.

Já pro můj díl Vám radím co přítel, [a]byste na něj žádnou kauci nesložil, mohl byste snad toho litovati a to Vám nepřeji. Bude jen nejlépe, když hoch záhy přijde k řemeslu, anebo kdyby ho někde předělali, tak je to jen možná ve vojenském vychovacím ústavu v Kutné Hoře, ale to by Vás také mnoho stálo. Největší chybou hoča jest, že vzdor každému (buď přísnému, nebo vlídnému) jednání s ním, jest přece hned ve všem nestálý a taková chyba jest nenapravitelná. Já bych byl býval tomu velmi rád, kdybych ho byl předělal, ale vzdávám se té naděje docela, neb[ot'] byl-li jsem na něj přísný, nepomohlo to přece nic. A jestli jsem mu ukázal vlídné oko, již zapomněl, proč to dělám. A tak v žádném pádu jsem nevěděl sobě rady, jakého se prostředku uchopiti mám. Že mezi vlídností a přísností nijakého středu není, budete snad též sám vědět.

Právě jsem si přečetl jeho psaní na Vás a musím Vám říct, že jej na žádný pád podepsati nemohu, že by ho to jenom v zlovůli utvrdilo, poněvadž jsem nalezl v něm věci, které pravdivé nejsou.

Například vypravuje o smyčci, že mu padl na zem a tak se přerazil ve dvě. Já jsem se zeptal Sitta na to, jestli možné jest, aby se smyčec padnutím na zem přerazil v prostředku, a on mně pravil, že takového něco [se] státi nemůže, i kdyby smyčec někde nahoře či dole již jednou přeražen byl. Že na žabce neb[o] na špičce se přerazit může, nikdy ale ve prostřed, když s ním ničeho nedovádíme, n.př.: se neperem[e]³⁷⁰ ve škole se žáky, to mně řekl.

Důkaz toho Vám dáti může bratr můj, kterému se loňského roku přerazil smyčec na špičce. Pak Vám píše asi dvakrát, že mu ničeho nechci věřiti. Sud'ťe sám, když Vás někdo třicetkrát obelže, budete-li mu po 31 kráte ještě věřiti. Znáte zajisté přísloví: lháři se nevěří, i kdyby pravdu mluvil. A tak u něj jest. Tlouci ho nechci, protože byl jen jednou ode mě bit a nedělal přece dobrotu, tak by bylo škoda jen rákosky pro něj. Nyní víte vše, co Vám věděti zapotřebí bylo a dělejte nyní, co se Vám zdá byti nejprospěšnější pro kluka, on není Vaší lásky hoden. Kdyby byl chtěl poslechnouti mojí radu, byl by dobře učinil, ale když nechce, není mu rada moje nic platná.

³⁷⁰ Podtrženo dvakrát.

Bud'te s Bohem a potěš Vás Pán Bůh, já jsem dosavad nebyl s to Vám něco potěšitelného o něm zvěstovati, což mně srdečně líto jest, ale klamati Vás nemohu.

Váš oddaný přítel

Bohuslav Hřímálý.

31/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 31

Praha, 27. března 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/31/

Sobota.

27. März /1869/

Milý Tatínku!

Ty myslíš, že já Tě snad rád nemám? Já Tě zajisté rád mám, proto se chci také polepšiti a dobrotu dělati. To psaní mě ale velice nepotěšilo zvláště na můj ..., ale toho všeho zasluhuji co trest. Těch šedesát zlatých nemusíš hned poslat, můžeš psát do konzervatoria o dovolení, [a]by Ti dovolili ~~mě~~ měsíčně po deseti zl. dodávati, mohl bys to probovat. Já chci býti hodným ne snad šumařem. Tyto dny jsem na levé ucho málo slyšel, po každou chvíli bylo jako zalehnuté. Když jsem zpíval, tak jsem slyšel vždy malou 6^{tu} nazpátek. A když jsem hrál, tak jsem vždy slyšel sekundu nazpátek. Když jsem vzal F, tak jsem slyšel E k němu. Já nemohl ani hrát. Pan Bohuslav mi to nechce věřit, tak co mám dělat. Milostp. Palacká mně řekla, že jsou na vobědě se mnou všude spokojený. Oni píšou, že jsem nečesaný, když tam přijdu a nemám boty vyleštěné. Dostal jsem od mil.p. Palacké jehně na svátky.

Před lehrzimmerem jsem hrál s Jáchym[em] dohromady a já přestal hrát a on hrál. A já jak jsem ho držel smyčec a on s rukou dolů tak, tak mně do něj vrazil. A já hopustil, on se v polovičce přerazil, bezpochyby byl již doma jednou klížený, že se hned přelomil. A pan Bohuslav mi to nechtěl ~~ř~~ věřit. A pak nevím, co mám říct, když je to lhavé. Já jí koupím za tu zlat[ku] od pana Měchury ~~nové~~ nový a něco k tomu přidám. Za zlatku dostanu také pěkný, kéž mi ho pan ~~f~~ profesor ~~d~~ vybere, který mohu potřebovat. Pro doma hraní jsem si vypůjčil od jednoho žáka smyčec. Já bych to již dávno psal, ale poněvadž jsem myslel, že na svátky pojedu, tak třeba bych si nějaký doma vybral. Mohl jsem domů jet, měli jsme 14 dní práz[d]no. Na můj svátek jsem byl odpoledne na Josefském náměstí. Dostal jsem od slečny 10 x a za ty jsem si tam zahrál.

Pan Bohuslav mi slíbil, že: já se půjdu ptát do školy, a bude slyšet ne, nejsou se mnou spokojeni, tak mě pošle druhý den domů. Podle toho můžu spravovat. Kde který kabát i kalhoty jsou mi krátké. Nechal jsem si dělat boty. Byl jsem včera u jednoho žáka na Karlově náměstí a jeho matka mě prosila, jestli bych ho mohl trochu učit na housle, že by mně za to zaplatila. Oni tam mají také klavír, ale starý. Já jsem ho včera seštemoval a opravil a [ny]ní je jako nový. Kdybych mu měl dávat tu hodinu, tak jen ten den, kdybych měl prázdno a to asi na večír. Měl bych to udělat nebo ne? Ten žák je pořádný, je na waldhornu³⁷¹. Dneš v šesti hodinách máme vzkříšení. Byl dědečkův svátek /*Josefa Nedorosta*/, já jsem mu docela zapomněl přát, ať se nehněvá, řekněte mu to. Já myslel, že má Ludmilka narození den na Velký pátek.

Řekněte milostpánovi Měchurovi, aby se na mě nehněval, poněvadž bych ~~me~~ u něj lásku ztratil a pak mu nechám za tu zlatku ruku líbat a děkovat. Děkuji Vám všem za to přání Vaše a Vám T a M, zvláště, kdež Vám ~~potzv~~ potvrzuji s podepsáním pana Bohuslava na polepšení.

Váš syn

Josef Klička

V kostele u pana Foerstera dělal jsem Petra, svědka, Jidáše.

Mám ještě ten medailon na krku.³⁷²

³⁷¹ Lesní roh.

³⁷² Psáno vpravo po délce papíru.

32/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 32

Praha, 1. dubna 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V Praze dne 1^{ho} dubna 1869.

/32/

Ctěný Pane a příteli!

Mé poslední psaní Vás dle mého náhledu muselo učiniti asi nešťastným, a vskutku měl byste k tomu největší příčiny, neboť jsem Vám nepsal než pouhou pravdu. Avšak rozmyslel jsem si to a nechci nechati Pepíkův talent zakrněti a všemožně se přičiním jej přivést na jinou dráhu a doufám, že to, co se nepovedlo dobré mé radě a přísnému držení, se snad podaří jeho samovolnému vyvinutí, jak fyzických, tak i morálních sil jeho. A proto složte za něj hned po obdržení mého listu kauci. Ale právě mě něco napadá.

Zašlete na slavné ředitelstvo žádost, [a]by Vás zprostito povinnosti složit kauci, což Vám snadno dosíci lze, připojíte-li od obce potvrzení vysvědčení, že nejste s to složit kauci, a pakli[že] by Vám toto odepřeli, tak žádejte, [a]by se Vám dovolilo složit kauci po lhůtách, například v šesti lhůtách by postačilo. Ještě jednou Vám povídám, že chci něco z Pepíka udělat a buďte tedy bez starost[í]. Za trest jemu však budiž mnou uloženo, že neobdrží od Vaší celé rodiny ani jediného řádku, dokud já neuznám za dobré, že jest listu od Vás hoden, což mu pak v případě tomto vlastnoručně potvrdím.

Odpusťte, že přestávám, ale mám velmi naspěch, jak možno souditi dle mého špatného písma. Tedy ubezpečuji Vás, že si nemusíte déle starosti připouštět stran Pepíka a zůstávám

Váš
upřímný přítel
Bohuslav Hřímálý.

B. Zprvu dotčené jednání stran kauce neopomíňte.

33/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 33

Praha, 2. dubna 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/33/

Prag am 2. 4. 1869

Gnädige Frau

Vorerst machen Sie sich keine unnützen Sorgen wegen dem Pepi, u[nd] sind Sie vorsichert daß wir immer wenn auch der Pepi krank sein sollte sogleich den Arzt holen würden, das wäre von uns gewissenlos wenn wir die Zeit damit vergeudeteten erst Sie zu betragen ob wir dies tun sollen, wenn Gefahr vorhanden wäre. Nun aber verhält sich die Sache mit dem Ohre so: der Pepi hat Ferien 10 Tage gehabt in den Kreuztagen aber ging er in die Kirche früh um ½ 9 Uhr und kam erst gegen Mittag, so auch Nachmittag um 3 Uhr kam aber erst nach 7 Uhr nach Hause, mir war das natürlich nicht recht da er aber beim P. Foerster in der Kirche singen muß, mußte man ihn erlauben, daß er so lange aber in der Kirche war, war natürlich eine Lüge, was er auch gleich gestand nur als er am Grün Donnerstag /25. 3./ zum Spiel genötigt war wollte er nicht daß er auf der e Seite alles doppelt, höher oder tiefer nach einen Ton dazu, natürlich waren wir gleich aufmerksam, u.[nd] fragten gleich ob er vielleicht überhaupt nicht hört, er hörte aber alles gut bis wir gesagt auf das e, trotzdem sagten die Brüder ich solle mit ihm zum Doktor gehen, am Karfreitag³⁷³ /26. 3./ früh wie er wieder die Kirche ging sagte er daß er selbst im Gesang in gewissen Tönen es hört, ihm sagt ich nichts, aber bestimmte daß so wie er aus der Kirche kommt wir zum Doktor gehen. Er kann auch wo er aber Ihnen Schrieb, und auch schon Zeit zum Essen war, kam aber zurück noch mit einen Mitschüler u.[nd] erbat sich ob er auf den Laurenziberg³⁷⁴ gehen darf was wir natürlich nicht erlaubten erstens, sollte er üben u[nd] dann sagt ich ihm daß es kalt u[nd] er unnutz sich verkühlen könnte und dann müßten wir auch zu dem Doktor wegen dem Ohr, darauf aber sagte er es ist schon wieder gut was er uns beteuerte, spielte auch den Nachmittag u[nd] hörte den doppelton nicht mehr, jeden Tag fragen wir ihn ob er vielleicht etwas nicht hört was er verneint, nun natürlich kann ich nicht mit ihm zum Doktor gehen wenn er selbst

³⁷³ Velký pátek.

³⁷⁴ Petřín.

sagt es is nichts bis wieder gestern /1. 4./ wie das Telegramm kam Augenblicklich bekam es wieder spielte aber noch gar nicht was uns natürlich verdächtig kam weil wie gesagt er alles hört und gut hört nur in gewissen Tönen doppelt. War mit ihm bei unserem Arzt doch hat er angeraten zum Ohrenarzt zu gehen als wir aber nach Hause kommen hat er wieder nichts u[nd] heute auch nicht trotzdem aber gehe ich doch zum Arzt u[nd] frage darauf ob das möglich es müßte etwas außer gewöhnliches sein. Der Pepi mit seinen zerstreuten kindischen Briefen muß Ihnen wirklich ganz unnützen Sorgen. Jetzt /2. 4. 1869/ mußte ich wieder verbessern schreibt wieder už slyším dobře so fragte ich ihn wieder ob er uns also belog wenn er sagte er hört alles, nun sagte er wieder [---]³⁷⁵ schreibe es Ihnen ja auch daß nur auf der Violine das e so mußte er es auch schreiben wie es sich verhält sonst könnten Sie wieder denken es ist ihm schlecht. Überhaupt wäre besser wenn Sie den Pepi immer wie ein Kind noch aber nicht wie einen erwachsenen Sohn behandeln, der Herr Gemahl soll sich nicht härmen und ihm brieflich lieber nur drohen er bekommt Schläge oder darf nicht nach Hause, so was nutzend mehr als wenn Herr Gemahl ihm schreibt sein Nichtlernen bringt Ihn ins Grab dazu ist er noch viel zu viel Kind als daß was verstünde was es ist einen Vater zu verlieren. Der Professor behauptet er bekam zu wenig Schläge Sie behandelten ihn wie einen vernünftigen Menschen.

Wir Alle hätten nie gedacht daß Pepi nur lustig sein könnte viel weniger daß er so ausgelassen ist, zu Hause ist er der beste Bursch er traut sich nicht zu sprechen u[nd] gehen u[nd] ist überhaupt bis zu untertänig was wir nicht einmal dulden wollen, weiß Gott! Ob er kein Vertrauen oder Angst hat vor uns, alles war man ihm sagt tut er, leider hilft ihm das nichts wenn er in der Schule so ausgelassen ist der erste Gassenbube soll er noch der Aussage der Herrn Professoren sein, es wäre schade um sein Talent. Er glaubt jetzt fast zu sitzen weil er angenommen wurde, nur ob Sie nicht um die Sation kommen, was nützen die guten Classen vor der Prüfung wenn sie nicht geht's mit den Eminenzen auch abwärts, der Professor läßt ihn fort weiter spielen u[nd] er kann das Erste noch nicht gut er muß freilich die Privatisten vorwärts schieben zur Prüfung aber zeigt sich das wahre. Kameradschaft hat er keine es will ja kein guter Schüler mit ihm was haben, Duckmäuserisch ist er das fand ich doch heraus, wozu er doch seine Ursache hat.

Wegen der Stunde geben sagte er uns nichts ich fragte ihn ob sie gezahlt wären er sagte daß nicht, das erlaubten wir nicht denn er würde eine Ausrede haben wegzugehen und überhaupt wenig zu üben. Wenn er selbst ein guter Schuler wäre und es ihm was eintragen

³⁷⁵ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

würde, gleich aber so sollen es bleiben lassen. Nun hoffe ich daß Sie nicht mehr so besorgt werden es sind ja so viele zu schickene Ärzte da, und ein Musiker ein Ohrenleiden haben das geben Sie zu daß wir gut wissen wie gefährlich das ist.

Entschuldigen wenn ich zu viel schrieb u[nd] scho[n] wegen Ihnen aber mußte ich gründlich schreiben Meine Empfehlung an Herrn Gemahl

mit Achtung Ihre
dienerin
Anna Hřímalý

34/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 34

Praha, 2. dubna 1869

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/asi 2. 4. 1869/

/34/

Milý tatínku!

Copak máš takovou starost, dnes už dobře slyším. Když jsme hráli, jako by[ch] vůbec neslyšel, na E struně tak ~~to~~ jsem slyšel vždy jeden tón k tomu, ale již je dobře. Slečinka šla se mnou [k] doktorovi, on nebyl ale doma. Mně to ale přestalo, tak to není potřeba. Vždyť si nemusel hned telegrafovat. Včera jsem byl ve Štupartu se kouknout, jestli Louda kistničku³⁷⁶ přivez[el], ~~a~~ a on řekl, že si mu ještě žádnou nedal. Já myslím jen skrz[e] ty šaty. Piš mi ~~to~~ brzo, jo?

Tvůj syn

Josef Klička.

Dostal jsem od pana Foerstera 70 kr.

Já slyším ostatně všechno dobře, ale jen na E struně vždy sekundu nazpátek od toho tónu, který беру. Dnes už zase slyším dobře.

³⁷⁶ Bednička.

35/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 35

Praha, duben 1869

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha/

/duben 1869/

/35/

Milí Rodiče!

Ta 1 cedulka mě velmi zarmoutila, poněvadž mně nechcete ani psát. Prosím Vás pošlete mi ten smyčec, co jsem měl vloni ~~do~~ tady. Ten žák, co mi ho půjčil, mi ho zase vzal a já nyní nemám žádný. O svátcích jsem myslel, že pojedu domů a doma si ho vyberu, ale já jsem nejel, tak to nebylo možné. Zítra máte psaní a pošlete mi ho hned na večír, abych ho měl v pondělí. Tuty dny mám velmi těžké etudy a já nemohu přemoci, tak jsem dostal dvakrát ad E a jednou 4. Z teorie máme disonující se akordy, totiž v dur na sedmém a v moll na 2 + 3 + 7 stupni je utvořit a s consonujícími akordy spojit. C moll³⁷⁷ C moll³⁷⁸ C moll³⁷⁹ C moll³⁸⁰ To H musí co vodič nahoru C. Nyní bude již tvořit sady. Krejčí mně udělal z toho kabát[u] a kalhot 2 vesty, kabát a kalhoty. Prosím Vás nehněvejte se na mě a pište mi brzo a nechám Vás líbat v duchu

Váš upřímný syn

Josef Klička.

³⁷⁷ Následuje notový zápis.

³⁷⁸ Taktěž.

³⁷⁹ Taktěž.

³⁸⁰ Taktěž.

36/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 36

Praha, 18. dubna 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/asi 18. 4. 1869/

/36/

Milí Rodiče.

Jste stonaví nebo se na mě hněváte, neb[ot'] jsem nedostal psaní? V lehrzimmeru jsem dostal do dneška 12 eminenců a jedno besonderesfleisszeicher. Z teorie máme již těžší věci totiž: 6 sextakordy a kvarsextakordy. Poznámka. Sextakord se tvoří čtyřhlasně, když se sexta ~~zde~~ zdvojí.³⁸¹ V prvním vzorci je trojzvuk p I stup[n]ice, pak tercakord a kvarsextako[r]d. [Ve] II vzorci je sextakord čtyřhlasný, též sexta E – C je z[d]vojená a totéž C je z[d]vojené. Sextakord má 2 polohy, sextovou a tercovou.³⁸² Kvarsextakord má také dvě, tercovou a kvartov[o]u.

Pan prof. Gruss je nemocný, již skoro celý týden má souchotě. Zítra přijde zase do školy. Dnes jsme měli koncert, totiž umělecká beseda, dělaly se samé staré věci od Bernabei Marcello, Händla. V úterý si půjdeme do Besedy pro peníze asi 50 x a ve čtvrtek /22. 4./ je oratorium v pěti hodinách od Hlaholu „Israel in Egypten“ od Händla, taky nějakých 50 x. Budu mít 1 zl. v kapse. Čekám, až od Vás psaní přijde. Budu psát více. V pátek bude pana Hřímálého /Vojtěcha/ svátek: Vojtěch /23. 4./. Nechám všecky líbat a Vás

nanejvíc a zůstávám

Váš syn

J. Klička

Stalo se mi neštěstí, z[e] kterého se netrapte. Jeden žák držel housle, j[ak] se mají držeti a smyčec do výšky. A já jsem šel v čepici ve škole okolo něj a zatřhl jsem s čepicí o špičku smyčce, kdežto smyčec hned padl a on ho chtěje chytit, pustiv housle. On to dal Homolkovi spravit a stojí to jen 3 zlatý. Tak prosím Tě pošli ty peníze na pana Homolku, ne

³⁸¹ Následuje notový zápis.

³⁸² Taktéž.

na naše pány a proč to Ti povím. Mě také mnohdy mnoho trápí. Pro mizernou maličkost hned takovou hubu.³⁸³

³⁸³ Následuje obrázek.

37/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 37

Praha, po 22. dubnu 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Duben 1869, po 22. 4./

/37/

Drazí Rodiče!

Den co den [jsem] nejen napomínán, ale prošen, abych Vám psal. Já Vám chci psáti, ale já se ~~však~~ Vám bojím psáti, vždy oddaluji od jednoho dne k druhému. Já nevím, já jsem docela na Vás zapomněl, a když bych měl psát, tak s jakousi bázlivostí. Milostpaní Palacká Vám psala, že doma pořád komponuji, já doma pranic nedělám. Při panu řediteli */Krejčí/* ani se nehýbám a on přeci říká, že jiné kazím. Když byla m. paní Palacká ve škole, to se jsme zrovna neměli pana prof. Grusa celý měsíc a on umřel. Nyní máme jiného. Vždyť já nenechám ani na mě jiný žáky mluvit, hned ho žaluji. U pana ředitele: dám-li ruku nahoru, tak má zlost anebo řekne: ich hab´dir schon einmal gesagt!... A když se nehlásím, tak řekne, že nedávám pozor a že nic neumím. [K] panu Foersterovi nesmím více chodit, m. p. Palacká mně to zapověděla, že s tím mnoho zanedbám.

Na Žofině byl koncert, dělalo se Oratorium od Händla a já jsem přišel na ostrov pozdě, poněvadž to bylo o svátcích a měli jsme nešpory. Tu právě [j]sem se setkal s panem ředitelem, ježto šel také na koncert. A on mě viděl. Tak druhý den si mě nechal zavolat a zapověděl mi zpívat v kostele. Z teorie mám teď o kvarsextakordu. A nyní děláme celé periody z troj. sext. a kv[ar]. My děláme příklady ale z vícero ~~akordu~~ taktů z 8 – 9 – i 10.³⁸⁴ Všechny jsou jednoho stupně. Když máme úlohu, tak ji vždy píší, nenechám to až ve škole psát.

Prosím Vás rodiče nehněvejte se více na mě, já se polepším, vždyť já Vás nechci shladit ze světa. Chci, [a]byste mě dále podporovati mohli, vždy jsem měl Vás rád, Vás poslouchal a nyní docela od Vás odpadl. Ne, polepším se, [a]bych Vám radost způsobil. Nyní budeme míti zkoušky. Já se vše naučím a Prüfungstück zvláště. My budeme hráti ke zkoušce kvartet, ten je hezký, pro čtyři housle napřed a dagio, pak allegro vivace. Milostpaní

³⁸⁴ Následuje notový zápis.

Hämplová již odjela, tak jsem měl již dva obědy doma. Ona prý neví, jestli mně bude moci na druhý rok obědy dávat, poněvadž ona nemá tolik peněz.

Máme nyní pianoforte doma, to mám mnohdy příležitost hrát s máti a také mnohdy hrají na housle s panem Bohuslavem sonáty od Beethovena. Ty, které má pan Mates (piano a housle). Tak Vás prosím, odpus[t]te mi to, jak jsem Vás rozhněval. Budete vidět, že to ke zkoušce dobře dopadne a dopadnouti musí. A Vám tím co způsobím? ... radost. Nehněvejte se na mě více a pište mi brzy, [a]bych mohl zase vědět, jak se Vám vede, [a]bych mohl zase Vaším synem být. Odpus[t]te mi, polepšit se musím a zůstávám Váš

nehodný syn

J. Klička

Vlastnoruční podpis:

Bohuslav Hřimalý.

Mám velmi mnoho co psát, tož se nehněvejte, že Vám nepíši. Také nemám nic dobrého, však vy víte.

38/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 38

Praha, 7. května 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou + cedulka psaná jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky tužkou

V Praze dne 7. května 1869.

/38/

Milý Pane!

[A]bych Vašemu přání vyhověl, uchopuji se péra. Musím Vám říci, že jsem myslel, on mi Pepík povídal, že máte doma smyčců hojnost, že když Vám on psal, že mu jej hned pošlete, ale vy pravíte, že jej hned a nejprvka pan prof. Bennewitz nechtěl. Tož jsem došel s Pepíkem koupit nějaký nový a koupě mu jeden za zlatku (drže se Vašeho výslovného přání, [a]by mnoho nekoštoval). Přišel s ním do školy a pan profesor ho vyhuboval za to a pravil: Entweder einen guten Bogen oder gar keinen! Musíme se jemu tedy zachovat a Pepíkovi koupit dle p. profesorova přání, ačkoliv stojí dobrý smyčec 6 zl. Nepochybuji tedy, že byste něčeho proti tomu namítal, ačkoliv je to velmi mnoho peněz pro tak nezdárného syna, jako jest pan Pepi, ale když tomu pan profesor tak chce, nesmíme odporovat a jej poslechnouti.

Co se týče Vašeho syna, snad Vám již milostpaní Palacká sdělila, jak jej páni profesoři posuzují, není tedy mně toho zapotřebí. Tolik jenom mohu říci, že já pro můj díl jemu ještě nemohu dovolit Vám psáti, z toho můžete poznat vše, ačkoliv Vám onehdy psal. Nevěděl jsem však o tom, tolik jenom jsem se dozvěděl, že Vám zcela hezky nepsal. A to mě velmi mrzí, není Vám tuze vděčný za Vaše velké oběti, které jemu přinášíte.

Zde odesílám Vám účet od ševce za Pepíka. Stojí Vás již hezké peníze. Lituji však, že jste se s tou kaucí trochu přenáhnil, měl jste přece jenom mojí radu poslechnouti. Nedá se to však již změnit. Račte celou Vaši ctěnou rodinu od[e] mě pozdravovati, jakož já se Vám co nejuctivěji poroučím co Váš

přítel

Bohuslav Hřímálý

B. Pepíkovi nepište příště ani dost malou cedulku.

<u>Pepíkův účet za duben obnáší.</u>	zl.	x.
od března svíčka		4.
na kolky ke kauci		62.
houska		1.
péro a houska		2.
od stříhání vlasů		10.
péra		2.
struna		20.
od přešití šatů	1.	70.
nitě a houska		2.
knížka a předpisy		15.
houska		1.
prádlo	2.	
obědy za pět čtvrtků	1.	25.
dvě housky		2.
1 houska		<u>1.</u>
	6	47 15
Přebylo Vám od		
měsíce března	<u>5</u>	<u>16</u>
	1 zl.	1 x
		<u>99 x</u>

6 zlatých za duben jste poslal, za ty se koupí smyčec a účet od ševce, a výše nad zmíněných 99 x Vám zbyde zapraviti.

S úctou.

/K dopisu č. 38/

Účet

V Praze dne 6. 5. 1869

pro pana M. přítel od Paní Hřímaly

27. 3. pár nových telecích bot dvojité počvy	7 zl.
11. 4. pár počiti telecích dvojité počvy	<u>4 zl.</u>
úhrnem	11 zl.

Václav Daněk

obuvník

39/Výpis z dopisu

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dokument č. 39

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/39/

/Opsáno Mansvetem Kličkou/

Aüßerung des her. Prof. Bennewitz hinsichtlich meines Sohnes, in Briefe von 11. Mai 1869 an seinem Onkel Eduard Dřevikovský Portrait Maler.

Herr Klička schrieb mir diese Tage noch wegen seinem Sohn, der arme Herr ist recht besorgt, ich kann mir's gut denken. Zu dessen soll er sich nur ja beruhigen, die Sache ist nicht so schlimm, der Junge ist eben zu lebhaft, und fast möchte ich sagen, zu talentvoll, um immer in gehöriger form zu schreiben, falsche Talente müssen dann 11. 5. einen Seitensgenug machen, sonst sind es keinen mahnen Talente. Was mein Fach betrifft, nämlich die Violine, so kann ich versichere daß ich mit ihm fertig werde, wenn ich ihm nur einmal über die 2 Jahre hinausbringe, dann wird er am fleißte nicht mehr nachlassen denn das Interesse an der Sache steigert sich bei derartig lebhaft aus geprägten Talenten. Nur soll er die Theorie gut pflegen und die übrigen Gegenstände nicht vernachlässigen und vor Allem aus keine bösen Streiche machen, das was in der Schule geschieht, kann ich beaufsichtigen auß erhol derselben aber kann er zum Schlimmsten verleitet werden oder selbst verleiten wenn er nicht die gehörige Hausaufsicht hat. Die letztere will ich übrigens nicht in Zweifel ziehen, denn ich glaube, daß er bei Hřimalý gut aufgehoben ist. Der Vater möge nur dem Jungen fleissig schreiben und es an Ermahnungen nicht fehlen lassen, er hat ein herrliches ~~gefühl~~-Gemüt, und das kann durch gutes Werk am besten geleitet werden. Bitte dich lieber Eduard sage dies A[c]htes Herr Klička und bitte ihn zu gleich in meinem Namen am dieses einer Antwort auf seinen Brief, ich habe alle Heute voll zu tun.

40/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 40

Praha, 26. června 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 26. 6. 1869/

/40/

Lieber Herrn und Freund Klička!

So wie es der Pepi angibt jeden Tag wurde er ermahnt, gebeten befallen predigt gehalten das er Ihnen schreiben soll, Sie bitten möge um Verzeihung. Ich will nicht sagen das es einen verstückheit von ihm wäre, eine es ist mehr angst von ihm, er weißt mir zu gut das er Sie sehr tief gekränkt hat. Ich kann den Knaben selbst nicht begreifen, gemerschade um ihm, den er ist ein Feinere Talent wenn er es nur zu benu[t]zen wüßte, weißt der liebe Gönner, was ist, er ist rein gedankenlos er spricht er Urbeistet er handelt so Kopflös, das schönste noch lügen kann er wir gedruckt. Will ihnen sich überzeugen muß man wie hinter einen kleinem Kinde gehen ob es war ist was er vergibt. Ich bin seit den April zu Hause, und was habe ich ihm schon Vorstellungen gemacht, der Ältere Sohn */(Bohuslav)/* mich, über bei ihm ist wirklich das sprichwart gut bewährt wie die Erbsen an die Stunde Schlagen.

Singen ist ihm freilich verboten wurden, weil er so viel Zeit damit, das heißt mit den Proben zugebracht hat, das er 1 Sechser zu zu bekommen. Lehrzimmer und Privat versündete. Sie zahlen für Privat Blutgeld, und er versümmt es durch seinen Proben, ich glaube, Hauptsache ist Violine und Schule. Ich weiß mir zu gut, welche ~~Proben~~ Opfern die Eltern machen müssen und überall pünktlich in zahlen zu sagen und dann lohnt es Kind mit Undank. Er wird es niemals einsehen wenn es nur nicht zu spät wäre. Wenn ihm der letzte Brief von Ihnen muß bessert und heilt, dann ist wirklich alles vergebenes. Das großen Talent wie weit er das bringen könnte, er müßten der erste sage, dieß sagen oft meine Söhne. Jetzt ist er noch etwas fleißiger ob er aber es nachhalt bis zur Prüfung weiß ich nicht, doch wollen wir das besten hoffen, er kann noch alles gut machen. Der Bohuslaw läßt sich Empfehlen, aber Sie können es gar nicht glauben wie unangenehm das es ist, wenn man sich alle mögliche mühe mit dem Kinde nimmt, und es geht nicht, so ist so schwer zu schreiben, wenn man bedenkt, das es immer ein dachstich für die Eltern ist, wie anders ist es wenn man schreiben kann Sie

können Freude haben er lernt gut er ist fleißig, mit Freude würde mein Sohn schon längst geschrieben, aber das immerwährende Klagen taugt zu gar nichts und Sie kränken sich um so mehr. Ich sage immer das der Pepi zu streng gehalten oder viel geschlagen wurde, Sie dürfen nicht üben deuten ich bin zu unfristig und meine es gut, da hat er hinter dem Rücken viel getobt und recht lügen gelernt, uns den schlagen macht sah das Kind gar nichts wenn es oft geschieht, es wird ihm zum tauglichen Bräutigam. Jetzt will er ganz umstehen, dem wird er gewiss besser werden, wenn er nach Hause käme, bitte ich darum, machen Sie die Probe, schlagen Sie ihm nicht, lassen Sie ihm aber nicht aus den Augen, damit er immer mit Erwachsenen Personen zu tun hätte, eine väterliche Musterliche Predigt oder Vorstellung geben mehr, als zehn Prügel. Dies glaube ich wird ihm besser heilen. Ich glaube das es die Herrn Professoren doch nicht tun werden das immer ihm aussaget, tun glaube ich der Frau von Palacky zu gefallen, da Sie überall war; mit guten Klassen wird er schwerlich kommen, doch das kann sich bessern, wenn er nur weiter studieren kann. Empfehlung von meinen Söhnen an beide so wie auch von der Tochter folgen. Wen mir an die Frau Gemahlin unbekannter weiß herzlichen Gruß so wie euch an Sie verbleibe ich

Achtungsvoll

Barbora Hřimaly

Prag den 6. Juni 1869

41/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 41

Praha, 29. června 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou + cedulka psaná jednostranně černým inkoustem

/Praha, 29. 6. 1869/

/41/

Ctěný příteli!

Vaší žádosti co nejrychleji vyhověti bylo mi k zvláštní potěše a povinností, jelikož důvěrně jste se ke mně obrátil, [a]bych Vám ~~hodeně~~ něco stran Vašeho syna sdělil. Nemeškal jsem a pozeptal se p. Hřímálého, jenž mi mnoho potěšitelného, však taky opak toho vyprávěl, [a]bych důkladně vše Vám vypsál. Počnu zprva s nelibou zprávou a lepší ponechám ku konci.

Co se školy týče, mohu Vám z doslechu a zprávou panem Hřímálým ještě více v tušení svém ubezpečen říci, že v literním odboru Váš syn velmi pozadu zůstal tak, že dle pana Hřímálého nejpřevrácenější věci na otázku profesora odpovídá. Bezpochyby že tím vinná jest jednak nechuť, která jen následek toho jest, že bezpochyby zpočátku věci té mnoho si nevšímal, takže kusé vědomosti a náramná nesamostatnost v podání myšlenky u něho se střídají. Však ještě podotknout musím, že sangvinické počínání Vašeho synáčka ve škole se nikterak nezmírnilo, ba ještě zvýšilo, takže každou chvíli přichází kdo k p. Hřímálému s nelibou zprávou. Ano někdy prý již učitele svého tak rozhněval, že někdy mu poněkud důraznějším způsobem na paměť uvéstí musel patřičný pořádek mezi vyučováním. Všelickou svou pílí prý věnuje hudební částce, ve které prý také vyniká, že jen tomu připočísti může své postoupení do vyššího ročníku.

Velmi pilně cvičí se Váš syn na housle, také mu znova přísně zakázáno, [a]by se tak záhy neškrabal na Parnas a nekomponoval, ostatně je s ním p. Hř[ímalý] zcela spokojen. Nemůže pochopit, že ve škole je takovým darebákem, kdežto doma sotva prý mluví a všelikou rozpustilost ztrácí. Mohu Vás ubezpečit, že úplně zdrav jest Váš syn, maje sám příležitost jej častěji viděti. Já mu ovšem někdy taky dělám nějaké kázání – nezdá se však, že by to účinkovalo – musí se vyburáčet. Možná, že na rok bude usedlejší. Odpuštěte, že jsem Vám mnoho nelibého psal. Nechtěl jsem však Vaši důvěru mi prokázanou tím odměnit, [a]bych Vám nehezké stránky Pepíka tajil a jej toliko vychvaloval. Zůstávám Váš vždy

ochotný

L. Klein

V Praze 29. 6. 1869.

Ludwig Klein

Rechtsharer

in

Prag

N. C. 586 – II

neděláš, jdeš zase domů a zase s tím flekneš? To to tak nejde. Pečené holuby nelítají nikomu do huby. A ty myslíš též, já dnes nebudu vyvolaný, to musíme každý připravený býti. Já musím z latiny být každý den, již jsem z ní 11. vyvolaný, někteří již jsou 14 – 15.

Na sv. Aloise jsem zpíval v našem kostele 6 solá, vypadalo to ~~tak dobře~~ skoro dobře. Dostal jsem od pana ředitele 20 x (nový peníz). Mše to byla od Laskovského. Doma pak jsem dostal jahody a drobet vína.

Pepíku my se na Tebe těšíme, nezarmuť nás. Jakou slávu Tě učiníme, když na konci se dozvíme, že jsi tuze dobře zkoušku udělal. Tak až přijdeš, zaraduješ se velice, už dávno jsme na to špekulovali. Dávno jsi již nám nepsal, už jsme byli netrpěliví. Jestli víš, kdy již domů pojedeš, ~~řekni~~ piš nám to, pořád koukáme do kalendáře. Tak Pepíku my Tě ještě napomínáme a snad naposledy, jestli nás chceš poslechnout, tak to udělej, a když ne, tak budeš jednoduše ševcem.³⁹⁰

Jan Klička.

/bratr, mladší/

³⁹⁰ Poslední věta na stránce je psána tučně větším písmem a podtržena pisatelem dvakrát, slovo ševcem dokonce třikrát.

43/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 43

Praha, 23. července 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

V pátek

/asi 23. 7. 1869/

/43/

Drazí Rodiče!

Já jsem Vám proto nepsal, poněvadž jsem čekal, až se dozvím, kdy máme zkoušky. Tak dnes jsme měli literární zkoušku, zítra má druhá klasa. V pondělí mají fukací nástroje a v úterý máme my zkoušku, a totiž z houslí. Dnes jsem byl jen z náboženství vyvolaný, kdež jsem zdař Bůh dobře obstál. Již j se nemohu ani dočkati, [a]bych Vás již viděl. V pátek */30. 7./* ráno máme kostel a po kostele dostaneme vysvědčení a pak jsme frei

Když jsem mimořádnou zkoušku dělal a byl jsem z teorie, tak jsem dostal d[v]ě otázky, z první mně napsal E a z druhé 1. Tak dostanu na vysvědčení ad E, jestli mně jí nezhorší, nevím. Já jsem dostal od pana Bohuslava černé kalhoty a ty jsem měl na zkoušce. Subito³⁹¹.

Asi v sobotu */31. 7./* přijedu domů, již se těším. Až pošlete peníze, tak mně pošlete nějaké, aby[ch] mohl Ludmilce něco za 10 x koupit a v Plzni obědvati. Víte, že z bahnhofu se [j]de rovně až na poštu a já si hodně pospíším, [a]bych dostal dobré místo a pozdě nepřišel. Již se těším, že budu moci doma komponovati.

Slečinka */Anna Hř./* již zase přijela, ona byla skoro celý měsíc venku za Prahou. Tak já jsem si musel někde nějakou třísku do prstu zapíchnout a zrovna do prvního prstu³⁹². Dva dny jsem ho měl zavázaného a dnes je již zase dobře, jenže ho nebudu moci ohnout. Ale zítra již budu moci hrát. Ta[k] se těším na Vás tuze, nechám všechny líbat a zůstávám Váš

ještě nehodný syn

Josef Klička

³⁹¹ Psáno šikmo – rychle otočte stranu.

³⁹² Ukazovák.

konzervatorist II. třídy
1869.

44/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 44

Praha, začátek srpna 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, počátkem srpna 1869/

/44/

Vážený pane Kličko!

Pepík šťastně vyvázl a ještě má procházející vysvědčení, až na tu 2 z pilnosti, on nyní sám nahlédl, kdyby byl hned od začátku pilným býval, že mohl mít samé eminence. Zde Vám odesílám účet od měsíce června a července.

Červen

za školní výlohy	2 zl.	46 x
za prádlo	2	
obědy	<u>2</u>	
	6 [zl.]	46 [x]

Červenec

za školní výlohy	2 [zl.]	83 [x]
prádlo	2	
14 obědů	<u>3</u>	<u>50</u>
	14 [zl.]	79 [x]
obdržela [jsem] 1. července	4	
a nyní mu ještě zůstal[o]	4	
Pepík měl schováno	<u>1</u>	<u>81</u>
obdržím od Vás	5 [zl.]	28 [x]
	<u>3</u>	
	31 [zl.]	31 [x]

Za Vaši pozornost k svátku mé dcery /26. 7./ Vám děkuje. Též Bohuslav obdržel Váš list nechá Vás srdečně pozdravovat. Pro velkou práci Vám nemůže odpovědět, však Vám může Pepík sám povídat, neboť Vojtěch komponuje a Bohuslav opisuje, tak není chvíle pokoje. Kalhoty, co dostal Pepík, není [to] tak velký dar, neboť jsou staré, proto nebylo třeba od Vás tak mnoho děkování. Měl jste vidět, kterak byl vyšňořený na zkoušku. Vojtěch mu půjčil černý kabát a vestu, tak byl celý černý oblečen, neboť ty jeho letní šaty jsou již velmi špatné. On roste, tudíž od jeho dřívější postavy nemohl nic nosit. Budu hledět mu vše do kufru dát, by matku mohlo vše do pořádku zase přivést. Není mně příjemné Vám sdělit, že si musíte Pepíkovi jiný byt hledat.

Vím, že Vám to milé nebude a nemohu Vám pomoci, neboť kdyby se Pepík nechtěl zase učit, jako letos, přišla by celá odpovědnost na nás. To jest vždy pak pravíno, ledapak ho máte v bytě, u nás jest hudbu doma. Nyní má syn piano. Pepík může sám povědět, jak mu příležitost k učení, a mohl by na něho profitovat, ale on si toho umění vážit. Snad bude jinde poslouchat lépe a pak uzná sám, co je lepší než jsme si vzali všichni práci sami a domlouvali nám, by vzal jinou hlavu na sebe. Nezazlete mně proto, budeme a zůstaneme dobří přátelé, bude-li Pepík nějakou radu potřebovat, ať přijde, jsme ochotni být mu nápomocni. Všechny Vás též paní necháme srdečně pozdravovat, já zůstávám

Vaše přítelkyně Barbora
Hřímálý

45/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 45

Klatovy, 8. října 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, asi 8. 10. 1869/

/45/

Milý Pepíku!

Jedné starosti jsem se již zbavil, totiž že [j]si přijel zdráv do Prahy. Měli jsme všichni radost, že Tě Tvá milostpaní tetinka */Marie Kličková, r. Leinerová/* z radosti přijala.³⁹³ Pro dnešek není potřeby, abych Tě napomínal k všemu dobrému. Myslím, že [j]si mé kázání ještě nezapomněl. Jestlipak máš obědy? Piš nám to hned, aby milostp. */Leopold/* Měchura se na to ptal. Jestlipak si milostp. Hallero[v]é */dceři Leopolda Měchury/* řekl, co jsem Ti nařídil? Ostatně nového není nic, nežli že kapelník už do Klatov přijel. Uč se hodně mnoho, abys nezůstal pozadu. Budeš-li potřebovat peníze na školní věci, tak popros pana strejčka */Jana Kličku, bratrance Mansvetova otce/* a on Ti půjčí a já zaplatím.

Měj Tvé domácí hodně rád, poslouvej na slovo, neboť by to byla velká hanba. Víš, co jsem Tě doma říkával. Všichni Tě líbáme a já

zůstávám Tvůj

starostlivý

otec

Mansvet.

Posílám Ti ~~jednu~~ 4. obálky na psaní pro mě.

³⁹³ Ve třetím roce studia na Pražské konzervatoři bydlel Josef Klička u Marie a Jana Kličkových v Praze na Ferdinandově (dnes Národní) třídě čp. 365/I or. č. 43.

46/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 46

Klatovy, 8. října 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Klattau, am 8. Oktober

/1869/

/46/

Schreibe recht bald³⁹⁴

Lieber Pepi!

Wie du weg gingest, war uns sehr bange Allen, am meisten aber den Vater, es sind wieder auf ihm großen sorgen gekommen, damit du gut lernen möchtest und ihm nicht betrübst und das er dich in Prag erhalten könnte. Ich bitte dich vergesse die Ermahnungen nicht die er dir gab, es könnte dir Gott kein Glück geben wenn du nicht lernen möchtest. Sei andenklich, gebe Acht auf deine Kleider schone sie, folge deinen lieben Herrn sei gegen jeder man freundlich. Ich kann dir nichts anderes schicken als ga[...]³⁹⁵, Äpfel, und gar selb Trauben den Stok schone sehr, er ist hübsch trage ihm nur in Sonntage. Tue dir die Zähne putzen vergesse es nicht, es wäre um dich schade, du möchtest garstig aussehen. Was macht den dir kleine Albine ist sie gesund? Grüße dir von mir auch, und die Marie auch. Richte meine Empfehlung an deinen Herrn von nur aus, ich bitte, Sie möchten mit dir Geduldig sein. Wie ist es mit den Mittagmahl, bist mit allen versorgt? Schreibe es uns damit wir es Alles wissen. Wie warst du bei der Frau v. Hřímalý aufgenommen hast du das g alles genommen von dorten? Geben aud Alles Antwort nur nicht bald. Ich muß ihm den Brief zu schreiben der Louda kam heute und fährt morgen nach Prag. Die Ludmilka grüßen dich. Lerne, sei brav und bete zu Gott, dann wird uns Allen gut gehen. Ich küsse dich 1000 mal und verbleibe

deine Mutter

der Großvater grüßt dich.

³⁹⁴ Psáno po levé straně kolmo na text.

³⁹⁵ Část listu odtržena.

Solltest beiden Hosen die Bandl abreißen bitte die Frau Tante, sie wird es dir aufnähen, ich habe sie geschickt.³⁹⁶

³⁹⁶ Psáno po levé straně kolmo na text.

47/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 47

Klatovy, 10. října 1869

I list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/47/

/Klatovy/ 10^{ho} října 1869

Milý Pepíku!

Dávám Ti vědět, že jsme Ti poslali po Loudovi kistničku. On přijede v úterý /12. 10./ ráno do Prahy. My jsme všichni zdraví, nového není nic, než že přišli k nám v sobotu Jezuité. Piš mi, jak se Tě ve škole daří, nemohu se dočkati, jak se učíš. Kdyby pán Bůh dal, abys byl hodný. Nechám p. strejčkovi a tetince ruce líbat a druhý líbat, vyříd' to. My Tě všichni líbáme a já

zůstávám
Tvůj velmi
starostlivý
otec
Mansvet.

Nemohl jsem víc psát, pospíchám na poštu.

48/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 48

Praha, konec října nebo začátek listopadu 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou + cedulka psaná jednostranně černým inkoustem s pozdějšími vpisky modrým inkoustem

*/Koncem října nebo
počátkem listopadu 1869/
/48/*

*/Příbuzenstvo: manžel Marie Kličkové (rodem Leinerové) Jan Klička, byl bratranec
Mansvetova otce./*

Teurerer Herr Onkel und Frau Tant[e]!

Ihre lieben Zeilen nebst dem Gelde erhielt ich, und bitte Sie um Entschuldigung, daß ich so spät schreibe, jedoch haben wir Gäste (nämlich meinem Schwager (Obereinnehmer von Zittau)) auf einige Tage hier, und kann nicht zum Schreiben. Der gute Pepi ist schon ganz eingewöhnt bei uns, ist gerne bei uns, was uns sehr freut. Pepi wird auch von allem in Hause geliebt, weil er ein braver, gutmütiger Junge ist, besonders ein Liebling von wir und der Schwester wurde er. Die 2 fl. welche Sie mir Herr Onkel zum Verrechnung geschickt, werde ich auch so verrechnen denn Pepi sagte ich er möge sich auch jeden Kreuzer schreiben, denn er von mir verlangt. gestern brachte ihm das Weib das Kistchen und verlangte auf mich die schmutzige */Wäsche/* jedoch sagte ich ihm, daß die Wäsche bei mir gewaschen wird, denn Sie wissen Frau Tante daß es schon damals als ich in Klattau war, ausgemalt wurde.

Die Kosttage welche noch Pepi nicht antreten kann, hat er bei uns, daher sorgen die guter Verwandten nicht, Pepi wird bei uns versorgt. Ich bitte Sie beiliegenden Brief an die Storkanischen in Ihrer Gasse gleich zu senden. Bitte die Briefe immer nur an mich zu adressieren, weil es sonst viel Umstände macht, da mein guter Mann der ganzen Tag über in der Kanzlei ist, er läßt Sie samt Kinder oft küssen, er hat auch Pepi sehr gerne. Albine und Viktor lassen die Hände küssen, die Ludmilla u[nd]. Hansi oft küssen, Albine erzählt oft von Ludmilla.

Sie alle dem Schutze Gottes empfehend verbleibe ich

Ihre aufrichtige Tante

Marie Kliczka

*/Klat. muzeum, č. z. 615 – 20. 11. 1939: Jan Klička, * 1. 1. 1805 (syn Jakuba Kl. * 21. 12. 1759, bratra Josefa Kličky, Mansvetova dědečka), vrchní celní oficiál v Praze; býval na dovolené v Klatovech a pak také na pensi a zemřel tam v r. 1874. Jeho choť Marie byla dcera Karla Leinera, inspektora bankálního úřadu v Klatovech a tam kolegy otce první choti Bedřicha Smetany, Kateřiny Kolářové. Obě rodiny, Leinerovi a Kolářovi, se pak stýkaly zase v Plzni (v r. 1842 tam byli Leinerovi kmotry Hermenegildy Kolářové) a tak se Marie Kličková znala z mládí se Smetanou. R. 21. 6. 1948/*

Drazí Rodiče.

Doposud jsem zdrav, mám jen malou rýmu, která již přestává. Vidíte, vy jste mysleli všecky, že až přijdu pro ně do lehrzimmeru, tak dostanu 2. Ale ne, já jsem dostal dva ad eminence. Nyní mám jinou etudu, která je velmi těžká, tak jsem dostal po dvakrát jednotky. Nyní ale mám menší etudu a to již bude E. U Hřimalů mě přívětivě přijmuli a řekli, že mám někdy k nim zase přijít. Těšilo [mě] mnoho, když jsem od Vás jablka dostal. Já nosím po městě rukavičky a v neděli ~~bu~~ vezmu si ten krásný kabát a to bude ...

Albínka je zdravá [a] čiperná dost. Obědy mám všude, jen /ne/ u milostp. baronky a m. Hämplové. Milost. Hämplová neví ještě, jak bude, až za měsíc (konce[m] oktobru). Mám k ní přijít se optat, jestli zase budu moci chodit na oběd. Milostpaní baronka přijede z venku až za měsíc. Tu budu mít asi přístup, poněvadž ona řekla, než jsem odjížděl, abych k ní zase přišel. Tatínku o tu školu piš, jak [j]si to již povídal, tu co mám u Hřimalého. Ten papír Vám pošlu hnedle. Musel jsem se opravdu smáti, když jsem viděl tu malbu Lidmilky. Od nás je krásná vyhlídka na Prahu. Já vidím až Hřimalům do ulice. Od nás je vidět i kostel na Vyšehradě. Nechám všechny líbat a pozdravuji Vás všechny. Milostpánovi Měchurovi a panu strejčkovi nechám ruce

líbat a zůstávám Váš hodný

syn.

Josef Klička

III.

Nemohu pochopit, že ten, co dával v Přešticích koncert, je zase v konzervatoři.³⁹⁷

Joh. Klička

k. k. Oberzollamt official

Ferdinandstraße

Eck der Perlgasse

Nro 365/I

4 Stok

/Tam Josef Klička bydlel ve 3. roce na konzervatoři (1869/70)/

/Adresa³⁹⁸

³⁹⁷ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

³⁹⁸ Adresa je napsaná na cedulce připojené k dopisu.

49/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 49

Klatovy, začátek listopadu 1869

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Počátkem listopadu 1869/

/49/

V pospěchu.

Pepíku,

Včera, když jsem psal milostpaní tetince, zapomněl jsem Tě upamatovat na ten notový papír. Hned po obdržení tohoto listu, koupíš ten papír, a sice: ve vícero obchodů koupíš všudy 1 arch 12 liniový, hladký bledé linie (pro hlauze). Na ten každý arch napíšeš si to jméno toho obchodu, abys to ~~vy~~ věděl, od koho byl. Potom zaobališ veškeré ty archy a pošleš hned poštou. Kdybys to nevěděl, jak to máš udělat, tak popros. My v Klatovech již nemáme ani jednoho archu, proto si pospěš, ale nezanedbej přitom školu anebo cvičení na housle. 15^{tého} toho měsíce jest milos[t]p. Měchury svátek. Nechám ruce líbat. Tvůj otec

Mansvet.

Nepiš mi nikdy na korespondenz kartě, neboť mohl bych myslet, že mně rher obítí[?] tak jako po telegrafu.³⁹⁹

³⁹⁹ Psáno vlevo po délce papíru.

50/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 50

Klatovy, začátek listopadu 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy/

/Počátkem listopadu 1869/

/50/

Milý Pepíku!

Nevěděli jsme praničeho, že pan Štorkan do Prahy pojede. Až na večer právě nemám času, abych Ti mohl moc psát. Několik slov ale přece, totiž že jsem byl s Tvým posledním psaní[m] spokojen, až na tu I, co [j]si dostal v lehrzimmeru. Nedělá ale nic, jen se seber, abys tento rok dostal alespoň ad Em. Vidiš, udělal bys mně velkou radost. Jestliže mě miluješ, tak dáš ve škole dobrý pozor, nebudeš rozpustlivý a doma každou úlohu dobře se naučíš. Vid', že to tak Tvému otci k vůli uděláš? –

Vyřid' poděkování za psaní, které paní tetička mně psala, a že nechám p. strejčkovi, tak i pí. tetičce mockrát ruce líbat. Mimo toho poptej se p. strejčka, jestli byl tak laskav, a jestli za mě u místodržitelství orodoval, já jemu v psaní o to snažně prosil. Nemám více času, uzavírám tedy ještě jednou s tou prosbou, aby ses dobře učil. Jak Tebe, tak také všechny domácí mnohokrátě líbá Tvůj velmi

starostlivý otec

Manstvet.

Ten notový papír by mohl pan Štorkan [s] sebou přinést, popros o to jej.⁴⁰⁰

⁴⁰⁰ Psáno vlevo po délce papíru.

Milý Pepíku.

Již dávno jsem Ti nepsal a ty mi také ne. Tak tedy já začnu a vše, co vím, psát počnu. I. ~~atby jsi~~ ~~že jsem~~ ~~přišli~~ Jezuité. Oni jsou černě oblečení, je jich zde 5. Drží každý den 5 kázání. My jsme měli ve středu zpověď a ve čtvr. přijím. u těch Jezuitů. Někteří lidé je nemohou ani vidět, obzvláště studenti.

My jsme nedávno bílili. – Já jsem měl také rýmu několik dní, nyní je již slabá. – Nás je ve škole 45 v II. Je to u nás a hezký, horší než v I. Obzvláště z latiny dostáváme dost, takže jsem musel celé večery psát. Máme prof. I Štingla Celestina, II Podstatného třídního, III Šmilovského, IV Šindeláře; I na dějepis, přírodopis, náboženství, II na češtinu a latinu, III na počty a měřictví a IV na němčinu. V naší zahrádce jsme nedávno otrhali víno a dali Nedorostom, Hamříkom, Kacerovským, Švarcom a fraitince Marii. Nyní sem přišel nový kapelník a ten si sebral ~~hudební~~ všeli[j]aké lidi a učil je a za takový krátký čas už se producírovali. Jak to vypadalo, my nevíme. Sokolové mají též bandu. Ti, co byli muzikanti u střelců, šli k Sokolům. Tuto pondělí měli Sokolové ponejprv výlet s muzikou, hezky to vypadalo. Bylo 15 muzikantů. Byl jsem v divadle na „Žaláři londýnském“ (velmi krásné) a na kusu „Mniši“ též (krásné). Pepíku uč se dobře, to Tě povídám, a jestli máš čas, tak mi piš. Všichni Tě pozdravují. A já Tě též enkprompticky pozdravuji a

zůstávám Tvůj batismovský

bratr

Jan Lad. Klička

II. gym. klas.

1869.

Lieber Pepi, ich küsse

dich 100000 mal deine

Ludmilka /**čtyřletá!**⁴⁰¹

⁴⁰¹ V této vysvětlující poznámce se Jan Roháček zmýlil. Nepsala to totiž Ludmila, ale její matka.

Lieber Pepi,

ich grüße und küsse dich vielmal, schreibe bald, lerne gut, sei brav, damit du recht viel Eminenzen bekommst. Der Vater grüßt dich und laßt dir auch sagen du sollst recht viel lernen. Meine Empfehlung an deine lieben Herrn nichte aus mache uns nur keine Schande.

Deine Mutter

In Eile geschrieben es ist schon Nacht und der Herr Storkan nehm den Brief mit.⁴⁰²

⁴⁰² Psáno vlevo po délce papíru.

51/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 51

Praha, listopad 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, listopad 1869/

/51/

Milí Rodiče.

Já jsem zdrav, mně neschází ničeho. Je právě poledne, musím pospíchat do školy. A přeci chci Vám poslati psaníčko. Nyní budeme mít prázdnou až do čtvrtka, tak mezi těmi dny budu Vám velké [psaní] psát. Ve středu budeme mít Venisancte. To je ohromná mše, až podruhé Vám na ji popíšu. Půjdu se zeptat, kdy přijede Louda, a když zde nebude, tak to třeba pošlu po poště. ☿ Nemůžu si pomoci, Vám více psát musím. Již na oběd nechám všechny pozdravovat a ruce líbat a zůstávám Váš

hodný syn

Josef Klička

Byl jsem vyvolaný z teorie a uměl jsem.⁴⁰³

V říjnu.

Loudovi	50 x
Loudovi	10 x
dvě knížky	12 x
péro a násadka	2 x
struna	20 x
na mýdlo	6 x
diversi	4 x
na strunu	20 x
na papír	12 x

⁴⁰³ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

za dvě škatule		10 x
diversi		30 x
za vázanou knížku		15 x
za nůž a děje pražské		10 x
diversi		7 x
na německou knihu	1 zl.	
na pult	1 zl.	
na kragen		<u>4 x</u>
suma	4 zl.	12 x

Gute Frau Tante und Herr Onkel!

Diese Rechnung, welche Ihnen hier Pepi sendet, habe ich ihm darauf vorgestreckt, jedoch kommen 2 fl. davon zum Abrechnung, welche Sie mir guter Herr Onkel zu seinen Auslagen sendeten. Pepi lernt recht brav wird allgemein geliebt, und ob seinen ausgerechneten Talent geachtet. Ich und mein Mann lieben ihm wie unser Kind, und auch alle meine Verwandten ebenso. Ich bitte Sie gute Frau Tante einen Sprung zur Tant[e] Storkan zu machen, ihr und Onkel viele Grüße von uns zu sagen, Maria /Štorkanová/ läßt die Hände küssen, und läßt bitten, sie möchten ihr sobald als möglich ihr Stuzel u[nd]. Kragen zu senden, es friert sie sehr, auch braucht Maria euer Paletto, weil ihr schon in Regenmantel kalt ist.

Sie u[nd]. Onkel küßt oft Ihre aufrichtige Maria Kliczka

Vergebung meiner schlechte Schrift, ich eile sehr

52/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 52

Praha, 18. listopadu 1869

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 18. 11. 1869/

/52/

Drahocenná matinko!

Zítřka nastane zase Tvůj svátek /**19. 11., Alžběty!**/, [ke] kterému Ti přeji všechno dobré, [a]bys byla zdravá a peníze měla. Já Ti nemohu s~~le~~ k svátku ani dost málo poslat, ale já Ti ~~č~~ dávám toto, že [se] budu dobře učit. Velice by mě těšilo, kdybych mohl s Tebou ten svátek držeti, ale nemůže to býti. Já jsem dosti zdrav, mně nic neschází. Já jsem Vám chtěl již dávno psát, ale já vždy zapomněl, protože jsem mnoho veselý. A nedávno umřela tetička /která?/, tak jsem docela na to zapomněl. Pospíchám do lehrzimmeru. Nechám všem ruce líbat a nastokrát pozdravovat a

zůstávám Tvůj

Josef Klička.

Tyto dny dostane tatínek psaní – jistě. –

53/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 53

Klatovy, 19. listopadu 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy/

/19^{ho} Nov. 1869/

/53/

Milý Pepíku!

Nemohu to vydržet, abych Tě již podruhé vysvětlil, že se skutečně na Tebe hněvat musím. Já vidím, že na mé psaní nic nedbáš. Ty dobře víš, že již o prázdninách jsem Tobě řekl, abys, jakmile do Prahy přijdeš, hned mně ten papír koupíš. Je tomu již dodnes 7 neděl a za ten celý čas nemohl [j]si pro svého otce těch pár kroků obětovati. Ty [j]si zapomněl, já Tě ale již několikrát napomněl, ale nic platno. Ty máš svět radši – než svého otce –. V každém psaní jsem Tě podotknul, jaký papír potřebuji. Naposledy mně pošleš takový, který ani bych nechtěl, protože nemyslíš na mé přání.

V posledním psaní jsem psal, že nemáme v Klatovech ani jednoho archu takového, co ty máš koupit. Nevíš, že je to tvá svatá povinnost svého otce poslouchat a jemu hned posloužit? Nepsal jsem naposledy, že ten papír máš hned poslat, že nemám na čem psát? Pomysli si, kdyby ty si ode mě něco potřeboval a já bych tak váhal, jak by Tě to bylo líto. Mám snad cizí lidi o to prosit, když mám syna v Praze?

Druhá věc, na kterou mně také již mnoho neděl neodpovídáš, jest to, že nemohu dostati výtah spravedlivý z Tvého katalogu. Kdyby ses dobře učil, tak by zajisté ses tím pyšnil, ale na ten způsob mohu mysliti, že máš špatné třídy. Nedělá[š] nic, já budu na pa. profesora psát, jaké třídy máš. Hanba to veliká, že mé přání nevyplňuješ a že miluješ něco jiného více, než svého ustaraného otce. Začínáš mě zase tak hněvat, jak[o] loňský rok? To by se Ti ani nepodařilo, neboť přijedu do Prahy a ~~ne~~ hned Tě odstěhuju na řemeslo. Pamatuj si tato slova. Přísahám k Bohu, že se to stane, jak uslyším, že nejsi hodný. –

~~Na~~ Dneš[n]ím Tvým psáním na maminku [j]si ukázal, že již tak málo na své rodiče pamatuješ, anebo že [j]si snad rozumu zbaven (co mě velmi leká), poněvadž ani nevíš, jak se

Tvá matka jmenuje – ~~stíe~~ styd' se za to. Nevím, co si mám myslet, když v Tvém dnešním psaní čísti musím, že pro samé veselé myšlenky zapomínáš nám psáti. Ani nevím, jestli si p. Měchurovi gratuloval. Myslíš, že to také smíš zapomenout? Podle Tvého jednání tehdy vidím, že také na školní věci zapomínáš. Ty mě utrápíš –.

Nechám všem pozdrav vyřídit a teti[č]ce a strejčkovi líbám ruce a beru podílan[?] nad ztrátou nebožky tetičky. Tebe líbám

Mansvet.

54/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 54

Praha, po 19. listopadu 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, listopad 1869/

/Po 19. 11./

/54/

Drazí Rodiče.

Vaše milené psaní jsem obdržel, však byl jsem z jeho obsahu velmi zarmoucen. Drahý Otče! Váš hněv na mě jest velmi spravedlivý a já nahlížím, že jsem velice chybil. Ode dneška jsem si učinil předsevzetí, že budu vždy pilným, a uvidíte drazí rodiče, že mé chování vždy ~~sp~~ neúhonné bude. Ten papír jsem měl již koupený, hned jak jsi mi o něj psal, jenže jsem byl vždy zaneprázdněný Tobě ho poslat. Milostpaní Palacká byla u pana profesora Bennewitze a byl se mnou tak tak spokojen. Já jsem dostal od ní dříví, mák, sušené ovoce, brambory a jiné.

C.		T.
ad E	–	ad E.
1	–	1.
1	–	ad 1.
ad. E	–	E.
ad E	–	1.
1.	–	1.
E	–	E
1	–	ad 1.
1	–	1
<u>E</u>	–	<u>E</u>
1.		a 1.

Já bych měl veskrze samé eminence, ale ty doppelgriffy, ty jsou velmi těžké. Nyní přijde již lehčí škola = Fiorilo = pak budu mít samé E.

Naše služka měla svátek, Bety, a ještě jiný měly svátek, tak já myslel, že má maminka má !!! také svátek a psal jsem. Nyní Vás ještě jednou prosím, odpusťte mi to, já již pilným vždy budu a Vám se za Vaše dobrodiní někdy dobře odplatím.

Zůstávám Váš
upřímný
a pilný syn
Josef Klička
III.

Guter Herr Onkel u[nd] Frau Tant[e]!

Ich selbst komme für Pepi bitten Sie mögen ihm verzeihen, ob seinen Stillschweigen denn er ist faktisch bei den jetzt so kurzen Tagen sehr mit lerne in Anspruch genommen. Doch ich habe ihm trotzdem eine lange Predigt gehalten, daß die Eltern noch Gott die ersten sind, denen alle Aufmerksamkeit geschenkt werden muß und ich sah so daß Pepi durch Ihre Brief u[nd]. Meine Predigt sehr angegriffen war, und bitter weinte, daher nur wieder leid um ihm war, weil ich sah, daß er ein reines unverdorbenes Herz hat. Frau v. Palatzki war bei mir gewesen, und sorgte, sie wäre bei die H. Professoren gewesen, in der Musik wären sie vollkommen zufrieden, und in dem andere soll sich Pepi noch mehr zusammennehmen. Sie und Frau Tant[e] grüße ich oft im Geiste als Ihre aufrichtige

Tante Marie Kliczka

Die gute Verwandte Storkan lassen wir küssen, daß Maria /Štorkan/ seit gestern in einer höheren Schule ist.

55/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 55

Praha, 3. prosince 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 3. 12. 1869/

/55/

Drahá Maminko.

Zítřejším dnem počne Tvůj svátek. Já Ti přeji všechno dobré, štěstí, blaženost a mé dobré chování. Těšilo by mě, kdybych mohl s Tebou ten svátek užít, ale není možno. To Ti nemohu k Tvému svátku ničeho dát, ani poslat, ale ~~ke~~ na prázdniny přinesu již dobré třídy. Když jsem byl doma a byl Tvůj svátek, tak jsem ho vždy radostně s Tebou držel a nyní musím být odstraněn *!!*. Těším se, jestli budu moci na červené svátky, tak budu Tebe zase vidět, bude-li to možno. My máme nyní každý den ~~svátek~~ lehrzimmer a já nyní jsem zrovna u konce té školy a to jsou ty nejtěžší etudy. Ve středu budeme mít koncert. To se již na něj těším. V neděli dostane tatínek ode mě psaní. Tak ještě jednou Ti přeji všechno dobré a zůstávám

Tvůj hodný

syn

Josef Klička.

Srdečný pozdrav na tatínka, Ludmilku, Hanzínka, dědečka, [...] ⁴⁰⁴

Teure gute Frau Tante,

Stehen Sie auch meine herzlichsten und aufrichtigsten Glückswünsche zu Ihrem Namensfeste an, der Allmächtige lasse Sie in Gesundheit noch nun lange Reihe von Jahren Ihre weiteren Namenstage erleben, und Sie mögen an Ihren Kindern einmal große Freuden

⁴⁰⁴ Část listu odtržena.

erleben. Bringen Sie im Kreise Ihren Angehörigen den Namenstag recht fröhlich zu, und schenken Sie auch eine kleine Erinnerung.

Ihrer aufrichtigen Tante

Marie Kliczka

Dem guten Herrn Onkel, so wie den alten Herrn viele Grüße von uns beiden.

Pepi ist recht bevor, und unser beiden Liebling, er lernt fleißig, ist bei allen beliebt.⁴⁰⁵

⁴⁰⁵ Psáno po levé straně kolmo na text.

56/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 56

Klatovy, 6. prosince 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/1869/

Klattau, am 6. Dezember

/56/

Lieber Pepi!

Der Brief hat mich gefreut, und wir haben auf dich gedacht, daß du nicht in unseren Mitte sein kannst, es war mir leid es kann aber nicht anderes sein. Du empfehlest mir, daß du mir wirst Freude bereiten, und mit guten Klassen nach Hause kommen wirst, dann bin ich glücklich und daß du nicht gut lernst, wirst mich bald verlieren, den ich bei auch nicht ganz gesund, ~~und~~ eine Kränkung und Leid daß macht mich umbringen. Trachte nur, und betrübe uns nicht denn es möchte dir schlecht gehen. Stehen dir es vor und ich befehle es da, wenn der Vater schreibt und dich ausfragt gebe sogleich auf Alles Antwort, den damit zeigt zu uns ~~daß~~ du uns nicht liebst. Den Vater kränkt es dann, und er ist darüber sehr betrübt. Schreibe uns Alles auf, was wir schuldig sind, solltest du etwas gerwissen haben bitte die Frau Tante sie wird es die pflügen lassen , und wir werden es bezahlen, sei ordentlich mache uns und der Frau Tante keine Schande, den hallte sie die aufkündigen, bedenken was du und bereiten möchtest, sie sorgen für dich und sind anstatt unter dorten, füsen dich zu allen Guten und wollen uns die einen ordentlichen Menschen machen. Die Ludmilka macht uns viel Freude lernt erst 1 Monath und schreibt recht hübsch und buchstabiert schon /*ani ne pětiletá *14. 4. 65/*, bis du nach Hause kommst wirst eine große Freude mit ihr haben. Der Hansi lernt auch gut. Schreibe recht bald und von der Theorie auch etwas, du weißt das es den Vater sehr interessiert, er will es wissen, und überhaupt alle was du lernst. Neues ist hier gar nichts. Wir haben diese Tage recht viel Schnee gehabt, heute taut er auf. Alle bekannten grüßen dich. Hast dich schon ~~auf~~ einmal daß du den 15ten Dezember 14. Jahre muß werden? Daß wird für dich ein großes Tag werden, zu der Zeit werden wir die nach schreiben, müssen aber auch recht bald von dir was hören. Wir küssen dich Alle sei brav und lerne fleißig, vergiß ja nicht, unsere Briefe zu beantworten. Ich küsse dich 1000 mal und verbleibe deine

besorgte Mutter

Das du den alten Herrn von Mechura nicht geschrieben, das können wir nicht begreifen warum.

57/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 57

Klatovy, 15. prosince 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy 15. 12. 1869/

/57/

Milý Josefe!!!!

Píši Ti, poněvadž Tvůj svátek⁴⁰⁶ /*narození den*/ dnes začal je a víš sám, že to nejlepší Ti přeji jakožto bratr. Já Ti přeji tedy I. zdraví, II. zdraví, III. zdraví, 4. dobré známky, 5. veselost slušnou a mírnou, 6. štěstí, které Též na upamatování na nás Ti přeji, abys Ti dáno bylo a abys ne snad z veselosti na nás zapomněl. Na to nezapomněň, neb[ot'] ty jsi v psaní posledním napsal, že pro samou veselost [jsi] nám psátí zapomněl. Na mamčin svátek jsi jí přál a ke konci stálo, že tatínek dostane v neděli psaní, to bylo čtvrtého. V neděli, a sice pátého, čekali jsme na psaní, ale nic. V pondělí čekali jsme zase a zase nic. A nyní je již 15 a žádné. Držíš nás za blázny? Ano? Zase tak začínáš jako vloni? Nedělej to! Tatínek je celý v protože nepíšeš. On Tě o prázdninách přísně přikázal, abys mu psal každý den. Ale milostp. p. Pepíka neráčí chtít, to musí takový p. p. milostpán ještě otce a matku poslouchat. A potom když někdy píšeš, tak to dělá nanejvíc 30 slov. To já Ti píši desetkrát tolik. Ty to tak roztahuješ, že ani 20 slov na stránku nevleze a já jistotně přes sto. Dělej to jako já!!!!!!! Naše Luisa stůně, je ve špitále třetí den, asi dostane horkou nemoc a neb[o] nic. Uč se atd. vše dělej, co jsme Tě přikázali. Nazdar.

Tvůj

Jan Lad. Klička

II. gym.

⁴⁰⁶ Škrtnuto modrým inkoustem Janem Roháčkem.

Lieber Pepi!

Ich wünsche dir zum Geburtstage alles Gute, Gesundheit und möchtest gut lernen, und uns Freude bereiten. Der Vater ist sehr betrübt, daß du ihm nicht mehr lieb hast, deshalb weil du ihm gar nichts schreibst er fiehl das du um ihm gar nicht mehr stehst, er möchte sehr gern wissen, was du aus der Theorie hast, er hat dir darum geschrieben und du hast gar nichts erwähnt, Warte aber wenn er nicht mehr am Leben sein wird, dan[n] möchtest gerne mit ihm nur pa[a]r Wörter sprechen wirst erst dann ihm suchen wird aber schon spät sein. Diese kleinen Sachen verlangt er von dir, das du nach Hause schreibst und ihm alles mitteilst was in der Schule vergeht, er kan[n] von dir nichts erfahren. Deshalb schreibt er dir nichts, es muß die Leid tun, wenn du nur ihn ein bisschen lieb hast. Ich habe diese Luise in Spital ist krank und muß Alles allem arbeiten ich habe kaum so viel Zeit gehabt dir die pa[a]r Zeilen zu schreiben. Ich küsse dich vielmal und die Ludmilka auch. Und verbleibe

deine betrübte Mutter

Ich werde sehen ob dir uns doch wie der Vater befehl, wenigstens in 8 Tagen einmal schreiben wirst, du könntest eine jede Woche es tun wenn du uns lieb hättest.

58/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 58

Praha, 21. prosince 1869

1 list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 21. 12. 1869/

/58/

Drazí Rodiče!

Nehněvejte se na mě, že Vám tak dlouho nepíši. Já jsem každý den myslel, [že] již budu psát a zase jsem na to zapomněl. Já jsem nyní zdrav. Tetička odjela s Viktořem do Vídně. To je tady smutno. Rád bych jel domů na svátky, ale on je krátký čas a ono to stojí mnoho peněz. Když to nemůže býti, ne[na]dělá[m] nic, budu se na druhé svátky těšit. Včera k nám přišla Katynka. Ta mně držela kázání, až mě to pohnulo. Já jsem ji prosil, aby řekla, [a]byste ně[ja]ké kragny mně poslali.⁴⁰⁷ Já je mám tuze zapotřebí, nebo[ť] se mi tuze špinější kragny od košil. Zítra nám začnou prázdniny a trvají až do 3. ledna.

Vy jste mě žádali, abych Vám napsal rechnerung tohoto měsíce, poněvadž je ale tetinka ve Vídni, tak já nemohu bez jejího počtu domů toto poslat. Již hraji školu Fiorilo. 3 zl. stála. Posledně tu školu, co tam byly takové doppelgriffy, tak to tak nešlo jako nyní.

E	–	E	} tohoto měsíce.
E	–	E	
ad E	–	E	
1	–	1	
ad E	–	1	
ad E	–	E	

⁴⁰⁷ Následuje obrázek límečku.

Z teorie máme nyní septimu akordu na pátém stupni. K tomu jsou všelijaké poznámky zapotřebí. My nyní pracujeme příklady.⁴⁰⁸

Nyní musím hrát školy dvouoktávové a trojoktávové a potom trojzvuky. Také od jed[n]očárkovaného F až do a čtyřčárkovaného e F. Kdybychom měli nějaké peníze, tak bych se šel nechat fotografívát, ale ony nejsou. Na druhý měsíc už nebudu asi chodit na privát, nebo[t'] pan prof. povídal, že nebudu muset chodit na privát. Drátový můstek /Řetězová lávka⁴⁰⁹ (zde) je již hotový, již jsem šel po něm. Zde je tyto dny krásně. Copak mně pošlete na Vánoce? Pošlete mně jen 10 x, mám dosti. Já byl s tetičkou již 5 krát v kafehausu na Baště. My máme nyní dovoleno [jít] do kavárny, ale musí to být s někým. M. Palacká mně poslala hrách a jehně.

Já jsem byl s tetičkou za branou na ledu. V neděli. Tam je takový plac a oni to vždycky na noc polévají, tak si můžete myslet, že tam hloubka není. Vy jste vždy říkali, [a]bych Vám psal velké psaní, tak jsem toho vyplnil a již nevím, co psát. Pan profesor se koukal na mé housle a povídal, to jsou špatné housle. Nechám všechny pozdravovat a líbat, dědečka, mami[n]ku, Honzu, Lidmilku, tatínka, Luisu

a zůstávám hodný syn

Josef Klička

žák konzervatoře

pražské

III. ročník

18 21. 12. 69

Píši ošklivě, poněvadž musím do lehrzimmeru [v] ½ druhé. Děkuji mamince a Honzovi za přání! Nazdar!⁴¹⁰

J.

⁴⁰⁸ Následuje notový zápis.

⁴⁰⁹ Lávka Korunního prince Rudolfa.

⁴¹⁰ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

59/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 59

Praha, 31. prosince 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 31. 12. 1869/

/59/

Drazí Rodiče.

Zítřejším dnem počne nový rok, tak Vám přeji všechno dobré, [a]byste ještě mnoho nových roků živi byli. A mně se zdá, že maminka má narození den, tak jí obzvláště přeji [vše] dobré. Jak jste asi ty ~~k~~ Vánoce užili? Já jsem je užil dobře, byl jsem pozván na Štedrý večír ~~na~~ k jedné tetičce na Vyšehradě. Byl jsem až do 9 hodin u nich. Druhé dva svátky jsem byl vždy odpoledne pozván. Já jsem nedostal Ježíška od žádného nic. Copak dostala Ludmila a Hanzi k Ježíšku? U nás měly děti stromeček.

Dnes ve 12 hodin půjdu [k] panu profesorovi na hodinu. Já hraji nyní ty těžké škály. Pošlete mně nějaké kuverty, mně již došly. Nyní mám chuť udělati koncert. Již mám předehrat ~~to~~ tomu, co jsem doma vždy hrával do D moll. Letos světím již třetí svátky, co jsem v Praze. Mně to tady tak uteklo, že nevím nic o tom. Hnedle budou červené svátky a hned léto a pr.[ázdniny] ... Mě by velice těšilo, kdybych se mohl dáti fotografovat, [a]byste mě mohli vidět, když ~~p~~ nejedu domů. Pospíchám, musím jít k panu profesorovi. Nechám všechny líbat a pozdravovat a zůstávám ~~Váš~~

hodný syn

Josef Klička

konzervatorist

III.

1870

Tetička nechá Vás pozdravovat a přeje Nový rok.⁴¹¹

⁴¹¹ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

60/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 61

Klatovy, 31. prosince 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy/

den letzten

Tag 1869

/61/

Lieber Pepi!

Ich habe mich gefreut, daß du dich erinnert hast, daß mein Geburtstag ist, bei schon mit den 1870 35 Jahre alt folgich auch nähm dem Gaabe. Ich wünsche dir zum neuen Jahre alles Gute, möchtest uns recht viel Freude bereiten, und rech[t] viel lernen; bitte euren lieben Heiland und den Heiligen Geist, ermäge dich erleichten und dich in guten Vorsatz stärken. Den lieben herrn ~~Onkel~~ und Frau Tante wünsche auch zum neuen Jahre alles erdenkliche Gute Gott, möge Ihnen Gesundheit erteilen. Ich möchte dir noch vieles schreiben aber die Ermahnungen möchtest vergessen, ich hoffe zu Gott, daß du schon verständig sein wirst und für dein Fortkommen sorgen wirst. Die Ludmilka läßt dich grüßen und küssen hat von der Frau v. Poisching ein sehr hübsche Puppe bekommen, von großen Werthe. Der Hansi bekam ~~k~~ gar nichts wir haben kein Geld nun etwas zu kaufen. Ich grüße und küsse dich 1000 mahl und bitte dich thun gut, betrübe uns nicht in dem neuen Jahr. Ich küsse dich mahl und verbleibe deine liebende

Mutter

61/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 62

Klatovy, 31. prosince 1869

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy/

31. pros. 1869.

/62/

Milý Pepíku!

V tomo roce jsem Ti dnes naposledy psal. Zase jsme blíže k[e] smrti. V minulém roce jsem měl o Tebe velké starosti, dej Bůh, aby rok 1870 byl lepší. A to se může státi, když se budeš velmi dobře učit. Ale nač bych Tě pořád upomínal. Ty [j]si již překročil 14. rok, patříš již mezi jinochy, nikoliv mezi kluky a doufám proto, že [j]si dostal lepší rozum. Vždyť se neučíš někomu k vůli, ty se učíš pro sebe. Budeš-li se málo učit – málo si vyděláš. Budeš-li j se mnoho učit – mnoho si vyděláš a budeš se míti dobře, i já –.

Když si přeješ nechat se fotografovat, tak já Tě [to] dovolím, jenom jdi k dobrému fotografovi a hled', aby to nestálo mnoho. Potom ať jsi hezky oblečen a hlavu pěkně upravenou, sice by byla podobizna zkažená.

Konečně Tě napomínám: šetř Tvé šatstvo, buď každému zdvořilý, v[e] škole dej pozor, uč se dobře, nekamarad' s žádným chlapcem, modli se pilně a dej obzvláště pozor na své zdraví. Nesmíš po schodech běhat, dostal bys souchotě. Ještě něco, když jsi uhřátý, nenapij se, nezůstaň nikde stát, z toho pochází zapálení plic. Líbám Tě Tvůj otec

Mansvet

Piš mně co nejdříve hodně moc o škole, zvlášt' co děláš v harmonii.⁴¹²

Včera jsem zapomněl poslat Tobě na fotografie, popros tetinku, ona zatím zaplatí.⁴¹³

⁴¹² Psáno vlevo po délce papíru.

⁴¹³ Psáno vzhůru nohama na horním okraji papíru.

62/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 63

Klatovy, 10. ledna 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy/

10. ledna 1870

/63/

*/Přiložené dva (63 a, b) neodevzdal. R./*⁴¹⁴

Milý Pepíku!

Velice líto jest mi, že nic nepíšeš. Nevím ani, odevzdal-li [j]si vše[c]ka přání ode mě k novému roku našim dobrodincům, neb[o] ne. Posledně jsem Tě v mém psaní skoro prosil, abys mi hodně moc psal, zvláště co se učíte v harmonii atd. a nemohu se ničeho dozvědět. Ty [j]si hezký hoch, ty mě máš hezky rád –.

To Tě povídám hned zítra piš Tvému tatínkovi

Mansvet.

Nechám všechny mnohokrátě líbat.⁴¹⁵

Právě jak jsem tento list dokončil, přišel ke mně milostp. Měchura. Privil, že dostal psaní, že se v literním odboru pranic neučíš, ~~mi~~ to jest, že jsou s Tebou profesoři (vyjímaje) (hu[d]by) docela nespokojeni. To mě i p. Měchuru velmi postrašilo, to proto, že budeš muset na rok (totiž budoucí 3 léta) litererní zástoje s těmi novonastoupenci opět opakovat, a tím zůstaneš ve vzdělání docela nazpět. Co jest do hudebníka, když jest hloupý jako tele? Takový hudebník nemůže nic dobrého komponovat. Myslím, že těmto slovům rozumíš. Nemohu nic více říci, z než uč se všemu.

⁴¹⁴ Dokument č. 63 a č. 64.

⁴¹⁵ Psáno vlevo po délce papíru.

Tyto řádky si vem dobře k srdci.⁴¹⁶

Mohlo by Tě to těšit, chodit zase 3 léta na literní školy? – Víš dobře, že se v konzervatoři nedělají žádné špásy. Oni Tě strčí do Unterabteilung a budeš to mít –.⁴¹⁷

⁴¹⁶ Psáno vlevo po délce papíru.

⁴¹⁷ Psáno vzhůru nohama na horním okraji papíru.

63/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 63a

Klatovy, 30. prosince 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Klattau, 30. Decb. 1869.

/63a/

Euer Hochwohlgeboren!

Ich erfülle einer eben so große als angenehme Pflicht, wenn ich mir hiermit Freiheit nehme, Euer Hochwohlgeboren beim eingetretenen Jahreswechsel meinen tiefen dank abzustatten für so viele Beweise gnädiger Gewogenheit, welche Sie im abgewichenem Jahre mir unverdienter Weise haben zufließen lassen.

Genehmigen Euer Hochwohlgeboren als die aufrichtige Sprache meines ehrerbietigen dankgeföhles den Wunsch, das der Höchste Sie im neuem Jahre mit dauerhaften Gesundheit und Wohlergehen aller Art segnen und Ihren ferner das Glück schenken möge, durch ungehinderte Wirksamkeit für das Wahl der verehrten Ihrigen und für das Beste Ihrer untergeborenen Ihrem edlen, wohlwollenden Herzen genügen zu tun.

Durchdringen vom unschätzbaren Werte Ihrer Gewogenheit empfehle ich mich zur Fortsetzung derselben mit demjenigen ehrerbietigen Vertrauen, welches die bisher erhaltenen Beweise Ihnes gnädigen Beifalles mir einflößen müssen, und habe die Ehre mich zu zeichnen

Euer Hochwohlgeboren

dankdchuldigster

deiner

Mansvet Klička

64/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 63b

Klatovy, 30. prosince 1869

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/63b/

Klattaу, 30. Decb. 1869.

/Asi různým hodnostům, kterým to měl Pepa v Praze odevzdat (v. č. 63 a 64)./

Euer Hochwohlgeboren!⁴¹⁸

⁴¹⁸ Text Dokumentu č. 64 je totožný s předchozím Dokumentem č. 63.

65/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 64

Praha, 11. ledna 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

11^{ho} ledna.

/1870/

/64/

Děkuji Vám za ten kuvert a všude /?/ jsem rozdál ty psaní. /Dva mu zbyly! 63 a, b/⁴¹⁹

Nejdražší Rodiče!

Hned jak jsem od Vás psaní obdržel, tak jsem psal, [a]bych Vás nezarmoutil. Vždyť já se musím literní učit, nemyslete si, že snad toto zanedbám. Máme nyní lehrzimmer, tak píše tuze čerstvě a nepozorně. Z teorie máme nyní o se obratu septimen akordu.⁴²⁰ I obrat se jmenuje = kvintsextakord narnacie se 6, 5. II obrat se jmenuje = ferzkvartakord 4, 3. III obrat se jmenuje = sekundakord 2. Každý obrat má své polohy, ty ještě nemáme.

Já jsem si dal spravít boty. Již podruhé. I. 2 zl. 40 a podruhé asi 1 zl. 80 x, ale nevím ještě jistě. Dneska jsem se nechal fotografovat 6 krát za 2 zl.⁴²¹ Tetič[c]e ~~dám~~ a ještě jedné tetičce a sobě si nechám a Vám pošlu ty ostatní 3. Na ho[u]sle hraji tyto škály.⁴²² Tyto škály musí každý za 14 dní opakovat. Tetička Vás nechá pozdravovat, ~~peněva~~ ale bude ~~þ~~ brzo psát. Já nechám všem ruce a ústa líbat

a zůstávám Váš

hodný

Josef Klička

1870

Milostpánovi Měchurovi nechám ruce líbat a prosím ho, [a]by se nehněval.⁴²³

⁴¹⁹ Dokument č. 63 a č. 64.

⁴²⁰ Následuje notový zápis.

⁴²¹ Obrázek Josefový fotografie viz kapitola 10. Obrazová příloha, s. 246.

⁴²² Taktéž.

⁴²³ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

66/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 65

Praha, po 10. lednu 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, v lednu 1870/

/po 10. 1./

/65/

Drazí Rodiče.

Píši Vám [s] velkou čerstvostí, poněvadž musím do školy a posílám Vám ty tři fotografie. Já jsem nyní zdrav, mně ničeho neschází. Je mně ale také divno, že Vy mně jste ještě nepsali. To asi na poště se psaní zastavilo, anebo Vy jste byli nemocní? Dal jsem si kalhoty spravit a stály 60 x. My máme nyní z teorie o ~~přent~~ převratech septimenakordů na pátém stupni. My děláme nyní příklady takové.⁴²⁴ Dnes si musím koupit školu za 3 zl. = Fiorilo =. Já jsem se chtěl nechat fotografovat s houslemi, ale prsní obraz nestačí.

Já mám nyní novou ruskou černou krásnou čepici. Včera jsem byl vyvolaný z teorie a uměl jsem, pan ředitel řek[l] dobře. Psal bych Vám více, ale pospíchám do školy. Tak nechám všechny 1000 krát pozdravovat a Vás nejvíce a

zůstávám Váš

hodný syn

Josef Klička

konzervatorist.

1870.

Guter Herr Onkel u[nd] Frau Tant[e]!

Ich bereite mich schon lange vor ihnen zu schreiben, jedoch treten mir so viel Hindernisse in Weg, daß ich nicht schreiben konnte. Pepi streng sich nun an fleißig zu lernen, doch braucht er nun 3 fl. auf Noten, dann werde ich Ihnen auch Rechnung alles Ausgaben senden, die ich verausgabte. Pepi ließ sich auch Stiefeln doppeln, welche er noch schuldet. Sie

⁴²⁴ Následuje notový zápis.

beste Frau Tant[e] schreibe mir, ich möge Ihnen Rechnung für Wäsche senden, ich will also nur 1 fl. monatlich rechnen, weil ich mir einer Wäscherin zunehmen mußte, mein Dienstmädchen könnte unmöglich allein die viele Wäsche bestricken, pigeln helfe ich schon mit, wegen den übrigen Kosttagen die er hier hat rechnen wir nichts, denn Pepi ist uns so wie unser Kind lieb, wir haben ihm alle sehr gerne. Wir nahmen ihm mit vorigen Woche zum meinem Cousin der Rt. Inspektor der hiesigen Strafhauses ist, dort waren Gäste, worunter auch ein Rt. pensionierten Hauptmann (ein Adelicher Herr) war, der Hatte sich in Pepi so verliebt, daß er sich ihm gleich für jeden Sonntag zu sich zum Speisen dieser Herr ist sehr reich bewegt sich nur unter dem Adel er holt sich Pepi mit dem Wagen, und bringt ihm wieder in Wagen nach Hause, er versichert mich immer wie lieb er den Pepi hat, u.[nd] daß er ihm genieß die Hand nicht abziehen wird. Überhaupt haben alle Bekannten den Pepi sehr lieb, alles ist für ihm sehr einge[...]⁴²⁵. Pepi erwartet fortwährend einen Brief, auf seinen letzten Brief eine Antwort. Sie so uns die Kinder küssen wir alle als Ihre aufrichtige Verwandte

Marie und Johann Kliczka

Rechnung.

Saiten		20 x
Diverso		2
Deto		2
Verlangt		10 x
Papier Zeden		4
Verlangt		3
Aus der Apotheke		6
Seife		6
Die Waage		10
Deto		2
Schuster	2 fl.	40
für Augenglas		10
Dio		2
Dio		2
Papier		4

⁴²⁵ Nečitelné.

Ohl		3
Fotografie 6x	2 fl.	
Hosen Flick		60
Divoos[?]		4
Auf 2 Seiten		40
Papier		4
Seite		<u>20</u>
	5 fl.	93 [x]

67/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 66

Klatovy, po 11. lednu 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, leden 1870/

/po 11. 1./

/66/

Milý Pepíku!

Velkou radost jsem ucítil, když [j]sem Tvé fotografie viděl. Kdybys také měl tak dobré třídy, tak jak dobře vyhlížíš, to bych měl radost. Važ si toho, že máš novou známost s tím p. hejtmanem. To máš jen Tvé dobré teti[č]ce co děkovat. Dej pozor, aby sis to nezkazil. Piš mně, co jest to za pána a co u něj děláš, proč Tě vlastně má rád. Netěší mě, že chodíš na led. Kdyby [sis] zlámal ruku, tak je po houslích –. Nebo kdyby Tě někdo strčil do brýlí, tak může být oko pryč, co bys potom dělal –.

Já Tě zajisté přeji všelijaké skotačení, bojím se ale o Tvé zdraví. Já celý den jen na Tebe myslím, aby se Tě ničeho nepřitrefilo, poněvadž vím, že [j]si střetadlo. Ty bys měl dělat již moudrého – a častěji mé psaní čísti. Já Tvé psaní mnohokrát čtu a ty moje jen sotva a jednou, to jest mi líto –. Nekomponuj tak mnoho, neboť zameškáš litererní zástoje, potom budeš muset repetýrovat a zůstaneš oslem –.

Co je do dobrého houslisty, když není dobrým skladatelem –. Co bych více psal, vem si častěji nějaké mé psaní a čti, tam vše dobré najdeš. Jak to přijde, že [j]si neplatil již před měsícem za hodinu, vždyť já platím napřed. Co si pomyslí p. profesor⁴²⁶. Líbám Tě mnohokrát. Tvůj

otec

Mansvet

⁴²⁶ Jedná se o profesora Antonína Bennewitze, ke kterému Josef docházel na soukromé hodiny houslí.

68/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 66a

Klatovy, po 11. lednu 1870

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, leden 1870/

/(po 11. 1.)/

/66a/

Lieber Pepi!

Mit den Photographie haben wir Freude gehabt du siehst recht gut aus. Wie heißt der Hauptmann schreibe es uns auf damit wir es wissen spielst dorten bei ihm? Siest es? Wenn du dich wirst gut aufführen so wird er dich gerne haben, kann dir in andere Häuser der Zutritt verschaffen, und kann dir überhaupt sehr nützlich sein also verdirb dir es nicht. Auf die Ferien freuen sich Alle auf Dich, betrübe uns nicht, bis zu der Zeit lerne und sei brav, und vergiß ja nicht auf die heilsamen Ermahnungen deines Vaters und dan[n] des gnädigen Herrn Mechura du möchtest dir Alles auf der Welt verderben und müßte dir dan[n] schlecht gehen. Ich hoffe daß du meinen Brief gut durchlesen wirst, und uns doch gerne hast wir haben dich alle sehr lieb und glauben daher daß du unser nicht vergessen wirst. Die Ludmilka küsst dich vielmal und wird die nächstens selben schreiben. Ich küsse dich 1000 mahl bete zu Gott vergiß es nie

Deine Mutter

Der Marie Storkan wünsche ich Alles Gute zum [...] ⁴²⁷ Tag. ⁴²⁸

⁴²⁷ Nečitelné.

⁴²⁸ Psáno po levé straně kolmo na text.

69/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 67

Klatovy, po 11. lednu 1870

1 list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou + 1 list papíru s obrázky od sestry Ludmily

/Klatovy, v lednu 1870/

/po 11. 1./

/67/

Pepíku!!!

Fotografie nás potěšila i koukali jsme na ni pořád. Velmi dobře jsi podařen. I pravil tatínek: Nyní si myslíte, že [...] ⁴²⁹ Pepík před námi stojí a že vy na něj mluvíte a že on odpovídat nechce. To je veliký rozdíl ta od tamté, jak ses nechal tak ⁴³⁰ fotografírovat. Na té ⁴³¹ lépe vyhlížíš. Ta fotografie se každému líbila. Salberg byla celá šťastná, že Tě viděla. ~~Ta si mi myslela: [...]~~ ⁴³² ~~To my jsme si také mysleli: [...]~~ ⁴³³

U nás se hrála ta opera, kterou p. milost.p. p. Měchura složil. Byly zde jen 4 housle, 2 violy, violoncello, a basa a 5 zpěváků. Velmi krásné to bylo. Ta opera se bude provozovati v Praze, budeš ji moci třeba (dá-li p. B. zdraví) slyšeti. */Marie Potocká/*

Pročpak [jsi] nám nenapsal, jak ten p. p. p. hejtman se jmenuje, rádi bychom jméno jeho slyšeli. Vidiš, jaká to čest, když Tě takový pan milost. pán má rád. Dej pozor, aby se to zamilování neproměnilo v nenávidění. Uč se, aby sis to nezkazil, takový pán mil. Ti může být někdy

Zde jistý pán zřídil si cukrárnu. Nemá však ale zvláštní budovy k tomu, nýbrž kde zůstává, v tom domě svém ji má. Má s tím radost, daří se mu to. Nazdar, ať se mu to daří a ať se Klatovy [v]zmáhají. Nur zu! [...] ⁴³⁴ Máme novou děvečku Bošek Theresie, to se s ní zase o vaka[n]cích vytumluješ, co? Jen si nezkaš vaka[n]ce, sic finis všeho. Konečně nezapomeň

⁴²⁹ Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

⁴³⁰ Následuje znázornění fotografie Josefa.

⁴³¹ Taktěž.

⁴³² Nečitelné. Škrtnuto pisatelem.

⁴³³ Taktěž.

⁴³⁴ Taktěž.

na emkprompti a na batismu. Pak na ty mordy, které jsi o vaka[n]cich udělal. Pak nozopomoň
no to somo o. Gonežnje tje pozdravaja Tvij broter.⁴³⁵

1869. – 70.

Nazdar.⁴³⁶

Ludmila Tě posílá velmi krásné figurky, aby ses zasmál. Ona umí mimo toho ještě malovat, počítat, zpívat, štrykovat, p fortepiano hrát, psát, se zlobit atd. nesčí[s]lné množství věcí.

/k č. 67 Kresby Ludmily Kličkové, ani ne pětileté! 1869/70/⁴³⁷

⁴³⁵ Následuje notový zápis.

⁴³⁶ Slovo nazdar je v textu dopisu podtrženo třikrát.

⁴³⁷ Na přiloženém listu papíru je z obou stran kresba Ludmily Kličkové znázorňující rodiče a bratra. Viz kapitola 10. Obrazová příloha, s. 252–253.

70/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 68

Praha, konec ledna 1870

1 list papíru, psaný jednostranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, v lednu 1870/

/ke konci měsíce/

/68/

Milí Rodiče!

Já jsem zdrav, mně nic neschází. Když jsem posledně Vám psaní napsal, tak jsem dal panu strejčkovi jednu fotografii (Štorkanovi) a pak jsem již na to zapomněl, že jsem psal tři fotografie. Již hraji 3 etudu ze školy Fiorilo. Nyní půjdu do lehrzimmeru, tak pospíchám Vám psát. Neposlali jste ještě peníze tento měsíc na privát? Již je skoro celý a já nemám ještě zapláceno. Nechám všechny líbat a pozdravovat

a zůstávám Váš

hodný syn

Jo. Klička

Tatínek je asi nemocný, nemůže ~~spát~~ psát. Pište mně také něco.⁴³⁸

⁴³⁸ Psáno šikmo v levém dolním rohu.

71/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 69

Praha, 10. února 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/69/

Prag 10. Sept.⁴³⁹ /Feber/ 1870

Guter Herr Onkel und Frau Tante!

Zudem ich vom Herrn Direktor /**Krejčí**/ aus dem Conservatorium aufgefordert wurde, ihn zu besuchen, daß er mit mir Rücksprache wegen Pepi führen welle, so ging ich auch Sonntag /6. 2./ hin, um zu höre, was er mir zu sagen hätte. Herr Direktor hatte über Pepi sehr geklagt, und meinte, daß er 3 Jahre schon sehr vernachlässigten allen Gegenständen ist, so daß einstimmig alle Herren Professoren auf ihn klagen daß er während des Vortrages sehr unaufmerksam ist, auch zu wiederholten Zeiten die Schule gar nicht besuchte, nun durch so eine Bekragen zu befürchten wäre, daß er zu Ende schlossen wird.

/Ani ne zcela správné vylíčení té události, v naději, že se to dá ještě napravit. Otec si však asi vyžádal nebo jinak opatřil plnou pravdu, tak jak ji pak i teta napsala (dopis č. 78).⁴⁴⁰

Ich bat wie nur eine Mutter für ihr Kind bitten kann, der Herr Direktor solle die Gnade haben, ihm noch ferner seinen Schutz angedechen zu lassen, und daß er mit Strenge zu Haus zum Lernen angehalten werde. Lange wollte der gute Herr meinen Bitten nicht nachgeben dann aber doch versprach er mir wenn Pepi einen eisernen Fleiß[?] anwendet um alles versändete nachzulehren, er sich selbst alles aufbessern kann. Daher ersuche ich Sie bester Herr Onkel, Im einen Tüchtigen strengen Brief zu schreiben, um zugleich erwähnen, daß sie einen Brief vom Herrn Direktor erhalten haben. Was die 5 fl. anbelangt, welche Pepi nicht Privat gezahlt, hat er einer gestanden daß er selbe vernascht hatte was mich aufs höchste emgörte[?] da er dies durch aus nicht nötig hatte, weil er zu essen, findung sich bekommt. Als ich am Sonntag vom Herrn Direktor kam, habe ich so viel mein Stamm den Pepi allein in's

⁴³⁹ Škrtnuto modrým inkoustem Janem Roháčkem.

⁴⁴⁰ Psáno v levém dolním rohu titulního listu dopisu. Viz Dokument č. 81.

Zimmer genommen, und ihm anstatt den Eltern eine Strenge Predigt samt Vorstellungen gehalten. Wo er ganz zerknirscht davon und uns versprach fleißig zu sein.

Können versichert sein Herr Onkel, daß es an Ermachtungen an Pepi nie gefehlt hat, in den wie ihn immer als unseren Sohn betrachtet haben, um wir mit Ihnen alles fühlen, was unangenehm den Pepi betrifft, da wir ihn Ihr gerne haben, doch wurde ich aufgefordert vom Herrn Direktor Ihnen alles zuschreiben und ersuche Sie ihm recht bald oder eine strenge Brief zuzusenden der ihm zu Tagen geht.

Zudem ich meine rechte Hand wund habe, und mir es schwer finde selbst so viel zu schreiben, so ließ ich mir es schreiben vom Bruder /Leiner/ den ich alles selbst diktirte.⁴⁴¹

Sie so wie die gute Tante küßt Ihre Aufrichtige Tante

Marie Kliczka

Ich bitte Sie Herr Onkel gleich einen strengen Brief an Pepi zu senden, das andere schlichten wir schon, und wollten als Eltern für Pepi, weil wir ihm sehr gerne haben.

⁴⁴¹ Od tohoto odstavce psáno Marií Kličkovou.

72/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 70

Klatovy, 15. února 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Klattau, am 15. Feber

~~/1870/~~

/70/

Lieber Pepi!

Der Tod des Herrn Mechura */11. 2. 1870/* hat deinen armen Vater so sehr erschüttert, daß er krank davon ist, aber noch mehr, der Brief von Herrn Direktor Krejčí, es war derselbe Tag, wo er beides vernommen hat. Daß du die Schule versäumst und hinter Prag herum läufst dich schlecht aufführst, und vielleicht aus den Schule ausgestoßen wirst, und überhaupt viele Unarten machst. Ich habe den Vater gebeten er möge dir schreiben, er will von dir nichts mehr hören, erwarte ihm aber nach Prag er kommt um dich, um dich nach zu Hause zu nehmen, und ein Handwerk zu lernen diesmal ist es Ernst und keine Hilfe mehr, er kann dich nicht unterstützen, der sehr Grüner ist [...] ⁴⁴², und du machst uns ohne dieß unglücklich. Folglich muß es so sein, aus du bist ein tüchtiger Lump geworden und wirst uns beide umbringen. Ich bereite dich darauf von, daß[†] du es weißt. Einen Brief erwarte nicht so bald von ihm das Herz hat er verloren. Du hast 5 fl. durchgewichst, ist es von dir schön? Wo wir sich Alles entziehen und kümmertlich leben und dir es sei schicken, das blutige Geld, wir es der arme Vater zusammen bringt und was er leidet, verdient er es? Kein Erbarmen mit dir, du hast es die selben bereitet. Uns zu schreiben hast immer Eile schreibst immer pa[a]r Wörter, hinter der Stand herum zu laufen, hast Zeit genug und Schlechtigkeiten zu treiben. Du hast uns nicht gern gehabt, sonst hättest es befolgt, und wärest ein ordentlicher Mensch geworden, so bist du aber ein nicht nichttutziger[?] Schlingel, der das Geld den Eltern bestiehlt. Bereite dich von, deshalb habe ich dir geschrieben. Meine Empfehlung an die Frau Tante und Herrn Onkel. Ich grüße dich und

verbleibe

deine bis zum Tode

⁴⁴² Nečitelné.

betrübte Mutter

Ob der du das weißt, was für Unglück uns und dich betroffen hat durch den Todt des Herr Mechura.

73/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 71

Praha, po 16. únoru 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, po 16. 2. 1870/

/71/

Drahocenní Rodiče!

Truchlivým srdcem Vám píši, ale radostným Vás chci zase potěšiti, neboť toho nahlížím, co jsem provinil. Chci býti zase pilným, hodným a šetrným, neboť vím dobře, v jaké truchlivosti se nalézáte. Proto Vás prosím o odpuštění, neboť já vím, že mně to nebudete moci odpustiti, ale proto doufám přece. Já jsem všechny profesory odprosil a oni mě také *!!* a paní tetička také *!!*. Tak proto doufám, že Vy mně také odpustíte. Aby j ~~snad~~ snad tatínek pro mě přijel a mě na řemeslo chtěl dáti, tak raději by[ch] kdovíkam utek[il], než bych doma v zástěře po ulicích chodil. Já jsem velice truchlil nad smrtí milostpána Měchury⁴⁴³. Bylo to právě ráno a koukám do novin a vidím jeho jméno, tak jsem se hned zaradoval a mysl, že operu udělal. A rozříz[il] jsem nahoře noviny, [a]bych mohl čísti [a] najednou vidím = gestorben = tak to ve mně hrklo, že jsem nemohl ani mluvit. A byl jsem celé dva dny truchlivý, a když jsem si zahrál = Na rozloučení mé potěšení, tak mně bylo tak ouzkom až zima.

Tento měsíc mám přece dobré třídy.

1	1	ad E	E	E	E
1		ad E	E	E	
E	E	E	E		

Z teorie máme nyní o zmenšeném septimenakordu na sedmém stupni.⁴⁴⁴ Předevčírem jsem ponejprv violu hrál a k tomu v orchestru. Já neuměl ani tón vzít, ale pan ředitel myslí, že

⁴⁴³ Hudební skladatel Leopold Eugen Měchura zemřel 11. února 1870 v Otíně.

⁴⁴⁴ Následuje notový zápis.

umím dobře hrát violu. Pan profesor mně půjčí jeho violu. Ta je elegant. A přitom budu hrát na koncertě. Obě dvě třídy hrají najednou. 11 kontrabasů, 15 cell, 41 houslistů (jsem prim), 9 violø a ostatní jsou skoro po čtyřech. Tak Vás prosím ještě jednou za odpuštění, já se již polepším. Pospíchám psát a zůstávám

Váš nehodný

syn

Josef Klička

Teureren Verwandten!

Unser Pepi ging um sich, und sah ein daß er viel gefehlt hat, und sich auf diese Art die Liebe von uns allen entzogen hätte. Er mußte H. Direktor, und alle Herrn Professoren abbitten, und scheint jetzt wirklich seine Versprechungen in Erfüllung kommen zu lassen, er lernt sehr fleißig und ist brav, daher bitte ich selbst für ihm vergeile sie ihm es, er wird gewieß alles einbringen, Ich bekam so eben Gäste kann nicht weiter schreiben, leben Sie wohl.

Sie grüßt beide Ihre aufrichtige

Tante

Marie Klička

74/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 72

Klatovy, po 17. únoru 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, někdy po 17. 2. 1870/

/72/

Pepíku!

Kolikráte si mě již odprošoval, co jsi v Praze? Ty myslíš, že Tě to vždy tak projde, jen napsat: Tatínku odpusť mně, já se polepším. Já to vždy zapomněl, ale tentokrát ne. Myslíš, že se mnou můžeš orati, jak se Tě líbí? O ne. Pan Měchura na Tebe přispíval a podporoval, tak to šlo. A já jsem se ovšem s těžkostí namáhal, že ale on to chtěl, abys byl dobrým konzervatoristou, tak já to musel poslouchat. Teď je ale tomu konec. Ty [j]si se do dnešního dne ještě ani jednou, co [j]si v Praze, nezachoval. Ty máš již třetí byt, ty [j]si mě připravil do dluhů a za to vše špatné já Tě mám v darebáctví ještě podporovat? O ne. Já Tě namísto velkého kázání (které by bylo marné) raději ve[z]mu domů. Jen se hled', abys dostal dobré třídy tento běh, a potom budeš študovat doma druhou třídu gymnaziální. Já raději chci kauci ztratit a tvou, nežli aby ses měl na duši zkazit. – O ne – ty budeš študovat. Mé srdce krvácí, když na Tebe myslím. Já to od Tebe nezasluh[u]ji. Ty mě krásně miluješ. Ty darebáku, na jaký způsob [j]si promarnil tu pětku, to mně budeš psát hned a boj se Boha vševědoucího, jestli mě podvedeš –. Neboť Tě Bůh bude jistě trestat. Mimo toho mně napíšeš, kde jaký krejcar co [j]si potřeboval o[d] Tvé dobré tetičky.

otec

Mansvet

Posílám Tě noviny, tam je pohřeb Tvého otce pana Měchury.

Kdybych byl věděl, jak [j]si hodný?, tak bych Tvou podobiznu byl ani nepřijal –. Že budeš bručku hrát jest důkaz, že jsi špatný houslista, který již stojí za 3 léta 900 zlatých.⁴⁴⁵

⁴⁴⁵ Psáno vzhůru nohama na dolním okraji papíru.

75/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 73

Klatovy, 17. března 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/1870/

Klattau, am 17. März

/73/

Lieber Pepi!

Ich wünsche dir zum Namenstage Alles Gute, Glück, Gesundheit und Alles was du dir auf Erden wünschst. Was kann ich für dich mehr tun, als zu Gott bitten, er möge dich erleuchten, und dir Verstand geben, damit du Alles einsehen möchtest, was du getan hast und es aufrichtig bereunst. Ich kann dir nichts zum Namenstage geben ich habe kein Geld. Wir werden uns deiner an den Tag erinnern, ich überhaupt, denn ich werde viel weinen müssen, den es erwartet mich keine Freude auf der Welt mehr. Ich wünsche nochmal dir Alles Gute. Meine Empfehlung an den Herrn Onkel und Frau Tante. Ich küsse dich vielmal und verbleibe

deine sehr

betrübte Mutter

Den Großvater ist auch sein Namenstag. Die Ludmilka küsst dich auch und wünscht dir auch Alles.

Já Tě také přeji, co otec vše dobré a všichni lidé Tě přejí, ale ty nechceš, aby se Tě dobře vedlo. Já pláči kvůli Tobě každodenně, protože vím, že mám zkaženého syna. Kdyžpak se z zodpovíš na mé otázky, co jsem posledně psal.

Nemohu Tě ničeho poslat, nemám peněz. U milostpí. Hallerové [j]si zas nebyl 2 krát na obědě, co to má znamenat? – Hned mně budeš psát – proč. – Jestliže mně na mé otázky neodpovíš, tak se ke mně nehlaš.

Tvůj

otec

Mansvet.

Předešlou cedulku /č. 72/⁴⁴⁶ mně zodpovíš bez lži – a hned, neboť se tak rozhněvám (znáš mě)⁴⁴⁷, že pro Tebe přijedu a hned budeš domů (žádné žerty).

⁴⁴⁶ Dokument č. 74.

⁴⁴⁷ Slova v závorce jsou v textu dopisu podtržena třikrát.

76/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 74

Klatovy, 17. března 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy 17. 3. 1870/

/74/

Milý Pepíku!

Nastane zítřejším dnem Tvůj svátek a tudíž já též něco ale dosti malého Ti dávám. Totiž toto přání. Začínám tímto jako každý rok stejně: I. Zdravím, neb[ot'] je potřebné jednomu každému. II. Štěstí Ti přeji, abys ho měl na věky věků, Amen. III. Boží požehnání, bez něho žádný ničeho nezmůže. Toto je to nejhlavnější, bude-li Ti toho uděleno, šťasten budeš. To mé přání je ovšem krátké, ale ~~jestli~~ dost by ho bylo, kdyby se to vyplnilo. Takové přání je nejvšeobecnější a dosti vydatné. Pros též sv. Josefa a o chránění a o zachování Tvého života, [a]bys zase na rok svátek slaviti mohl (též mé přání). Nevím, co bych Ti více přál, je toho dost. –

I. pololetí vypadalo se mnou dosti dobře, byl jsem 9. mezi 45. Dost je to, tatínek byl spokojen. Chci být v 2. pololetí ještě blíže. Měl jsem vysvědčení následující: Mravy vzorné, pilnost náležitá, náboženství dobré, latina chvalitebně, čeština chvalitebně, počty chvalitebně, dějepis dostačí, přírodopis dostačí. – Koncert odbyval se v neděli /13. 3./ (zpěváckého spolku) se spoluúčinkováním tatínka a holek, které učí. Ušlo to dobře, obz[v]láště krásné bylo to „Komár, Pták čermák a Poštovský“⁴⁴⁸ od pana Měchury. To se obz[v]láště líbilo. (Řídil tatínek, zpívaly holky a 6 mužů.)

To je tak hezké až krasoplnovymyšlené obz[v]láště též zpíváné. Vyznamenaly se Saalbergojich slečinky. To byl efekt náramný. – Ve středu zemřel p. prof. Saska. V únoru zemřela pan Čanda trubač. Později pí. Podstatná p. prof. Podst. – V Klatovech píší 3 p. miltp. Měchury opera, každý má 1 jednání. Je náramný pospěch na ni, neb[ot'] jak se praví, na sv. Jana se v Praze bude provozovati. – Poslední neděli masopustní /27. 2./ byla u nás zábava (několik pánů a zpěvačky) zřízena a chtěna od p. prof. Šmilovského. On koupil jídla

⁴⁴⁸ Tyto sborové hry Leopolda E. Měchury vytvořené na texty A. V. Šmilovského byly provedeny v březnu roku 1870 spolkem Šumavan v Klatovech až po jeho smrti.

a zde se zpívalo, jedlo, tančilo a smálo ~~vše~~ a pilo a vše dělalo. Jedli [se] zde pečeně telecí, šišky, chleba a pivo. Zábava byla čilá a trvala od 4 hodin až do 10 do noci.

Nevím, co bych Ti více psátí měl. Není zde nic nového. Opakuji ještě (~~přání mé~~) jednou přání své, [a]bys zdrav, šťasten a požehnán od Boha byl.

Tvůj

Jan Klička

II. gym. 1870.

77/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 75

Praha, 17. března 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Prag am 17. 3. 1870.

/75/

/(dodatek k dopisu č. 71)⁴⁴⁹

/Patrně zatím nepřesná a neúplná zpráva, správná teprve v dopise č. 78, ze 7. 4. 1870./⁴⁵⁰

Teurerer Herr Onkel und Frau Tant[e]!

Da Pepi nun sehr viel für die Schule zu lernen hat, so verschob ich das Schreiben an Sie von Tag zu Tag bis heutigen Tages. Pepi ging Ihr Brief sehr zu Herzen, denn er weinte sehr, als er Ihren Brief las, und meinte, er bereute so schon genug alles was er tat, und muß so lange dafür leiden. Pepi lernt nun anhaltend brav, und man sieht doch daß er sich daran gelegen sehen läßt, seine Fehler wieder gut zu machen. Der Herr Professor /*Bennowitz*/ hat ihm schon von der Privatstunde befreit, und der Pepi sehr nötig einen besseren Anzug brauchte, so kaufte ich ihm in der Judenstadt einen noch gut erhaltenen Stock[?] nebst Hohe, so auch kaufte ich ihm daselbst Stiefeletten da ich ihm wieder seinen Stiefeln neuerdings flicken liest, für welche ich 1 fl. 30 zahlte, und er selben wieder durchgesetzt hatte. Zu den Kleidern gab ich ihm 1 fl. zu, so auch fürs flicken der alten Stiefeln 1 fl. 30 und für gekaufte Stiefeletten 1 fl. Hohe u[nd] Stock kostete 6 fl. und Pepi hat doch wieder etwas besseres zum Anziehen, denn ich flickte ihm schon fort seine alte Hohen, die schon wirklich schwer zu flicken gingen, doch das eine Paar ist zusammengeflickt auf Wochentag die gekauften Kleider auf Sonntag.

Gestern /*16. 3., středa*/ wurde er geladen zur Frau Baronin /*Pokorná*/ wo er Dreimahls der Woche immer abends mit der jungen Baronesse vierhändig eine Stunde spielen soll, wo man ihm zahlen will. Ich bitte nun Herr Onkel nicht mehr böse auf ihm zu herze, und ihm

⁴⁴⁹ Dokument č. 73.

⁴⁵⁰ Psáno po levé straně kolmo na text.

wieder das gute Vaterherz zuzuwenden denn ich sehr, der Knabe hat sehr viel Gemüt es kränkt ihm sehr.

Sie so wie Frau Tant[e] küssen wir alle als Ihre aufrichtigen Freunde

Marie u[nd] Johann Klička

Rechnung.

Rest blieb	3 fl. nach Abrechnung alles
fürs Augenglas	
Reparieren –	80 x
frischer –	20
Seiten –	40
Für doppeln aller Stiefeln	1 fl. 30
Für gekaufte Stiefeletten	1 fl.
Auf Kleider zugegeben	1 fl. _____
	7 fl. 70 [x]

Ich habe meinen Sohn Viktor seit Tagens in Wien, er macht uns auch viel Kummer, weil er gegen ein Monath ohne Arbeit steht, da wir Ihnen bekannt die Schriftsetzer alle an der Zahl 9800 getümkes[?] haben daher er mit selten mußte, und wie fleißig Geld nach Wien senden müssen Gott erbarme sich schon unser Aller, bester Herr Onkel, dann die Sorgen bringen uns Eltern beiderseits um; ich nehme auch den größten Antheil am Ihren Geschick, bester Herr Onkel, der Verlust durch den Tod des H. Mechura war für Sie ein schwerglicher Verlust, wir füllten mit Ihnen.

78/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 76

Praha, 17. března 1870

I list papíru, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Praha, 17. 3. 1870/

/76/

Drazí Rodiče.

Jsem do dnešního [dne] zdrav, ničeho mně neschází. Poslední psaní mně někde zabavilo, ale když jste psali, že budu muset doma zůstat, tak tím jsem se zarmoutil. Já nahlížím, že toho nebudete moci podporovat. Že budu mít dobré klasy, toho doufám. Pan profesor Bennewitz je nyní se mnou spokojen. Ty klasy, co jsem Vám napsal posledně, jsem k nim dostal ještě dva a vyšlo mně měsíčně dva ad E. V harmonii máme septimenakord na sedmém stupni.⁴⁵¹ Ale v chorálu mě to nyní těší. My transponujeme teď celé kusy. A zvláště jsme již dva klarinety prošli, totiž A klarinet a B klarinet. Nyní když budu něco psát do orchestru, tak již vím, v jaké klarinety sázet mám. Nyní má[me] trumpety, a sice C trumpetu a ta zní tak, jak se píše. (V houslovém klíči.) Mimo to jsme dělali vždy 12 – 8 – 9 – 10 taktové kusy pro dva klarinety a dva fagoty.

Nahlížím, že jsem mnoho bolesti Vám udělal, neboť jsem tu 5 zl. utratil. Ale ne snad promlsal, nýbrž jsem si koupil noty, písně, ~~k~~ pak dva kragny a něco jsem si pro sebe nechal. Zítra bude pana ředitele a pana Foerstera svátek. K mému svátku nežádám praničeho, neboť jsem měl pětku! Nyní půjdu do breimru. Milostpaní baronka Pokorná poslala mně ceduličku, abych k ní přišel hrát čtyřručně. Tak Vám ji nyní posílám. Nyní mám dva krátké kusy sazené do kvarteta z[e] školy Fiorilo. Nyní dělám pro kvartet kus – jménem „Smutek“ do G moll. Nechám všechny líbat a ruce líbat Všem a zůstávám Váš hod[n]ý !!/

syn

Josef Klička

konzervatorist III. roku.

1870

⁴⁵¹ Následuje notový zápis.

Nyní nechodím již na privátní hodinu. Tak mně koupila tetička nové šaty za ty peníze a 1 zl. ze svého přidala.

Je mně divno, že jsi mohl tatínku přijmout místo u Sokola. Všichni chlapci to ve škole mně povídali.⁴⁵²

⁴⁵² Psáno šikmo v levém dolním rohu.

79/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 77

Klatovy, 26. března 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/77/

Klattau, am 26. März

/1870/

Lieber Pepi

Der Vater schickt dir, auf das morgige Konzert um 12 Uhr /27. 3., *neděle*/ 1 Karte, wen[n] es möglich wäre, daß du gehen könntest, macht dich aufmerksam auf den Thor der Tartaren, sollst recht achtgeben, es ist sehr schön. Der Vater will dich auf die Feiertage /17. 4./ in unserer Mitte haben, und möchte dich auch gerne spielen hören, er wird dir das Reisegeld schicken. Alle freuen sich auf dich, schreibe es dann alles ausführlich auf, wann du frei wirst haben. Der Vater ist immerfort etwas kränklich, hat Husten, Schnupfen, hat sich verschiedlich verkühlt. Schreibe uns recht bald. Meine Empfehlung an die Frau Tante und Herrn Onkel richte aus ich wende so bald als möglich schreiben. Ich habe den Brief selbst schlecht geschrieben, weil ich kann auf die Augen sehe, ich habe zu viel Kopfschmerzen und Strauchen, daß ich kaum die Buchstaben sehe, welche ich geschrieben habe. Ich grüße dich, und freue sich auf dich.

Küßt dich 1000 mahl deine Mutter

Vergesse nicht so bald du den Brief bekommst, [---]⁴⁵³ gleich in das Konzert, damit du nicht spät kommst.

Tuto [v]stupenku jsem ob[d]ržel od p. řed. Bendla. Poněvadž nemohu do Prahy, tak m[...]⁴⁵⁴ napadlo Tobě [ji] poslat, poslouchej za mě. Rád bych slyšel ten sbor Tartarův. Jak tedy dostaneš psaní, tak [j]di na koncert, bude velmi skvělý. Piš mně potom, jak to

⁴⁵³ Nečitelné. Škrtnuto pisatelkou.

⁴⁵⁴ Část listu odtržena.

vypad[a]lo. Obmýšlím, abys tyto svátky /17. 4./ strávil s námi, poněvadž chci vidět, jak [j]si dělal pokroky. Nemohu dále psát, ležím v posteli.

Tvůj otec

80/Poznámka od Jana Roháčka

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dokument č. 77a

15. října 1948

I list papíru, psaný jednostranně modrým inkoustem, s pozdějšími vpisky tužkou

77a

Poznámky k dopisům tety Mansvetovy Marie Kličkové z 10. 2. a 7. 4. 1870.

Tyto dva dopisy, oba jednající o téže věci, totiž vyloučení Josefa Kličky z konzervatoře, jsou vzájemně v rozporu a skutečný průběh té věci je patrný teprve z toho druhého dopisu. První není ani psán tou tetou, jen jeho doplněk, a ta bolavá ruka byla patrně jen její výmluva, když jí bylo tak zatěžko psát celou pravdu.⁴⁵⁵ Mansvet se pak asi nějak přece plné pravdy dověděl a snad se již také rozhodl pro varhanickou školu a podle toho tetě napsal dopis (po 26. 3. a před 7. 4. 1870), který se nezachoval. A poslal peníze, načež ta dobrá a útlocitná teta teprve 7. 4. 1870 napsala, jak se to vše skutečně událo.

Jan Roháček

15. 10. 1948

⁴⁵⁵ Tento první dopis byl psán 10. února 1870 Mariiným bratrem Leinerem, který ho však nevymýšlel sám za sebe, protože mu ho sestra diktovala. Toto tvrzení Jana Roháčka o výmluvě Marie Kličkové je proto nepodložené.

81/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 78

Praha, 7. dubna 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

Prag den 7ten 4.

/1870/

/78/

/Toto je snad odpověď na dopis Mansveta Kličky, který schází, a v němž asi žádal o zprávu, proč Bennewitz Pepu propustil ze soukromého vyučování a jak to vlastně bylo s tím jeho vyloučením z konzervatoře. R./

/Schází jeden dopis otce./⁴⁵⁶

Teuer Herr Onkel!

Ihren lieben Brief */nezachoval se/* samt Geld erhielten wir richtig, und nun erst muß ich Ihnen die Vorgänge mitteilen die mit Pepi waren. Nämlich ließ mich H. Direktor zu sich bitten, als ich zu ihm kam */asi již 6. 2. nebo snad ještě později podruhé/* meldete er mir, daß fest entschloßen wurde, und unabweichlich ist, daß Pepi aus dem Conservatorium treten muß, in dem sie schon einen neuen Ersatz für ihm haben, so auch daß ihm die Herrn bis jetzt nur duldeten, weil sie immer der Verwendung des seligen Herrn Měchura nachgaben, jedoch nun aber des Austritt des Pepi fest entschloßen u.[nd] unerbittlich ist. Ich wagte es doch mit aufgehobenen Händen zu bitten, der Herr Direktor möge ihm nur noch bis Ende des Kurses belassen doch er ließ sich nicht mehr erweichen, und ich wurde ersucht, Ihnen H. Onkel daß bekannt zu geben, da er ein für allemal ausgeschloßen ist. Als dies geschah ging ich ganz betrübt und gekränkt mit Pepi zum Kapellmeister Smetana, (der ein jugend Freund von mir u.[nd] meinen Bruder ist, und auch meine beste Freundin zur Frau nahm) mit dieser guten Herrn bereit ich mich was da anzufangen wäre, Smetana versprach mir für Pepi mit mir zu sorgen, daß er sich mit Direktor Hřímalý berätet, u[nd] die Herrn den Pepi beim Orchester anstellen würden gegen Bezahlung, darauf wurde Pepi zur Prüfung vorgeladen, und hatte

⁴⁵⁶ Psáno po levé straně kolmo na text.

seine Prüfung gut bestanden und einstimmig meinten die Herrn, daß ein solches Líný[?] wie Pepi hat, unmöglich unter graben werden darf, und gestern /6. 4. 70/ war ich selbst bei H. Hřímalý, er selbst sagte mir, daß die Herrn den Pepi in 6 Monaten zum Orchester nehmen werden ihm schon zu die Proben beiziehen werden, wenn Sie H. Onkel noch ein halbes Jahr Pepi unterstützen wollen oder können; H. Hřímalý sagte mir, daß er selbst es Ihnen so guten H. Onkel schreiben wird, und Ihnen daß vorstellen, weil allgemein verkannt ist, daß Pepi ausgezeichnete Talente besitzt, daher bitte ich Sie sobald als möglich um Antwort. Seit 1sten /1. 4. 1870/ verschaffte ich den Pepi einen 10 jährigen Knaben zum Unterricht, wo er dreimal der Woche Stunde gibt, und 3 fl. monatlich bekommt, von 15te soll er zweig kleine Mädchen gegen Bezahlung in Piano unterrichten, daher Ihnen mit der Zahlung Erleuchtet wäre, und der Knabe in 6 Monaten sein Glück in Orchester machen könnte. Sie so wie Frau Tant[e] küssen

verbleibe ich Ihre aufrichtige

Tante Marie Kliczka

Ich gebe Ihnen die Versicherung, daß ich wie eine Mutter in jeder Beziehung für Pepi handle, weil ich ihm wie mein Kind liebe, daher keine Schritt wir für ihm scheue.

Liebe gute Eltern!

Da Ihr den Brief von der Frau Tante lesen, so weißt ihr schon was mit mir gescha[h]. Ich habe immer gut gelernt, aber in der Schule die Buben haben mich immer beim Herrn Direktor angeklagt, und weil der gnädige Herr Měchura gestorben ist, so nahmen sie mit mir keine Rücksicht. Ich habe im Böhmischen Theater Prüfung gemacht, und hab's sie auch gut überstanden. Der Herr Hřímalý wird mir die Stunden geben in der Zeit, wo ich noch nicht engagirt bin, dann bekomme ich 20 fl. monatlich. Ich möchte euch noch näheres schreiben aber ich muß die Stunde geben. Seit auf mich nicht in Eile bös ich verbleibe euer

J. Klička

82/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 79

Klatovy, 8. nebo 9. dubna 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/Klatovy, asi 8. 4. nebo 9. 4. 1870/

/79/

Vielgeehrte Frau Tante!

Ihr liebes aufrichtiges Schreiben /č. 78/⁴⁵⁷ welches ich heute bekam, sollte mich eigentlich sehr kränken etc. Da ich über schon längere Zeit auf das Allerschlimste gefeßt war, so war ich während dem Lesen sehr kaltblütig. Vor Allem habe ich nicht genug Worte. Ihnen leibe Tante, zu danken, was Sie für mich alles taten. Ich weiß es mir zu schätzen dene in Prag ist es keine Kleinigkeit herum zu laufen, um so mehr da Sie genug mich mit teuer Häuslichkeit beschäftigt sein.

Mit Ihrem kleine hinsichtlich des Pepi wäre ich ganz einerstanden, nur handelt es sich um die weitere Unterstützung. Meine Verwandte wollen oder möchten mich weiter unterstützen. Wir haben aber uns besprochen, daß der Pepi auf Beruf käme, damit wir uns, (verzüglich ich) beraten können, was jetzt am allerbesten mit dem Knaben anzufangen wäre.

Auf ein Handwerk oder Gymnasium studierten geht /es/ durch aus nicht, weil ich sehe, daß der Knabe nur not der Musik sich ernähren kann.

Ich bin eigentlich willens, daß er die Orgelschule besucht. Deshalb ist es sehr notwendig daß er zu Hause fahrt, um mich mit ihm ordentlich zu besprechen, und dann geht er wieder nach Prag, aber in die Regelschule auf 1 Jahr, N. B. wenn ich mich, bis er mich jetzt besucht, überzeuge ob er Lust hat, denn brieflich ist es schwer, mündlich geht es viel besser.

Ich bitte Sie liebe Frau Tante ihm sagen zu wollen, er soll mir möglich gleich fahren damit wir uns ordentlich besprechen. Wenn ich nach Prag fahre kostet es mich 3 mal so viel als seine Reise kostet, und da ich noch keinen Bescheid von der Direktion hinsichtlich der Ausscheidung bekam, so nur so mehr ist es im der Zeit daß der Pepi gleich (sobald er frei hat) abfährt damit wir genug während den Feiertagen zu plaudern hätten. Ich und Mechurischen

⁴⁵⁷ Dokument č. 81.

Verwandten werden alles aufbieten, daß der Knabe weiter studiert, damit er den Neuer Conservatorist behält, ich hoffe es wird gehen. Da es schon späterer Post ist, muß ich schließen, und indem ich Ihnen tausendmal die Hände küsse

verbleibe Achtungsvoll dankschuldigsten

Mans. Klička

Wenn der Pepi nicht gleich fahren könnte, so bitte mich mit umgehender Post zu avisieren und ich sehr gleich nach Prag dene werden Feiertagen /17. 4./ habe ich mit der Kirche viel zu tun, deshalb müßte ich gleich fahren.⁴⁵⁸

⁴⁵⁸ Psáno po levé straně kolmo na text.

83/Dopis

Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1, dopis č. 80

Praha, 27. dubna 1870

I list papíru přeložený po šířce, psaný oboustranně černým inkoustem, s pozdějšími vpisky modrým inkoustem a tužkou

/80/

Prag den 27. April 1870

/(Odpověď na tento dopis není známa, ale Josef zůstal již doma, v Klatovech.)/

Lieber Herr Onkel!

Zu dringender Eile teile ich Ihnen mit, daß gestern */(úterý 26. 4. 70)/* der Herr Direktor aus dem Conservatorium um mich schickte, ich möchte mit Pepi hin kommen, als ich hin kam fragte mich der H. Direktor warum Pepi nicht mitkam, indem er wieder eintreten soll, ich erzählte ihm, daß als ich Ihnen H. Onkel auf befehl des Herrn Direktors die Mittheilung machte, daß Pepi ausgeschlossen ist, er ihm Reisegeld schickte, er möge zum Vater zu einer weiteren Besprechung kommen, und als der Pepi zu Hause kam⁴⁵⁹, entschloß sich der Vater ihm zu Hause zu belassen. H. Direktor war über dieses Böse und meine, ich möge so gut hier Augenblicklich an Sie zu schreiben daß Pepi aber in Ihren Begleitung also gleich⁴⁶⁰ nach Prag kömmt, und wieder antritt, doch nur gleich⁴⁶¹ mögen sie kommen, weil H. Direktor daß weitere mit Ihnen selbst besprechen muß, daher zögern Sie nicht, opfern Sie noch diese Reise u.[nd] kommen Sie gleich⁴⁶² umgehend mit unsern Liebling Pepi herein.

Als ich gestern von H. Direktor nach Hause kam, hatte es noch mein Mann versucht schnell an Sie zu schreiben u[nd] wir schickten extra einen Boten mit dem Briefe am Smichof, damit ihm noch gestern Abends die Post mitnimmt, doch kam der Bothe zurück, der Brief könne nicht mehr abgehe, daher kömmt der Brief meines Mannes mit dem Briefe von mir zugleich an. */(Ten dopis strýce Kličky se nazachoval.)/* Ich u[nd] mein Mann vermuten, daß sich jemand großen des Pepi in Conservatorium annähe, der ihm wieder soweit den Sitz daselbst bohnte, mit welcher Freude ging ich mit dieser frohen Nachricht nach Hause, Pepi hat viele sehr Gönner hier, daher zögern Sie nicht bester Onkel, kommen Sie Augenblicklich

⁴⁵⁹ Podtrženo dvakrát.

⁴⁶⁰ Taktěž.

⁴⁶¹ Podtrženo třikrát.

⁴⁶² Podtrženo dvakrát.

mit Pepi nach Prag, Am 28sten früh haben Sie unsere Briefe, Abends reisen Sie mit Pepi u[nd] gleich wie Sie ankommen kommen Sie zu uns u[nd] kehren bei uns Ihnen gewieß aufrichtigen Verwandten ein, und Pepi ist wieder der angesehene Conservatorist, und wir freuen so wie die Eltern selbst darüber.

Des Pepi Hoher Gönner, der H. Hauptmann, hatte das Unglück seine hübsche lebenswürdige Frau plötzlich am Blutsturz zu verlieren, er war untröstlich über dieser Verlust, schickte zu mir ich möge ihm seinen Liebling Pepi schicken, nur mit diesem Knaben könne er sich allein trösten, als ich den Bedienten sagte, daß Pepi schon bei seinen Eltern in Klattau ist, weil er ausgeschieden wurde aus dem Conservatorium,, soll der H. Hauptmann geweint haben, daß Pepi fort ist u[nd] nicht mehr zurück kam, u[nd] soll gesorgt haben, so im Jeniel darf in Klattau nicht bleiben, daher glauben wir daß etwas großartiges geschah, mündlich sagen wir Ihnen mehr, zögern Sie keine Minute kommen Sie gleich mit Pepi, der Aufenthalt in Prag wird Sie nicht kosten, Sie werden bei uns einquartiert sage. Alles freut sich in Prag auf Pepi Sie Alle küßt Ihre aufrichtige

Tant[e] Marie Kliczka

Am 29sten früh, d.[as] ist Freitag früh erwarten wir Sie mit dem Frühstück kommen Sie sicher, die Sachen können nachgeschickt werden.

6. Epilog k edici

Po odchodu ze studií na Pražské konzervatoři zůstal Josef Klička po dobu dva a půl roku od dubna 1870 do září 1872 doma v Klatovech. Po úspěšném složení přijímacích zkoušek nastoupil v říjnu roku 1872 za dalším vzděláním do druhého ročníku na pražskou varhanickou školu do třídy profesora Františka Zdeňka Skuherského. Své bezproblémové studium na varhanické škole ukončil v roce 1874 závěrečnými zkouškami. Z doby Josefova studia na pražské varhanické škole se v Archivu Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech ve fondu Hudební manuskripta a písemné pozůstalosti Josefa Kličky⁴⁶³ zachovalo celkem 21 dopisů. První dopis pochází z 2. října 1872 a poslední ze 4. července 1874. V tomto oproti Pražské konzervatoři méně obsáhlém souboru korespondence se nachází pouze dopisy psané Josefovými rodiči a sourozenci z Klatov. Zprávy od Josefa z Prahy se z tohoto časového období bohužel nedochovaly. Naproti tomu se zde vyskytuje více dopisů od Josefových sourozenců, neboť častěji a již samostatně začala psát Josefovi do Prahy i sestra Ludmila. Z této korespondence se dozvídáme více informací o různých událostech a o životě rodiny Kličkovy v Klatovech.

Navzdory své jednostrannosti by soubor těchto rodinných dopisů mohl být zajímavým námětem dalšího zkoumání, neboť více vypovídá o každodennosti Josefovy rodiny v Klatovech na začátku sedmdesátých let 19. století.

⁴⁶³ Archiv VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1.

7. Závěr

Korespondenci Josefa Kličky uloženou v Archivu Vlastivědného muzea Dr. Hostaše v Klatovech lze bezpochyby považovat za unikátní pramen podávající svědectví o každodennosti v druhé polovině 19. století. Soubor osmdesáti dvou jedinečných dopisů z krátkého časového období let 1868 až 1870 vypovídá o životních hodnotách, pravidlech chování, pocitech, přáních a událostech, které jejich autoři považovali za důležité. Z prvního roku studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři se dochoval pouze jediný dopis od Josefa rodičům. Ze zbylých dvou ročníků se zachovala většina vzájemné korespondence mezi Josefem a jeho rodiči a sourozenci. V souladu s tím, jak se prohlubovaly Josefovy problémy ve škole, klesala frekvence jeho dopisů a naopak přibývalo množství dopisů od rodičů, zejména od otce Mansveta. Tato rodinná korespondence je doplněna dopisy Josefových domácích, nejprve Anny, Bohuslava a Barbory Hřímálých a ve třetím roce Marie Kličkové, kteří Josefovým rodičům podávali zprávy o jeho prospěchu a zdraví.

V Josefových dopisech je zachycena podoba Prahy a její vzrůstající se výstavba na konci šedesátých let 19. století. Můžeme z nich vyčíst také informace o Josefově společenském životě, jak trávil svůj školní i volný čas. Díky těmto dochovaným dopisům známe Josefův rozvrh z prvního ročníku a složení předmětů, které se v té době na Pražské konzervatoři vyučovaly. Můžeme si tak udělat představu o rozložení jeho dne, kdy musel vstávat do školy, v kolik hodin chodil na oběd a od kdy měl volno. Školní rok začínal v říjnu a končil v červenci, kdy všichni žáci museli složit závěrečné postupové zkoušky a kauci 60 zl. na další rok. Ve druhém ročníku studia připojoval Josef ke svým dopisům měsíční vyúčtování výdajů, díky kterým se dozvídáme, bez čeho se v Praze neobešel a kolik to v této době stálo. Na konci druhého ročníku a zejména ve třetím byly tyto seznamy výloh sepisovány Josefovými domácími. Josef nezmiňoval o žádných svých kamarádech, zdá se tedy, že si vystačil sám se svou hudbou, která pro něj byla vším. Ve volných chvílích rád komponoval, zpíval a chodil na procházky, výlety, návštěvy, divadelní představení a v neposlední řadě koncerty. Kromě událostí běžného dne obsahují jeho dopisy zmínky o neobvyklém počasí, například o silném větru, železničním neštěstí nebo úmrtí rodinných známých, které vybočovaly z každodenní rutiny. Pro Josefa bylo velmi důležité sdělovat rodičům, kolik peněz si vydělal zpíváním v kostele a koncertováním, bohužel mnohdy na úkor docházky na Pražskou konzervatoř. Skoro v každém dopise rodičům psal o tom, co nového se ve škole naučil, a o svých známkách.

Z dopisů Josefových rodičů synovi je patrná jejich starost o něj a často i smutek z dlouhého odloučení, které trvalo několik měsíců, než Josef přijel domů na prázdniny. Matka i otec ve svých dopisech kladli důraz na morální hodnoty, dobré chování a lásku k Bohu. V každém dopise Josefovi připomínali, aby se modlil, hodně učil, cvičil na housle, byl hodný a pilný, měl dobré známky a dělal rodičům radost. Nechyběly ani rady a doporučení, například aby se Josef nechodil klouzat na led a neběhal po schodech, neboť se mu mohl snadno přihodit úraz. Otec po synovi také vyžadoval zprávy o jeho prospěchu a o látce, kterou ve škole probírají. V kontrastu s dopisy rodičů působí listy od bratra Jana, který originálně a často i legračně Josefovi popisoval události, které se v Klatovech staly. Psal mu dlouhé dopisy o oslavách Mikuláše a Vánoc, příhodách ze školy, sestře Ludmilce a všelijakých novinkách. V krizovém období Josefova vzdoru mu psal po vzoru rodičů káravé dopisy, opakoval po nich jejich slova, která jistě často doma slýchal, a dával mu sebe za správný příklad.

První ročník Josefa Kličky na Pražské konzervatoři lze zhodnotit jako úspěšný. Pro toto období vycházíme pouze z Kličkových životopisů a jeho vlastních vzpomínek a biografie, prameny z tohoto období nejsou zachovány. Na počátku svého studia se Josef ve škole velmi snažil a stal se velmi oblíbeným žákem svého profesora na houslovou hru, Antonína Bennewitze. Jedenáctiletého Josefa Kličku v Praze opatrovala Adelina Palacká, která se zajímala nejen o Josefův školní prospěch, ale i jeho společenský život. Brávala ho s sebou do divadel a na koncerty, kde se Josef seznámil s jejími známými a přáteli z uměleckého prostředí. Již v prvním roce studia chodil mladý Josef zpívat do kostela sv. Vojtěcha, kde byl ředitelem kůru jeho profesor sborového zpěvu Josef Foerster ml. Jediným známým konfliktem, který se přihodil v tomto roce, byl incident Josefa s ředitelem Pražské konzervatoře Josefem Krejčím. Ředitel nezkušenému Josefovi neznalému pravidel harmonie zničil jeho skladbu a zakázal mu více komponovat. V druhé části školního roku bydlel Josef Klička u rodiny Hřímálých, kteří se o Josefa velmi dobře starali.

V druhém školním roce přebýval Josef Klička nadále u svých domácích Hřímálých. Začátek nového roku se zdál být pro Josefa ve škole úspěšný, měl dobré známky a rád cvičil na housle. Profesori i rodiče byli s nadaným Josefem spokojeni. Ke změně v jeho chování došlo po Vánocích 1869. Při jedné důležité zkoušce dostal Josef takovou trému, že s třesoucími se prsty úplně zkazil svůj houslový part. V té době začaly ve škole jeho vážné problémy s prospěchem, nechtěl se učit a často odmlouval. Byl roztržitý, neposedný a navíc se objevily dva incidenty se spolužáky končící rozbitým smyčcem a houslemi. Bohuslav

Hřimalý dokonce Josefovu otci Mansvetovi doporučoval neskládat za syna kauci na příští školní rok, neboť by o své těžce vydělané peníze mohl díky zlobivému synovi přijít. Dále také Mansveta upozorňoval na skutečnost, že Josef začal lhát. V březnu 1869 se k tomu všemu přidala Josefova údajná ušní choroba, kterou všichni považovali za výmluvu. Josef Klička však již v tomto období mohl skutečně trpět problémy se sluchem, neboť pozdější prameny dokládají, že byl v roce 1924 z těchto důvodů penzionován. Příčinou proměny Josefova chování mohl být kromě pocitů smutku a osamění z důvodu dlouhého odloučení od rodiny jeho přechod do puberty, který by vysvětloval toto období vzdoru, ale i školní šikana. Závistiví spolužáci mohli talentovanému Josefovi způsobovat naschvály a úmyslně proti němu obracet profesory a ředitele. Této domněnce by odpovídala skutečnost, že sám Josef si stěžoval, že ve škole nemá žádné kamarády, a že doma se choval úplně odlišně. Hřimalí nechtěli být více zodpovědní za Josefovo neposlušné chování, a proto u nich Josef v dalším roce již nemohl bydlet. Navzdory všem těžkostem a hlavně díky svému obrovskému hudebnímu nadání Josef nakonec složil závěrečné zkoušky a postoupil do třetího ročníku. Velký podíl na Josefově setrvání na konzervatoři měl jistě jeho velký mecenáš a vlivný podporovatel Leopold Měchura.

Třetí ročník Josefova studia započal podobně jako předchozí rok. Vypadalo to, že si uvědomil své chyby z minulého roku, vzal si k srdci otcovo domlouvání a kázání a snažil se být vzorným žákem. V tomto školním roce bydlel u svých vzdálených příbuzných Marie a Jana Kličkových, kteří ho měli rádi jako vlastního syna. Na začátku roku 1870 však vyšly najevo všechny jeho prohřešky. K pokleskům z minulého roku přibýlo záškoláctví, lhaní a utrácení peněz od rodičů, které byly určeny na soukromé hodiny houslí. V únoru 1870 navíc zemřel Josefův ochránce Leopold Měchura. Jeho smrt odstartovala vlnu událostí, které zapříčinily odchod Josefa Kličky z Pražské konzervatoře. Situace ve škole se velice zhoršila, profesor Bennewitz Josefa propustil ze soukromého vyučování a ředitel Krejčí rozhodl o jeho vyloučení z konzervatoře. Tuto skutečnost nezměnila ani Josefova teta Marie, která se Josefovo vyloučení snažila všemožně zvrátit, ani příslib angažování Josefa v orchestru Prozatímního divadla od Vojtěcha Hřimalého a Bedřicha Smetany. Nakonec nepomohl ani Josefův vlivný přímluvce, tajemný pan hejtman, který pravděpodobně za Josefa na konzervatoři orodoval a zajistil mu znovupřijetí. Zhoršená finanční situace rodiny a nedůvěra Josefova otce Mansveta v synovu nápravu přiměla Mansveta k těžkému rozhodnutí o odchodu syna z konzervatoře zpět domů do Klatov. Rodina jednak neměla peníze na vydržování Josefa v Praze a navíc Josefův otec nechtěl, aby byl jeho syn

na konzervatoři držen z něčí milosti, když si to tam tolik pokazil. Nakonec se ukázalo, že rozhodnutí Josefova otce bylo správně, neboť studium Josefa Kličky na varhanické škole v Praze bylo velice úspěšné a zahájilo jeho úspěšnou koncertní, pedagogickou a skladatelskou kariéru.

V této bakalářské práci se nám podařilo rekonstruovat průběh studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři a odhalit skutečné důvody, proč došlo k jeho náhlému odchodu na konci třetího ročníku. Poodhalili jsme krátký úsek života Josefa Kličky, který byl dosud v literatuře i historickém bádání opomíjen nebo interpretován pouze jednostranně. Stále však z Kličkova života zbývá mnoho námětů, které by si zasloužily zpracovat. Bylo by například zajímavé analyzovat rodinnou korespondenci z dob Josefových studií na pražské varhanické škole a jeho dalšího života. Jako předmět dalšího bádání se nabízí také výzkum vzájemných vztahů mezi Josefem Kličkou a jeho dětmi, zejména Helenou, Václavem a Josefem, které se staly profesionálními hudebníky.

Díky zachované rodinné korespondenci můžeme na Josefa Kličku pohlížet nejen jako skvělého a významného hudebního skladatele a pedagoga, nýbrž i jako na obyčejného člověka, který v době svého dospívání prožíval bouřlivé období. Tato bakalářská práce se pokusila přispět k bádání o každodennosti v druhé polovině 19. století na příkladu studia Josefa Kličky na Pražské konzervatoři.

8. Seznam použitých zkratek

ad E	ad eminenter
AHMP	Archiv hlavního města Prahy
AMU	Akademie múzických umění
apod.	a podobně
ČMH	České muzeum hudby
čp.	číslo popisné
č. př.	číslo přírůstku
E, Em	eminenter
etc.	et cetera
f.	fond
fl.	zlatý (měnová jednotka)
H.	Herr
HM	Hudební manuskripta
k.	karton
k.p.	kupříkladu
kr.	krejcar (měnová jednotka)
mil., milost., milostp., mil.p.	milostpán, milostpaní
NAD	Národní archivní dědictví
NM	Národní muzeum
n.p., n.př.	například
or. č.	orientační číslo
p., pa	pan
pí.	paní
PP	písemná pozůstalost
sign.	signatura

SOA	Státní oblastní archiv
sv.	svazek
v.	von
VMH	Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše Klatovy
x	krejcar (měnová jednotka)
z., zl.	zlatý (měnová jednotka)

9. Seznam pramenů a literatury

9. 1. Archivní prameny

Archiv hlavního města Prahy

fond Pražská konzervatoř (nezpracováno).

fond Varhanická škola Praha (nezpracováno).

Archiv Vlastivědného muzea Dr. Hostaše Klatovy

fond Hudební manuskripta, písemná pozůstalost Klička, k. 1, 107–111 (nezpracováno).

Národní muzeum, České muzeum hudby

sign. G 2885, Josef Klička, Autobiografický náčrt z roku 1919.

č. př. 14/56, Josef Srb-Debrnov, Slovník hudebních umělců slovanských.

Státní oblastní archiv v Plzni

fond Rodinný archiv Kličkových, k. 1–19 (nezpracováno).

9. 2. Nevydané prameny

Josef KLIČKA, *Autobiografický náčrt z roku 1919*, rukopis.

Antonín MAYER, *Stručná životopisná, umělecká, skladatelská činnost Josefa Kličky*, rukopis.

Jan ROHÁČEK, *Životopisné poznámky o rodu klatovských Kličků, hudebně vynikajících*, rukopis.

Josef SRB-DEBRNOV, *Slovník hudebních umělců slovanských*, rukopis.

9. 3. Literatura

175 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu, Praha 1986.

Josef BARTOŠ, *Prozatímní divadlo a jeho opera. K 75. výročí otevření Prozatímního divadla*, Praha 1938.

Jana BARTOŠOVÁ – Jindřich FRYČ, *Vysvědčení jako součást dějin školství. Od 18. století po současnost*, Praha 2011.

Vlastimil BLAŽEK (ed.), *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*, Praha 1936.

Jaromír BORECKÝ, *Stručný přehled dějin české hudby*, Praha 1928.

Jan BRANBERGER, *Konzervatoř hudby v Praze. Pamětní spis k stoletému jubileu založení ústavu*, Praha 1911.

Libuše BROUSKOVÁ, *Kronika klatovské muzikantské rodiny Kličeků*, Klatovy 2010.

Jana ČECHUROVÁ – Jan RANDÁK a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014.

Gracian ČERNUŠÁK – Vladimír HELFERT – Oldřich PAZDÍREK (edd.), *Pazdírkův hudební slovník naučný*, II. část, Sv. I., Brno 1937.

Gracian ČERNUŠÁK – Bohumír ŠTĚDRŇ – Zdenko NOVÁČEK (edd.), *Československý hudební slovník osob a institucí*, Sv. I., Praha 1963.

Lenka DANDOVÁ, *Pražský Hlahol. Diplomová práce obhájená na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy*, Praha 2015.

Josef Bohuslav FOERSTER, *Poutník*, Praha 1942.

Michaela FREEMANOVÁ, *Varhanická škola v Praze a Brně 1830–1889/1890 a 1882–1919*, in: Kateřina Bláhová – Václav Petrbok (edd.), *Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 24. ročníku symposia k problematice 19. století*, Plzeň, 4. – 6. března 2004, Praha 2004, s. 410–418.

Markéta HALLOVÁ, *200 let Pražské konzervatoře. Nejstarší konzervatoře ve střední Evropě. Doprovodná publikace k výstavě*, Praha 2010.

Josef HANZAL, *O vydávání novodobých historických pramenů*, Česká literatura, 28, 1980, s. 83–84.

Jarmila HANZALOVÁ, *Soupis osobních písemných pozůstalostí a rodinných archivů v České republice*, Praha 1997.

Milan HLAVÁČKA, *Cestování v éře dostavníku. Všední den na středoevropských cestách*, Praha 1996.

Ivan HLAVÁČEK – Jaroslav KAŠPAR – Rostislav NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Jinočany 2002.

Karel HOFFMEISTER, *Josef Klička*, Praha 1944.

Emil HOLÝ, *Dvě klatovské hudební vzpomínky*, Život Plzeňska. Kulturní a vlastivědný měsíčník plzeňského kraje, 1, 1950, s. 161–162.

Václav HOLZKNECHT (ed.), *150 let Pražské konzervatoře. Pamětní spis o oslavách 150. výročí*, Praha 1963.

Václav HOLZKNECHT (ed.), *150 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*, Praha 1961.

Václav HOLZKNECHT, *Bedřich Smetana. Život a dílo*, Praha 1984.

Miroslav HRDLIČKA, *Pod Černou věží*, Klatovy 1940.

Josef KLIČKA – Helena KLIČKOVÁ-NEBESKÁ – Václav KLIČKA, *Rodina Kličků vypravuje*, in: Vlastimil Blažek (ed.), *Sborník na paměť 125 let konzervatoře hudby v Praze*, Praha 1936, s. 327–375.

Jaroslav KRUPKA, *Katalog hudebně-historické výstavy Státní konzervatoře hudby v Praze*, Praha 1920.

Josef KUBÁŇ, *Malá varhanní kronika*, in: Václav Holzknicht (ed.), *150 let Pražské konzervatoře. Sborník k výročí ústavu*, Praha 1961, s. 37–72.

Lubomír KUBÍČEK, *Tábory lidu v Praze v 19. století*. Bakalářská práce obhájená na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, Praha 2014.

Martin KRÍŽ, *Klatovsko*, Praha a Litomyšl 2009.

- Milena LENDEROVÁ – Tomáš JIRÁNEK – Marie MACKOVÁ, *Z dějin české každodennosti. Život v 19. století*, Praha 2017.
- Milena LENDEROVÁ – Jiří KUBEŠ (edd.), *Osobní deník a korespondence – snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto)literární vyjádření?*, Pardubice 2004.
- Milena LENDEROVÁ – Karel RÝDL, *Radostné dětství? Dítě v Čechách devatenáctého století*, Praha a Litomyšl 2006.
- Rudolf LICHTNER (ed.), *Památník zpěváckého spolku Hlaholu v Praze vydaný na oslavu 50tileté činnosti. 1861 – 1911*, Praha 1911.
- Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*, III. díl, Praha 1927.
- Olga MOJŽÍŠOVÁ – Milan POSPÍŠIL, *Bedřich Smetana. Korespondence. Correspondence. I. (1840–1862)*, Praha 2016.
- František MOROKES, *Devětkrát o českém školství. Přehledný průvodce*, Praha 2004.
- František MOROKES, *Dějepis jako dobrodružství poznání*, in: Magdaléna Šustová a kol., *Dějiny ve škole – škola v dějinách*, Praha 2010, s. 31–38.
- František MOROKES, *Učitelé a školy v proměnách času. Pokus o základní chronologii 1774 – 1946*, Plzeň 1999.
- Zdeněk NEJEDLÝ, *Bedřich Smetana. I. – VII. díl*, Praha 1950–1954.
- Marta OTTLOVÁ, *Kittl Johann Friedrich*, in: Jitka Ludvová a kol., *Hudební divadlo v českých zemích. Osobnosti 19. století*, Praha 2006, s. 265–268.
- Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*, XIV., XIX. – XX. díl, Praha 1899, 1902 – 1903.
- Albert PRAŽÁK, *Alois Vojtěch Šmilovský. Životopis doprovázený výňatky jeho korespondence*, Praha 1924.
- Vladimír PROCHÁZKA (ed.), *Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců divadel Vlastenského, Stavovského, Prozatímního a Národního*, Praha 1988.
- Petr RAJNOHA, *Josef Klička a jeho varhanní dílo*. Disertační práce obhájená na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze, Praha 2007.

- Adolf SMOLÁK, *Hudební skladatel Josef Klička. Životopisná črta o jeho umělecké, skladatelské a životní práci*, Klatovy 1935.
- Adolf SMOLÁK, *L. E. Miechura (1804–1870). Epilog k jedné sonátě*, Klatovy 1939.
- Josef SRB-DEBRNOV, *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě*, Praha 1891.
- Josef SRB-DEBRNOV, *Stručné dějiny konzervatoře pražské za dobu od r. 1808 do 1878*, Praha 1878.
- Josef SRB-DEBRNOV – Ferdinand TADRA, *Památník pražského hlaholu na oslavu 25leté činnosti spolku*, Praha 1886.
- Světozor 2/47, 20. 11. 1868, s. 443–444.
- Lenka SÝKOROVÁ a kol., *Klatovy*, Praha 2010.
- Jan ŠAFRÁNEK, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů. I. – II. díl*, Praha 1913, 1918.
- Alois Vojtěch ŠMILOVSKÝ, *Spisy výpravné. Sv. I. Parnassie. Starý varhaník. Starý Měchura*, Praha 1923.
- Ivan ŠŤOVÍČEK, *Reprodukce dokumentů a jejich textů v edicích novodobých historických pramenů*, in: *Ediční teorie a metodika. Sborník autorových textů vydaných k jeho životnímu jubileu*, Praha 2008, s. 89–124.
- Ivan ŠŤOVÍČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti. Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16. – 20. století pro potřeby historiografie*, Praha 2002.
- Miroslav ŠULC, *Česká operetní kronika 1863–1948. Vyprávění a fakta*, Praha 2002.
- Marie TARANTOVÁ, *Jan F. Kittl*, Praha 1948.
- Jindřich VANČURA, *Dějiny někdejšího král. města Klatov. I. – II. díl*, Klatovy 1927–1936.
- Ferdinand VANĚK, *Příspěvky k dějinám děkanského kostela v Klatovech a jeho nejnovější opravě*, Klatovy 1903.

Ferdinand VANĚK – Karel HOSTAŠ – František Adolf BOROVSÝ, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. Politický okres klatovský*, Praha 1899.

Josef VOHRADSKÝ a kol., *Pošumavím k Chodsku. Kulturní obraz kraje*, Klatovy 1940.

Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996.

Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Rákoska v dílně lidskosti. Česká škola v 19. století očima účastníků*, Praha 2016.

Bohumil ZUNA, *Z historie pěv. spolku „Šumavan“ v Klatovech. 1861 – 1921*, Klatovy 1921.

9. 4. Internetové zdroje

<https://biblio.hiu.cas.cz/>.

<http://kramerius4.nkp.cz/search/>.

<http://ucd.ff.cuni.cz/studium/studijni-materialy/zakladni-problemy-studia-modernich-a-soudobych-dejin/edicne-zpristupnena-korespondence-magdalena-pokorna/>.

<http://www.portafontium.eu/>.

10. Obrazová příloha

Seznam obrázků

1. **Pamětní deska Josefa Kličky** na jeho rodném domě čp. 151/I situovaném na severozápadním rohu náměstí v Randově ulici v Klatovech (převzato z osobního archivu autorky).
2. **Rodný dům Josefa Kličky čp. 151/I** situovaný na severozápadním rohu náměstí v Randově ulici v Klatovech (převzato z osobního archivu autorky).
3. **Jedenáctiletý Josef Klička se svým otcem Mansvetem** v Klatovech na fotografii z roku 1866 (převzato z rodinného archivu Kličeků).
4. **Čtrnáctiletý Josef Klička na fotografii z prosince roku 1869**, kdy studoval třetí ročník Pražské konzervatoře (převzato z rodinného archivu Kličeků).
5. **První strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869** adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
6. **Druhá strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869** adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
7. **Třetí strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869** adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
8. **První strana dopisu Jana Kličky z ledna 1870** adresovaného bratru Josefovi do Prahy, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
9. **Druhá strana dopisu Jana Kličky z ledna 1870** adresovaného bratru Josefovi do Prahy, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
10. **První obrázek Josefovy sestry Ludmily přiložený k dopisu bratra Jana Josefovi z ledna 1870**, na kterém skoro čtyřletá Ludmila nakreslila svoje rodiče a bratra Jana, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).
11. **Druhý obrázek Josefovy sestry Ludmily přiložený k dopisu bratra Jana Josefovi z ledna 1870**, na kterém skoro čtyřletá Ludmila nakreslila svoje rodiče a bratra Jana, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

12. **Dvaadvacetiletý Josef Klička na fotografii z roku 1877**, kdy působil jako kapelník u Švandovy divadelní společnosti (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 111).
13. **Josef Klička na fotografii pravděpodobně z konce 80. let 19. století** (převzato z rodinného archivu Kličeků).
14. **Josef Klička v pozdním věku** (převzato z rodinného archivu Kličeků).
15. **Hrob rodiny Kličeků na klatovském hřbitově sv. Jakuba**, kde byl Josef Klička pohřben 1. dubna 1937 (převzato z osobního archivu autorky).

Obrázek I.

Pamětní deska Josefa Klíčky na jeho rodném domě čp. 151/I situovaném na severozápadním rohu náměstí v Randově ulici v Klatovech (převzato z osobního archivu autorky).

Obrázek II.

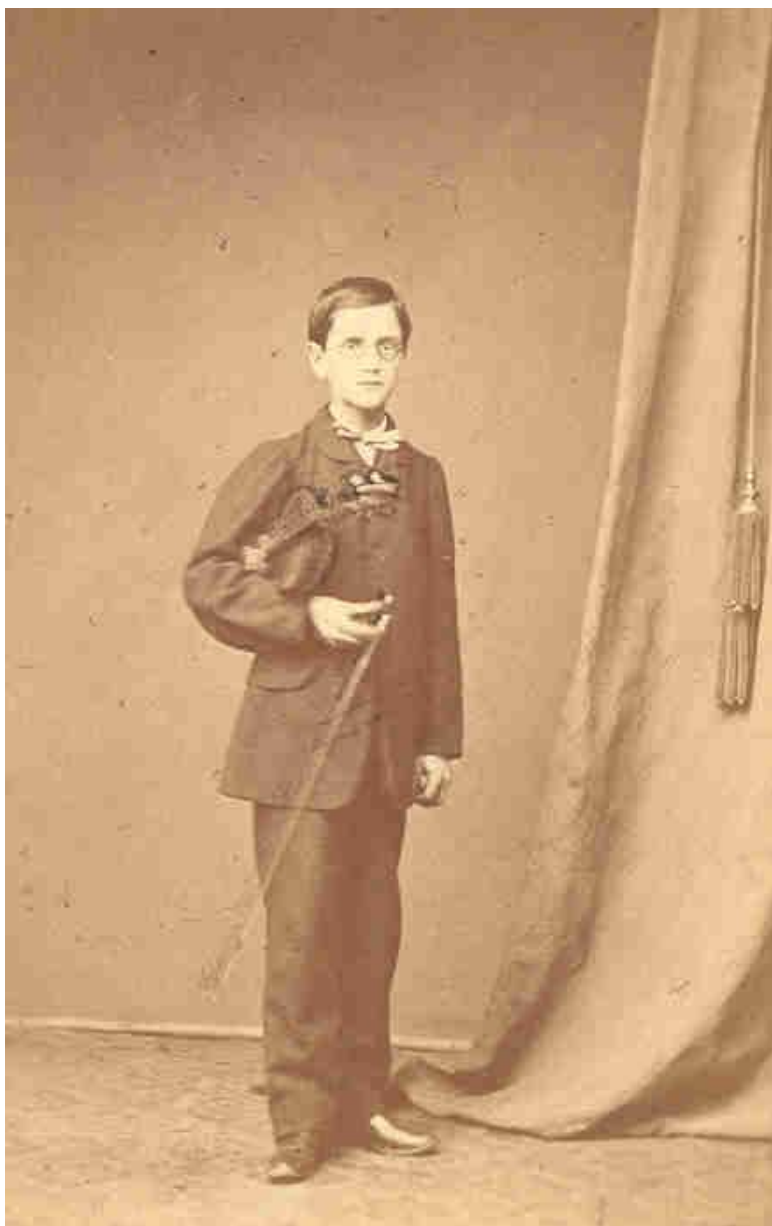
Rodný dům Josefa Kličky čp. 151/I situovaný na severozápadním rohu náměstí v Randově ulici v Klatovech (převzato z osobního archivu autorky).

Obrázek III.

Jedenáctiletý Josef Klička se svým otcem Mansvetem v Klatovech na fotografii z roku 1866 (převzato z rodinného archivu Kličeků).

Obrázek IV.

Čtrnáctiletý Josef Klička na fotografii z prosince roku 1869, kdy studoval třetí ročník Pražské konzervatoře (převzato z rodinného archivu Kličeků).

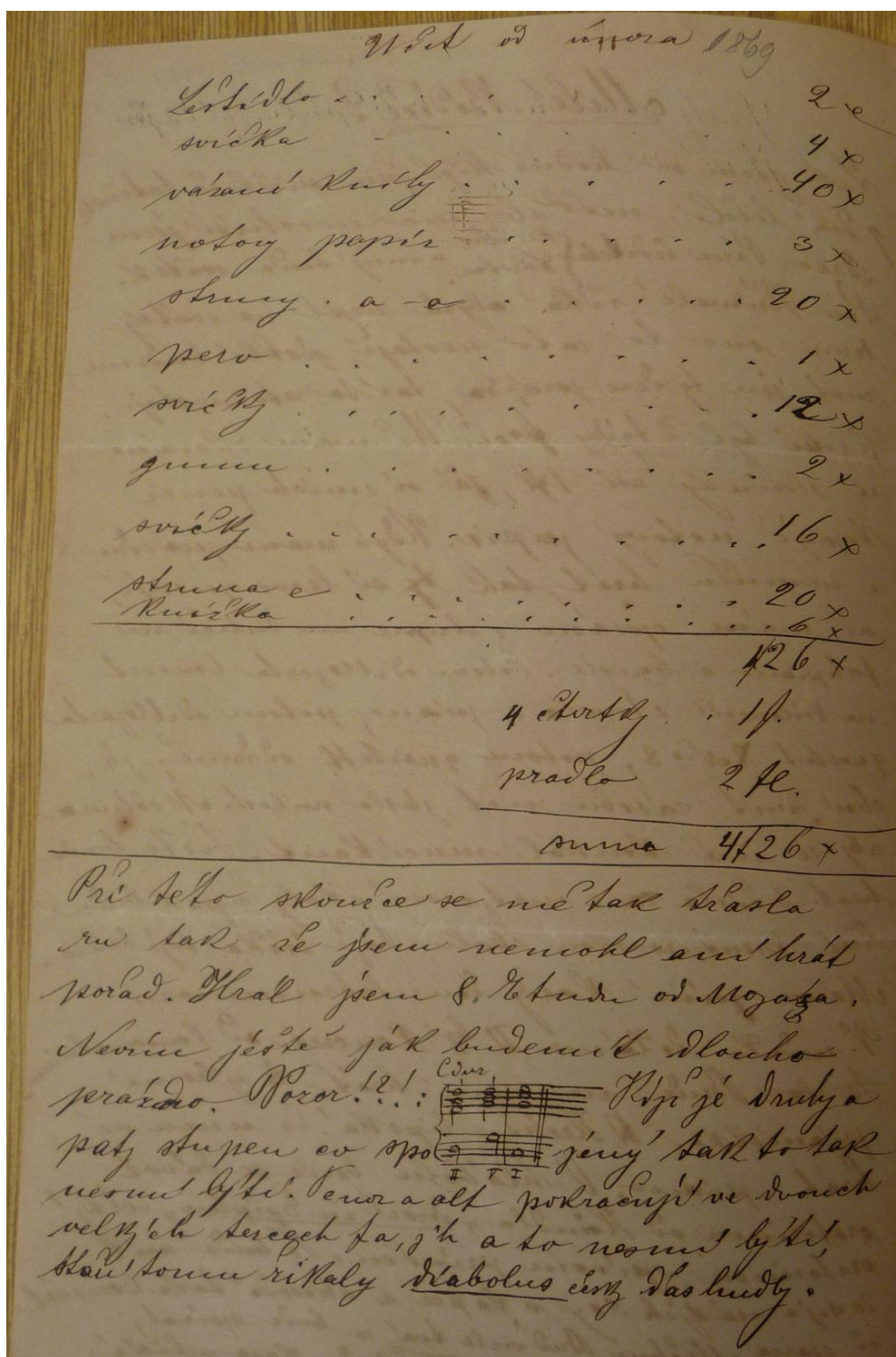
Obrázek V.

26
Praha, vi 10/3 1869
Mile Rodice J 26

Leť jsem se hodně křep jsem slšel eč latinsk
9 den ležel, měl ale nic neochabí jsem
sdrá. Pava sedítele ^{kráčíle} a muij' bude svatek.
Pau Krimali' nika' abych nepel na svatek
domu ouo ko zato nestoji, jekli' budeme
mit jen tyden prazda, tak to zato nestoji.
Vleci' byl 2 tydy prai. Mz ma'm skova'no
u sleciuky asi 1/2, ja' si' smich perer
Kupuji' notovy' papir. Kdyz ma'm prazdu
a nemu'm hrát, tak ty si' lecos opisuji,
u' ma'm opaco: stupne muu Partici' na
porkpiano e housle. Potom od Mozarta Concert
na Violoncell e housle a piano, potom od Mozarta
quartet & No 8, potom quartet od dame, ja
chci' mit zasobe not, jako milost. Mechura
aby se nel' koukal mucikant. Jeste bude
hrat 3 cisla ~~z~~ z metzgerove' skoly a pak bude
hrat Kreutzgerostkou skolu. Tazé leska, toji' hrusa.
Ma'me zimu' Karly deu lehrerinnen.
V nedeli' do'la'me II ty' Concert od Konservatoriumu
Je de bude na nem hrát se v'borua'
pianistka H. Krebs e lipotka'. Ta umu' ni'
hrát piano. V hlaholu bude se davat
oratorium od Händla „israel in Egipten“ velky'
oratorium spivam privedem, to bude mit
za soja nadjich 50 v Kapce a v Besede take Concert
od pava Mechury „Bud vule tvo'“ se bude spivat,
saz' nekolik Kojcaru, to bude rasa velika'.

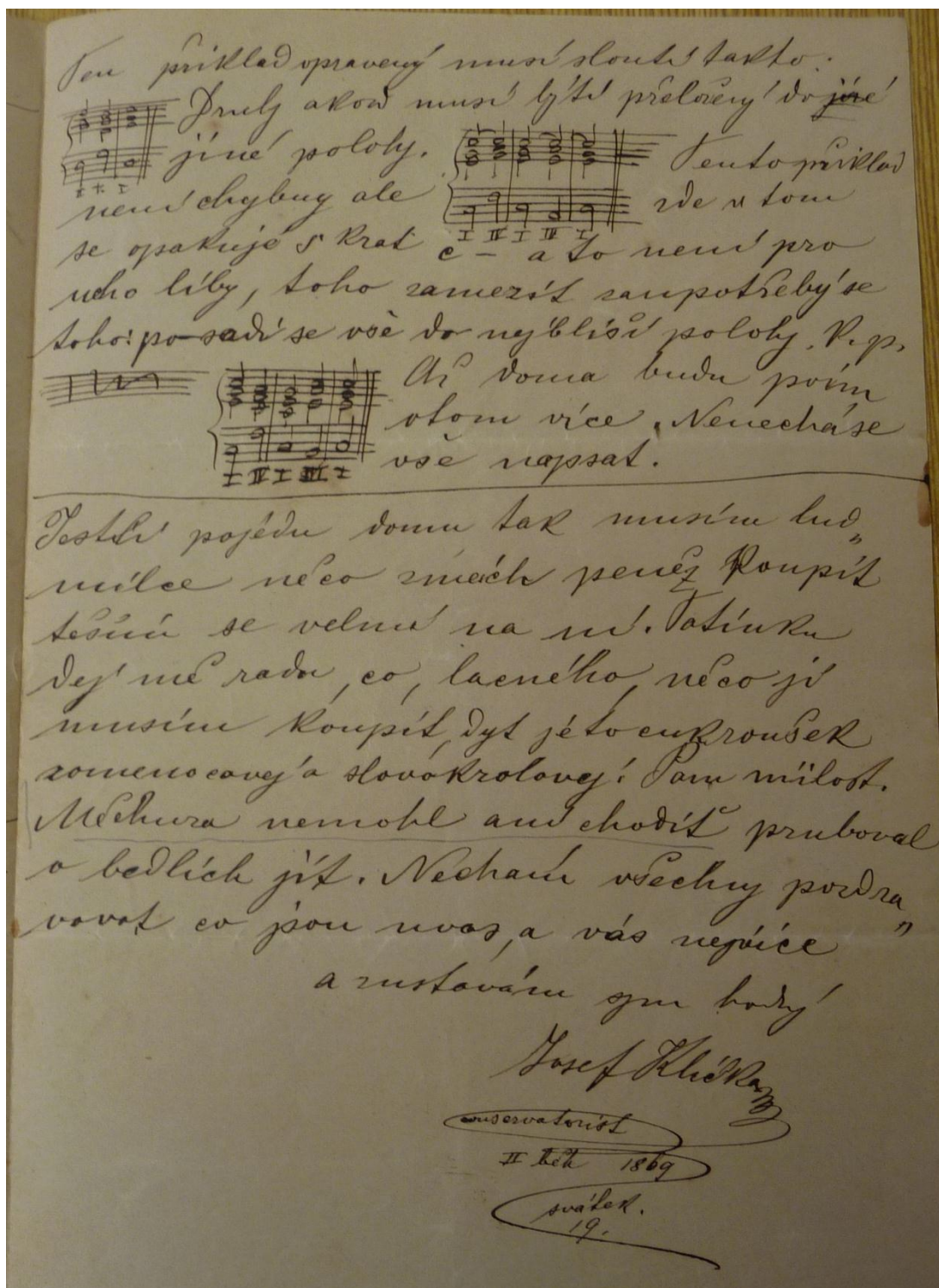
První strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869 adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek VI.

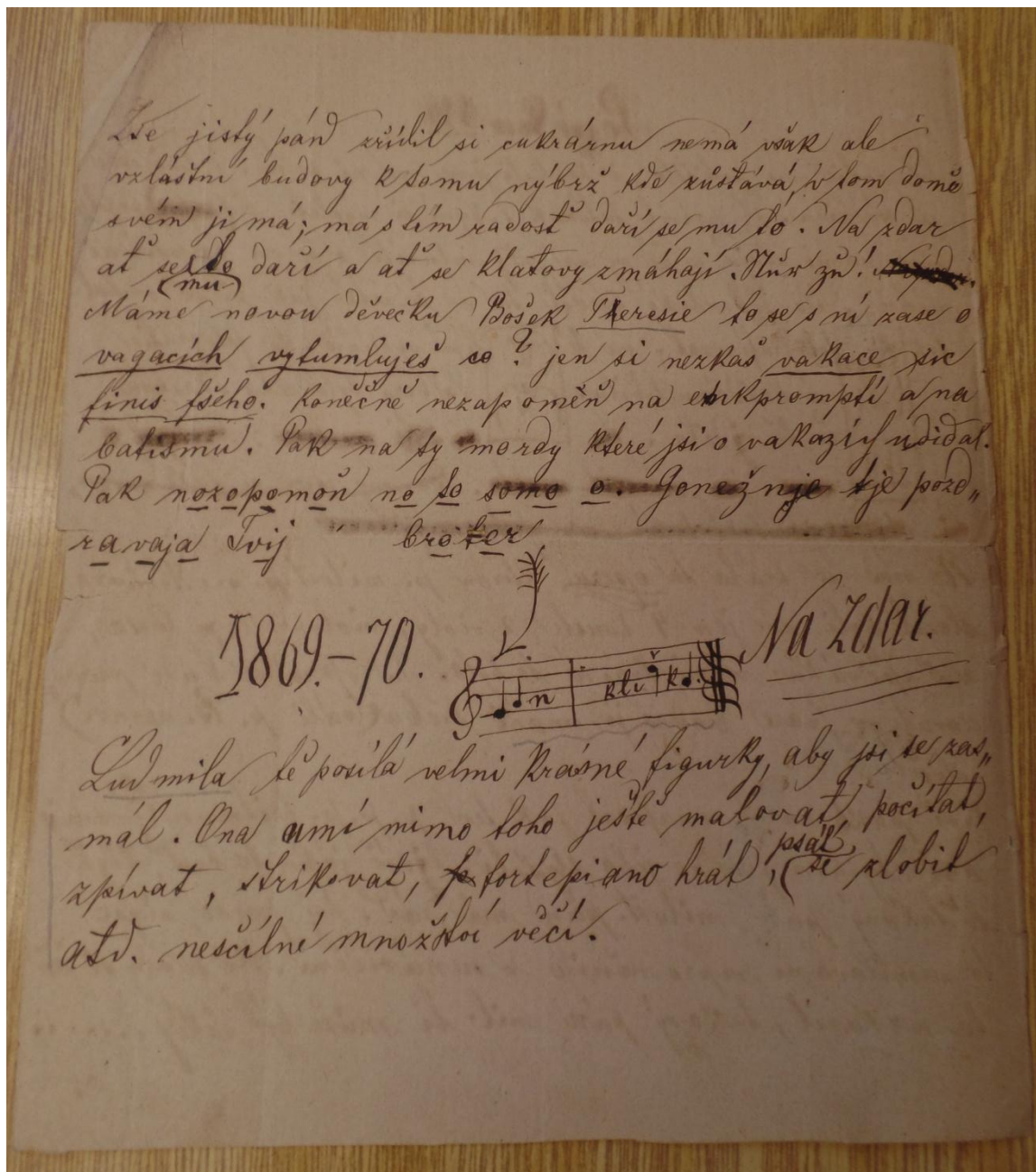
Druhá strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869 adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek VII.

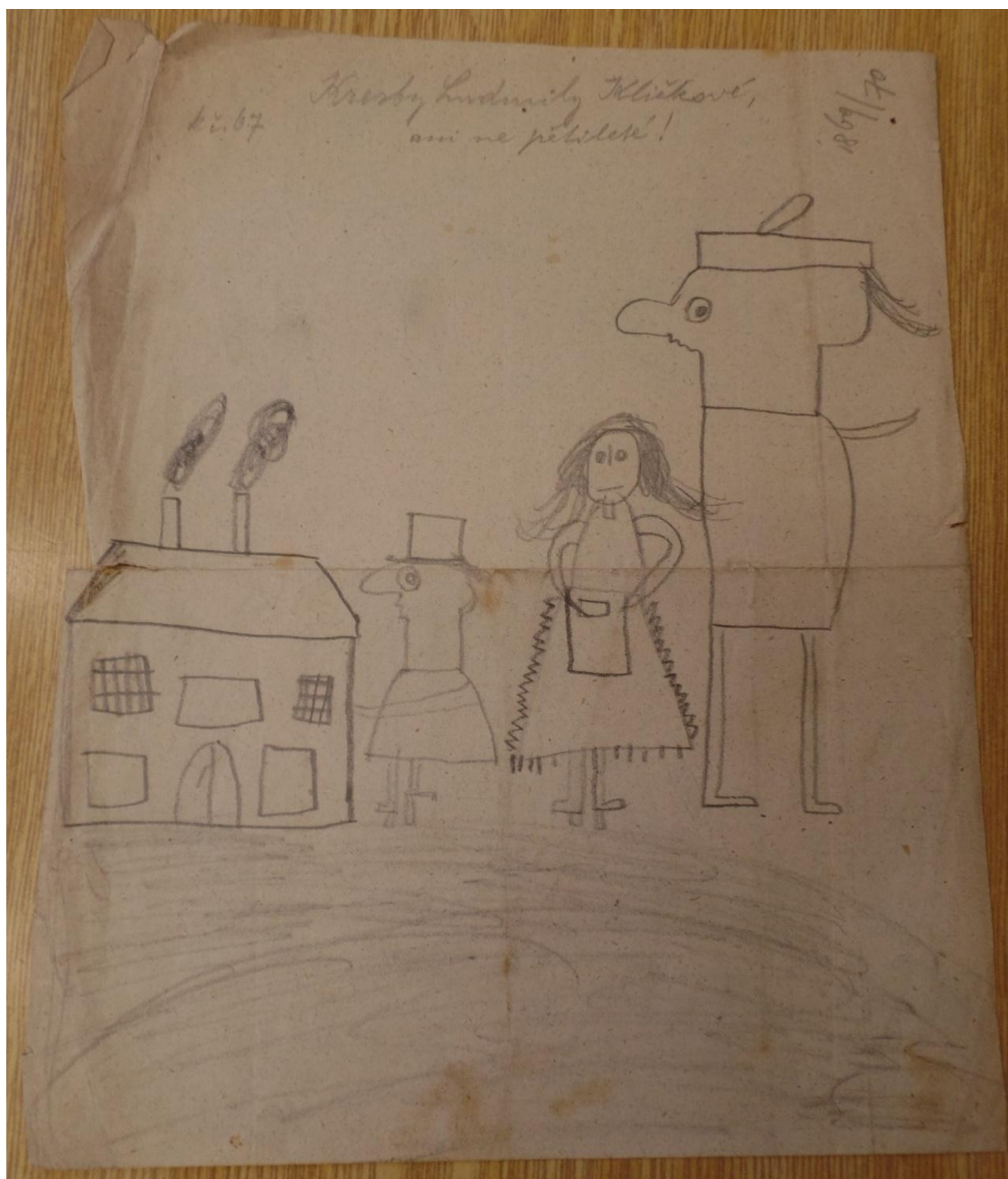
Třetí strana dopisu Josefa Kličky z 10. března 1869 adresovaného rodičům do Klatov, Dokument č. 26 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek IX.

Druhá strana dopisu Jana Kličky z ledna 1870 adresovaného bratru Josefovi do Prahy, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek X.

První obrázek Josefovy sestry Ludmily přiložený k dopisu bratra Jana Josefovi z ledna 1870, na kterém skoro čtyřletá Ludmila nakreslila svoje rodiče a bratra Jana, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek XI.

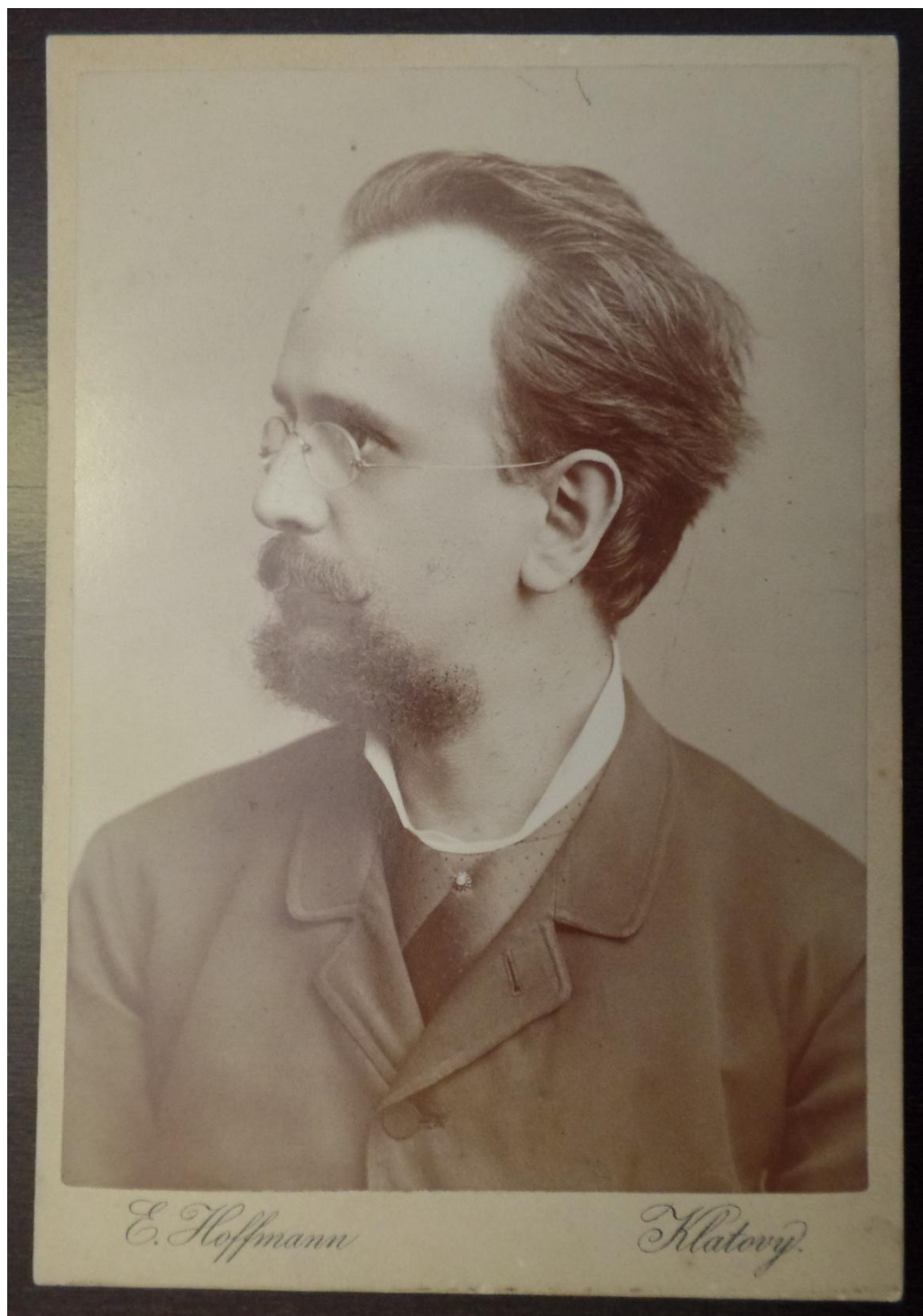
Druhý obrázek Josefovy sestry Ludmily přiložený k dopisu bratra Jana Josefovi z ledna 1870, na kterém skoro čtyřletá Ludmila nakreslila svoje rodiče a bratra Jana, Dokument č. 69 (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 1).

Obrázek XII.

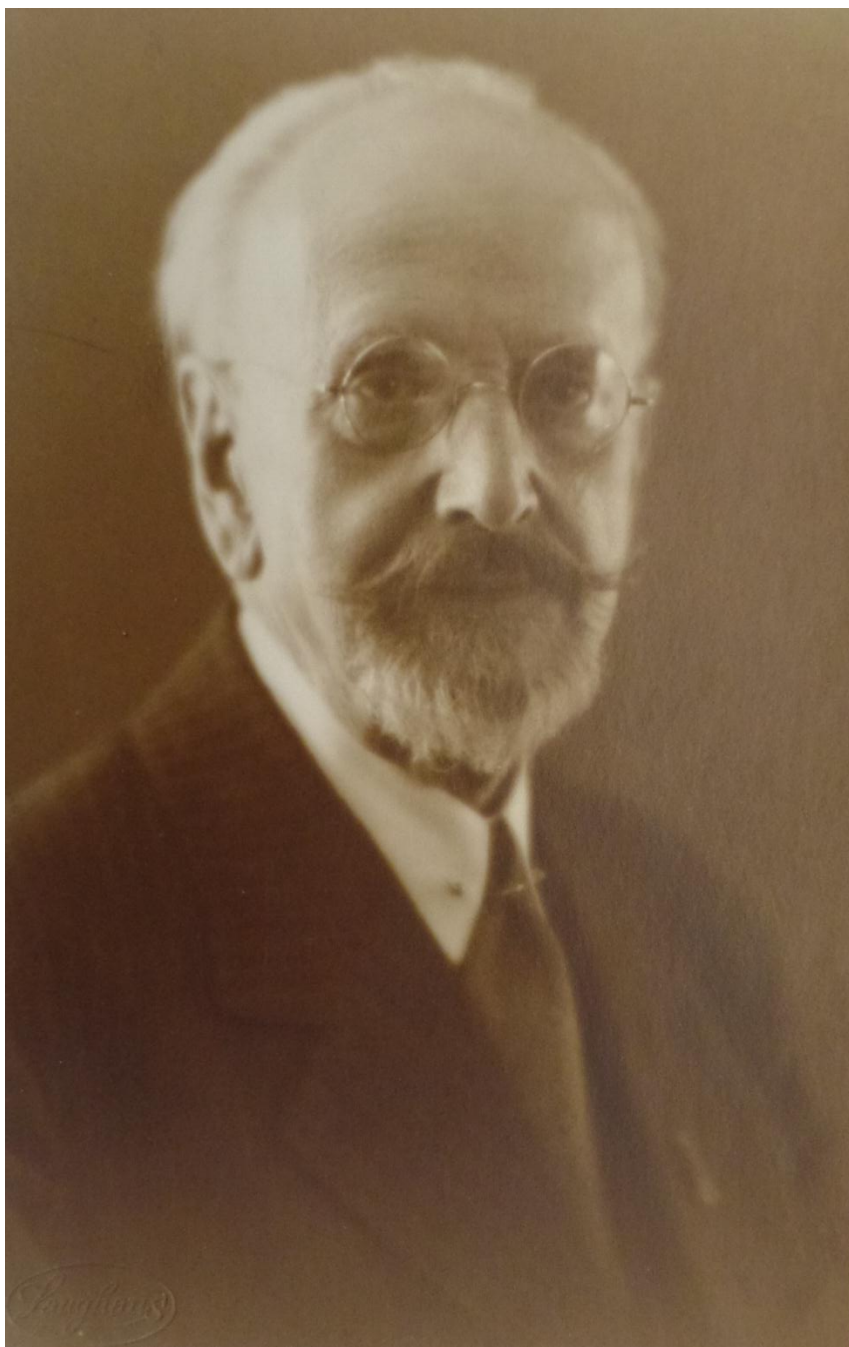
Dvaadvacetiletý Josef Klička na fotografii z roku 1877, kdy působil jako kapelník u Švandovy divadelní společnosti (převzato z Archivu VMH Klatovy, f. HM, PP Klička, k. 111).

Obrázek XIII.

Josef Klička na fotografii pravděpodobně z konce 80. let 19. století (převzato z rodinného archivu Kličeků).

Obrázek XIV.

Josef Klička v pozdním věku (převzato z rodinného archivu Kličeků).

Obrázek XV.

Hrob rodiny Kličků na klatovském hřbitově sv. Jakuba, kde byl Josef Klička pohřben 1. dubna 1937 (převzato z osobního archivu autorky).